

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060208

DOM
2024-12-03
Stockholm

Mål nr
M 899-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-12-20 i mål nr M 5307-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

NCC Industry AB, 556302-3307
170 80 Solna

Ombud 1: Advokaten O.H.
Advokatfirman Lindahl KB
Box 11911
404 39 Göteborg

Ombud 2: Advokaten M.L.
Fröberg & Lundholm Advokatbyrå AB
Olof Palmes gata 23
111 22 Stockholm

Motpart

1. Lunds kommun
Box 41
221 00 Lund

Ombud: Kommunjuristen G.J.
Kommunstyrelsen
Box 41
221 00 Lund

2. Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

3. Lunds Naturskyddsförening, 845001-3282

Ombud 1: L.R.

Dok.Id 2124102

Postadress Box 2290 103 17 Stockholm	Besöksadress Birger Jarls Torg 16	Telefon 08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	Telefax	Expeditionstid måndag – fredag 08:00–16:30
---	---	--	----------------	---

Ombud 2: N.C.

4. C.G.

5. K.G.

6. S.H.

7. A.H.

8. L.J.

9. M.S.J.

10. H.E.L.

11. B.V.L.

12. K.J.L.

13. M.L.

14. F.B.

15. G.B.

16. S.B.

17. K.R.

18. K.G.R.

19. K.S.Z.

20. K.Z.

21. B.W.

22. M.O.W.

23. M.W.

24. C.W.

SAKEN

Ansökan om tillstånd till täktverksamhet och vattenverksamhet på fastigheten
A m.fl. i Lunds kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

NCC Industry AB (NCC) har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska bevilja tillstånd enligt ansökan.

I andra hand har bolaget yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska bevilja Natura 2000-tillstånd och återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

I tredje hand har bolaget yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva avslaget på tillståndsansökan och återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Länsstyrelsen har motsatt sig bolagets förstahandsyrkande och yrkat att, för det fall Mark- och miljööverdomstolen anser att Natura 2000-tillstånd kan ges, målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för prövning av övriga förutsättningar för tillstånd.

Lunds kommun har motsatt sig att NCC beviljas tillstånd enligt ansökan. Om tillstånd beviljas ska brytningen endast tillåtas ske på djupet och ingen utökning ska få ske på ytarealen. Tillståndstiden ska i sådana fall samordnas med kommunens översiktsplanering och inte beviljas längre än till 2040 samt med ett begränsat årligt uttag i enlighet med bolagets ansökan.

Naturskyddsföreningen i Lund har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom. Föreningen har även yrkat, som det får förstås, att Mark- och miljööverdomstolen ska avvisa ansökan då miljökonsekvensbeskrivningen inte kan godkännas. Föreningen har därutöver uttryckt krav på återställande- och kompensationsåtgärder och att NCC bland annat ska åläggas att täta berget vid täkten så att den naturliga grundvattennivån återställs i rikkärren.

B.W., M.O.W., K.Z., K.S.Z., M.W., C.W., K.G.R., K.R.

H.E.L., B.V.L., K.J.L., M.L., L.J., M.S.J., S.H.,

A.H., C.G. och K.G. har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

G.B., S.B. och F.B. har motsatt sig ändring av mark-och miljödomstolens dom med tillägget att om tillstånd ändå ges ska deras i mark-och miljödomstolens yrkade villkor för verksamheten gälla.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

NCC har vidhållit vad bolaget anförde vid mark- och miljödomstolen och tillagt i huvudsak följande.

Mark- och miljödomstolen har inte beaktat att avsänkning av grundvatten och återföring av läns hållningsvatten skedde redan innan Natura 2000-området Måryd-Hällestad inrättades och att området är beroende av återföringen. Domstolen har inte beaktat relevanta redan avsänkta grundvattennivåer i området när området inrättades 1997 respektive när rikkärr utpekades som en skyddad naturtyp 2010. Det går inte att tala om ”naturliga grundvattennivåer”. Domstolen har inte beaktat att de grundvattennivåer som åter skulle förse rikkärren med vatten kommer återställas först efter cirka 70 år om grundvattenbortledningen avslutas. Naturliga grundvattennivåer är inte det som utpekade naturvärden idag är beroende av. Utpekade naturvärden i fuktiga miljöer i anslutning till täktområdet är idag beroende av återföring av läns hållningsvatten. Detta är det relevanta referensförhållande som miljöeffekterna ska prövas mot.

Mark- och miljödomstolen har felaktigt ansett att det återförda vattnet kvalitetsmässigt inte kan godtas för rikkärr. Det handlar om fortsatt samexistens och att fortsatt vattenhantering i tåkten kan ske med styrning samt att naturvärdena i Natura 2000-området kontinuerligt kontrolleras. Mark- och miljödomstolen har inte insett konsekvenserna för berörda livsmiljöer av att vattenhanteringen inte får fortsätta efter 2028 om den meddelade domen står fast. Till skillnad från vad domstolen funnit visar utredningen i målet att planerad verksamhet, med vidtagande av försiktighetsmått

(återföring, observation, åtgärder), inte riskerar att medföra en otillåten skada på Natura 2000-området. Av utredningen framgår att grundvattnet i delområdena är påverkat sedan länge och att näst intill samtliga delområden idag omfattas av vattenåterföring. En utökning av täkten kommer inte leda till skada på utpekade livsmiljöer under förutsättning att vattenåterföringen fortsätter.

Modellerad skillnad i jämviktsläge för grundvattennivåer efter avslutad brytning enligt befintligt tillstånd respektive ansökt utökning förväntas bli marginell, beräknad till som mest cirka 0,3 meter. Skillnaden bedöms inte ha någon betydelse för jämviktslägets påverkan på Natura 2000-områdets värden.

Återhämtningstiden för grundvattennivåerna beror på flera faktorer. När länshållning av täkten upphör kommer en täktsjö att bildas av inläckande yt- och grundvatten. Bildandet av täktsjön innebär att grundvattennivån kring täkten stiger för att till slut ställa in sig vid ett jämviktsläge. Tid för jämviktslägets inställelse bedöms uppgå till cirka 90 år för ansökt tillstånd och cirka 60 år för befintligt tillstånd. Tidsskillnaden beror i huvudsak på vattenåterföringen, som kommer att fortgå i ansökt tillstånd, medan den måste upphöra när befintligt täkttillstånd löper ut 2028. Exakt återhämtningstid är beroende av ett flertal yttre faktorer, bl.a. nederbörd och temperatur. Återhämtningstiden kan förkortas genom optimering av vattenåterföringen. Bolaget har utrett att tätning av bergväggen inte är en lämplig åtgärd för att minska grundvattenavsänkningen. De geologiska förhållandena är ogynnsamma för att nå önskad effekt med en sådan åtgärd. Den effektivaste åtgärden för att påskynda återhämtningstiden till jämviktsläge är att upphöra helt med vattenåterföringen. Det innebär dock sannolikt skada på utpekade livsmiljöer. Ett lämpligare alternativ är att optimera vattenåterföringen, vilket innebär att återhämtningstiden kan förkortas med cirka 15 år. En stor fördel med denna metod i jämförelse med t.ex. infiltrationsbrunnar, är att befintlig vattenregim kan bibehållas och nyttjas.

Ansökt verksamhet förändrar inte risken för att grundvattnet aldrig återställer sig till en nivå som behövs för utpekade värden i Natura 2000-området jämfört med vad som gäller enligt befintligt tillstånd.

Den hydrologiska utredningen visar att nivån i jämviktsläget innebär att det finns förutsättning för s.k. slutna förhållanden i berggrunden vid samtliga utpekade fuktiga och våta livsmiljöer, vilket innebär att det finns potential för att berggrundvatten ska understödja markfuktigheten. För att garantera att grundvattnet kan understödja markfuktigheten fordras dock en bedömning av hur markfuktigheten i berörda livsmiljöer påverkas och ser ut om mer än 100 år. Den senare frågan om hur markfuktighet påverkas om cirka 100 år måste av naturliga skäl utvärderas över tid. Det innebär dock inte en brist i den hydrogeologiska utredningens slutsatser. Bolaget vidhåller att underlaget i målet är tillräckligt och fullgott för Natura 2000-prövningen.

Länsstyrelsens beskrivning innebär en förenkling av vad ett kontrollprogram undersöker och dokumenterar. Länsstyrelsens påståenden om att ett rikkärr har ”försvunnit” utgör en förenklad beskrivning av verkligheten; det är inte juridiska begrepp, de är oprecisa och de bör därför användas med försiktighet inom ramen för en Natura 2000-prövning.

Länsstyrelsen har vidhållit vad som anfördes vid mark- och miljödomstolen och tillagt i huvudsak följande.

Verksamheten har gett upphov till sådan skada som Länsstyrelsen befarade redan 2001. Bortledningen av grundvatten har dock varit föremål för prövning och bolaget har erhållit tillstånd till detta. Länsstyrelsen har sedan den tidigare tillståndsdomen haft delegation att meddela ytterligare villkor avseende skydd för Natura 2000-området. Länsstyrelsen har dock inte haft möjlighet att inskränka tillståndet med beaktande av påverkan genom avsänkning av grundvattnet på grund av tillståndets rättskraft. Kontrollprogrammet som funnits för täkten har inte fyllt sitt syfte. Vid tillsynsbesök 2020 konstaterades att rikkärr utgått, trots att kontrollprogrammet visade att rikkärret haft en positiv utvecklingstrend, något som är mycket anmärkningsvärt. Detta får dock anses utgöra en tillsynsfråga, och bör i ett nytt tillstånd kunna regleras genom skärpta villkor avseende kontrollprogrammet.

Att de utpekade naturtyperna och arterna har påverkats av det befintliga tillståndet är dock inte relevant för den nuvarande prövningen. Vid tillämpningen av 7 kap. 28 b §

miljöbalken utgör den redan tillståndsgivna bortledningen referensnivå för den nu aktuella prövningen, oaktat om denna medfört skada på Natura-2000 området.

Länsstyrelsen ser allvarligt på de förlorade livsmiljöerna men anser inte att det är skäligt att i den pågående prövningen yrka avslag, när ingen ytterligare skada bedöms ske på utpekade naturtyper och arter.

Länsstyrelsen delar bolagets bedömning att med nuvarande grundvattennivåer är vissa av de livsmiljöer som utpekats inom Natura-2000 området beroende av återföring av vatten från tälten för att inte torka ut. Det går dock inte säkert att avgöra om rikkärren på platsen kommer att återuppstå genom återföringen. Länsstyrelsen bedömer att detta ändå är den bästa förutsättningen för livsmiljöernas fortbestånd, jämfört med om återföringen upphör. Återföringen måste dock justeras så att vattnet håller rätt kvalitet avseende pH och ett lågt innehåll av näringsämnen och föroreningar samt en bättre spridning av vattnet över ytorna än vad som sker idag.

Det finns inte stöd i redovisade undersökningar för bolagets bedömning av den jämviktsnivå som kan uppnås med utökat jämfört med nuvarande brytområde. Nivåerna är dock inte osannolika då bolaget inte avser att bryta bort mer av sådana strukturer som kan medföra mothållande tryck, så som diabasgångar och uppskjutande berg.

Bolaget har tidigare presenterat att det kommer ta mellan 70–130 år efter att täktverksamheten avslutats till tälten är återfylld, beroende på omfattningen av skyddspumpningsflödet. Länsstyrelsen ställer sig frågande till bolagets nya uppgifter att det kommer ta maximalt 90 år till tälten är återfylld, men anser inte att diskrepansen påverkar tillåtligheten.

Länsstyrelsen bedömer, i likhet med bolaget, att grundvattennivåerna i området aldrig kommer att återställas till de nivåer som föregått täktens existens. Om grundvattnet kan bli så högt att de utpekade rikkärren och förvunna källorna åter kan försörjas med näringsfattigt och kalkrikt berggrundvatten är en fråga som torde vara i det närmast omöjlig att besvara utan mycket omfattande och detaljerade hydrogeologiska undersökningar. Områdets hydrogeologi är mycket komplex. Länsstyrelsen finner inte

att bolagets undersökningar ger stöd för några mer kvalificerade antaganden i den frågan. Det mer konservativa antagandet bör vara att tillräcklig grundvattennivå aldrig kan uppnås, även om det finns en möjlighet att så kan ske.

Länsstyrelsen håller inte med bolaget om att dagens vattenåterföring ensam är tillräcklig för att tillse markfuktighet i utpekade livsmiljöer, då besök på platsen visar att rikkärr försvunnit. Länsstyrelsen delar dock bolagets bedömning att utan återföring av vatten kommer fuktiga miljöer helt att ha försvunnit innan nya slutna förhållanden uppnås, om dessa någonsin kommer återuppstå. Länsstyrelsen anser därför inte att avslutad återpumpning i syfte att höja återställningstakten är en god idé. Att som skyddsåtgärd täta bergväggen är inte en rimlig och realistisk åtgärd. Bolaget har åtagit sig att inte bryta igenom ytterligare diabasgångar och därtill hörande krosszoner med öst-västlig sträckning, belägna norr om befintligt täktområde, samt att hålla ett skyddsavstånd på 30 m till dessa. Åtagandet bör utgöra ett villkor i syfte att minska framtida påverkan.

Lunds kommun har vidhållit vad som anfördes vid mark- och miljödomstolen och tillagt i huvudsak följande.

Lunds kommun har under lång tid ansett att täkten ska avvecklas till förmån för friluftslivets intressen, vilket framgår av översiktsplanen för området. Täkten ligger i ett område med riksintressen för såväl värdefulla ämnen och material som för naturvård och friluftsliv. Det finns en oundviklig konflikt mellan täktverksamhetens och friluftslivets intressen. Kommunens uppfattning är att naturvård och friluftsliv ska ges företräde i enlighet med 3 kap. 10 § miljöbalken.

Naturskyddsföreningen i Lund har vidhållit vad föreningen anförde vid mark- och miljödomstolen och tillagt bland annat följande.

Mark- och miljödomstolen har gjort en korrekt bedömning av förhållandena i Natura 2000-området baserad på den information som NCC lämnat. De uppgifter NCC lämnat är motstridiga och svårförståeliga. Det finns tveksamheter om var gränsen för det praktiska influensområdet går. Det är troligt att naturförhållandena och andra fakta i

ansökan har beskrivits för ett alldeles för litet område. Bolagets argument om att rikkärren i Natura 2000-området alltid varit beroende av vattenåterföring från stenbrottet är direkt felaktiga. Bolaget har valt att lyfta fram information som gynnar bolagets sak, samtidigt som man underlåtit att ta upp viktiga aspekter som talar emot den.

Bolaget har brustit i rapportering av kontrollprogrammet enligt befintligt tillstånd och låtit värdefulla habitat bli förstörda. Det kan inte vara korrekt att dessa nya förhållanden ska vara relevanta referensförhållanden som miljöeffekterna ska prövas mot. Om en sökande kan hävda nya referensförhållanden i samband med varje nytt tillstånd eller prøvotidsredovisning så förlorar tillståndsprocessen och de villkor som föreskrivits sitt syfte.

De grundvattennivåer som fanns när bevarandeplanen skrevs 2005 är de normala. Samtliga rik- och medelrikkärr inom det redovisade praktiska influensområdet är nu torra, åtminstone under växtsäsongen. Det innebär att samtliga tidigare påträffade rikkärrarter numera saknas eller har minskat kraftigt i numerär och utbredning, vilket även gäller flertalet påträffade kalkberoende mossor. I stället har de ersatts av djuprotade gräs och andra torrmarksarter. Eftersom nästan inget källvatten numera når markytan har det vatten som återförs fel sammansättning vad gäller mineraler och näringsämnen. De återställandeåtgärder som genomförts har inte haft någon märkbar positiv effekt. De uttorkade kärren får flera negativa följd effekter utöver att själva naturtypen försvunnit. Färre blommande växter ger mindre nektarmängder och frön, vilket ger mindre mängder mat till insekter, vilka sedan är mat för fåglar och fladdermöss. Mycket få svalor påträffas numera strax öster om stenbrottet. Inga sådana kumulativa effekter har beskrivits i ansökan.

Det kan ifrågasättas om den föreslagna metoden, att under 70 år fylla upp kärren, ens är möjlig. Sannolikt kan inte vattennivån i kärren återställas med hjälp av den föreslagna badsjön och skadorna är redan nu så omfattande att det om 70 år inte finns något kvar att rädda.

Om tillstånd meddelas ska kontrollprogrammet innehålla en skyldighet för NCC att i miljörapporten kontinuerligt redovisa hur statusen för naturtyper och rikkärrsarter utvecklas över tid. Vidare bör man föreskriva villkor med krav på mätning av buller och damning vid Skryllegården och längs de mest använda transportvägarna ut från stenbrottet. Det bör införas krav att NCC tätar berget som vetter mot Natura 2000-området Måryd-Hällestad för att förhindra att Natura 2000-områdets naturtyper och hotade arter försvinner för gott.

B.W., M.O.W., K.Z., K.S.Z., M.W., C.W., K.G.R., K.R., H.E.L., B.V.L., K.J.L., M.L., L.J., M.S.J., S.H., A.H., C.G. och K.G. har anfört bland annat följande.

Det påstådda behovet av materialet från täkten är kraftigt överskattat. Bolagets påstående att andra täkter inte har tillstånd att producera det material som regionen behöver är missvisande. Andra täkter i närheten, med samma kvalitet på materialet, har fått förnyade tillstånd.

Den hydrologiska modell NCC använder är felaktig. Modellen tar bland annat inte hänsyn till fakta såsom att brunnar långt utanför influensområdet har fått en kraftigt negativ påverkan av täkten. Utflödet ur berget måste stoppas redan under befintlig brytningstid då avrinning sker nu. Det är fel av bolaget att använda argumentet att ett nytt tillstånd är en förutsättning för att Natura 2000-området inte ska torka ut. När brytningsverksamheten avslutats måste man göra en plan för efterbehandlingen av stenbrottet. Den kostnad som bolaget redovisat för att täta berget är missvisande. Om bolaget tätar där det verkligen behövs blir kostnaden en bråkdel av den som beräknats.

Bolagets sprängningar blir mer och mer kännbara i byn Ryd. Husen skakar vid nästan varje sprängning med sprickor som följd. Samtliga brunnar i byn har sinat. Tidigare var tillrinningen nog för att ha egen brunn. Detta har omöjliggjorts och man har tvingats ansluta sig till det kommunala nätet. Den nya vallen norr om täkten, jämförd

med den som finns nu, kommer medföra betydligt högre ljudnivå och innebära att man ser in i tåkten, den kommer även innebära ökad risk för sprängsten. Om NCC beviljas det ansökta tillståndet kommer således inte bara växtlighet i Natura 2000-området drabbas utan även befolkningen i Ryd och Södra Sandby.

G.B., S.B. och F.B. har anfört bland annat följande.

Den övergripande frågan är den befarade grundvattensänkningen som beskrivs i den fördjupade geohydrologiska utredningen och som kan komma att förorsaka irreparabla skador på såväl den biologiska mångfalden som på produktiv skogsmark.

Redan då naturreservatet bildades ställdes det krav att vattentillförseln till B.s dammar skulle säkerställas, avseende såväl kvantitet som kvalitet. De senaste åren har volymerna av utpumpat vatten från tåkten ökat avsevärt och en bråkdel hade räckt för att tillgodose behoven nedströms. Vidare är kvaliteten på det utpumpade vattnet undermålig. Vattnet i samtliga dammar har ändrat färg från klart till grönt. Dock har Måkullsdammen fortfarande kvar klart källvatten då NCC inte dragit något rör dit än. De vet inte varför vattnet blivit grönt i dammarna men drar slutsatsen att något inte står rätt till. Begreppet återföring av vatten är inte korrekt när det egentligen handlar om att bolaget dränerar berget och källsprängen på grundvatten för att därefter i tåkten försämra vattnets kvalitet och sedan släppa ut det i en bäck för vidare befordran till Kävlingeån. Även vattnet i den slang som ska återföra vatten till rikkärren är av samma tveksamma kvalitet.

NCC har angett att en något större andel suspenderat material tillfälligt kan spolas med från tåkten vid extrem nederbörd. Tidigare omhändertogs det suspenderade materialet i en sedimentationsdamm innan det nådde B.s dammar. Därefter har mängden som når dammarna successivt ökat för att kulminera under den senaste vintern då dammarna var konstant grönfärgade. Bolagets påstående att extrema nederbördsmängder påverkat tåkten under flera månader framstår inte som troligt.

REMISSYTTRANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljönämnden i Lunds kommun har motsatt sig att verksamhets- och brytområdet utvidgas norrut i enlighet med NCC:s ansökan. Miljönämnden tillstyrker den utökning som går på djupet. Miljönämnden har inga invändningar mot NCC:s andra- och tredjehandsyrkanden. I övrigt vidhåller miljönämnden vad som anfördes i mark- och miljödomstolen.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har anført i huvudsak följande. NCC har en god bild av den påverkan som den planerade verksamheten kan få på grundvattenförhållandena i området kring täktverksamheten. Risker och förväntade effekter på grundvattenförhållandena kopplade till utökningen av täktverksamheten är tydligt redovisade. En stor del av problemställningen är kopplad till nuvarande villkorad stödinfiltration för att upprätthålla grundvattennivåerna i Natura 2000-områdena. Infiltrationsvattnet är läns hållningsvatten från verksamhetsområdet och innehåller höga kvävehalter som orsakar eutrofiering i Natura 2000-områdena. Det kan finnas möjlighet att utreda rening av länsvattnet så att kvävehalterna sänks till en nivå som är acceptabel för de grundvattenberoende ekosystemen. Det skulle kunna utredas om det finns möjlighet att utforma en fungerande skyddsinfiltation utifrån kunskapen om hydrogeologin i området.

NCC har beräknat att det kommer ta cirka 70 år innan täktområdet vattenfyllts och grundvattennivåerna runt täkten höjts till slutliga nivåer. Grundvatten kommer att fortsätta att strömma in i täkten under mycket lång tid, vilket ställer krav på fortsatt skyddsinfiltation i närliggande Natura 2000-områden. Villkorad skyddsinfiltation i omgivande ekosystem utifrån krav i nuvarande tillstånd behöver alltså fortsätta även långt efter att täkten upphört. Det är viktigt att beakta att ett avslutat täktillstånd i praktiken också hindrar tillstånd att ta ut grundvatten för fortsatt skyddsinfiltation.

Behovet av den sten som utvinns från A m.fl. är stort, bland annat eftersom den är användbar som asfaltsten, och området är därför utpekad som ett riksintresse för värdefulla ämnen och mineral. Att den aktuella bergtäkten står för cirka 25 procent av regionens ballastförsörjning stämmer enligt de uppgifter som

rapporterats till SGU. Det förekommer ett mindre antal bergtäkter i sydvästra delen av Skåne. De flesta täkterna i södra Skåne bryter mer traditionella bergarter som granit och granitiska gnejser medan endast täkterna vid fastigheterna A och intilliggande Hardeberga 20:6 utvinna ljus kvartsitisk sandsten, ofta benämnd kvartsit. En fördel med den ljusa kvartsitiska sandstenen är att den är relativt hård och beständig samt att den också har en ljus färg. En sådan sten är lämplig som slitlagersten eftersom det krävs en hård och beständig sten samt att stenens ljusa färg innebär att den är bättre på att reflektera belysningsljus, vilket innebär besparingar i samband med vägbelysning.

SGU anser att ett tillstånd till fortsatt täktverksamhet är avhängigt om det finns möjlighet för rening av infiltrationsvattnet som tillförs Natura 2000-områdena samt utformning av hydrogeologiskt riktiga principer för skyddsinfiltration till de grundvattenberoende ekosystemen. Det finns också behov av en effektiv kontroll som visar att önskad effekt uppnås. Om tillstånd till fortsatt täktverksamhet nekats är det mycket viktigt att planeringen av den framtida efterbehandlingen av täkten tar höjd för att skyddsinfiltration kommer att krävas länge, vilket gör att de problem som redan har uppmärksamats kommer att fortsätta, samt att tillståndet för vattenuttag för skyddsinfiltrationen löper ut.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Miljökonsekvensbeskrivningen

Mark- och miljööverdomstolen finner, i likhet med mark- och miljödomstolen, att miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas och läggas till grund för prövningen i målet. Naturskyddsföreningen i Lunds yrkande om att ansökan ska avvisas ska därför inte bifallas.

Natura 2000-tillstånd

Det krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett Natura 2000-område (se 7 kap. 28 a § miljöbalken).

Av 7 kap. 28 b § miljöbalken följer att tillstånd enligt 28 a § får lämnas endast om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte (1) kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas, (2) medför att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna.

En försämring av en livsmiljö kan förutses om dess yta minskar eller om verksamheten skadar en viss fysisk struktur eller funktion som livsmiljön har och som är nödvändig för att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de berörda arterna (se prop. 2000/01:111 s. 68–69).

Av EU-domstolens praxis framgår att bedömningen av en verksamhets konsekvenser på det berörda området förutsätter att alla aspekter av planen eller projektet som, enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt, kan påverka målsättningen vad gäller bevarandet av området identifieras, med hjälp av bästa möjliga vetenskapliga kunskap på området (se EU-domstolens mål C-441/17 Białowieżaskogen, EU:C:2018:255, p. 113). Vid prövningen av de kumulativa konsekvenserna ska samtliga projekt beaktas som, tillsammans med det projekt som det sökts tillstånd för, kan påverka området på ett betydande sätt mot bakgrund av direktivets syfte, även om förstnämnda projekt är av tidigare datum än direktivets införlivande (se EU-domstolens mål C-142/16 kommissionen mot Tyskland, EU:C:2017:301, p. 61 och 63). Domstolen ska således bedöma de kumulativa effekterna av planer eller projekt som *slutförts*, *godkänts men inte slutförts* eller *föreslagits* (se p. 4.5.3 i Europeiska kommissionens tillkännagivande *Förvaltning av Natura 2000-områden: Bestämmelserna i artikel 6 i habitatdirektivet 92/43/EEG* [2019/C 33/01]).

Vidare framgår av EU-domstolens praxis att en verksamhet får godkännas endast under förutsättning att behöriga myndigheter har försäkrat sig om att verksamheten inte kommer att ha en bestående skadlig inverkan på det berörda området. Så är fallet när det ur ett vetenskapligt perspektiv inte föreligger några rimliga tvivel om att

verksamheten inte kan ha en sådan skadlig inverkan (se EU-domstolens mål C-441/17 Białowieżaskogen, EU:C:2018:255, p. 117).

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att den ansökta verksamheten på ett betydande sätt kan påverka Natura 2000-området Måryd-Hällestad till det sämre och att bevarandet av de miljöer och de arter som avses skyddas avsevärt försvåras. Mark- och miljööverdomstolen tillägger följande.

Täktverksamhet har bedrivits på platsen bredvid Natura 2000-området sedan lång tid tillbaka, vilket även inkluderat grundvattenbortledning och återföring av bortlett vatten till området. Som framgått ovan har domstolen vid bedömningen av de kumulativa effekterna med ansökt verksamhet att beakta dels den täktverksamhet som pågått innan direktivets införlivande, dels sådana projekt som godkänts men inte slutförts.

Det är utrett att tidigare täktverksamhet och den verksamhet som bedrivs enligt nuvarande tillstånd har inneburit påverkan på fuktiga och våta naturtyper inom Natura 2000-området. Öppna förhållanden inom Natura 2000-området har ökat i omfattning, vilket bland annat inneburit påverkan på rikkärren genom att de blivit torrare och minskat i storlek. Bolagets verksamhet har således redan skadat de livsmiljöer i området som avses att skyddas. Detta innebär att utrymmet är litet för att godkänna ytterligare kumulativ påverkan på de skyddade livsmiljöerna och arterna inom Natura 2000-området.

En kumulativ effekt av ansökt verksamhet är att täktverksamheten tillåts fortsätta i ytterligare 30 år. Detta medför i sin tur att det kommer att ta längre tid innan täkten kommer att börja fyllas igen vilket innebär att det kommer att ta längre tid innan ett nytt jämviktsläge för grundvattennivån i omgivningen uppstår. Enligt NCC förväntas skillnaden i jämviktsläge för grundvattennivåer efter avslutad brytning enligt befintligt tillstånd respektive ansökt utökning bli som mest cirka 0,3 meter, vilket inte bedöms ha någon betydelse för påverkan på Natura 2000-områdets värden. NCC anger vidare att skillnaden i återhämtningstid mellan befintligt tillstånd och ansökt verksamhet i huvudsak beror på att vattenföringen med ansökt tillstånd kommer fortsätta efter avslutad verksamhet. Som bolaget själv påpekar finns det dock stora osäkerheter i

bedömningen av jämviktsnivåer efter avslutad täkt och hur lång tid det kan ta innan jämviktsläge uppstår, bland annat på grund av den komplicerade geologin och det långa tidsperspektivet. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att det därför inte går att utesluta att en utökad täkt kan medföra längre återhämtningstid även utan hänsyn till återföringen av vatten, eller att grundvattennivåerna även på lång sikt blir så mycket lägre att det påverkar bevarandestatusen för skyddade naturtyper och arter i Natura 2000-området.

Under den aktiva verksamhetstiden förväntas den ansökta utökningen jämfört med redan tillståndsgiven brytning ge ytterligare avsänkning av berggrundvattennivåerna i influensområdet, men ge en mycket liten förändring av utbredningen av influensområdet. Inom Natura 2000-området Måryd-Hällestad förväntas inte heller området med öppna förhållanden utökas mer än marginellt.

Mark- och miljööverdomstolen delar bedömningen att denna ytterligare avsänkning åtminstone under den aktiva verksamhetstiden kommer sakna betydelse för de delområden där grundvattennivåerna redan i dag har sänkts så mycket att de hela tiden ligger under bergytan. Däremot kan våta/fuktiga naturtyper i utkanten av influensområdet påverkas negativt av utökningen. Den ansökta utökningen kommer sannolikt att leda till att delar av Måryds-Hällestads Natura 2000-område blir torrare, jämfört med brytning enligt nuvarande tillstånd. Måkullsdammen, som riskerar att avsänkas ytterligare med den ansökta utökningen, är i och för sig inte en Natura 2000-naturtyp, men är habitat för Natura 2000-arterna citronfläckad trollslända och större vattensalamander. En avsänkning av Måkullsdammen riskerar att påverka dessa arter negativt. Inom det område som förväntas bli torrare finns i övrigt inga grundvattenberoende Natura 2000-naturtyper, även om det förekommer andra typer av fuktiga miljöer som kan påverkas negativt.

Den ytterligare påverkan som en utökning av täkten kan orsaka jämfört med nuvarande tillstånd utgörs sammanfattningsvis av risken för ytterligare avsänkning av Måkullsdammen och påverkan på de Natura 2000-arter som har dammen som livsmiljöer, att påverkan genom grundvattenavsänkning kommer fortgå under längre tid och risken att jämviktsläget för grundvattennivåer efter avslutad täkt kan bli så

mycket lägre att vissa grundvattenberoende Natura 2000-naturtyper inte ens på lång sikt kan återfå slutna grundvattenförhållanden.

Mark- och miljööverdomstolen instämmer också i att de föreslagna skyddsåtgärderna inte är tillräckliga. Skyddsåtgärderna består framför allt av tillförseln av länshållningsvatten genom återpumpning in i området. Bolaget har anfört att man kan säkerställa att ingen skada uppkommer genom övervakning av vegetationsutvecklingen och vid behov justering av återföringen av vatten så vattenåterföringen optimeras. Enligt Mark- och miljööverdomstolen finns det dock en osäkerhet kring det återförda vattnets kvantitet och kvalitet, bland annat hur bolaget ska säkerställa ändamålsenligt pH-värde och näringshalt.

Bolaget har således endast visat att de föreslagna skyddsåtgärderna delvis kan reducera den skada som ett tillstånd till aktuell verksamhet kan innebära. Sammanfattningsvis gör Mark- och miljööverdomstolen bedömningen att det inte kan uteslutas att ett tillstånd dels kan skada de livsmiljöer i området som avses att skyddas, dels medför att de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arterna. Det saknas därför, som även mark- och miljödomstolen kommit fram till, förutsättningar att lämna tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Följaktligen kan tillstånd till fortsatt täktverksamhet inte meddelas.

Det finns således inte, vid redovisad bedömning, grund för att meddela tillstånd därför att återföringen av vatten historiskt varit gynnsam för utpekade värden enligt Natura 2000. Hur området ska återställas blir alltså en fråga som får lösas inom ramen för befintligt tillstånd och eventuella tillsynsåtgärder.

Bolaget har inte begärt att Mark- och miljööverdomstolen ska lämna över målet till regeringen för bedömning enligt 7 kap. 29 § miljöbalken. Mark- och miljööverdomstolen instämmer dock med mark- och miljödomstolen att förutsättningarna enligt 7 kap. 29 § miljöbalken inte är uppfyllda och att det därmed inte finns anledning att med eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B
Överklagande senast den 2025-01-02

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Vibeke Sylten, hovrättsrådet Mikael Hagelroth, tekniska rådet Torbjörn Johansson och hovrättsassessorn Johan Corell, referent.

Föredragande har varit Cecilia Lönnqvist.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-12-20
meddelad i
Växjö

Mål nr M 5307-19

SÖKANDE

NCC Industry AB , 556302-3307
170 80 Solna

Ombud: Advokat M.L.
Fröberg & Lundholm Advokatbyrå AB
Kungsgatan 44
111 35 Stockholm

Ombud: Advokat O.H.
Fröberg & Lundholm Advokatbyrå AB
Box 2137
403 13 Göteborg

SAKEN

Ansökan om tillstånd till täktverksamhet och vattenverksamhet på fastigheten
A m.fl. Lunds kommun

Avrinningsområde: 92 (Kävlingeån)

Koordinater (SWEREF99 TM) N: 6174299 E: 396472

Anl.ID: 31564

DOMSLUT

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet ingivna miljökonsekvensbeskrivningen.

Ansökan om tillstånd

Mark- och miljödomstolen avslår ansökan om tillstånd.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen ändrar inte den i beslut den 25 november 2019 fastställda prövningsavgiften.

Rättegångskostnader

NCC Industry AB ska ersätta Länsstyrelsen i Skåne län för rättegångskostnader med totalt **86 000** kronor. På beloppet utgår ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

Övriga yrkanden

Mark- och miljödomstolen avslår övriga yrkanden som inte framgår av domslutet.

Innehåll

SAKEN	1
DOMSLUT	1
BAKGRUND	7
TIDIGARE BESLUT	7
ANSÖKAN	9
Yrkanden.....	10
Förslag till villkor.....	11
Åtaganden	21
Utökning av verksamheten	21
Prövningens avgränsning.....	22
Rådighet.....	23
Efterbehandling och säkerhet.....	23
Kontroll.....	25
Skäl för verkställighetsförordnande	25
Tillåtlighet.....	26
Allmänna hänsynsregler	26
Miljökvalitetsnormer	29
Ansökt verksamhet	30
Lokalisering	30
Omgivningsförhållanden	31
Behov av material.....	32
Täktverksamhet	33
Asfalttillverkningen.....	35
Återvinningsverksamheten	35
Transporter.....	36
Vattenverksamheten	37
Sevesoanläggning.....	38
Miljökonsekvensbeskrivningen	38
Avgränsning	38
Nollalternativ.....	39
Alternativa lösningar	39
Buller	40
Vibrationer och luftstöt vågor	44
Grundvatten.....	47

Utsläpp till mark och ytvatten	53
Utsläpp till luft	60
Natura 2000.....	63
Övrig naturmiljö	77
Kulturmiljö.....	81
Landskapsbild	82
Friluftsliv.....	84
Kemiska produkter	85
Avfall och biprodukter.....	87
Avveckling/efterbehandling.....	89
Risk och säkerhet.....	92
Släckvattenhantering	92
Klimatets påverkan på verksamheten	93
Egenkontroll.....	93
Samlad bedömning	95
INKOMNA YTTRANDEN.....	96
Myndigheter.....	96
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap,	96
Försvarmakten	96
Skogsstyrelsen.....	97
Sveriges geologiska undersökning	97
Trafikverket.....	98
Länsstyrelsen i Skåne län.....	99
Kommunstyrelsen i Lunds kommun	116
Miljönämnden i Lunds kommun	123
Enskilda	128
VA SYD.....	128
Lunds Naturskyddsförening.....	128
B och L.N.....	145
L.H.....	145
D.I. och A.L.I.....	146
I och E.P.....	146
C.J. och L.P.....	147
G och S.B.....	148
M.C.....	153

J.I.W.....	153
H.G. och R.D.	154
Ryds by	154
B&M.W., AB, B.W. och M.O.W.....	159
M.A.	160
M.N. och G.A.	161
S.L., T.T. m.fl.	161
H.L. och C.P.....	163
L.J.R.....	164
I.M.	164
Rögle kloster	166
C.J. och P.O.K.....	168
Samfälligheten Stackmyran nr 2 i Södra Sandby.....	169
J.P. och E.C.....	170
B.E.A.	171
L.J. och M.S.J.	171
T.G.....	175
I.N.	176
C.W.....	176
K.G.....	177
BOLAGETS BEMÖTANDE	177
Yttranden från remissinstanserna m. fl.	177
Skogsstyrelsen.....	177
VA SYD.....	178
Lunds naturskyddsförening.....	178
Sveriges geologiska undersökning	189
Länsstyrelsen Skåne	189
Miljönämnden Lunds kommun	192
Kommunstyrelsen Lunds kommun.....	197
Övriga synpunkter på ansökan	200
Villkorsdiskussion	211
DOMSKÄL	213
Prövningens omfattning.....	213
Rådighet för vattenverksamheten.....	215
Slutlig miljöbedömning - miljökonsekvensbeskrivning.....	215

Mark- och miljödomstolens bedömning av tillåtligheten	216
Inledning	216
Bevarandeplan för Natura 2000-området Måryd-Hällestad SE0430026.....	216
De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.....	218
Bestämmelserna om hushållning av mark och vatten i 3 och 4 kap. miljöbalken	218
Bestämmelserna om Natura 2000-tillstånd i 7 kap. miljöbalken	219
Har sökanden på det sätt de bedrivit sin verksamhet fram till idag efterlevt de domar och beslut som meddelats bolaget?.....	221
Hur kommer ansökt verksamhet att påverka Natura 2000-området Måryd-Hällestad?.....	222
Är bolagets föreslagna skyddsåtgärder tillräckliga	223
Mark- och miljödomstolens samlade bedömning	224
Rättegångskostnader.....	227
Övriga yrkanden.....	227

BAKGRUND

NCC Industry AB (NCC alternativt bolaget) bedriver sedan många år täktverksamhet vid täkten i Södra Sandby på fastigheterna A, B och C i Lunds kommun. I verksamheten utvinns i huvudsak kambrisk sandsten, även kallad kvartsit. Industriell bearbetning av kvartsiten i anslutning till det nuvarande täktområdet har bedrivits sedan 1920-talet.

I täkten tillverkar och förädlar NCC i huvudsak olika bergkrossprodukter av hög kvalitet och asfaltmassa. Kvartsitens kvalitet innebär att den lämpar sig mycket väl för ballast- och anläggningsändamål. För verksamheten gäller idag ett antal parallella tillstånd och anmälningar enligt miljöbalken.

Malmö/Lund-regionen är en mycket expansiv region vilket innebär ett ökat materialbehov. Inom ramen för befintligt tillstånd har redan cirka 10 miljoner ton berg brutits ut och förädlats. Den planerade verksamheten innebär en utökning av brytområdet i norr. Ansökt totalproduktion är 30 miljoner ton under en tillståndstid om 30 år. Inom verksamheten planeras även för återvinning av rena schaktmassor, asfalttillverkning m.m.

Aktuell tillståndsprövning innebär en samlad prövning av täktverksamheten, för täktverksamheten nödvändig vattenverksamhet, asfalttillverkningen och återvinningsverksamheten. Vidare ansöker bolaget om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för den grundvattensänkning som förväntas ske inom Natura 2000-området Måryd-Hällestad. Till ansökan har även bifogats en anmälan enligt 7 § lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagen).

TIDIGARE BESLUT

Täktverksamheten bedrivs med stöd av tillstånd för täktverksamhet, meddelat av miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen Skåne län (länsstyrelsen) den 13

december 2007, dnr 551-3828405. Tillståndet omfattar ett totalt uttag av 20 miljoner ton berg, med ett maximalt årligt uttag av 1 200 000 ton under 10 år och 1 000 000 ton under övriga 10 år, och mottagning av 75 000 ton inerta massor. Frågan om slutliga villkor för utsläpp till vatten fastställdes efter prövotid av miljöprövningsdelegationen i beslut den 3 november 2016, dnr 551-29508-2013. Tillståndet gäller till den 31 december 2028.

Genom deldom den 12 juni 2003 i mål M 375-01 lagligförklarade miljödomstolen vid Växjö tingsrätt bolagets anläggning för bortledning av grundvatten samt lämnade tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för bortledning av grundvatten i samband med täktverksamhet. Tillståndet omfattar en rätt att bortleda en årlig mängd om högst 700 000 m³ grundvatten. Frågan om villkor avseende skadeförebyggande åtgärder för Natura 2000-området Måryd-Hällestad sköts upp under en prövotid. I dom den 15 augusti 2013 avslutade mark- och miljödomstolen prövotiden och föreskrev villkor om skadeförebyggande åtgärder samt lämnade tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för utförande av skyddsåtgärder inom Natura 2000-området Måryd-Hällestad.

I dom den 17 december 2015 i mål M 943-15 meddelade mark- och miljödomstolen tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till ändring av befintlig anläggning för bortledning av grundvatten samt tillstånd att bygga om befintlig anläggning för bortledning av grundvatten. Ändringstillståndet innebar att avsänkning i pumpgropar i tåkten till följd av täktverksamheten får utföras till nivå + 4,0 meter. Vidare lämnade domstolen tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för den grundvattensänkning inom Natura 2000-området Måryd-Hällestad som omfattas av domen.

Asfalttillverkning och återvinningsverksamhet bedrivs i enlighet med miljönämndens i Lunds kommun beslut den 22 januari 2004, dnr 2003.1489.6.

Yrkanden

NCC Industry AB yrkar, som det slutligen framställts, att mark- och miljödomstolen meddelar NCC tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad täktverksamhet m.m. inom fastigheterna A samt B och 19:9, Lunds kommun, Skåne län, innefattandes rätt att under 30 år;

- a. bedriva fortsatt och utökad täkt av berg inom markerade bryt- och verksamhetsområden, se bilaga A2 till ansökan, med en maximal årlig volym om 1,5 miljoner ton och en maximal total volym om 30 miljoner ton. Det årliga uttaget får uppgå till en kvantitet av maximalt 1,5 miljoner ton berg under högst 10 år av tillståndstiden och maximalt 1 miljon ton under övrig tillståndstid,
- b. bedriva krossning och sortering samt allt till täktverksamheten hörande åtgärder,
- c. för täktverksamhetens bedrivande inom brytområdet bortleda inläckande yt- och grundvatten samt utföra och bibehålla erforderliga anläggningar för vattenverksamheten, tillståndet till vattenverksamhet i den del det innefattar återpumpning av vatten till Måryd-Hällestad gäller tills vidare,
- d. bedriva tillverkning av asfalt med en maximal årlig produktion om 200 000 ton,
- e. bedriva återvinningsverksamhet, innefattande bl.a. en rätt att föra in, tillfälligt lagra och genom mekanisk bearbetning återvinna icke-farligt avfall med en maximalt mottagen volym om 100 000 ton per år samt,
- f. föra in och använda icke-farligt avfall för anläggningsändamål, dock maximalt 250 000 ton,

allt på sätt som anges i den tekniska beskrivningen, bilaga A till ansökan, och i enlighet med ansökningshandlingarna i övrigt.

NCC yrkar att mark- och miljödomstolen meddelar tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

NCC yrkar att mark- och miljödomstolen meddelar dispens från biotopskyddet enligt 7 kap. 11 § andra stycket miljöbalken för borttagande av två stenmurar och ett småvatten.

NCC yrkar vidare att mark- och miljödomstolen förordnar att;

- tiden för igångsättning av den miljöfarliga verksamheten bestäms till fem (5) år räknat från det att tillståndsdomen vunnit laga kraft,
- arbetstiden för vattenverksamheten bestäms till tio (10) år räknat från det att tillståndsdomen vunnit laga kraft,
- tiden för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedd skada på grund av vattenverksamheten bestäms till tjugo (20) år från arbetstidens utgång och att
- tillståndet, enligt 22 kap. 28 § första stycket miljöbalken, får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft.

NCC hemställer vidare att mark- och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen och slutför miljöbedömningen.

Vidare framförde NCC vid huvudförhandlingen att för det fall mark- och miljödomstolen finner att det krävs dispens från punkten A1 i reservatföreskrifterna för Måryds naturreservat (beslut daterat 1989-06-19) för de åtgärder som bolaget avser utföra enligt villkor 21 yrkar bolaget att mark- och miljödomstolen meddelar en sådan dispens. Bolaget motsätter sig inte heller att domstolen delegerar till länsstyrelsen att föreskriva eventuella villkor för den i så fall ansökta dispensen.

Förslag till villkor

NCC hemställer, så som slutligt har framförts, att mark- och miljödomstolen förenar tillståndet med följande villkor (*domstolens ant.* - överstrukna villkor ska utgå):

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor ska verksamheten utformas och bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget uppgett eller åtagit sig i målet eller i ansökningshandlingarna i övrigt.

- ~~2. Det årliga uttaget får uppgå till en kvantitet av maximalt 1 500 000 ton berg under högst 10 år av tillståndstiden och maximalt 1 000 000 ton under övriga 20 år.~~
 3. Uttag av material får inte ske till ett större djup än + 8 meter (exploateringsplanens höjdsystem).
 4. Grundvattenavsänkningen i pumpgropar i tälkten till följd av täktverksamheten får inte ske till lägre nivå än + 4 meter.
 5. Varje aktuellt verksamhets- och brytningsområde ska vara utmärkta i terrängen på väl synligt sätt och markeringarna får under exploateringstiden inte rubbas eller döljas. Utmärkningen ska utföras innan brytningen påbörjas. På avsnitt med olycksfallsrisker ska stenrad eller liknande hinder sättas upp eller allmänheten på annat sätt tydligt uppmärksammas på riskerna med att beträda området.
 6. Kross- och sorteringsverk för berg ska drivas med el via elnätet. Bolaget ska i första hand köpa in el från fossilfria källor. För krossning och siktning av berg vid brytfronten, samt vid tillfälliga driftstörningar av ovanstående fasta anläggningar, får dieseldriven mobil maskinpark användas.
 7. Normala arbetstider för verksamheten är helgfri måndag-fredag kl. 07-22. Särskilt bullrande eller störande verksamheter som borrhning, sprängning, skuthantering och drift av makadamfabriken får endast ske helgfri måndag-fredag, kl. 07-18. Tillsynsmyndigheten får, om särskilda skäl föreligger, medge undantag för enstaka tillfällen.
- Lastning och transport, reparations- och underhållsarbeten samt asfalttillverkning får bedrivas även under övrig tid.

För bolagets asfalttransporter nattetid (kl. 22-06) längs väg 945 fram till korsningen med väg 941 och väg 952 söderut från tåkten fram till korsningen med väg 102 gäller:

- Maximala ljudnivån inomhus i bostäder får inte överstiga 55 dB(A) till följd av bolagets transporter och antalet asfalttransporter får inte överstiga 60 nätter per år, eller
- Maximala ljudnivån inomhus i bostäder får inte överstiga 45 dB(A) till följd av bolagets transporter.

Om angivna ljudnivåer för asfalttransporter överskrids ska bolaget erbjuda sig att genomföra bullerbegränsade åtgärder vid berörd bostad i syfte att nå ner till nivån. Kostnader för de åtgärder som vidtas ska vara rimliga med hänsyn till bostadens standard och värde.

Innan bolaget genomför asfalttransporter nattetid ska bolaget informera boende längs väg 945 och 952 och som riskerar att störas av transporterna.

8. Buller ska begränsas så att verksamheten inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder¹ och fritidshus än 50 dB(A) helgfri vardag dagtid (kl. 07-18), 40 dB(A) nattetid (kl. 22-07) samt 45 dB(A) under övrig tid.

För naturreservaten Måryd och Skrylle, vid gräns till verksamhetsområdet, gäller 47 dBA dagtid, 42 dBA kvällstid och 36 dBA nattetid.

Momentana ljud får nattetid (kl. 22-07) inte överskrida 55 dB(A).

Uppföljning av ljudnivån ska framgå av kontrollprogram där mätmetoder, mät-

¹ För bostadshuset inom fastigheten Hardeberga 2:31 får bullret kvällstid (kl. 18-22) uppgå till 49 dB(A).

punkter, mätfrekvens och utvärderingsmetoder ska anges. Kontroll ska ske antingen genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar vid berörda bostäder. Ekvivalentvärden ska beräknas för de tider då verksamheten faktiskt pågår.

9. All sprängning ska föregås av signal, tydligt hörbar inom 500 meter från verksamhetsområdesgränsen. Sprängning får normalt endast ske på bestämda klockslag (kl. 9, 12 och 15). Tillsynsmyndigheten får, om särskilda skäl föreligger, medge undantag för enstaka tillfällen.
 10. Stenkast till följd av sprängning får inte förekomma utanför verksamhetsområdet eller utanför det säkerhetsområde som upprättas före sprängning. Bolaget ska informera tillsynsmyndigheten om sprängning kan medföra stenkast utanför verksamhetsområdet.
 11. Vibrationer från sprängning får i bostäder inte överstiga 4 mm/s vid mer än 10 % av mättillfällena per år och då högst 6 mm/s uttryckt som okorrigerad högsta svängningshastighet i vertikalled.
 12. Luftstöt våg till följd av sprängningar får vid bostäder inte överstiga 100 Pa mer än 10 % av mättillfällena per år och då högst 150 Pa uttryckt som frifältsvärde.
 13. Krossanläggningen inklusive transportörer ska vara utformade så att stofthalten i utgående luft efter filteranläggning inte överstiger 20 mg/Nm³ torr gas. Transportörer på mobila krossanläggningar ska dammbekämpas med textila spärrfilter alternativt genom bevattning med dysor. Borrutrustning ska dammbekämpas med textila spärrfilter.
- Halten stoft från asfaltverkets reningsanläggning får inte överstiga 20 mg/Nm³ torr gas.

Om utsläpp av stoft till luft från verksamheten vid mätning överstiger 20 mg/Nm³ ska en uppföljande mätning göras inom trettio dagar. Vid den uppföljande mätningen får utsläppet av stoft till luft inte överstiga 20 mg/Nm³ torr gas.

14. Om problem med damning uppstår åligger det bolaget att vidta åtgärder för att begränsa damning.
15. Tankning och parkering av fordon och maskiner får endast ske på yta som är särskilt iordningsställd för att förhindra att spill och läckage når omgivningen. Alternativt ska ett skydd för uppsamling av spill vara ordnat under parkerade fordon eller maskiner. Utrustning för sanering av spill ska finnas lätt tillgänglig vid bedrivande av verksamheten.
16. Kemiska produkter och farligt och icke-farligt avfall ska lagras och hanteras så att spill och läckage inte förorenar mark, yt- och grundvatten. Lagring av flytande kemiska produkter och flytande farligt avfall ska ske på tät yta som är invallad eller försedd med annat motsvarande sekundärt skydd (t.ex. dubbelmantlad ADR-klassad förvaringstank). Uppsamlingsvolymen ska motsvara minst den största enskilda behållarens volym plus 10 % av volymen av övriga behållare. Undantag gäller lagringstankar för bitumen. Tankar och cisterner, med undantag för lagringstankar för bitumen, ska vara försedda med överfyllnadsskydd eller annan bevakning vid påfyllning. Absorptionsmedel ska finnas lättillgängligt för att spridning av förorening vid eventuellt läckage snabbt ska kunna förhindras.
17. Avfall som uppstår i den egna verksamheten ska samlas upp och olika avfalls-
slag ska förvaras var för sig för att underlätta den miljömässigt bästa vidarebe-
handlingen. Förslitet material och skrot ska omgående omhändertas.

18. Inom ramen för återvinningsverksamheten får följande avfallstyper, samt avfall med motsvarande egenskaper, tas emot.

<u>Avfallskod</u>	<u>Avfallsslag</u>
170504	Jord och sten
200202	Jord och sten
170302	Asfalt utan stenkolstjära
170101	Betong

Den asfalt som tas emot får inte innehålla stenkolstjära och halterna av PAH får inte överstiga 70 mg/kg TS (70 ppm). Mottaget avfall ska vara fria från bekämpningsmedel och all betong ska vara fri från föroreningar. Den jord och sten som tas emot får inte överstiga nivåer för mindre än ringa risk (MRR) enligt Naturvårdsverkets handbok 2010:1.

Det ska finnas upprättade rutiner gällande mottagningskontroll av föroreningar i mottaget avfall.

19. För anläggningsändamål får endast avfall bestående av jord och sten användas. Halterna i det avfall som tas emot för anläggningsändamål inom området får, räknat på en enhetsvolym av 2 000 m³ respektive en enhetsvolym på 10 000 m³ inte överstiga totalhalter respektive utlakningshalter för nivåer för mindre än ringa risk (MRR) enligt Naturvårdsverkets handbok 2010:1

- ~~20. Halten av suspenderad substans i utgående vatten till recipient får inte överstiga 6 mg/l suspenderad substans som årsmedelvärde.~~

~~Halten av totalkväve i utgående vatten till recipient får inte överstiga 1,25 mg/l totalkväve som årsmedelvärde.~~

~~Halten av olja i utgående vatten till recipient får uppgå till högst 1 mg/l som~~

~~årsmedelvärde.~~

21. Bolaget ska vidta följande skyddsåtgärder avseende utsläpp av vatten samt skyddsåtgärder för Natura 2000-området Måryd-Hällestad;

- Vatten som leds till recipient får som årsmedelvärde inte överstiga
 - o 6 mg/l suspenderad substans,
 - o 1,25 mg/l totalkväve,
 - o 1 mg/l olja,

Om vattnet avleds till Natura 2000-området Måryd-Hällestad får, i tillägg till ovan halter, kalcium inte understiga 100 mg/l som årsmedelvärde och pH ska vara 7,5-8,5. Om ovan halt för kalcium underskrids respektive intervall för pH underskrids eller överskrids ska bolaget vidta erforderliga åtgärder för att justera kalcium och pH. Bolaget ska installera en eller flera provtagningspunkter i anslutning till spridningsledningarna för att tillse att vattnet som pumpas till rikkärren innehåller ovan värden.

- Tills vidare återpumpa vatten till Natura 2000-området Måryd-Hällestad samt genomföra manuell slåtter och mindre rensningsarbeten i dikessystemen, i syfte att tillse att skyddsvärda vegetationssamhällen bevaras och utvecklas, samt tillse att Groddammen inte torkar ut,
- Senast 12 månader efter att tillståndet tagits i anspråk ska bolaget ha vidtagit åtgärder för att justera återpumpningen av vatten till Natura 2000-området Måryd-Hällestads rikkärsmiljöer inom delområde 9, delområde 13 samt delområde 38 och 39 (enligt kartbilaga 1) så att vattnet fördelas över kärretorna.
- Följa upp vegetationsutvecklingen inom Natura 2000-området Måryd-Hällestad inom ramen för ett reviderat kontrollprogram som ska förankras med länsstyrelsen. Vid behov ska bolaget vidta ytterligare finjustering av åter-

pumpningen samt vidta erforderliga åtgärder för att skydda och främja vegetationsutvecklingen i Natura 2000-området Måryd-Hällestads våta och fuktiga miljöer som kan påverkas av verksamheten.

Samtliga åtgärder ska utföras i samråd med länsstyrelsen samt berörd markägare och den som ansvarar för förvaltningen av naturreservatet.

22. Efterbehandling ska ske i huvudsaklig enlighet med efterbehandlingsplan. Successiv efterbehandling ska ske när så är möjligt. Senast tre år innan tillståndet för verksamheten upphör ska verksamhetsutövaren inge en slutlig efterbehandlingsplan till tillsynsmyndigheten, upprättad i samråd med tillsynsmyndigheten. Efterbehandling av täkten ska vara slutförd och anmäld till tillsynsmyndigheten innan tillståndstidens utgång om inte tillsynsmyndigheten beslutar annat.
23. Bolaget ska senast när tillståndet tas i anspråk ställa ekonomisk säkerhet för efterbehandling med 10,5 miljoner kronor.
24. Förslag till kontrollprogram med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod för verksamheten ska lämnas till berörd tillsynsmyndighet senast tre månader efter det att tillståndet tagits i anspråk.
25. Så länge grundvattenuttag sker med stöd av nu lämnat tillstånd ska bolaget mäta bortledd mängd vatten (grundvatten och ytvatten). Vattenuttagen ska journalföras. Journalen ska finnas tillgänglig för envar hos bolaget.
26. Bolaget ska meddela tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk.
27. Stenmurar får inte raseras under perioden 1 november – 1 april. Samtlig sten som tas bort ska användas för att bygga nya stenmurar, med undantag för en mindre mängd som får användas för att förstärka de biologiska värden vid småvatten som bolaget ska anlägga. Stenmurarna ska hålla samma kvalité som de

murar som tas bort avseende bredd och höjd. Stenarna ska under tiden som arbetet pågår förvaras på ett sådant sätt att de inte skadas och så att moss- och lavfloran i största möjliga mån bevaras. Vid återuppbyggnaden av stenmurarna ska stenarna i möjligaste mån placeras med mossor och lavar uppåt/utåt.

28. Småvatten ska anläggas i enlighet med bolagets förslag senast 1 år efter att det ursprungliga småvattnet har tagits bort och ska utformas i samråd med sakkunnig för att kunna hålla en våt yta minst 6 månader om året vid normal årsnederbörd.
29. Områden med bohål för backsvala (*Riparia riparia*) får inte påverkas under tidsperioden 1 maj – 15 september. När områden med bohål tas bort ska nya bomiljöer i samma omfattning som de som tagits bort stå färdiga senast 1 maj följande vår.
30. Buskmiljöer som utgör häckmiljö för gulsparrv (*Emberiza citrinella*) och grönfink (*Chloris chloris*) får inte avverkas under tidsperioden 1 mars – 15 september.
31. Så länge bortledning av grundvatten från täktområdet sker ska bolaget minst en gång i månaden mäta grundvattennivåer i jord och berg i minst åtta observationspunkter belägna inom redovisat influensområde och i görligaste mån i anslutning till motstående intressen och specifikt fuktiga till våta Natura 2000-naturtyper, samt dammar som hyser fridlysta arter. En av punkterna ska lokaliseras till Måkullsdammen. Mätning av grundvattennivåerna ska i övrigt ske i den omfattning som framgår av kontrollprogrammet. Resultaten ska journalföras. Journaler ska sparas och hållas tillgängliga hos bolaget för tillsynsmyndighetens kontroll.

32. Rivning av den byggnad som är belägen inom planerat brytområde får inte utföras under perioden 1 september – 1 april.
33. Bolaget ska minst en gång i månaden mäta ytvattennivån i Måkullsdammen. Om en avsänkning av denna noteras kopplat till grundvattenavsänkningen ska bolaget vidta åtgärder för att återföra vatten till Måkullsdammen så att ytvattennivån i dammen bibehålls. Återföringen ska vara utformad så att fiskar och kräfter inte kan nyttja ledningen för att kolonisera dammen. Tillsynsmyndigheten kan medge ändringar av intervallet om det är uppenbart att vattenförhållandena är stabila. Åtgärderna ska utformas i samråd med länsstyrelsen och naturreservatets förvaltare samt berörd markägare och övervakas inom ramen för kontrollprogram.
34. För det fall att återföringen behövs till Måkullsdammen enligt villkor 33 ska bolaget årligen genomföra en okulär kontroll av dammen i syfte att identifiera och kvantifiera förekomst av kvävegynnande arter eller fysisk påverkan på dammens struktur. Om sådana uppkommer och det beror på återföringen av vatten ska bolaget i samråd med länsstyrelsen, fastighetsägaren och reservatets förvaltare vidta erforderliga åtgärder för att avhjälpa detta.
35. Bolaget ska årligen, vid minst tre tillfällen under groddjurens föryngringssäsong (maj-augusti) genomföra okulär kontroll av vattenytan i damm 23 och 24. Om bolaget under mer än två säsonger noterar en avsänkning av ytvattennivån i dammarna kopplad till grundvattensänkningen ska bolaget inkomma till länsstyrelsen med en plan för vilka åtgärder som kan genomföras för att se till att lokalerna även framgent kan utgöra föryngringslokal för större vattensalamander och strandpadda. Inventering av groddjur i damm 23 och 24 ska inkluderas i kontrollprogrammet.

36. Bolaget ska senast tre år efter att tillståndet har tagits i anspråk lämna in en plan för energihushållning till tillsynsmyndigheten. Av planen ska framgå vilka åtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra samt kostnaden och energibesparingen för respektive åtgärd. Betydande mervärden till följd av genomförda åtgärder ska också framgå av planen. Det ska även anges vilka åtgärder som bolaget är berett att vidta och en motivering till varför övriga redovisade åtgärder inte kommer att vidtas. Planen ska uppdateras löpande, dock minst vart fjärde år, och finnas tillgänglig samt kunna uppvisas för tillsynsmyndigheten.

Åtaganden

NCC har därutöver gjort följande åtaganden:

- Genom avskärmning ska erforderlig dämpning skapas för att undvika impuls-ljud.
- Ett skyddsavstånd om minst 30 meter ska upprättas mellan brytområdet och den diabasgång som är belägen norr om brytningsområdet.
- Grundvattennivån i anslutning till mägergravar i delyta 23-24 ska följas upp. För de fall en grundvattensänkning detekteras ska bolaget vidta åtgärder för att tillse att mägergravarna håller vatten.

Utökning av verksamheten

Befintligt tillstånd omfattar produktion om 20 miljoner ton berg i enlighet med den exploateringsplan som bifogats tillståndsbeslutet. Av tillståndsgivna 20 miljoner ton har cirka 10 miljoner ton brutits ut.

Den nu ansökta utökningen innebär att befintligt brytområdet utökas i norr, se figur 1 ovan. Det totala brytområdet utökas från 46 ha till 55 ha. Det utökade brytområdet innesluter således till sin helhet tidigare tillståndsprövat brytområde. Ansökt total produktion inom det utökade brytområdet är 30 miljoner ton berg över 30 års tid.

Planerad årlig produktion är oförändrad om 1 miljon ton. Maximal årlig produktion, under maximalt tio år av tillståndtiden, utökas från 1,2 miljoner till 1,5 miljoner ton. Brytdjup är oförändrat, + 8 meter inom hela brytområdet.

Asfalttillverkningen uppgår till 200 000 ton per år och är därmed oförändrad.

Återvinningsverksamheten, vilken i huvudsak innefattar återvinning av inert avfall som asfaltmassor och betong är oförändrad om 100 000 ton per år.

För anläggningsändamål (buller- och skyddsvallar samt för efterbehandling) planerar NCC att ta emot och använda 250 000 ton icke-farligt avfall.

För att bedriva verksamheten i torrhet kommer det fortsatt att vara nödvändigt att leda bort allt inläckande grundvatten. Avsänkning i väl avgränsade pumpgröpar kommer att ske till nivån + 4 meter. Denna nivå är oförändrad i förhållande till gällande tillstånd. Det område som länshålls är dock större eftersom brytområdet utökas.

Prövningens avgränsning

Tillståndsansökan innefattar ansökan om tillstånd för befintlig och utökad täktverksamhet med följdverksamheter samt för täktverksamheten nödvändig vattenverksamhet samt asfalttillverkning och återvinningsverksamhet, i huvudsaklig överensstämmelse med hur det har beskrivits i den tekniska beskrivningen, som bilagts ansökan. Ansökan omfattar därmed även den anmälningspliktiga asfalttillverkning och återvinningsverksamhet som planeras att bedrivas inom verksamhetsområdet.

I miljökonsekvensbeskrivningen (MKBn) redovisas miljökonsekvenserna till följd av verksamheten, innefattande en redovisning av påverkan på omgivningen genom buller, vibrationer och luftstöt vågor, utsläpp till luft och vatten, påverkan på grundvattennivån och övriga miljöfrågor som kan uppkomma i samband med verksamhetens bedrivande.

Det kan inte uteslutas att verksamheten kan ha en betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området Måryd-Hällestad. Frågan om verksamhetens påverkan på de skyddade naturvärdena har bedömts i MKBn. Genom de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som NCC avser att vidta kommer det inte att uppkomma någon skada på livsmiljöer eller betydande störning på de arter som avses att skyddas i Natura 2000-området Måryd-Hällestad. Det finns förutsättningar att meddela tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

För att bedriva den planerade täktverksamheten kommer det att vara nödvändigt att ta bort två stenmurar och ett småvatten. Dessa är belägna inom planerat utökat brytområde och omfattas av det generella biotopskyddet enligt den definition som finns i bilaga 1 punkten 5 och 6 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken. NCC ansöker om dispens från biotopskyddet för att ta bort biotoperna. Kompensationsåtgärder kommer att vidtas, vilket beskrivs i MKBn.

De höjduppgifter som förekommer i denna ansökan hänför sig till RH2000. Koordinatsystemet är SWEREF99 TM. Vidare gäller följande för vattenverksamheten: Koordinater (SWEREF99 TM): N 6173496, E 396373.

Rådighet

Täktverksamheten och med den förknippade vattenverksamheten kommer att bedrivas inom Hardeberga 2:23 samt B och 19:9 i Lunds kommun. NCC är lagfaren ägare till samtliga fastigheter och har därmed nödvändig rådighet enligt lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Efterbehandling och säkerhet

För täktverksamheten finns idag en efterbehandlingsplan som ingår i ansökan. Efterbehandlingsplanen syftar till att skapa en miljö som inte innebär några säkerhets-

risker och som kan bidra till biologisk mångfald och tillgängliggöra området för allmänheten. Målbilden är att skapa ett öppet landskap med öppen vattenspegel, omväxlande branta och flackare slänter samt öppna gräsytor.

Mot bakgrund av den utökning av täktverksamheten som planeras och omfattas av denna ansökan samt de ökade kunskaper om täktens omgivningspåverkan som vunnits inom ramen för bolagets kontrollprogram, har efterbehandlingsplanen vidareutvecklats. Inom ramen för efterbehandlingen kommer omfattningen av fortsatt återföring av länshållningsvatten till Natura 2000-området noggrant att följas och anpassas. Närmare former för efterbehandlingen kommer att regleras i detaljerad efterbehandlingsplan som tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten, i enlighet med föreslaget villkor 22.

För att säkerställa att skyldigheterna enligt detta tillstånd fullföljs gällande erforderliga avslutnings- eller efterbehandlingsåtgärder har NCC hos Länsstyrelsen Skåne län sedan tidigare ställt säkerhet om 5,3 miljoner kronor. Om bolaget ges tillstånd till den utökade verksamheten i enlighet med ansökan föreslår bolaget att säkerheten att utökas till 10,5 miljoner kronor.

För beräkning av säkerhetens storlek har bolaget utgått från Miljösamverkan Sveriges modell. Täkten kommer efterbehandlas genom att skapa en täktsjö och genom släntjustering av brytfronter. Eftersom brytning sker under grundvattenytan kommer en täktsjö att tillskapas när verksamheten avslutas. Detta medför att endast en mindre del av slänterna kommer att behöva åtgärdas. Kostnaden för avjämning och släntjustering blir därmed lägre (10 kr/m²).

Vidare gäller att delar av verksamhetsområdet i den västra delen redan är efterbehandlat.

Kontroll

NCC kommer att kontrollera verksamheten enligt tillämpliga bestämmelser om egenkontroll. För den pågående verksamheten finns ett kontrollprogram och ett uppdaterat kontrollprogram kommer att ges in senast tre månader efter att tillståndet har tagits i anspråk.

Inom ramen för befintligt tillstånd genomför NCC en omfattande övervakning av påverkan på livsmiljöerna i Natura 2000-området. Kontrollen syftar till att övervaka eventuella vegetationsförändringar. Övervakningen har utformats i samråd med länsstyrelsen. Fortsatt kontroll kommer att ske inom ramen för den utökade verksamheten. Detaljerna för kontrollen bör utformas i samråd med länsstyrelsen.

Skäl för verkställighetsförordnande

Som tidigare angivits bör en effektiv täktverksamhet tillhandahålla marknaden en produktmix av berg i olika kvaliteter. Detta innebär inte sällan att brytning måste ske samtidigt på flera fronter. För att möjliggöra samtidig brytning av olika bergkvaliteter planerar NCC därför en utökning av brytområdet i norr. Därigenom kan ytterligare berg av hög kvalitet brytas ut samtidigt som ytor frigörs centralt och i söder i tåkten, vilket möjliggör brytning på djupet i dessa delar.

Det bedöms nödvändigt att påbörja ovanstående utökning senast våren år 2021. Är inte detta möjligt måste utökad brytning omgående ske i brytområdets södra delar.

På platsen har det sedan länge bedrivits täktverksamhet. Det område som tas i anspråk i samband med utökningen består i huvudsakligen av åker- och skogsmark. Utredningarna har visat att dessa områden har låga naturvärden och inte rymmer rödlistade arter. Utökningen berör riksintresse för naturvård respektive delvis riksintresse för friluftsliv – kärnvärden för dessa riksintressen skadas dock inte av den utökade verksamheten.

De skador som kan uppstå under tiden fram till att ett eventuellt lagakraftvunnet tillstånd föreligger får därmed anses som begränsade. Däremot är det uppenbart att det uppstår väsentliga olägenheter för NCC om de motstående intressena får företräde. För det fall verkställighetsförordnade meddelas bör det föreskrivas att NCC ska meddela tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk, se villkorsförslag 26.

Tillåtlighet

Allmänna hänsynsregler

Kunskapskravet (2 kap. 2 § miljöbalken)

NCC har mycket lång erfarenhet av täktverksamheten och med denna förbunden vattenverksamhet och vilken omgivningspåverkan denna medför, inte minst inom det nu förevarande området. Påverkan i omgivningen har under lång tid följts i kontrollprogram, vilket gett bolaget mycket goda kunskaper om hur verksamheten påverkar omgivningen. Ett exempel på detta är bolagets kontroll av påverkan i Natura 2000-området Måryd-Hällestad, innefattande utformning och finjustering av försiktighetsmått och verifiering av dess effekt. Bolagets arbete i denna del kan nästan jämföras med en förvaltares.

De erfarenheter, rutiner och metoder som används för att minimera risker och påverkan och som bolaget har utarbetat under åren kommer att användas inom den nu ansökta verksamheten.

Enligt vad som framgår av ansökan med bilagor har bolaget låtit utföra noggranna utredningar och inventeringar av området för att säkerställa att verksamhetens störningar blir acceptabla. Särskilda PM och rapporter har upprättats avseende buller, vibrationer, stenkast, och förekomsten av naturvärden och rödlistade arter samt hydrogeologiska utredningar.

Försiktighetsprincipen (2 kap. 3 § miljöbalken)

NCC kommer att vidta de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra och motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för

människors hälsa eller miljön. Åtgärder vidtas redan i dag inom ramen för gällande villkor. Föreslagen villkorskatalog är omfattande och garanterar att verksamheten fortsatt bedrivs så att påverkan på omgivningen minimeras.

Hushållnings- och kretsloppsprincipen (2 kap. 5 § miljöbalken)

Kvartsitfyndighetens värde som material är obestritt och området är utsett som riksintresse för mineralutvinning.

Föreliggande ansökan innebär en utveckling av befintlig täktverksamhet; genom ökning av brytområdet tillgängliggörs ytterligare material av hög kvalitet samtidigt som en brytning på flera fronter innebär att NCC fortsatt kan producera en lämplig produktmix.

Därigenom tillses att fyndigheten används för det ändamål som fyndigheten utpekats för och att rätt material används för rätt ändamål; högkvalitativt material nyttjas för ändamål med höga kvalitetskrav (t.ex. asfalttillverkning, beläggning, ballastframställning etc.) medan material med lägre kvalitet används som ersättning för naturgrus, vilket minskar behovet av naturgrusbrytning. Ett tillgodogörande av materialet i bolagets försorg i enlighet med föreliggande ansökan är förenligt med hushållningsbestämmelserna.

Lokaliseringsprincipen (2 kap 6 § miljöbalken)

De enligt ansökan redan ianspråktagna täktområdena är bevisligen lämpliga för täktverksamhet eftersom sådan verksamhet tillåts och redan bedrivs där. Avseende tillkommande områden har NCC utfört ett stort antal utredningar för att bedöma planerad verksamhets påverkan vid en utvidgning – utredningarna visar att även dessa områden är lämpliga för täktverksamhet.

En omfattande utredning av alternativa lokaliseringar har utförts av bolaget, som bilagts ansökan. Av utredningen kan det konstateras att det årliga materialbehovet i regionen kommer att öka till följd av en befolkningstillväxt i området. Detta fodrar

att befintliga täkter utökas eller att nya täkter etableras. Alternativt måste stenmaterial transporteras från andra regioner.

Eftersom det saknas befintliga täkter i området som kan tillgodose planerad täktverksamhets materialbidrag, är det nödvändigt att studera alternativa platser för en nyetablering av en täkt.

En grundläggande förutsättning vid en sådan studie är att bergkvaliteten är tillräckligt god, varefter övriga förhållanden såsom transportavstånd och motstående intressen bedöms. Med ledning av detta har alternativ L2, beläget på Linderödsåsen cirka 5,5 mil nordväst om Simrishamn, bedömts som det bästa alternativet. Området ligger dock nära Verkeån som utgör riksintresse för naturvård och omfattas av miljökvalitetsnormer för ytvatten. Sydväst om området finns även ett naturreservat och ett Natura 2000-område. Transporterna måste ske genom ett område som utgör vattenskyddsområde samt passera ett stort antal bostadshus. Vidare är transportavståndet till Lund-Malmöregionen relativt stort och innebär, i förhållande till föreslagen lokalisering i Södra Sandby, ett ökat utsläpp (ca 250 % mer CO₂-ekvivalanter). I dagsläget bedöms det inte finnas förutsättningar för att via järnväg förse regionen med stenmaterial från andra regioner.

Täktverksamhet har under lång tid bedrivits på platsen och i området finns redan tillräckliga installationer och anläggningar för brytning, förädling och utlastning av stenmaterial. Samtliga områden som kommer att ianspråkta är utpekade som riksintresse för mineralutvinning. Verksamheten kommer inte att innebära en påtaglig skada på berörda riksintressen för friluftsliv och naturvård.

Verksamheten strider inte mot någon detaljplan. I översiktsplan har det dock sedan lång tid tillbaka framförts invändningar mot verksamhetens bedrivande på platsen. Det framförs önskemål om att verksamheten ska avvecklas och tillgängliggöras för nyttjande inom friluftslivet. Som bolaget redogjort för i ansökan är målet i planen att Lunds kommun ska bygga 26 000 nya bostäder. Vidare finns det en målsättning

om att Lund ska minska utsläppen av växthusgaser till nära noll år 2050. För att uppnå dessa ambitioner om byggnation och miljömål krävs det stenmaterial samt att transportererna av detta stenmaterial minimeras. Efter att mineralresursen har utnyttjats kommer täktområdet att efterbehandlas och göras tillgängligt för allmänheten och vara möjligt att införliva i Skrylleservatet. Aktuell täkt hjälper således till att möjliggöra målen i översiktsplanen och kommer efter efterbehandling vara helt förenlig med ambitionerna i översiktsplanen.

Mot bakgrund av detta och med stöd av utförd behovs- och alternativutredning bedömer bolaget att föreslagen lokalisering uppfyller de krav på lokalisering som följer av 2 kap. 6 § miljöbalken.

Skälighetsregeln (2 kap. 7 § miljöbalken)

Bolagets överväganden och förslag i fråga om skyddsåtgärder och försiktighetsmått m.m. har skett och kommer att ske mot bakgrund av skälighetsregeln i 2 kap. 7 § miljöbalken.

Miljö kvalitetsnormer

Den ansökta verksamheten kommer inte att medverka till att någon miljö kvalitetsnorm överträds eller försvåra att den kan uppnås.

15 kap. 11 § miljöbalken

En ny formulering av avfallsinnehavarens ansvar har införts i 15 kap. 11 § miljöbalken som innebär att den som hanterar avfall ska se till att hanteringen inte skadar eller orsakar risk för skada på människors hälsa eller miljön. Bestämmelserna i 15 kap. 11 § miljöbalken är en särskild tillåtlighetsregel.

För den planerade avfallsverksamheten kommer försiktighetsmått i form av krav på vilket avfall som får tas emot och vilka ytor avfallet får hanteras på att uppställas. Dessa försiktighetsmått minimerar effektivt risken för påverkan på vatten, mark samt särskilt skyddade områden.

Ansökt verksamhet

Av ansökningshandlingarna och vad bolaget i övrigt har angett framgår bl.a. följande.

Lokalisering

Täkten ligger cirka 1,5 km söder om Södra Sandby på Romeleåsens norra utlöpare. Landskapet runt täkten präglas av naturliga skäl av den kvartsitutvinning som sedan lång tid pågått på platsen. Täkten är för närvarande cirka 75 meter djup och omfattar en yta av cirka 46 ha medan verksamhetsområdet är cirka 73 ha.

Befintligt täktområde ligger i anslutning till Sönnervångs by, nordväst om denna ligger bostadsområdet Assarhusa som tillhör Södra Sandby tätort. Det utökade brytområdet innebär att verksamheten utökas mot norr. Övrig bostadsbebyggelse får betraktas som spridd. Enstaka bostadshus är beläget på ett avstånd om tiotal meter från befintligt verksamhetsområde.

Väster om befintligt verksamhetsområde går väg 952. Norr om täkten passerar en högspänningsledning för 400 kV.

Verksamhetsområdet ligger i ett gränslandskap mellan sluten skog och öppen jordbruksmark. Omgivningarna i söder och sydväst präglas av skog medan inslaget av jordbruksmark succesivt ökar mot norr. Skogsmarkerna domineras av barrskog medan jordbruksmarkerna närmast verksamhetsområdet utgörs av betesmark. Öster om verksamhetsområdet ligger Natura 2000-området Måryd-Hällestad, söder om området ligger Skrylleområdets fritidsanläggning, vilket utgör naturreservat.

Den befintliga täktverksamheten, det tillkommande täktområdet och verksamhetsområdet väster om väg 952 ligger inom fastigheterna A samt B och 19:9. Det utökade verksamhetsområdet kommer att uppgå till cirka 75 ha

och det utökade brytområdet till cirka 55 ha. Allt enligt den exploateringsplan som redogjorts för i målet.

Uttag av berg sker endast inom brytområdet. Verksamhetsområdet kan användas för vägar, upplag, uppställning av maskiner m.m. Vissa terrängjusteringar kan förekomma inom verksamhetsområdet för anläggande av vägar, upplagsytor, vallar och i samband med efterbehandling.

Lägen för återvinning av asfalt och betong kan komma att ske inom olika delar av tätten vid olika tidpunkter, beroende på var brytning sker. Av situationsplanen (bilaga A3 till ansökan) framgår vilka ytor som är aktuella i dagsläget.

Omgivningsförhållanden

Den aktuella kvartssitfyndigheten har utpekats som riksintresse för värdefulla ämnen och mineral. Enligt SGU är sandstensformationen i Södra Sandby av särskilt värde för framställande av material för vägändamål utifrån dess speciella materialegenskaper.

Det planerade verksamhetsområdet ligger i sin helhet utanför detaljplanelagt område och omfattas inte av områdesbestämmelser.

Det planerade verksamhetsområdet berörs av den fördjupade översiktsplanen för Skrylleområdet (Fördjupning av översiktsplanen för Skrylleområdet, antagen 2006-05-18). I planen redovisas befintligt verksamhetsområde som verksamhetsområde för täkt. Planerat utökat brytområde redovisas som åker/betesmark.

I den fördjupade översiktsplanen anges att kommunen ska bevaka att tätten avvecklas. Efterbehandling ska genomföras så att Skrylleområdet tillförs en värdefull attraktion i form av en sjö för bad och andra aktiviteter, varefter den efterbehandlade

täkten ska införlivas i Skrylleservatet. I den fördjupade översiktsplanen anges vidare att täkten representerar ett viktigt samhällsintresse och att fyndigheten är av riksintresse enligt miljöbalken.

Samma ambition uttrycks i den översiktsplan som kommunfullmäktige antog den 11 oktober 2018.

Befintligt verksamhetsområde ligger inom område för riksintresse för naturvård (N86 Hardeberga-Södra Sandby-Dalby-Krankesjöområdet) och riksintresse för friluftsliv (F6 Romeleåsen). Planerad utökning berör riksintresset för naturvård men endast delvis riksintresset för friluftsliv.

Öster om verksamhetsområdet ligger Natura 2000-området Måryd-Hällestad (SE0430026) vilket även utgör riksintresse för naturvård.

Behov av material

SGU prognosticerar att ballastproduktionen, entreprenadberg undantaget, kommer att uppgå till 85 till 120 miljoner ton per år i Sverige 2040. Ballastproduktionen i Skåne har de senaste 10 åren uppgått till cirka 11-12 % av hela landets produktion.

Eftersom sydvästra Skåne tillhör de landsdelar som har störst befolkningstillväxt är det sannolikt att denna andel ballast kommer att vara i minst samma storleksordning framöver. Det är dock mer troligt att den kommer att öka. Det betyder att ballastbehovet i Skåne län kan komma att uppgå till cirka 10-15 miljoner ton material fram till 2040. Eftersom drygt hälften av befolkningen bor i sydvästra Skåne kommer drygt hälften av materialet, dvs. minst 5,0-7,5 miljoner ton att behövas i området fram till 2040.

Om man utgår från att sydvästra Skånes befolkning kommer att öka med 20 % fram till 2050 skulle behovet av ballast i sydvästra Skåne uppgå till cirka 6,5 miljoner ton

till 2050. Sammanfattningsvis är det kommande behovet av material mycket stort och påtagligt överskrider dagens produktion i befintliga täkter.

Mot bakgrund av ovanstående är det tydligt att behovet av material i sydvästra Skåne är stort redan idag och att det kommer att öka fram till 2050. Det betyder att alla idag befintliga täkter i regionen behövs på lång sikt samt att dessa behöver utökas. Det kan vidare finnas behov av att öppna nya täkter inom den kommande 30-årsperioden.

Täktverksamhet

Täktverksamheten kommer att bedrivas på samma sätt som idag, men brytområdet och maximal produktion kommer att utökas.

Täktverksamheten planeras att bedrivas helgfria vardagar kl. 07-22. De verksamhetsdelar som kan innebära särskilt höga bullernivåer för omgivningen, dvs. i aktuellt fall borrhning, sprängning, skuthantering och drift av makadamfabriken, bedrivs dock bara mellan kl. 07-18. Som framgår nedan kommer viss verksamhet i området, såsom asfalttillverkning, transporter och reparations- och underhållsarbeten att ske även under övrig tid.

Brytning av berg sker genom borrhning och sprängning. Dessförinnan tas vegetation och jord bort från det planerade brytområdet, s.k. avbaning.

Sprängning utförs enligt gällande bestämmelser och anpassas till förutsättningar som råder inför varje enskild salva. Vid ett årligt uttag om 1 miljoner ton berg kommer det normalt att bli cirka 30-40 sprängsalvor per år, beroende på salvstorleken. Vid ett årligt uttag om 1,5 miljoner ton berg kommer det att bli cirka 40-60 sprängsalvor per år beroende på salvstorleken.

Efter att bergmaterialet lossållits transporteras bergmaterialet till en stationär förkross för primär- och sekundärkrossning. Därefter transporteras materialet, i huvudsak via transportband, till makadamfabriken. I makadamfabriken sker finkrossning och siktning för framställning av olika sorteringar av stenprodukter. Färdiga produkter läggs i upplag, varefter utlastning till kund sker.

Den stationära förkrossen är ny och uppfördes år 2018 i nordvästra delen av området. Förkrossen är placerad nere i tåkten (ca +46 meter) och väl avgränsad från omgivningen. Makadamfabriken är centralt placerad inom verksamhetsområdet. Förkrossen, makadamfabriken och transportbanden som förbinder dessa är inkapslade. Förkrossen och makadamfabriken är eldrivna. Vid sidan av ovan beskrivna stationära enheter kan mobila krossar komma att användas vid produktionstoppar och vid återvinning av icke-farligt avfall. Förkrossning planeras att bedrivas helgfria vardagar kl. 07-18, men kan vid behov även behöva bedrivas mellan kl. 18-22 (vid större infrastrukturprojekt).

Block som är för stora för förkrossen, så kallade skut, knackas sönder med hydraulhammare på grävmaskin. Detta sker kampanjvis i samband med sprängning.

Maskinparken som bolaget använder är bland annat följande:

- Larvburen borrhög
- Grävmaskiner
- Dumprar/bergtruckar
- Lastmaskiner
- Fast primär- och sekundärkrossanläggning
- Finkrossanläggning
- Sorteringsanläggning
- Mobila kross- och sorteringsanläggningar
- Hydraulhammare

När hjullastare och andra transportfordon inte är i drift parkeras dessa på en yta som förhindrar eventuell spridning av spill.

I täkten finns även två tvättanläggningar som används för att ta bort finmaterial från vissa produkter, som exempelvis material till betongframställning.

Asfalttillverkningen

Asfalttillverkningen kommer inte att förändras i förhållande till vad som gäller idag, varken till utförande eller omfattning.

Asfaltverket är fortsatt ett stationärt satsblandningsverk. Huvudråvaran vid tillverkningen är stenmaterial från bergtäkten, men asfalten kommer att produceras med en inblandning av cirka 25 % returafalt (bolagets mål är att öka detta till 50 %). Färdigblandad afalt förvaras i färdigvarusilos innan den lastas för transport till plats för utläggning.

Utöver vanlig afalt kommer Green Asphalt att tillverkas. Green Asphalt innebär tillverkning av afalt vid lägre temperaturer vilket innebär upp till 30 % mindre utsläpp av koldioxid.

Vid uppstart av afaltverket används eldningsolja, varefter afaltverket drivs med hjälp av träpellets. Effekten på brännaren är 19 MW.

Asfalttillverkning planeras att bedrivas helgfria vardagar kl. 04-18, alternativt kl. 04-22 vid behov. Vid större belägningsprojekt kan arbetstiderna och arbetsdagarna komma att utökas ytterligare.

Återvinningsverksamheten

Återvinningsverksamheten omfattar återvinning av främst returafalt, ren betong och schaktmassor. Återvinning sker genom mekanisk bearbetning och sortering/harpning. Bearbetning sker kampanjvis med mobil krossanläggning som placeras i anslutning till upplag av återvinningsmassor. De uppkrossade massorna lagras vid behov i limpor men afalt flyttas så snart som möjligt och lagras under tak i tält på

hårdgjord yta i anslutning till asfaltverket. Returasfalten återvinns som insatsvara i asfalttillverkningen. Av övriga avfall framställs en produkt som används för konstruktionsändamål vid bygg- och anläggningsprojekt.

Den returasfalt som tas emot är fri från stenkolstjära (< 70 ppm 16-PAH). Mottagna betong- och schaktmassor har ett sådant föroreningsinnehåll att de kan användas utan restriktioner. Betong är fri från föroreningar (dvs. innehåller inte PCB-fogar, blåbetong, asbest etc.).

Bolaget kommer att anlägga buller- och insynsskyddsvallar runt det utökade verksamhets- och brytområdet. Vallarna kommer att vara cirka 7 meter höga nordost om brytområdet. Vidare kommer slänter att flackas av i samband med efterbehandlingen. För detta ändamål kommer bolaget att använda jord- och avbaningsmassor som uppkommer i täktverksamheten. Utöver dessa massor finns det ett behov av att ta emot cirka 250 000 ton externa jord- och schaktmassor för ovan angivna anläggningsändamål. Föroreningshalter i mottagna externa massor kommer inte överstiga riktvärdena för mindre än ringa risk (MRR) enligt Naturvårdsverkets handbok 2010:1, eller senare revideringar av denna.

Återvinningsverksamheten planeras att bedrivas helgfria vardagar kl. 07-18, men kan vid behov även behöva bedrivas mellan kl. 18-22 (större infrastrukturprojekt).

Transporter

Transporterna kommer i huvudsak att ske på samma sätt som idag, dvs. direkt till väg 952, varefter cirka 80 % av transporterna går söderut. Övriga transporter går västerut på väg 945 (10 %) eller norrut på väg 952 (10 %).

Vid normal drift kommer antalet transporter i stort sett vara oförändrat i förhållande till idag. Vid maximal drift kommer antalet transporter att öka.

Antalet uttransporter av sten och asfalt vid normal produktion kommer uppgå till cirka 150 uttransporter (300 fordonsrörelser) per arbetsdag.

Antalet uttransporter av sten och asfalt vid maximal produktion kommer uppgå till cirka 230 uttransporter (460 fordonsrörelser) per arbetsdag.

Utöver detta sker intranporter av återvinningsmassor där en stor andel tar med sig färdiga produkter med returtransporter.

Det totala antalet fordonsrörelser beräknas därför uppgå till cirka 350 per arbetsdag vid normal produktion och cirka 480 per arbetsdag vid ansökt maximal produktion.

Vattenverksamheten

Utförandet av yt- och grundvattenhanteringen kommer att vara oförändrad i förhållande till vad som gäller idag. Omfattningen kommer att öka något i takt med att brytområdet utökas.

Yt- och grundvatten ansamlas i täktens lågområde och leds via täktbotten och diken till en pumpgrop. Innan vattnet når pumpgropen perkolerar nederbörd och tillrinnande grundvatten från omgivande bergväggar i den uppsprängda täktbotten – på detta sätt filtreras vattnet innan det når pumpgropar och utjämningsmagasin.

Pumpgroparna har anlagts på den för närvarande lägsta brytnivån. Dessa kan komma att flyttas i samband med att täktverksamheten går på djupet. Som lägst kommer pumpgroparna att anläggas på nivå + 4 meter.

Från pumpgroparna pumpas vattnet till ett mindre utjämningsmagasin, där suspenderat material kan sedimentera. Därefter pumpas vattnet till ett större utjämningsmagasin.

Från det större utjämningsmagasinet leds vattnet via diken och vattendrag till i huvudsak de s.k. B.s dammar och därifrån vidare österut mot Kävlingeån. En mindre mängd vatten avleds, på begäran av fastighetsägaren, till den s.k. Groddammen och den s.k. Kräftdammen. Utsläppt vatten kontrolleras inom ramen för kontrollprogrammet.

Enligt bolagets hydrogeologiska utredning beräknas inläckaget av grundvatten vid fullt utbruten täkt enligt denna ansökan uppgå till cirka 22,9 l/s eller 723 000 m³/år. Utgående vattenkvalitet från anläggningen mäts fyra gånger per år. Halten totalkväve i länshållningsvattnet uppgår enligt vad bolaget angav vid huvudförhandlingen till cirka 0,5-1 mg/l, halten kalcium till cirka 150-200 mg/l och pH varierar från 7,5-8.

Sevesoanläggning

Befintlig och planerad verksamhet hanterar sprängmedel. Mängden sprängmedel per sprängtillfälle kan vid högre pallhöjder överstiga 10 ton men understiger alltid 50 ton. Inom verksamheten hanteras även petroleumprodukter. Verksamheten utgör därför en Sevesoanläggning enligt den lägre kravnivån. En anmälan om Seveso-verksamhet enligt lägre kravnivån ingår i ansökan.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Avgränsning

Beskrivningen av verksamhetens miljöeffekter avser de miljöeffekter som bedöms uppstå när det ansökta tillståndet utnyttjas fullt ut. Fokus ligger på verksamhetens direkta miljöeffekter som uppstår i verksamhetens närmaste omgivningar men även indirekta miljöeffekter, som i vissa fall kan uppstå långt från verksamhetsområdet.

Nollalternativet i miljökonsekvensbeskrivningen (MKBn) (som bilagts ansökan) beskriver miljöns sannolika utveckling om den ansökta verksamheten inte kommer till

stånd. Beskrivningen av alternativa lösningar innehåller information om möjligheten att bedriva verksamheten på någon annan plats eller utforma den på ett annat sätt.

Avsnittet i MKBn som rör Natura 2000 innehåller den information som krävs i en MKB tillhörande en ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Relevanta indirekta effekter av verksamheten, t.ex. effekter till följd av transporter till och från verksamhetsområdet, omhändertagande av verksamhetens avfall m.m. redovisas översiktligt. Avsnittet om risker och säkerhet beskriver verksamhetens risker och hur dessa förebyggs samt hur verksamheten förhåller sig till ett förändrat klimat.

Vidare finns ett avsnitt om kumulativa effekter som beskriver de sammanlagda miljöeffekter som bedöms uppstå till följd av ansökt verksamhet tillsammans med närliggande verksamheter.

Nedan följer en återgivning av valda delar ur miljökonsekvensbeskrivningen.

Nollalternativ

Nollalternativet innebär att verksamheten fortsätter som idag, inom ramarna för befintligt tillstånd. Nuvarande tillstånd löper ut den 31 december 2028.

Alternativa lösningar

En beskrivning och utvärdering av alternativa lösningar återfinns i den behovs- och alternativutredning som redovisas i bilaga B1 till MKBn.

Alternativa lokaliseringar har bedömts utifrån bergkvalitet, transportavstånd, motstående intressen samt kostnader för omlokalisering och transporter.

I Skåne är tillgången på berg av god kvalitet begränsad men bolaget har identifierat ett antal möjliga platser med bergmaterial av önskad kvalitet. Av dessa bedömer bolaget att alternativ L2, beläget på Linderödsåsen cirka 5,5 mil nordväst om Simrishamn, är det enda som är relevant med tanke på motstående intressen och transportavstånd. Utredningen visar att utredda alternativ till den ansökta verksamheten i Södra Sandby inte medför sådana fördelar från miljösynpunkt som kan anses motivera de ekonomiska och praktiska nackdelarna med alternativen.

Att placera asfaltverket på annan plats än i den befintliga täkten i Södra Sandby bedöms vara ett från såväl miljösynpunkt som ur ekonomisk och praktisk synvinkel sämre alternativ oavsett placering och alternativa lokaliseringar för själva asfaltverket har därför inte utretts vidare.

Alternativa lokaliseringar av återvinningsverksamheten har studerats i nära anslutning till täkten. Bolaget har dock frånfallit yrkandet om återvinningsverksamhet väster om väg 952. Bolaget avser dock att fortsätta med återvinningsverksamheten i täkten (i stort sett av samma omfattning som idag).

Buller

Förutsättningar

Verksamheten ger upphov till buller i närområdet genom en rad olika källor/arbetsmoment inom verksamhetsområdet.

Buller uppstår dels av den maskinella utrustning som är i bruk inom verksamhetsområdet (t.ex. krossar, asfaltverk, siktar och dieselaggregat), dels arbetsfordon såsom bergtruckar, dumpers, hjullastare, grävmaskiner och skutknackare samt lastbilar. Härutöver genomförs sprängning av berg cirka 50 gånger per år, vilket ger upphov till kortvarigt, mullrande buller.

För sökt verksamhet kommer placeringen av bullrande utrustning djupare ner i täkten att medföra en positiv förändring avseende buller för närboende. Placeringen av

krossverk och sorteringsanläggning längre mot norr, och därmed närmare befintliga bostäder, minskar dock den positiva effekten. Avbaning av det utökade verksamhetsområdet norrut samt borring för den första pallen medför tillfälliga högre ljudnivåer för bostäderna norr om verksamheten.

En bullerutredning av befintlig och planerad verksamhet har genomförts och utgör bilaga B3 till MKBn. Särskilda beräkningar har även gjorts avseende borring på olika platser och på olika pallhöjder inom brytningsområdet, med och utan dämpning av borrhjgen.

I genomförd bullerutredning har ljudnivåer beräknats i ett antal punkter vid bostäder respektive punkter inom naturreservaten Måryd och Skrylle. Sprängningsmoment ingår inte, då dessa endast förekommer kortvarigt och dagtid, vilket innebär att de inte inverkar på ekvivalenta ljudnivåer i omgivningen.

Transporter till och från tälkten har i bullerutredningen förutsatts fördela sig enligt följande: 80 % använder väg 952 söder om tälkten, 10 % väg 952 norr om tälkten och 10 % använder väg 945. För att åskådliggöra trafikbullernivåer utmed transportvägarna har trafikbullret beräknats i ett antal representativa punkter. Det kan påpekas att beräkningen omfattar maximal framtida trafik till följd av ansökt verksamhet. Vid normal produktion kommer verksamheten även framledes ge upphov till trafik i samma omfattning som idag. Vidare har beräkningar av transportbuller skett i samband med tillsynsärende (anmälan) och även dessa redovisas i ansökan.

Skyddsåtgärder

Följande skyddsåtgärder eller åtgärder med motsvarande effekt kommer att vidtas. För att minimera buller i omgivningen förses verksamhetsområdet med bullervallar på ett antal ställen.

En fast transportör anläggs mellan ny förkrossanläggning och finkross/sorteringsverk, vilken genererar mindre buller än de fordonstransporter inom verksamhetsområdet som transportören ersätter.

För att innehålla föreslaget ljudkrav kvällstid ska följande bullerkällor vara avstängda kvällstid:

- Mobilkross
- Tvättanläggning 2 (övre)
- Transportör
- Makadamfabrik

Av bilaga B3 till MKBn framgår att en dämpad borrhigg behöver användas i tåkten för att kunna innehålla gällande riktvärden, då borring utförs vid borrhplatserna på de högst belägna pallnivåerna i tåkten (pallnivå 1 och 2). Det finns dock möjlighet att använda en odämpad borrhigg på lägre belägna pallnivåer i tåkten, då buller från borring skärmas av tätkanterna. Bullerdämpad borrhigg avses användas i de fall där bullerutredningen visat att så är nödvändigt.

Det arbetsmoment som kan ge upphov till impulsljud är skutknackning. Bedömningen är att om det råder en differens om minst 15 dB mellan skutknackning och övrigt buller så uppfattas inte impulsljud. En sådan differens bedöms föreligga i samtliga fall förutom i beräkningspunkt 6-10 och N1-N2 (enligt bullerutredningen som bifogats ansökan). Genom avskärmning kan dock erforderlig dämpning tillskapas. Bolaget har därför åtagit sig att vidta sådana bullerbegränsande åtgärder så att differens om minst 15 dB uppnås.

Bolaget har genom villkor 7 åtagit sig att utreda och vidta bullerbegränsade åtgärder för att tillse att ljudnivån till följd av bolagets transporter inte överskrider 55 dB(A) inomhus nattetid och att antalet asfalttransporter inte får överstiga 60 nätter per år, och därefter (när den första delen av villkoret uppnåtts) har bolaget åtagit sig genom

villkor 7 att den maximala ljudnivån inomhus i bostäder inte får överstiga 45 dB(A) till följd av bolagets transporter.

Resultat och konsekvenser

Det föreslagna bullervillkoret är i överensstämmelse med Naturvårdsverkets riktvärden för buller vid bostäder och liknande.

Som framgår av bullerutredningen kan det i ansökan föreslagna bullervillkoret uppfyllas i omgivningen genom de skyddsåtgärder som bolaget redovisat ovan, med undantag av beräkningspunkt 12 (fastigheten Hardeberga 2:31), där ljudkraven kvällstid överskrids p.g.a. närheten till in- och utfartsväg till tälkten. Fastigheten används för bostadsändamål men ägs av bolaget.

Det föreslagna bullervillkoret anger högre ljudnivåer i de två närliggande naturreservaten Måryd och Skrylle än Naturvårdsverkets riktvärde för friluftsområden. Det är dock endast mindre delar av naturreservaten, belägna närmast verksamhetsområdet, som kommer att utsättas för ljudnivåer över 40 dB(A). De delar av naturreservaten där ljudnivåerna överstiger 40 dB(A) utgörs i huvudsak av bebyggda områden (motionsanläggning, Skryllegården, parkering m.m.) snarare än områden där tystnad utgör ett särskilt värde (t.ex. stigar och strövområden). Vidare utsätts dessa områden redan idag för buller från befintlig verksamhet. Mot bakgrund av detta kan det ifrågasättas om dessa områden utgör områden där en låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet. Det är endast mycket små områden där ljudnivån kommer att överstiga 45 dB(A). Nattetid kommer ljudnivåerna inte att överstiga 40 dB(A) i naturreservaten. Inom den absoluta merparten av de delar av naturreservaten som nyttjas för friluftsliv kommer ansökt verksamhet således inte att orsaka ljudnivåer som överstiger 40 dB(A) dagtid vardagar eller 35 dB(A) övrig tid.

Då gällande riktvärden för buller vid bostäder kan innehållas och då riktvärdet för friluftsområden endast överskrids inom mindre områden, bedöms miljökonsekven-

serna av det buller som ansökt verksamhet ger upphov till med föreslagna skyddsåtgärder bli små. Skillnaden avseende bullerpåverkan på omgivningen mellan nollalternativet och den ansökta verksamheten blir högst begränsad.

Vad avser buller från transporter så visar beräkningarna att för bostäder som ligger nära vägmitt överskrids de generella riktvärden på 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå och 70 dB(A) maximal ljudnivå. Sådana överskridanden bedöms medföra små till måttliga konsekvenser för boende nära vägarna. Skillnaderna mellan befintligt alternativ och det framtida fallet är mycket små. Transporterna från den ansökta verksamheten medför en ökning av beräknade ekvivalenta ljudnivåer på 0-1 dB(A) vid utvalda beräkningspunkter. Ingen av fastigheterna i beräkningen, som inte redan i dagsläget har trafikbullernivåer över 55 dB(A) dygnsekvivalent ljudnivå, kommer att få ekvivalenta trafikbullernivåer över 55 dB(A) vid ansökt verksamhet.

Maximala ljudnivåer dag- och kvällstid påverkas inte enligt beräkningarna för någon bostad, men antalet händelser med maximal ljudnivå ökar i den ansökta verksamheten då fordonspassagera blir fler. Bolagets asfalttransporter nattetid innebär som mest (maxtillfälle) att antalet bostäder som utsätts för maximala ljudnivåer >55 dB(A) inomhus nattetid går från 5 till 6 stycken.

I såväl nollalternativet som ansökt alternativ är trafikbullernivåerna utmed transportvägarna, för bostäder som ligger nära vägmitt, högre än de generella riktvärdena och konsekvenserna av sådana ljudnivåer bedöms vara små till måttliga.

Vibrationer och luftstöt vågor

Förutsättningar

I samband med loss hållning i form av borrhning och sprängning uppkommer vibrationer och luftstöt vågor. Påverkan kan bli olika från ett tillfälle till ett annat beroende på att förutsättningarna varierar inför varje enskild sprängning vad gäller bergkvalitet, utslagsriktning, läge, förekomst av sprickor, väderförhållanden m.m.

Vibrationer och luftstöt vågor har utretts inom ramen för en riskbedömning gällande sprängning (bilaga B4 till MKBn). I riskbedömningen ingår även en beräkning av vilka vibrationsvärden som kan uppkomma genom den planerade verksamheten. Restriktiva antaganden har använts för att inte underskatta vibrationsnivåer och luftstöt vågor vid olika samverkande laddning. Bolaget har i nu föreliggande ansökan föreslagit skarpare villkor jämfört med dagens villkor för vibrationsnivåer och luftstöt vågor.

Bolaget har även utfört en inventering av 90 stycken byggnader, anläggningar m.m. inom 700 meter från närmsta bergschakt (där markvibrationerna kan förväntas överstiga nivån 1 mm/s).

Skyddsåtgärder

I bilaga B4 till MKBn redovisas maximal storlek på laddningen som kan användas vid sprängning i olika delar av brytningsområdet utan att vibrationsnivån 4 mm/s ska överskridas vid bostäder eller att oacceptabel påverkan på närliggande högspänningsledningar ska uppstå.

Vidare kommer salvor att riktas in mot tåkten, tändplanen anpassas gentemot önskad utslagsriktning, noggrann avtäckning m.m. att utföras för att undvika oönskat kast vid bergschakt. Liksom information till närboende och avlysning och uppsikt av riskområde.

Resultat och konsekvenser

Vanliga begränsningsvärden för vibrationer från sprängning i bergtäkter är 4 mm/s mätt som maxvärde i vertikalled i sockel vid närmaste bostad. Hur vibrationer upplevs varierar dock mycket och den upplevda störningen kan i många fall inte direkt kopplas till en viss tillåten vibrationsnivå. Faktiskt risk för skada på byggnader och anläggningar uppstår först vid högre värden än vid 4 mm/s.

Av den utredning som bolaget inlämnat framgår att området där vibrationerna kan uppgå till 4 mm/s eller högre så äger bolaget samtliga byggnader med ett undantag för en byggnad nordväst om brytningsområdet. Denna byggnad är dock ingen bostad.

Mätning av vibrationer och luftstöt vågor sker regelbundet i ett flertal fastigheter runt tälkten. Uppmätta vibrationer har vid de mest utsatta bostadshusen normalt legat runt 1-2 mm/s och vid enstaka tillfällen tangerat 4 mm/s. Uppmätta luftstöt vågor har normalt uppgått till mellan 10 och 20 Pa, mätt som frifältsvärde. Vid enstaka tillfällen har luftstöt vågen uppgått till knappt 60 Pa.

De beräkningar som utförts visar att verksamheten kan bedrivas så att begränsningsvärdet 4 mm/s innehålls. Detta förutsätter dock att samverkande laddning begränsas vid sprängning i olika delar av tälkten.

Bolaget arbetar aktivt med att begränsa störningar från vibrationer med olika åtgärder. Noggrann borrhålsplanering, samt inmätning av borrhål görs inför varje sprängsalva. Trots noggranna skyddsåtgärder har värden som tangerat 4 mm/s uppmätts vid enstaka tillfällen.

Bolaget menar att en rimlig avvägning är att begränsningsvärdet 6 mm/s ska få gälla vid 10 % av sprängningarna. Detta innebär att det inte finns någon risk för skada på husen och störningarna ändå får anses acceptabla.

Luftstöt vågor från sprängningar kan orsaka störningar för närboende till exempel genom att fönsterrutor skallrar. Risk för skador på byggnader uppkommer normalt först vid luftstöt vågor på 250 Pa (motsvarande 500 Pa reflektionstryck).

Sannolikheten för överskridande av det föreslagna begränsningsvärdet för luftstöt vågor är begränsad eftersom de kritiska salvorna skjuts i en lägre nivå och begräns-

ningar vidtas avseende samverkande laddningar till följd av vibrationer. Skaderiktvärdet enligt svensk standard är också högre än föreslaget begränsningsvärde och kommer att innehållas med god marginal.

Sammantaget bedöms miljökonsekvenserna, avseende de vibrationer och luftstöt vågor som ansökt verksamhet ger upphov till med föreslagna skyddsåtgärder, bli små till måttliga. Skillnaden avseende vibrationers och luftstöt vågors påverkan på omgivningen mellan nollalternativet och den ansökta verksamheten blir högst begränsad. De viktigaste skillnaderna består i att den ansökta verksamheten innebär att sprängning kommer att ske under en längre tid (eftersom verksamheten kommer att bedrivas under fler år) och att sprängning kommer att ske inom ett något större område än tidigare, vilket innebär att det område som påverkas av vibrationer och luftstöt vågor ökar något norrut.

Grundvatten

Förutsättningar

Verksamheten innebär en påverkan på grundvatten genom den läns hållning av inläckande vatten till brytningsområdet som är nödvändig för att verksamheten ska kunna bedrivas i torrhet. Det inläckande vattnet består framför allt av grundvatten men även av visst ytvatten (nederbörd). Behovet av läns hållning varierar i viss mån från år till och år eftersom det styrs av brytningsområdets yta och djup samt av nederbörds mängden. Läns hållningsvattnet avleds österut, mot Natura 2000-området. Nuvarande tillstånd medger bortledning av maximalt 700 000 m³ grundvatten per år. Även nu föreliggande ansökan avser bortledning av inläckande grundvatten (och nederbörds vatten).

Under perioden 2009-2018 uppgick den bortledda grundvattenmängden till mindre än 500 000 m³/år (ca 210 000 – 460 000 m³/år). Åren 2006-2007 var den bortledda grundvattenmängden dock betydligt högre, strax under 700 000 m³. Under nuvarande förhållanden är grundvattennivån i täkten sänkt med cirka 70 meter från nivån

cirka + 95 till nivån cirka + 25. Inläckaget av grundvatten vid ansökt fullt utbruten täkt beräknas uppgå till 22,9 l/s eller cirka 723 000 m³/år.

Bolaget har efter kompletteringsbegäran i målet uppdaterat den hydrogeologiska utredning som bifogats ansökan i syfte att utreda den ansökta täktverksamhetens inverkan på grundvattenförhållanden. Bolaget har bland annat låtit utföra undersökningsborrningar under åren 2019-2020 och har även sedan början av januari 2019 övervakning av grundvattennivåer i jord och berg i de observationsrör som utförts. Bolaget har även genomfört magnetometerundersökningar (för att lokalisera och bedöma mäktighet på diabasgångar), brunnsinventeringar, vattennivåmätningar, provpumpningar, förnyade grundvattenmodelleringar, fördjupade hydrogeologiska undersökningar inom vissa områden samt även analyserat grundvattnets fysikalisk-kemiska sammansättning.

Täktens verksamhetsområde är inte beläget inom någon utpekad grundvattenförekomst i databasen VISS (Vatteninformationssystem Sverige) och därmed finns heller ingen fastställd miljökvalitetsnorm avseende grundvatten som berör området.

Enligt nuvarande tillstånd för verksamheten gäller att uttag av material inte får ske till ett större djup än + 8 meter och att grundvatten får ledas bort intill en årlig mängd av högst 700 000 m³. Vidare anges i villkor att avsänkningen i pumpgropar i tåkten till följd av täktverksamheten inte får ske till lägre nivå än + 4,0 meter.

Villkoren om maximalt brytdjup samt avsänkning i pumpgropar föreslås fortsätta gälla. Begränsningen i tillståndsmeningen avseende mängder föreslås tas bort.

Skyddsåtgärder

Villkoren om maximalt brytdjup och maximal avsänkning i pumpgropar innebär en begränsning av verksamhetens påverkan på grundvattenförhållandena, dvs. avsänkning av grundvattnet inom brytområdet kommer inte understiga + 8 (respektive + 4 meter i väl avgränsade pumpgropar).

Vidare har bolaget efter fördjupade utredningar av befintliga diabasgångars läge och mäktighet i området åtagit sig att upprätta ett skyddsavstånd om åtminstone 30 meter mellan planerat brytområde och den diabasgång som befinner sig norr om planerat brytområde. Detta för att förhindra ett utökat inläckage av grundvatten till tälten från andra sidan av diabasgången.

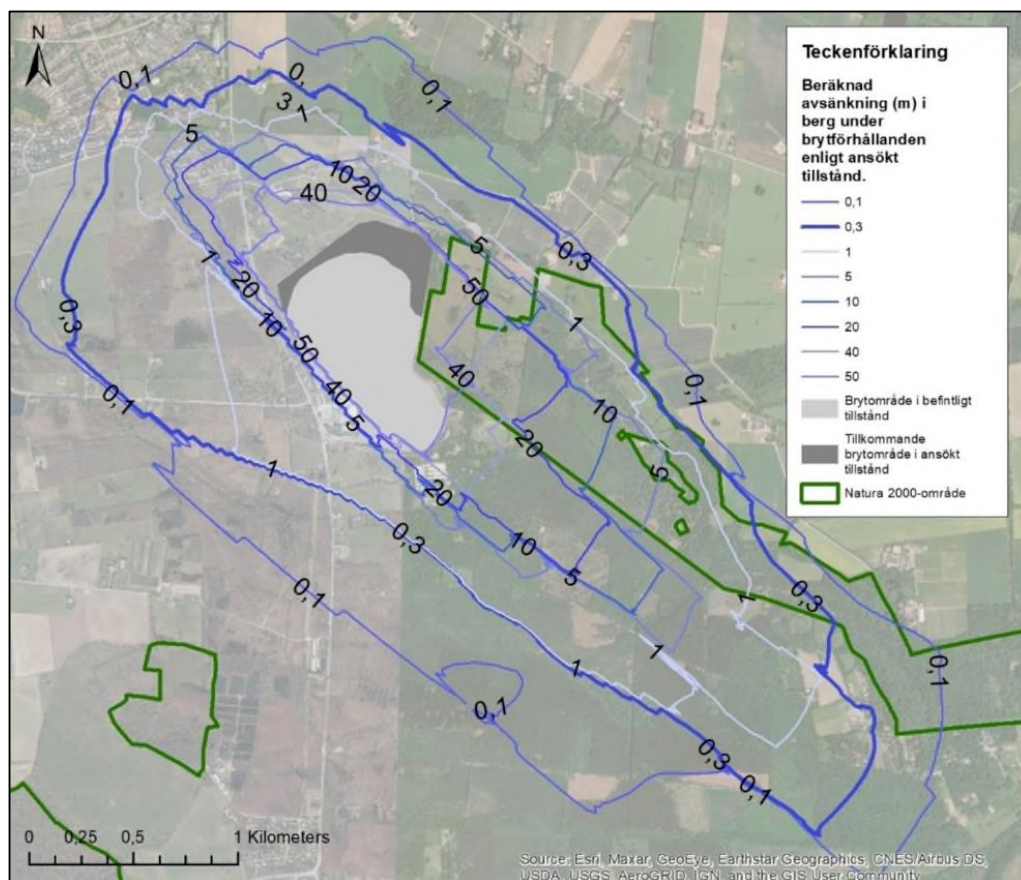
Utifrån bland annat ovanstående nivåer och redovisade skyddsavstånd har en hydrogeologisk bedömning av verksamhetens omgivningspåverkan genomförts. Inom ramen för denna har en bedömning av påverkan på grundvattenkänsliga byggnader och anläggningar (t.ex. privata brunnar) skett.

Verksamhetens påverkan till följd av grundvattenpåverkan inom Natura 2000-området utvecklas nedan under rubriken Natura 2000.

Resultat och konsekvenser

Nivåpåverkan i berg (praktiskt influensområde)

Till följd av länshållning av bergtälten sjunker grundvattennivån i omkringliggande berg- och jordlager. Nivåpåverkan är som störst närmast tälten och minskar med avståndet från denna. I figur 2 nedan visas beräknat praktiskt influensområde i berg för ansökt verksamhet. Praktiskt influensområde i berg definieras som det område inom vilket nivåpåverkan till följd av vattenverksamheten uppgår till minst 0,3 meter.

Figur 2, Praktiskt influensområde i berg enligt ansökt tillstånd samt gräns för Natura 2000-område

Den ansökta verksamheten förväntas medföra påverkan på de brunnar som ligger inom praktiskt influensområde. Hur stor påverkan blir beror främst på avståndet till bergtäkten samt de lokala hydrauliska förhållandena vid brunnen. Antalet enskilda brunnar inom praktiskt influensområde för berg uppgår till 34 stycken. Bedömningen är dock att ingen skada kommer att uppstå, mot bakgrund av brunnarnas djup och beräknad nivåpåverkan i berg.

Nivåpåverkan i jord

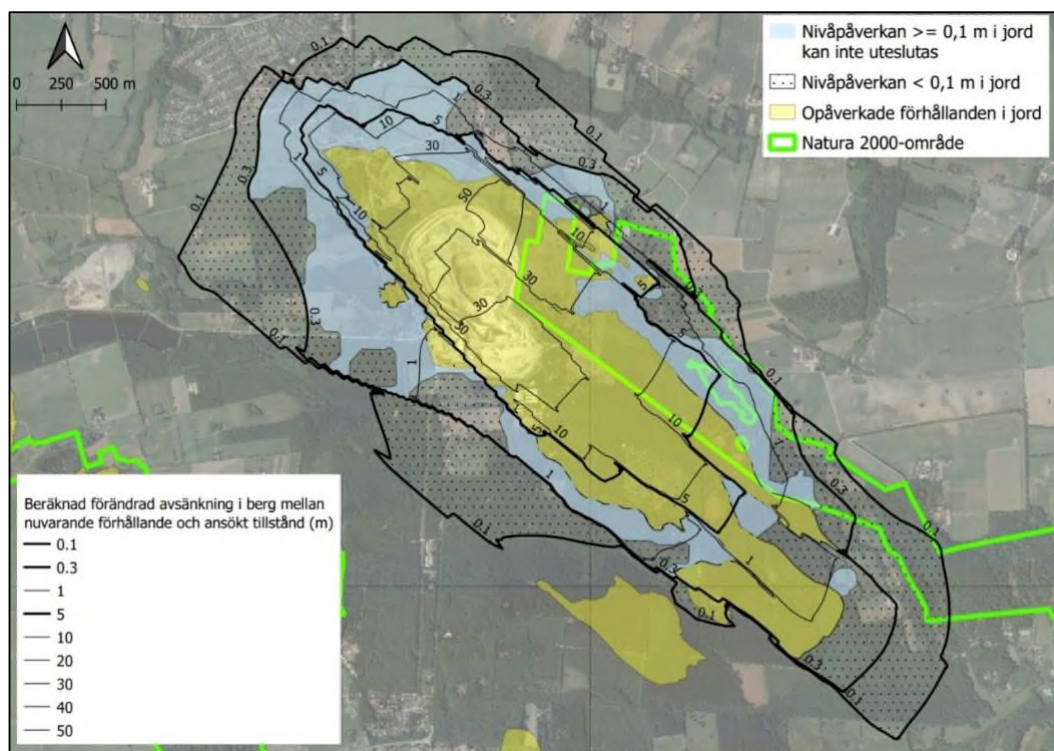
I princip allt grundvatten som når bergtäkten kommer från berggrundsmagasinet varför nivåpåverkan huvudsakligen sker där. Magasinsförhållandena i berg (öppna eller slutna förhållanden) samt jord- och berglagrens genomsläpplighet avgör om nivåpåverkan i berg når de ytliga jordlagren och i så fall hur snabbt och i hur stor andel.

Vid öppna grundvattenmagasin i berg påverkas normalt inte grundvattennivån i jordlagren. För slutna grundvattenmagasin i berg och en god hydraulisk kontakt mellan jordlager och berg kan nivåpåverkan bli i samma storleksordning som i bergmagasinet. Om jordlagren och/eller övre delen av berget är mindre genomsläppliga, blir påverkan i de ytliga magasinen dock liten och dessutom fördröjd. Vidare uppvisar jordlager vanligtvis lägre vattengenomsläpplighet i vertikalled än i horisontalled.

I aktuellt fall domineras jordlagren företrädesvis av relativt täta moränlager med god vattenhållande förmåga. Detta innebär att fortplantningen av trycksänkningen i berg till överlagrande jordlager blir liten, även vid slutna förhållanden i berg.

Grund- och markvattenförhållanden i jordlagren bestäms således i första hand av nederbördens storlek/variation och inte av var grundvattennivån ligger i det underliggande berggrundsmagasinet.

Nivåpåverkan i jordlagren har bedömts utifrån modellberäknad avsänkning i berg, samt uppgifter om jorddjup och jordlagerföljd. Som utgångspunkt för bedömningen av jordlagerpåverkan har nuvarande förhållanden (2018) använts. I figur 3 nedan redovisas bedömd nivåpåverkan i jord utifrån kriterierna ingen påverkan, försumbar påverkan ($< 0,1$ m) och nivåpåverkan kan inte uteslutas ($\geq 0,1$ m).

Figur 3, Bedömd nivåpåverkan i jordlagren (m) samt beräknad avsänkning (m) i berg mellan nuvarande förhållanden och ansökt tillstånd

Antalet enskilda brunnar (grävda) inom praktiskt influensområde för jordlagren uppgår till 11 stycken. De grävda brunnarna tar sitt vatten från grundvattenmagasinet i jord, vilket endast i begränsad mån bedöms påverkas av sökt verksamhet. Någon skadlig påverkan på dessa brunnar bedöms inte uppkomma.

I det fall täktverksamheten medför en nivåpåverkan på privata brunnar (bergborrade eller grävda) som innebär att skada uppstår är det bolagets ansvar att åtgärda skadan. Det kan exempelvis gälla installation av annan typ av pumputrustning, fördjupning av befintlig brunn eller borrhning av ny brunn. Där så är möjligt kan problemet lösas genom anslutning till den kommunala vattenförsörjningen. Verksamheten bedöms inte heller medföra några negativa effekter avseende vattenkvaliteten i brunnarna.

De enskilda brunnarna bedöms som sagt inte skadas till följd av vattenverksamheten. Någon ersättning erbjuds således inte. Påverkan på enskilda brunnar kommer

att följas upp under verksamhetens bedrivande och om skador mot förmodan skulle uppkomma får de hanteras enligt reglerna om oförutsedd skada.

Några skador på byggnader eller andra anläggningar till följd av sättningar bedöms inte heller ske. Den typ av jordlager som finns i området bedöms inte vara sättningSkänslig och verksamheten har historiskt sett inte gett upphov till några sättningsskador.

Sammantaget

Den ansökta verksamheten bedöms medföra en mycket liten förändring av det beräknade influensområdet i berg. Influensområdet i nollalternativet täcker en yta av strax över 300 hektar, medan det för den ansökta verksamheten uppgår till cirka 315 hektar (ökningen motsvarar alltså ca 5 %). Utökningen av influensområdet sker framför allt mot norr och nordväst.

Vidare bedöms att vid gränsen för nollalternativets influensområde blir tilläggsav-sänkningen som mest cirka 1 meter i berg. Ökningen är så ringa att den inte bedöms leda till några andra signifikanta effekter och konsekvenser i recipienten än vad som blir fallet i nollalternativet.

Den främsta skillnaden mellan nollalternativet och den ansökta verksamheten är att bortledning av grundvatten kommer att pågå under längre tid i den ansökta verksamheten.

Utsläpp till mark och ytvatten

Förutsättningar

I verksamheten uppkommer inget processvatten, men utsläpp till vatten sker av det länshållningsvatten som uppstår inom brytningsområdet. Vattnet består av grundvatten och ytvatten (nederbörd). Härutöver uppkommer tvättvatten från spolplattan i anslutning till verkstadsbyggnaden som via grovavskiljare och oljeavskiljare avleds

för lokalt omhändertagande genom infiltration ner i berget. Även dagvatten från övriga verksamhetsytor (återvinning av massor, parkering, byggnader m.m.) kommer att avledas lokalt.

I täkten leds vattnet genom diken och ledningar. Hela täktbotten fungerar som ett stort filter där vatten går igenom berget till den lägst belägna pumpgropen. Vattnet pumpas därifrån vidare genom vattenmätare och ledning som mynnar i det östra utjämningsmagasinet, beläget topografiskt högt i verksamhetsområdets östra del. Via ett bräddavlopp leds den absoluta merparten av vattnet till Mårydsbäcken och vidare till B.s dammar, belägna inom Natura 2000-området, för att sedan fortsätta till Mårydsbäcken vilken mynnar i Kävlingeån. Cirka 10 % av det bortledda vattnet leds istället för som ovan till två grävda dammar belägna norr om bäcken, där det infiltrerar naturligt i jord och berg.

Vattenföringen i den aktuella delen av Kävlingeån styrs dels av tappningen från Vombsjön, dels av tillkommande biflöden till Kävlingeån mellan Vombsjön och utsläppspunkten för täktens vatten. Modellerad flödesdata hämtad från SMHI:s vattenwebb (SMHI, 2019) från delavrinningsområdet närmast uppströms Mårydsbäckens anslutningspunkt anger att genomsnittet av årsmedelflöden (MQ) under åren 2004-2018 ligger på cirka 6 m³/s, med ett lägsta årsmedelflöde på 3,30 m³/s (2009) och ett högsta på 9,80 m³/s (2007).

Miljö kvalitetsnormer för ytvatten

Verksamhetens bortledande av länshållningsvatten innebär i slutändan, efter att vattnet färdats cirka 9 km, ett utsläpp till ytvattenförekomsten Kävlingeån på sträckan Bråån-Ålabäcken (SE618289-134590).

Enligt utdrag från databasen VISS innebär gällande miljö kvalitetsnorm för den aktuella delen av Kävlingeån att god ekologisk status ska ha uppnåtts till år 2027 och att god kemisk ytvattenstatus ska vara uppnådd sedan tidigare (VISS, 2019). (Beträffande god kemisk ytvattenstatus gäller dock generella undantag från kraven

avseende polybromerade difenyletrar (PBDE) samt kvicksilver och kvicksilverföreningar, som bedöms överskrida de halter som gäller vid god ekologisk status i samtliga vattendrag i Sverige. För dessa parametrar gäller istället att de halter som rådde i december 2015 inte får öka.)

Parametrar som är relevanta för verksamheten är kväve, fosfor, suspenderat material och kadmium. Gränsvärden för kadmium återfinns som en del av definitionen av god kemisk ytvattenstatus (HAVFS 2013:19). För kadmium gäller att årsmedelvärdet inte får överstiga 0,08-0,25 µg/l i ytvatten (där 0,08 gäller för ytvatten med den lägsta hårdhetsklassen, klass 1, och 0,25 avser ytvatten med den högsta hårdhetsklassen, klass 5) och den maximala tillåtna halten är 0,45-1,5 µg/l beroende på hårdhetsklass. Hårdhetsklassen i den aktuella delen av recipienten är inte känd.

I nuläget är den ekologiska statusen i den aktuella delen av Kävlingeån otillfredsställande, främst till följd av övergödning och fysisk påverkan (dämmen), enligt utdrag från databasen (VISS, 2019).

Den kemiska ytvattenstatusen anges till *uppnår ej god*, på grund av de generellt problematiska ämnena PBDE och kvicksilver.

Förhållandena i Kävlingeån övervakas av Kävlingeåns vattenråd som årligen låter upprätta en rapport från recipientkontrollen. Det finns ingen övervakningsstation i närheten av den punkt där täktens avledda vatten når Kävlingeån. Närmast uppströms belägna övervakningspunkt utgörs av övervakningspunkt 17, Vombsjöns utlopp.

I övervakningspunkt 17 görs dock normalt sett ingen provtagning med analys av kadmium. Detta övervakas utanför Kävlinge vattenråds recipientkontroll av Institutionen för vatten och miljö vid SLU, i bland annat en närbelägen så kallad trendstation benämnd Klingavälsån Vomb (Klingavälsån är ett tillflöde till Kävlingeån). Även denna provtagningspunkt är belägen uppströms utsläppspunkten för täktens

vatten. Under perioden 2007-2018 varierade kadmiumhalten vid trendstationen Klingavälsån Vomb mellan 0,01 och 0,04 µg/l.

Gränsvärden för kadmium i dricksvatten

Som bedömningsgrund avseende kadmium i täktens vattenutsläpp kan även gällande dricksvattenföreskrifter vara vägledande. För dricksvatten gäller de gränsvärden som framgår av SLVFS 2001:30 (Livsmedelsverket, 2019). För kadmium gäller att vattnet räknas som otjänligt vid halten 5 µg/l, medan dricksvatten med halter på 1-5 µg/l anses som tjänligt med anmärkning.

Villkor – utgående vatten till recipient

Enligt nuvarande tillstånd för verksamheten gäller att halten suspenderad substans inte får överstiga 6 mg/l (som årsmedelvärde) och att halten totalkväve inte får överstiga 2,5 mg/l (som årsmedelvärde). Båda värdena avser utgående vatten till recipient. Härutöver gäller att halten olja i utgående vatten från oljeavskiljare högst får uppgå till 2 mg/l.

Enligt ansökan yrkar bolaget på ett villkor där halten olja ändras till 1 mg/l i utgående vatten till recipient och att halten totalkväve inte får överstiga 1,25 mg/l (som årsmedelvärde).

Villkor – massor

Nuvarande tillstånd innehåller ett villkor om att endast inerta material i form av betong och rena schaktmassor som är lämpade för bygg- och anläggningsändamål får mottagas inom täktområdet.

För den ansökta verksamheten föreslås villkor med motsvarande innebörd.

Vidare gäller att endast jord- och schaktmassor med en medelhalt ej överskridande riktvärdena för mindre än ringa risk (MRR) enligt Naturvårdsverkets handbok 2010:1 får användas för anläggningsändamål inom verksamhetsområdet. Bolaget föreslår även att medelhalten för totalhalter räknas per enhetsvolym 2 000 m³.

Returasfalten ska vara fri från stenkolstjära och ha en maxhalt av 16-PAH (polyaromatiska kolväten) underskridande 70 ppm för att kunna återvinnas och användas vid asfaltproduktion.

Skyddsåtgärder

För att minimera utsläpp av olja finns sedan tidigare en oljeavskiljare installerad, som omhändertar vatten ifrån avspolning av maskiner, innan vattnet avleds för infiltrering ner i berget. Uppställning av maskiner som inte används görs på hårdgjord yta där eventuellt läckage av drivmedel eller olja kan samlas upp.

Vattnet filtreras först genom syltan i täktbotten. Vid bortpumpningen av vatten från pumpgroppen, utgör det första, mindre utjämningsmagasinet ett slags sedimenteringsdamm, där suspenderat material kan avsättas. Det vatten som avleds från pumpgroppen till det första utjämningsmagasinet är dock normalt sett ett klart vatten som inte behöver genomgå sedimentering.

Betong och schaktmassor (jord och sten) som tas in på anläggningen ska vara fria från föroreningar för att kunna återanvändas utan restriktioner, vilket innebär att hantering och lagring av sådana material inom verksamhetsområdet medför en minimal föroreningsbelastning på mark och ytvatten. Endast schaktmassor med en medelhalt ej överskridande riktvärdena för mindre än ringa risk (MRR) enligt Naturvårdsverkets handbok 2010:1 och som tekniskt och miljömässigt kan återanvändas och återvinnas fritt på marknaden enligt gällande riktlinjer tas emot för återvinning vid anläggningen.

Utgångspunkten är att tillförda massor inte ska medföra några hälsorisker vid eller efter ansökt verksamhet. Tillförda massor ska heller inte påverka markmiljön negativt vad gäller föroreningsinnehåll. Massor med föroreningar från utsläpp, läckage, spill och/eller fyllnadsmassor med fasta avfall (slagg, vissa rivningsrester osv.) har

föroreningshalter som överskrider föreslagna haltkriterier och kommer därmed inte kunna användas för efterbehandling.

Resultat och konsekvenser

Föroreningsinnehåll i utgående länshållningsvatten

Vattenkvaliteten på det avledda vattnet har utretts i tidigare prøvotidsutredning för den befintliga verksamheten och reglerats i miljöprövningsdelegationens beslut avseende slutliga villkor daterat den 3 november 2016 (dnr 551-29508-2013). Vattnet innehåller suspenderat material och kväve från sprängämnesrester men även från naturligt nedfall från atmosfären samt kväveläckage från skogsmark. Där finns även ett naturligt kadmiuminnehåll från zinkblände, ett bergartsmineral, som förekommer utspridd i kvartsiten samt en risk att oljerester från maskinparken kan förekomma i vattnet. Den genomförda prøvotidsutredningen visade dock att kadmiumhalten och den totala mängden kadmium genomgående är låga och att det inte är miljömässigt motiverat och rimligt från kostnadssynpunkt att rena vattnet med avseende på kadmium.

Fysikalisk-kemiska analyser av utgående vatten sker årligen. Provtagning sker enligt gällande kontrollprogram vid punkten YG1, belägen efter utjämningsmagasinet på östra sidan av brytningsområdet. Halterna av suspenderat material, totalkväve, fosfor och olja har med marginal under åren 2010-2018 innehållit gällande villkor. Analyserade halter av kadmium har under samma tidsperiod legat inom spannet 0,15–1,8 µg/l.

Belastning på recipienten

Den totala mängden bortlett vatten varierar mellan åren, främst beroende på nederbörden som påverkar både den mängd ytvatten som uppkommer inom området och mängden grundvatten som bildas i området och rinner in till tälten. Den totala mängden vatten som pumpas upp från tälten har sedan år 2005 varierat mellan 500 000 m³/år och 1 100 000 m³/år.

Det största värdet, 1 100 000 m³, gäller år 2007, som var nederbördsrikt. Under 2007 utgjorde grundvattnet cirka 700 000 m³ av den totala mängden bortpumpat vatten, dvs. den mängd grundvatten som får bortledas enligt nuvarande tillståndsbeslut. Under åren 2009-2018 uppgick den totala mängden bortpumpat vatten till cirka 700 000 – 900 000 m³.

I den ansökta verksamheten ökar brytnings- och verksamhetsområdet i viss mån och den totala mängden som behöver pumpas bort bedöms därför öka jämfört med bortpumpade mängder 2009-2018. Baserat på ett genomsnittligt flöde i Kävlingeån på 6 m³/s (ca 190 miljoner m³/år) och ett konservativt antagande om att med ett tillskott om 1 100 000 m³/år från ansökt verksamhet kommer täktens bortpumpade vatten att utgöra i storleksordningen 0,6 % av vattenföringen i ån.

Med yrkade villkor avseende suspenderat material, totalkväve och olja samt uppmätta värden av totalfosfor 2010-2018, skulle tillskottet på Kävlingeån av dessa ämnen/parametrar (och med ett flöde på 1 100 000 m³/år) få anses vara mycket litet i sammanhanget. Tillskottet uppgår till 6,6 ton per år av suspenderade ämnen, 1,4 ton per år av totalkväve, 0,007 ton per år av totalfosfor och 1,1 ton per år av olja. Något halttillskott i recipienten av totalkväve eller totalfosfor går inte att påvisa, suspenderad substans och olja mäts ej i recipienten. Vidare innebär det avledda vattnets mycket låga innehåll av kadmium ett obetydligt tillskott till förekomsten av detta ämne i recipienten.

Det avledda vattnets föroreningsinnehåll bedöms inte heller påverkas av de massor som avses tas in i verksamhetsområdet för konstruktion av bullervallar m.m. eftersom kvalitetskravet på sådana massor är att de ska uppfylla gällande kriterier för mindre än ringa risk enligt Naturvårdsverkets rapport 2010:1 eller motsvarande.

Sammantaget bedöms verksamhetens utsläpp till vatten ge försumbara effekter avseende såväl mark som vattenkvaliteten i recipienten. Ekologisk status i Kävlingeån

är otillfredsställande, dvs. den näst sämsta klassen. Den enda enskilda kvalitetsfaktorn som har status "dålig" är morfologi och den faktorn påverkas inte av NCC:s utsläpp. Utsläppen bedöms inte påverka status hos någon parameter i Kävlingeån och inverkar därmed inte heller på rådande ekologisk eller kemisk status. Konsekvenserna av utsläpp till mark och ytvatten bedöms bli försumbara.

Den ansökta verksamheten bedöms inte medföra någon ändrad sammansättning hos det avledda vattnet till Kävlingeån jämfört med nollalternativet. Volymen bedöms dock möjligen öka något p.g.a. att brytområdet ökar något, vilket leder till att en större yta än i dagsläget behöver länshållas. Detta leder till att belastningen på recipienten av utsläppt vatten kommer att öka något jämfört med i nollalternativet. Ökningen består snarast i att mer ytvatten (nederbörd) kommer att behöva ledas bort. Ökningen bedöms bli så ringa att den inte leder till några andra signifikanta effekter och konsekvenser i recipienten än vad som blir fallet i nollalternativet.

Utsläpp till luft

Förutsättningar

Verksamheten ger upphov till utsläpp till luft från transporter och arbetsmaskiner inom verksamhetsområdet. Transporter och arbetsmaskiner ger upphov till luftutsläpp framför allt i form av koldioxid, kväveoxider och partiklar, men även kolväten och svavel. Indirekt medför verksamheten även luftutsläpp från transporter till och från verksamhetsområdet.

Brytning och krossning av material samt transporter kan ge upphov till damm (partiklar) vid torrt väder. Sprängning kan även ge upphov till damning, och även viss röklukt. Asfaltverket kan även ge upphov till luktande luftutsläpp.

Det finns miljökvalitetsnormer för en rad luftföroreningar, men de som är mest relevanta för den aktuella verksamheten bedöms vara kvävedioxid och partiklar. Miljökvalitetsnormer för luft beskrivs i luftkvalitetsförordningen (2010:477). Någon risk

för överskridande av gällande normer i närområdet runt den aktuella verksamheten föreligger inte.

För den ansökta verksamheten föreslås likvärdiga villkor avseende utsläpp till luft som gäller för den befintliga verksamheten.

Skyddsåtgärder

Vid torra förhållanden sker dammbekämpning genom vattenbegjutning. Vatten till dammbekämpning av vägar och upplagsytor inom området tas från det länshållningsvatten som avleds från området. Inom verksamhetsområdet finns även en gallerramp vid fordonsvägen, för att minska risken för dammproblem längs väg 952. Vidare finns en tvättanläggning för lastbilar för det fall de vill skölja av sina fordon. Denna anläggning uppvisades vid synen i samband med huvudförhandlingen.

Krossanläggning inklusive transportörer är utformade med spärrfilter eller dysor så att stofthalten i utgående luft eller filteranläggning inte ska överskrida 20 mg/m³. Damning från borrhutrustning förebyggs med textila spärrfilter.

Inför sprängning under torra perioder vattenbegjuts området framför sprängsalvan, för att minimera uppkomsten av damning.

Skyddande skogs- och vegetationsridåer finns sedan tidigare i betydande omfattning. Även förekommande och planerade bullervallar har en begränsande effekt på dammspridning i omgivningen.

Vid hög temperatur och vid ojämn förbränning finns en ökad risk för lukt från asfaltverket. Detta motverkas genom en kontinuerlig övervakning av temperaturen vid tillverkningen. En stor del av asfalttillverkningen utgörs vidare av lågtempererad asfalt där sten och bitumen värms till en lägre temperatur än vanlig asfalt. En lägre tillverkningstemperatur innebär mindre lukt. I regel är förekomsten av dålig lukt kortvarig.

Resultat och konsekvenser

Utsläppen från transporter och arbetsmaskiner inom verksamhetsområdet får anses vara relativt begränsade. Gällande miljö kvalitetsnormer avseende kvävedioxid och partiklar riskerar inte att överskridas i verksamhetens omgivning till följd av den ansökta verksamheten.

Avseende de indirekta effekterna av transporter till och från verksamheten, kan följande konstateras: Bergtäkten är en av de bergtäkter som är lokaliserad närmast det expansiva Lund-Malmö-området, som är mottagare av det brutna/framställda materialet. Dess placering nära mottagningsområdet bidrar till att minimera det totala transportarbetet i regionen. Transporterna bedöms stå för en så begränsad andel av de totala trafikrelaterade luftutsläppen i Lund-Malmö-området att de inte kan anses ha bäring på möjligheten att innehålla gällande miljö kvalitetsnormer för luft i tätorterna.

Damningen i det aktuella fallet innebär ett tillskott av partiklar i luftmiljön, men dammet avsätts framför allt i närområdet vid täkten och bedöms snarast ha en viss "nedsmutsningseffekt". Risk för damning kan även uppstå längs väg 952, vid transport under torra förhållanden.

Sedan ett antal år tillbaka övervakar bolaget dammspridning i kontrollpunkter dels i den västra, östra och norra delen av befintligt verksamhetsområde, dels vid Skryllegården, strax söder om verksamhetsområdet. Här mäts stoffhalten i luften och jämförs med en referenspunkt i Södra Sandby (ca 1,5 km norr om verksamhetsområdet). De senaste årens mätningar visar att nedfallet av stoff är litet och att normala bakgrunds nivåer inte överskrids i kontrollpunkterna utanför verksamhetsområdet. Normal bakgrunds nivå uppgår till 2-3 g/m² och nivåerna i kontrollpunkterna utanför verksamhetsområdet har uppmätts till cirka 0,6-2,0 g/m². Inom verksamhetsområdet är värdena något högre, men fortfarande inom den nivå som anges som godtagbar för tätorter (5-8 g/m² enligt (Persson, 1969)). Sammanfattningsvis är damning från

den aktuella verksamheten främst en arbetsmiljöfråga och medför endast liten störning utanför verksamhetsområdet.

Sammantagen bedömning

Transporterna till och från verksamhetsområdet kommer i stort sett att vara oförändrade jämfört med i dagsläget, men med en möjlig ökning om cirka 25 % under vissa år då maxuttag av brutet material sker.

Sett ur ett regionalt perspektiv kan även nollalternativet innebära ökade luftutsläpp jämfört med dagsläget, då nollalternativet på sikt innebär att behovet av stenmaterial behöver tillgodoses av någon annan fyndighet på längre avstånd från avsättningsområdet.

Sammantaget bedöms utsläppen till luft i allt väsentligt bli desamma i nollalternativet som för ansökt verksamhet, liksom de effekter och konsekvenser som uppstår därav.

Natura 2000

Inledning

Verksamhetsområdet gränsar i öster till Natura 2000-området Måryd-Hällestad (som består av de tre naturreservaten Måryd, Gryteskog och Prästaskogen).

Täktverksamheten och det värdefulla naturområdet öster därom har samexisterat under mycket lång tid. Täktverksamhet har bedrivits i området under cirka 100 år och bortledning av grundvatten har gjorts åtminstone sedan 1960-talet. Grundvattenbortledningen påbörjades därmed innan området öster om täkten (det nuvarande Natura 2000-området) skyddades enligt den nu upphävda naturvårdslagen och därefter miljöbalken. Täktverksamheten har inneburit viss påverkan på naturområdet under större delen av denna tid. Bortpumpning av grundvatten inom brytningsområdet och avledning av länshållningsvatten till det vattendrag inom Natura 2000-

området som nu försörjer flera kärr och B.s dammar med vatten har således gjorts under lång tid.

I tidigare ansökningsärenden har Natura 2000-området ansetts kunna påverkas indirekt av täkten till följd av den grundvattensänkning som sker i taktens omgivning. Frågan om vattenverksamhetens påverkan på Natura 2000-området är sedan tidigare prövad och tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken meddelades i dom i mål nr M 943-15.

Förutsättningar

De aspekter av ansökt verksamhet som, direkt eller indirekt, teoretiskt sett skulle kunna påverka Natura 2000-området bedöms vara följande:

- Bortledning av grundvatten och återföring av länshållningsvatten
- Utsläpp till luft
- Buller
- Belysning

Ianspråktagandet av nya verksamhetsytor utgör, utöver den bortledning av grundvatten/återföring av länshållningsvatten som blir följderna därav, däremot ingen aspekt som berör Natura 2000-området, då de nya verksamhetsytorna inte är av sådan karaktär att de har betydelse för Natura 2000-områdets värden.

För Natura 2000-området finns en bevarandeplan, upprättad av länsstyrelsen och reviderad senast den 20 december 2018 (Länsstyrelsen Skåne, 2018). Av bevarandeplanen framgår blanda annat vilka naturtyper som identifierats inom området. Av bevarandeplanen framgår vidare att prioriterade bevarandevärden utgörs av områdets artrika fåladsmarker, rikkärren och bokskogen med vresbogar.

I delen Måryd ligger B.s dammar, som fylls på med avlett länshållningsvatten från bolagets verksamhet. I den sydostligaste delen av området (Prästaskogen) finns

ett par dammar med bl.a. större och mindre vattensalamander, vanlig groda, åker-groda och ätlig groda. Två av artfynden inom området utgörs av Natura 2000-arter; större vattensalamander (*Triturus cristatus*) och citronfläckad kärrtrollslända (*Leucorrhinia pectoralis*).

Uppföljande inventeringar av Natura 2000-områdets vegetation har genomförts vid ett flertal tillfällen sedan år 2006, inom ramen för tidigare erhållna tillstånd. Likaså har bolaget under åren 2018, 2019, 2021 och 2022 låtit genomföra naturvärdesinventering (NVI), inventering av häckfåglar, inventering av groddjur m.m. med anledning av den ansökta verksamheten. Dessa har givits in i målet.

Enligt nuvarande tillstånd gäller att bortledning av grundvatten i görligaste mån ska ske med ett jämnt flöde. Vidare gäller att bolaget genom finjustering av återföringen av läns hållningsvatten till Måryd-Hällestad samt genom manuell slätter och mindre rensningsarbeten i dikessystem ska tillse att skyddsvärda vegetationssamhällen bevaras och utvecklas. Det finns även ett villkor om att följa upp vegetationsutvecklingen inom Natura 2000-området och att vidta erforderliga åtgärder för vegetationsutvecklingen.

Enligt nuvarande tillstånd för verksamheten gäller att bolaget ska innehålla vissa halter i utgående vatten till recipient. Härutöver finns för närvarande ett villkor rörande buller, där ljudnivån i naturreservatet Måryd ska begränsas till högst 50 dB(A) helgfri vardag dagtid, 40 dB(A) nattetid samt 45 dB(A) övrig tid.

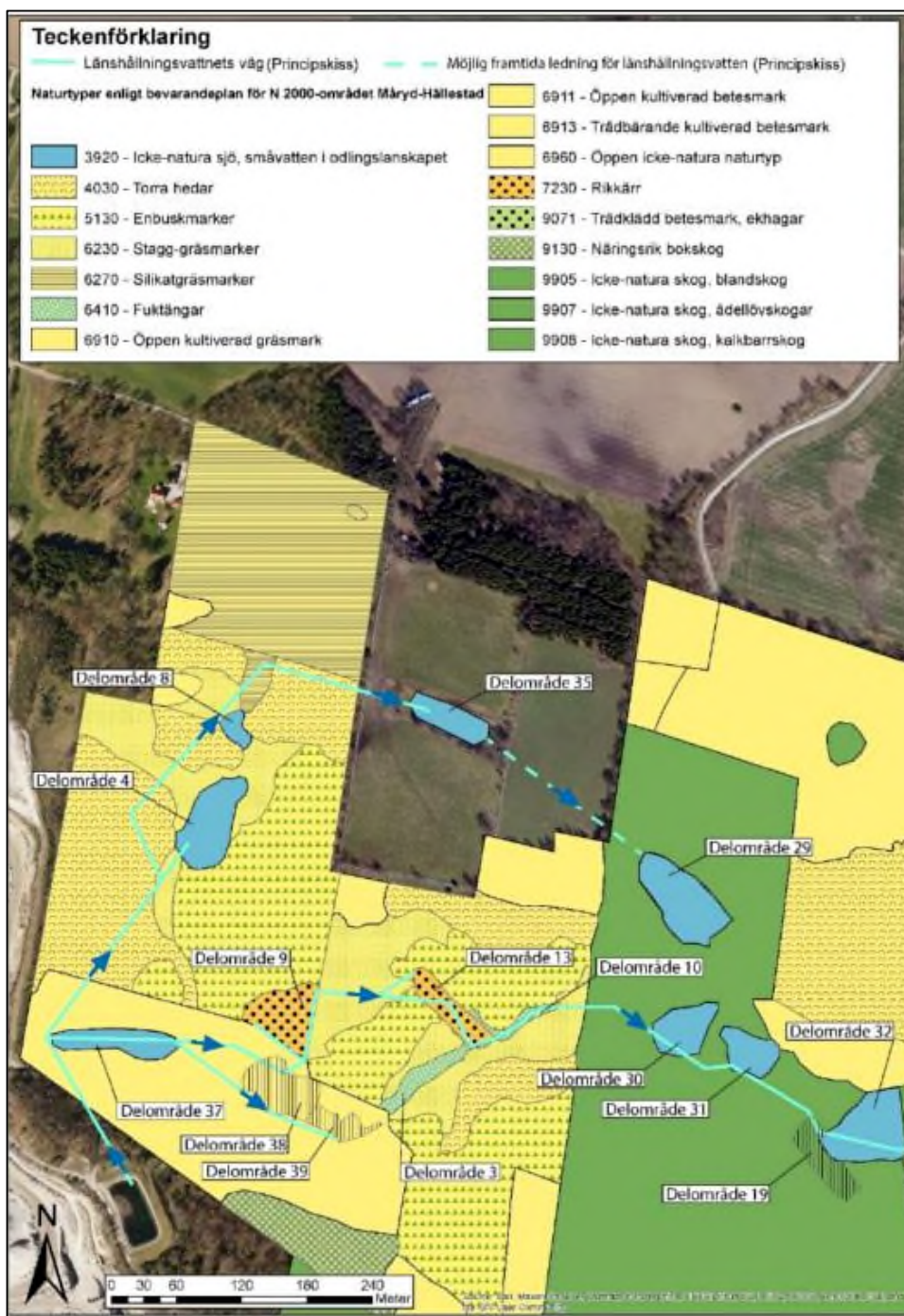
Eftersom nu gällande villkor har visat sig fungera väl, föreslår bolaget att dessa villkor, med vissa justeringar och kompletteringar, fortsätter att gälla för den planerade verksamheten. Villkoret om att bortledning av grundvatten i görligaste mån ska ske med ett jämnt flöde föreslås dock tas bort. Villkoret är inaktuellt eftersom formerna för återföringen av länsvatten nu regleras i ett särskilt villkor. Villkor om oljehalt och halt av totalkväve justeras med hänsyn till halt och kontrollpunkt.

När verksamheten avslutats och verksamhetsområdet har efterbehandlats, kommer aspekterna grundvattenbortledning och återföring av länshållningsvatten att minska i betydelse men villkor om återföring ska kvarstå tills vidare (som skyddsåtgärd för Natura-2000 området).

Skyddsåtgärder

Bortledning av grundvatten och utsläpp till ytvatten

Skyddsåtgärderna utgörs i mångt och mycket av de villkorsförslag som återges ovan (bolagets förslag till villkor 21). Nedan utvecklas den praktiska innebörden av villkorsförslag rörande återföring av länshållningsvatten och skötsel inom Natura 2000-området, samt avseende efterbehandlingsskedet. Skyddsåtgärder för att minimera utsläpp av föroreningar till ytvatten har beskrivits tidigare under rubriken Utsläpp till mark och ytvatten. I figur 4 nedan visas länshållningsvattnets nuvarande och planerad väg genom Natura 2000-området. I figuren anges utöver nummer på dammar även delområdesnummer för de olika naturtyperna.

Figur 4, Kartbilaga 1 till villkor 21. Länshållningsvattnets väg genom Natura 2000-området.

Återföringen av bortlett länshållningsvatten (grund- och ytvatten) till Natura 2000-området medför att eventuell uttorkning av de fuktiga markerna närmast verksamhetsområdet förebyggs. För att motverka vegetationsförändringarna till följd av länshållningsvattnet har olika skyddsåtgärder vidtagits de senaste åren. Återföringen

av länshållningsvatten har finjusterats och manuell slätter samt mindre rensningsarbeten i dikessystemen har genomförts, för att säkerställa att skyddsvärda vegetationssamhällen bevaras och utvecklas.

När verksamheten så småningom upphör och verksamhetsområdet efterbehandlas, kommer länshållningen till viss del att minska (se nedan – återpumpning till Natura 2000-området kommer att fortgå tills vidare). Yt- och grundvattnet kommer att tillåtas strömma in i brytningsområdet så att en täktsjö kan tillskapas. Beroende på mängd vatten som behöver återpumpas till Måryd-Hällestad kan det ta allt från 70 till 130 år innan täktsjön är fullt utbredd. Så småningom inställer sig dock en jämvikt mellan grundvattennivåer inom respektive utanför brytningsområdet.

Inom de fuktiga markerna närmast verksamhetsområdet, som under lång tid har försatts med ytvatten från täktverksamheten, har naturvärdena inrättat sig efter denna ytvattentillförsel. Mot bakgrund av detta kan det inte uteslutas att det under viss tid kan finnas ett behov av att fortsätta att tillföra vatten till de utsläppspunkter som används för återföring av länshållningsvatten idag, för att undvika att förhållandena inom Natura 2000-området förändras (därav ansöker bolaget om tillstånd att tills vidare få återpumpa grundvatten). Förhållandena bör noga följas inom ramen för efterbehandlingen av täkten. Efterbehandlingsplanen ska utformas på sådant sätt att genomförandet av efterbehandlingen inte medför negativ påverkan på Natura 2000-området.

Utsläpp till luft

De skyddsåtgärder som vidtas för att minimera dammspridning från verksamhetsområdet (se under rubriken Utsläpp till luft) minimerar påverkan av damm inom Natura 2000-området. I övrigt bedöms inga skyddsåtgärder avseende utsläpp till luft behöva vidtas.

Buller

Planerad bullervall mot norr och öster i verksamhetsområdets norra del (se under rubriken Buller) minimerar bullerpåverkan inom Natura 2000-området.

Belysning

Verksamhetsområdet på den östra sidan av väg 952 är endast försett med belysning inom brytområdet. Detta innebär att merparten av belysningen är belägen djupt ner i brottet. Bullervallarna vid det utökade verksamhetsområdet innebär ytterligare avskärmning av ljuset.

Resultat och konsekvenser

Bortledning av grundvatten

Influensområdet inom Natura 2000-området till följd av bortledningen av grundvattnen har redovisats i figur 2 och 3, se under rubrik Grundvatten ovan.

I de kompletterade hydrogeologiska utredningarna som bolaget lämnat in till domstolen dras slutsatsen att det kan uppstå viss grundvattenpåverkan i jordlagren inom begränsade delar av Natura 2000-området till följd av den planerade verksamheten. I t.ex. delområde 14 (fuktmark) kan påverkan i jordlager uppgå till <0,9 meter, vilket kan medföra att mindre fuktiga markförhållanden och källflöden kan upphöra. De områden där grundvattenpåverkan i jordlagren kan uppstå omfattas idag av vegetationsuppföljning inom ramen för NCC:s egenkontroll. En eventuell förändring av vegetationen är en gradvis process, som kommer att övervakas effektivt genom denna kontroll. En förändring av vegetationen som potentiellt och på sikt skulle kunna innebära en negativ utveckling för livsmiljön kan således detekteras tidigt. Om det vid denna kontroll skulle detekteras att en förändring håller på att ske, finns det möjlighet att vidta åtgärder för att undvika en negativ påverkan på livsmiljön. Sådana åtgärder vidtas redan idag inom delar av det aktuella området och dessa åtgärder har visat sig fungera bra. Kontrollen kommer även utökas och även omfatta kontroll av ytvattennivåer i t.ex. Måkullsdammen (delområde 29). Med hänsyn härtill, och med hänsyn till de villkor och skyddsåtgärder som bolaget har föreslagit,

bedöms det inte uppstå någon negativ effekt på skyddade livsmiljöer eller Natura 2000-arterna citronfläckad kärrtrollslända och större vattensalamander. Någon risk för sådan påverkan som skulle kunna innebära en skada enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken är därmed uteslutet.

Utsläpp till luft

De luftutsläpp som teoretiskt sett skulle kunna påverka Natura 2000-området utgörs av stoftnedfall samt luftutsläpp från transporter och arbetsmaskiner.

Vid fullt utnyttjat tillstånd enligt nu föreliggande ansökan, utan skyddsåtgärder i form av dammbekämpning, skulle verksamheten medföra små effekter på Natura 2000-området närmast verksamhetsområdet i form av nedsmutsning/stoftnedfall. Härutöver innebär luftutsläpp från transporter och arbetsmaskiner ett tillskott av gödande men även i viss mån försurande ämnen till närområdet, däribland Natura 2000-området. Konsekvenserna av såväl stoftnedfall som övriga luftutsläpp bedöms dock inte bli märkbara på vegetationen inom Natura 2000-området då det är fråga om mycket begränsade mängder stoft/luftutsläpp. Inga effekter av exempelvis stoftnedfall har heller kunnat detekteras under löpande uppföljningsprogram.

Vad gäller övriga luftutsläpp är den allmänna trafiken i regionen den dominerande källan.

Vid fullt utnyttjat tillstånd, med skyddsåtgärder i form av dammbekämpning, ger verksamheten mindre effekter än ovan. Konsekvenserna bedöms bli så små att de inte går att skilja från konsekvenser av andra luftutsläpp i närområdet, framför allt från trafiken på allmän väg.

Efter slutförd efterbehandling ger verksamheten inte längre upphov till några luftutsläpp och medför därmed heller inga effekter och konsekvenser för Natura 2000-området.

Buller

Verksamhetens beräknade ljudnivåer i omgivningarna, däribland Natura 2000-området, beskrivs under rubriken Buller samt i detalj i bilaga B3 till MKBn.

Vid fullt utnyttjat tillstånd enligt nu föreliggande ansökan, utan skyddsåtgärder i form av bullervallar mot norr och öster i den norra delen av verksamhetsområdet, skulle verksamheten medföra förhöjda ljudnivåer i Natura 2000-områdets västra del. Detta har ingen bäring på naturtyper, men skulle däremot kunna påverka förekommande fåglar, varav vissa utgör typiska och/eller karaktäristiska arter för naturtyperna i denna del av Natura 2000-området.

I Natura 2000-områdets västligaste del omfattar naturtypen 5130 (enbuskmarker) följande typiska fågelarter: hämpling, törnskata och höksångare. De båda förstnämnda arterna förekommer inom Natura 2000-området men höksångaren har inte noterats här. Denna art är relativt ovanlig i Skånes inland men skulle i framtiden kunna etablera sig. Övriga naturtyper i den västligaste delen omfattar inga typiska och/eller karaktäristiska fågelarter.

I detta sammanhang kan det göras en jämförelse med det riktvärde avseende buller från trafik på väg och järnväg som Trafikverket tillämpar för betydelsefulla fågelområden (Trafikverket, 2017), nämligen 50 dB(A) ekvivalentnivå, även om det förvisso rör sig om verksamhetsbuller från bolagets verksamhet, inte trafikbuller. Utan skyddsåtgärder kan det inte uteslutas att den ekvivalenta ljudnivån skulle kunna överstiga 50 dB(A) inom Natura 2000-området allra närmast verksamhetsområdet, men den absoluta merparten av Natura 2000-området skulle inte utsättas för sådana ljudnivåer. Enligt Trafikverket kan små effekter skönjas vid ekvivalenta ljudnivåer från vägtrafik på 42-46 dB(A) (Trafikverket, 2016), men riktvärdet för trafikbuller är oförändrat 50 dB(A) i betydelsefulla fågelområden.

Både de förhöjda ekvivalentnivåerna som är aktuella i detta fall och de plötsliga ljudinslagen vid t.ex. sprängningar kan påverka fågellivet på så sätt att fåglar undviker området närmast verksamhetsområdet till förmån för tystare platser (Naturvårdsverket 2004, Trafikverket 2016).

Ljud från täktverksamheten har varit ett förekommande inslag inom Natura 2000-området under mycket lång tid och den ansökta verksamheten innebär endast en mycket liten förändring av ljudspridningen i Natura 2000-området. Uppgifter från Artportalen visar att ett stort antal rödlistade fågelarter regelbundet uppehåller sig i Natura 2000-området. Detta bekräftas av att fågellivet närmast verksamhetsområdet vid fältbesök i samband med uppföljning av vegetationsutveckling inom Natura 2000-området förefallit som rikt, uppskattningsvis både vad gäller antal arter och individer av olika arter.

Buller från verksamheten bedöms medföra måttliga effekter inom den västligaste delen av Natura 2000-området. Buller medför ingen skada på naturtyper eller risk för betydande störning för de två utpekade Natura 2000-arterna. Bullret bedöms medföra små konsekvenser för fågellivet i stort inom Natura 2000-området, inklusive typiska fågelarter för naturtypen 5130 närmast verksamhetsområdet. Någon risk för betydande störning för typiska fågelarter bedöms inte föreligga.

Vid fullt utnyttjat tillstånd, med skyddsåtgärder i form av bullervallar, bedöms buller från verksamheten medföra små effekter inom den västligaste delen av Natura 2000-området. Bullret avtar till <40 dB(A) utifrån ett worst case scenario några hundra meter in i Natura 2000-området. Jämförelsevis kan nämnas att förekommande ljudnivåer inom Natura 2000-området ligger väl under Trafikverkets riktvärde avseende trafikbuller inom betydelsefulla fågelområden (50 dB(A) ekvivalent ljudnivå).

Avseende de konsekvenser som uppstår med skyddsåtgärder görs samma bedömning som ovan (utan skyddsåtgärder) då skillnaden avseende konsekvens bedöms

vara liten (den stora vinsten i skyddsåtgärden bullervallar ligger snarare i begränsad bullerspridning till närliggande bostäder samt en bättre ljudupplevelse för människor som vistas inom Natura 2000-området). Buller medför ingen skada på naturtyper eller risk för betydande störning för de två utpekade Natura 2000-arterna. Bullret bedöms medföra små konsekvenser för fågellivet i stort inom Natura 2000-området, inklusive typiska fågelarter för naturtypen 5130 närmast verksamhetsområdet. Någon risk för betydande störning för typiska fågelarter bedöms inte föreligga.

Efter slutförd efterbehandling ger verksamheten inte längre upphov till något buller och medför därmed heller inga effekter och konsekvenser för Natura 2000-området.

Belysning

Som tidigare redovisats bedöms inga särskilda skyddsåtgärder vara motiverade avseende belysning. Icke desto mindre är avsikten att successivt byta ut ljuskällorna mot sådana som inte i onödan attraherar insekter.

Fast belysning finns bara inom verksamhetsområdet öster om väg 952. Här syftar belysningen till att synliggöra arbetsområden inom brytningsområdet, vilka i huvudsak är belägna mer eller mindre långt under den omgivande markytan. Spridningen av ljus till omgivningen blir därför begränsad. Viss diffus ljusspridning kan lysa upp de delar av Natura 2000-området som ligger närmast verksamhetsområdet under kvällar/nätter, främst under den mörkare årstiden.

Effekterna på Natura 2000-området bedöms bli små, med små konsekvenser avseende främst insekter i den västra delen av Natura 2000-området. I den västra delen har naturtypen 6230 (staggräsmarker) ett antal typiska fjärilsarter och naturtypen 6270 (silikatgräsmarker) ett antal typiska fjärils- och skalbaggsarter. Ingen av de typiska fjärilsarterna är nattaktiva (nattaktiva arter blir betydligt mer utsatta för belysningspåverkan än dagaktiva). Naturtypen 9130 (näringsrik bokskog) har en typisk

skalbaggsart. Övriga naturtyper i den västra delen av Natura 2000-området omfattar inga typiska eller karaktäristiska insektsarter.

Det är inte osannolikt att individer av främst nattaktiva fjärilsarter skulle kunna lockas till felaktigt utformad belysning och därigenom få minskad överlevnadsmöjlighet. Någon risk för skada på naturtyper eller betydande störning för typiska och/eller karaktäristiska arter eller de två utpekade Natura 2000-arterna bedöms inte föreligga. Några särskilda skyddsåtgärder bedöms inte vara motiverade.

Rödlistade och skyddade arter inom Natura 2000-området

Inom Måryd-Hällestads Natura 2000-område har en lång rad rödlistade och skyddade arter noterats. Merparten av dessa finns redovisade i bevarandeplanen, men det finns även ytterligare ett antal arter som framgår av inrapporterade fynd i Artportalen.

Bolaget har låtit göra en genomgång av rödlistade och skyddade arter inom Natura 2000-området och hur de påverkas av täktverksamheten. Som framgår av utredningarna i målet bedöms den ansökta verksamheten inte ge upphov till negativa effekter (och därmed heller inga konsekvenser) för rödlistade eller skyddade arter inom Natura 2000-området.

Sammantaget bedöms den ansökta verksamheten inte medföra några effekter på de rödlistade arternas bevarandestatus inom Natura 2000-området.

Kumulativa effekter

I dagsläget finns inte kännedom om pågående eller planerade verksamheter i Natura 2000-områdets omgivning, som tillsammans med bolagets ansökta verksamhet skulle kunna medföra kumulativa, negativa effekter på Natura 2000-området, med undantag av den befintliga trafiken i ett regionalt perspektiv och de luftutsläpp som är förknippade med denna.

Sådana luftutsläpp, främst i form av kväveoxider, har en gödslande effekt och kan påverka vegetationen till förmån för kvävegynnade arter. Trafikrelaterade luftutsläpp har även en försurande effekt på mark och vattendrag, vilket kan skada såväl växter som djur. Den allmänna trafiken i regionen är den dominerande källan och de effekter som trafikens luftutsläpp eventuellt medför inom Natura 2000-området har funnits där under lång tid. Även verksamheten har funnits på plats under lång tid och den nu aktuella ansökan innebär en obetydlig förändring av trafik till och från verksamhetsområdet samt användande av arbetsmaskiner inom verksamhetsområdet. Trots detta hyser Natura 2000-området stora värden på magrare marker, i synnerhet i den västra delen närmast verksamhetsområdet. Totala kumulativa effekter av transportrelaterade luftutsläpp inom Natura 2000-området förefaller därför vara små och de bedöms inte leda till risk för skada på naturtyper eller betydande störning på typiska och/eller karaktäristiska arter eller de två utpekade Natura 2000-arterna.

Verksamhetens påverkan på livsmiljön i stort

Verksamheten har samexisterat med Natura 2000-området sedan långt innan området utpekades som ett Natura 2000-område. Verksamheten innebär en påverkan på Natura 2000-områdets västra delar genom buller, viss ljusspridning, luftutsläpp och bortledning av grundvatten/återföring av länshållningsvatten.

För ett antal år sedan sågs vissa negativa effekter till följd av återföringen av länshållningsvatten i form av försumpning i rikkärren, varefter bolaget genom gällande tillstånd för vattenverksamhet ålades att vidta åtgärder såsom justering av återföringen samt slåtter av rikkärresytor. Åtgärderna började genomföras år 2015 och en försiktigt positiv trend har kunnat skönjas vid bolagets övervakning av rikkärrens utveckling.

Den ansökta verksamhetens påverkan på livsmiljön i stort bedöms, med de skyddsåtgärder som redovisas ovan, bli liten. Den bedöms ha en obetydlig inverkan på områdets ekologiska struktur och funktion och påverkar inte Natura 2000-områdets motståndskraft.

Jämförelse med nollalternativet

Den viktigaste skillnaden består i att den ansökta verksamheten kommer att ianspråkta ett något större verksamhetsområde (dock utanför Natura 2000-området) och att efterbehandling kommer att göras vid ett senare tillfälle än i nollalternativet. Influensområdet för grundvattensänkning ändras obetydligt inom Natura 2000-området och även återföringen av länshållningsvatten blir i stort sett oförändrad med den ansökta verksamheten. Både i nollalternativet och för den ansökta verksamheten kommer återföringen av länsvatten inom Natura 2000-området att göras under kontrollerade former.

I nollalternativet är efterbehandlingen med avseende på Natura 2000-området inte bedömd och reglerad vad gäller behovet av fortsatt återföring av vatten efter det att behovet av grundvattenbortledning upphört, vilket skulle kunna medföra negativa effekter i form av torrare förhållanden inom de områden som idag förses med vatten från tälkten.

Vad gäller buller ger nollalternativet och ansökt verksamhet i stort sett samma påverkan på Natura 2000-området.

För nollalternativet görs samma bedömningar avseende konsekvenser för Natura 2000-området som de som redovisats ovan.

Med de skyddsåtgärder som avses tillämpas bedöms vare sig nollalternativet eller den ansökta verksamheten medföra risk för skada på naturtyper eller betydande störning för typiska och/eller karaktäristiska arter eller de två utpekade Natura 2000-arterna.

Övrig naturmiljö

Förutsättningar

Den ansökta verksamheten påverkar övrig naturmiljö och dess biologiska mångfald främst genom ianspråktagandet av mer mark som verksamhetsområde. Teoretiskt sett skulle även grundvattenbortledningen kunna påverka omgivande naturmiljö inom influensområdet, om naturmiljön innehåller inslag som är beroende av berggrundvatten. Även utsläpp till luft, buller samt belysning inom verksamhetsområdet kan påverka naturmiljöer i närområdet.

Inom de tillkommande verksamhetsytorna har en naturvärdesinventering gjorts (bilaga B6 till MKBn). Även det tillkommande influensområdet med avseende på grundvattenbortledningen har omfattats av naturvärdesinventering.

I samband med naturvärdesinventeringen har förekomsten av generellt biotopskyddade strukturer inom de nya verksamhetsytorna undersökts. De element som identifierats utgörs av två stenmurar med en sammanlagd längd av 227 meter samt ett småvatten med en areal om cirka 250 m². Dessa element kommer att behöva tas bort för att verksamhetsområdet ska kunna utnyttjas, under förutsättning att dispens från biotopskyddsbestämmelserna medges.

Som kompensation för de värden som försvinner i och med borttagandet av de tre elementen, avser bolaget genomföra följande åtgärder:

- Stenmurarna återuppförs på annan plats i jordbrukslandskapet, där förutsättningar finns för att skapa motsvarande värde, inom eller utanför verksamhetsområdet.
- Ett småvatten anläggs på annan plats i jordbrukslandskapet, där förutsättningar finns för att skapa motsvarande värde, inom eller utanför verksamhetsområdet.

Kompensationsåtgärderna avses utformas och placeras i samråd med tillsynsmyndigheten.

Några rödlistade eller skyddade arter har inte identifierats inom de tillkommande verksamhetsytorna.

Eftersom verksamheten bedrivits under mycket lång tid på den aktuella platsen, är den nu ansökta verksamhetens påverkan på ekosystemtjänster begränsad till de nya verksamhetsytorna som avses tas i anspråk. Det något utökade influensområdet avseende grundvattenbortledning bedöms inte medföra någon påverkan på naturmiljöer och därmed inte heller några ekosystemtjänster. Övriga miljöaspekter av ansökt verksamhet påverkar inte heller naturmiljöer i verksamhetsområdets omgivning på sådant sätt att miljöernas ekosystemtjänster berörs.

Skyddsåtgärder

Kompensationsåtgärder för de biotopskyddade strukturer som behöver tas bort inom det utökade verksamhetsområdet framgår ovan. Några övriga skyddsåtgärder avseende övrig naturmiljö bedöms inte vara påkallade. Som villkor föreslås villkor för buller i naturreservatet Skrylle enligt yrkanden.

Resultat och konsekvenser

Ansökt verksamhet bedöms medföra små effekter på omgivande naturmiljö och dess biologiska mångfald, främst genom dess inanspråktagande av vissa befintliga naturmiljöer inom de utökade verksamhetsytorna. Under verksamhetens driftperiod försvinner huvuddelen av de befintliga miljöerna inom dessa områden. Norr om nuvarande täkt kommer dock delar av det utökade verksamhetsområdet att hysa bland annat en ny bullervall, där motsvarande värden som finns i området för den befintliga bullervallen kan återetableras. De nya ytor som tas i anspråk motsvarar cirka 15 hektar och hyser i dagsläget begränsade naturvärden. När verksamheten upphör (under och efter efterbehandlingstiden) kan nya naturvärden uppstå inom dessa ytor.

Den ansökta verksamhetens grundvattenbortledning medför en liten ökning av det beräknade influensområdet i berg. Inom det utökade influensområdet för grundvattenbortledningen, bedöms det inte finnas någon risk för förändrade förhållanden vid markytan.

Verksamheten kan medföra små effekter på naturmiljöer närmast verksamhetsområdet i form av nedsmutsning/stoftnedfall. Härutöver innebär luftutsläpp från transporter och arbetsmaskiner ett tillskott av gödande men även i viss mån försurande ämnen till närområdet. Stoftnedfall och övriga luftutsläpp kan, då dessa utsläpp är kraftiga, medföra konsekvenser i form av ändrad vegetationssammansättning. Verksamheten genererar dock inte utsläpp i sådan omfattning. Vad gäller övriga luftutsläpp är den allmänna trafiken i regionen den dominerande källan. Luftutsläpp från verksamheten har förekommit under mycket lång tid och den ansökta verksamheten innebär en begränsad ökning, främst till följd av ökat antal transporter till och från verksamheten.

Buller från verksamheten kan påverka fågellivet på så sätt att fåglar undviker området närmast verksamhetsområdet till förmån för tystare platser. Ljud från täktverksamheten har varit ett förekommande inslag i närområdet runt täkten under mycket lång tid och den ansökta verksamheten innebär endast en mindre förändring av ljudspridningen i omgivningen.

Belysningen av verksamhetsområdet begränsas till området öster om väg 952. Effekterna av verksamhetens belysning blir en viss diffus ljusspridning i verksamhetsområdets närmaste omgivningar. Detta bedöms medföra små konsekvenser för främst insekter, som kan dras till belysningskällor.

Effekterna på ekosystemtjänster av att nya verksamhetsytor tas i anspråk bedöms bli små, då dessa områden erbjuder begränsade ekosystemtjänster i dagsläget.

Verksamheten kommer att bedrivas i enlighet med de förbud som finns i artskydds-förordningen (2007:845). För det fall det i framtiden observeras häckning i området kommer verksamheten i nödvändig mån att anpassas för att undvika påverkan. De fåglar som använder det befintliga brytningsområdet som häckningsplats har rimli-gen anpassat sig till den pågående verksamheten.

Det är tänkbart att fladdermöss kan födosöka inom täktområdet och möjlighet därtill kommer att finnas även framledes. Viktiga strukturer för fladdermöss är trädjungar, sydvända bergväggar samt mindre vattensamlingar. Inom brytningsområdet bryts vissa sydvända bergväggar bort, men ersätts å andra sidan av nya sådana. Vatten-samlingar inom det befintliga brytningsområdet består framför allt av pumpgröpar, där värdet som födolokal är lågt på grund av stor omsättning av vattnet. I övrigt uppstår spontana vattensamlingar under kortare eller längre tid till följd av neder-börd i vissa delar av det befintliga brytningsområdet. Sådana vattensamlingar får ut-vecklas fritt, så länge de inte leder till ett hinder i verksamheten.

Avseende fåglar och fladdermöss i tåkten eller dess närhet görs bedömningen att förutsättningarna för dessa två artgrupper inte kommer att förändras nämnvärt jäm-fört med i dagsläget. Förändringen består i att mindre områden med naturmark (det utökade verksamhetsområdet) övergår till verksamhetsområde varvid de befintliga inslagen av träd och buskar försvinner. Det våtområde inom det utökade verksam-hetsområdet som försvinner, kompenseras med ett nytt, beläget så att dess värden för djurlivet med all sannolikhet ökar. Några övriga skyddsåtgärder med avseende på fåglar och fladdermöss bedöms inte vara motiverade.

Jämförelse med nollalternativet

Skillnaden mellan nollalternativet och den ansökta verksamheten vad gäller övrig naturmiljö blir mycket liten. Den viktigaste skillnaden består i att den ansökta verk-samheten kommer att ianspråkta ett något större verksamhetsområde, varvid vissa befintliga naturmiljöer försvinner och buller och belysning uppstår inom ett nytt

område samt att efterbehandling kommer att göras vid ett senare tillfälle än i nollalternativet. I övrigt görs samma bedömningar avseende konsekvenser för övrig naturmiljö för nollalternativet som för ansökt verksamhet. Såväl nollalternativet som ansökt verksamhet bedöms sammantaget medföra små effekter och konsekvenser för övrig naturmiljö.

Kulturmiljö

Förutsättningar

Verksamhetsområdet är beläget inom ett område av intresse för kulturmiljö i Länsstyrelsens kulturmiljöprogram benämnt Hardeberga-Arendala-Dalby-Skrylle-Hällestad. Området speglar enligt beskrivningen en utveckling av kulturlandskapet från förhistorisk tid över medeltid till nutid. Av betydelse är fornlämningarna, stenbrotten, den öppna jordbruksmarken, fäladsmarken, den glest liggande bebyggelsen samt alléerna och trädraderna.

Resultat och konsekvenser

Verksamheten medför inte att några befintliga element av värde för kulturmiljön kommer att tas bort. Bolaget har samrått med länsstyrelsen enligt kulturmiljölagen (1988:950), som i meddelande daterat den 2 april 2019 uppgett att det är länsstyrelsens bedömning att täkten kan utvidgas enligt ansökan och att arkeologiska åtgärder i samband med detta inte är nödvändiga. Den effekt som uppstår är en liten förändring av landskapsbilden i ett område som omfattas av kulturmiljöprogram, se vidare nedan. Detta bedöms ge försumbara konsekvenser för helhetsvärdet i det område som omfattas av kulturmiljöprogram.

Jämförelse med nollalternativet

I såväl nollalternativet som vid ansökt verksamhet är området sedan länge mer eller mindre präglad av täktverksamheten. Skillnaden mellan nollalternativet och den ansökta verksamheten är främst att den ansökta utökningen av verksamheten innebär en liten påverkan på landskapsbilden i ett område som omfattas av kulturmiljöprogram. I nollalternativet sker ingen sådan påverkan.

Landskapsbild

Förutsättningar

Det befintliga dagbrottet med tillhörande verksamheter sätter redan idag sin prägel på landskapet direkt intill verksamheten. Även om verksamheten idag dominerar närlandskapet så är själva brytningsområdet förhållandevis väl skyddat för insyn. Mot väg 952 och ut mot landskapet i norr finns insynsskyddande formationer uppbyggda av avbanad jord och externa massor. Vallarna är till övervägande delar planterade med dungar av sådana träd- och buskarter som naturligt finns i landskapet. Mot öster tjänar kvarlämnade bergkanter som insynsskydd. Mot söder, längs infartsvägen till Skryllegården, finns ridåer med naturliga trädbestånd och kompletterande skyddsplanteringar.

Brytningsområdet ligger på Romeleåsens höjdpunkt i det aktuella landskapsavsnittet. Norr om det utvidgade brytningsområdet finns mindre vallar som fungerar som insynsskydd (och bullerskydd).

Enligt nuvarande tillstånd gäller villkoret att landskapsgestaltning i enlighet med ansökan ska vara på plats vid varje aktuellt brytningsområde innan brytningen påbörjas.

För den ansökta verksamheten föreslås inget motsvarande villkor. Frågan bedöms inte nödvändig att reglera i villkor. Skydds- och bullervallar kommer dock anläggas i enlighet med vad som beskrivits i ansökningshandlingarna i syfte att innehålla föreslagna bullernivåer samt utformas på ett för omgivningen tilltalande sätt. Bolaget avser att utforma vallarna så att de smälter väl in i landskapet samt så långt som möjligt förse dessa med träd och buskar.

Skyddsåtgärder

För att bibehålla skyddet mot norr vid en utvidgning norrut utförs en mjuk landskapsgestaltning med avbaningsjord och externa massor. På så sätt säkras att täktområdet inte kommer att exponeras i landskapet. Planerade bullervallar kommer även att tjäna som insynsskydd och föreslås anläggas till en höjd av cirka 7 meter i syfte att väl skydda mot buller och insyn.

Resultat och konsekvenser

Mot norr ersätts dagens bullervall med ny bullervall mot norr, väster och öster. Dagens bullervall har en varierande höjd på 5-10 meter, medan den planerade bullervallen kommer att vara cirka 7 meter hög.

Bullervallarna som sådana kommer att synas i närlandskapet, men upplevd påverkan på landskapsbilden bedöms minska över tid, då vallarna på sikt blir bevuxna med lokalt förekommande buskar etc. Vallarna minimerar intrycket av industriell verksamhet. Vallarna kommer att anpassas till landskapet i övrigt.

Tack vare planerade skyddsåtgärder kommer brytningsområdet inte att synas vare sig från närlandskapet eller från fjärrlandskapet längs Kävlingeåns dalgång och från höjderna norr om dalgången.

Den ansökta verksamheten bedöms ge måttliga effekter på landskapsbilden. Som en konsekvens av detta kan människor uppfatta landskapsbilden som i viss mån förfulad, åtminstone under en övergångsperiod tills vallarna försetts med gräs/vegetation. Konsekvensen bedöms vara måttlig.

Jämförelse med nollalternativet

Även i nollalternativet innebär verksamheten en påverkan på landskapsbilden. Skillnaden mellan nollalternativet och den ansökta verksamheten består i att ansökan

omfattar ett något större verksamhetsområde. Effekt och konsekvens av verksamhetens påverkan på landskapsbilden bedöms bli något större för den ansökta verksamheten jämfört med nollalternativet.

Friluftsliv

Förutsättningar

Täkten ligger inom område av riksintresse för friluftsliv. Urvalskriterierna för riksintresset är bl.a. att området har ett variationsrikt landskap med åsar, skogsmarker, fäladsmarker och öppna betesmarker. Landskapet ger goda möjligheter till naturupplevelser bl.a. genom vandring. Skrylleområdets fritidsanläggning, med bland annat motionsspår, ligger söder om verksamhetsområdet. Inom såväl brytningsområdet som verksamhetsområdet hindras dock det rörliga friluftslivet.

Den tunga trafiken på in- och utfarten till/från verksamhetsområdet påverkar tillgängligheten till Skrylleområdet på så sätt att den kan leda till viss köbildning på väg 952.

Något särskilt villkor avseende friluftsliv föreslås inte. Villkoret rörande buller har dock viss bäring på friluftslivet.

Skyddsåtgärder

De vallar som omger/kommer att omge delar av verksamhetsområdet skyddar mot insyn och buller och minskar verksamhetens påverkan på friluftsupplevelsen i närområdet.

Resultat och konsekvenser

En typisk effekt av påverkan på friluftslivet är att ytor, som tidigare varit tillgängliga och nyttjats för friluftssändamål, inte längre kan användas för sådant ändamål. Konsekvensen av detta är att tillgången på friluftsmiljöer minskar.

Härutöver kan buller påverka upplevelsen av friluftsområdet negativt. Enligt bullerutredningen kommer endast mindre delar av naturreservaten, belägna närmast verksamhetsområdet, att utsättas för ljudnivåer över 40 dB(A). Dessa områden utsätts redan idag för buller från befintlig verksamhet.

Den ansökta verksamheten upptar cirka 75 hektar av riksintressets cirka 12 000 hektar. Under den tid verksamheten pågår förhindras friluftsliv inom dessa delar. Sammantaget bedöms den ansökta verksamheten medföra små effekter och konsekvenser avseende friluftslivet.

Jämförelse med nollalternativet

Nollalternativets påverkan på friluftslivet blir i stort sett densamma som med den ansökta verksamheten. I den ansökta verksamheten utvidgas verksamhetsområdet norrut. Utvidgningen berör främst före detta jordbruksmark. Utvidgningen som sådan bedöms därför inte innebära någon större förändring för friluftslivet jämfört med dagens läge. Den största skillnaden består i att påverkan på friluftslivet kommer att pågå under en längre tid i den ansökta verksamheten än i nollalternativet.

Effekter och konsekvenser av verksamhetens påverkan på friluftslivet bedöms i allt väsentligt bli av samma karaktär som i nollalternativet.

Kemiska produkter

Förutsättningar

De kemiska produkter som används i verksamheten är främst petroleumprodukter, hydrauloljor, smörjoljor, smörjfetter, spolarvätska m.m. Vid val av kemiska produkter väljs om möjligt det alternativ som är minst farligt för människors hälsa och miljön.

I laboratoriet används metylenklorid som lösningsmedel, då detta i dagsläget inte går att ersätta med ett mindre farligt alternativ. Bolaget har dispens för hanteringen

av Kemikalieinspektionen. Säkerhetsdatablad för samtliga kemiska produkter finns samlade på kontoret.

Nuvarande tillstånd innehåller ett gemensamt villkor för kemiska produkter och farligt avfall, som reglerar att hantering ska ske så att spill och läckage inte kan nå avloppsledningar eller omgivningen samt att förvaring ska ske på yta som är ogenomsläpplig för de aktuella ämnena, försedd med invallning eller annan konstruktion till skydd mot utsläpp. Villkoret reglerar även att tankar och cisterner ska vara försedda med överfyllnadsskydd eller liknande och att uppsamlingsvolymen inom respektive yta minst ska motsvara den största behållarens volym plus 10 % av övriga behållares volym. Absorptionsmedel ska finnas lättillgängligt vid förvaringsplatsen.

För den ansökta verksamheten föreslås ett villkor med samma innebörd som ovan.

Skyddsåtgärder

Kemiska produkter förvaras i låsta invallade utrymmen så att obehöriga inte kommer åt dem och så att spill och läckage inte kan nå avloppsledningar eller omgivningen. Dieselolja kommer att vara av miljöklass 1 och förvaras i ADR-godkända tankar eller för ändamålet godkända stationära cisterner. När hjullastare och andra transportfordon inte är i drift, parkeras dessa på en yta som förhindrar spridning av eventuellt spill.

Vid spolplatta finns oljeavskiljare och pumpgruppen varifrån allt vatten från området leds bort är utformad med oljeavskiljande funktion.

Kemikalier som klassas som brandfarlig vätska samt spillolja kommer att hanteras i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd mot mark- och vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor (NFS 2017:5).

Om förorenade massor eventuellt skulle uppstå/påträffas hanteras massorna som farligt avfall, schaktas bort och transporteras av godkänd transportör enligt gällande regelverk.

Som skydd vid spill eller haveri finns det absorberingsmedel på plats, i anslutning till förvaringsplats för kemikalier samt maskiner, för att möjliggöra omedelbar sanering.

Resultat och konsekvenser

Under normala förhållanden medför verksamhetens kemikalieanvändning inte annat än försumbara effekter på miljön och då främst till följd av det kväveinnehåll i avlett vatten som sprängmedlet ger upphov till samt det ringa oljeinnehåll som möjligen kan förekomma i avlett vatten.

Även vid eventuellt spill eller läckage finns vidtagna skyddsåtgärder som förhindrar att kemiska produkter sprids till omgivningen. Sammantaget bedöms verksamheten medföra försumbara direkta effekter och konsekvenser med avseende på de kemiska produkter som används.

Jämförelse med nollalternativet

I nollalternativet används samma typer av kemiska produkter som vid ansökt verksamhet. Den förbrukade mängden bedöms inte heller skilja sig mellan nollalternativet och vid ansökt verksamhet. Effekter och konsekvenser till följd av kemiska produkter bedöms bli desamma.

Avfall och biprodukter

Förutsättningar

Avfall

I verksamheten uppstår icke-farligt avfall i form av blandskrot, hushållsavfall, returpapper, glas, plast m.m. liksom farligt avfall såsom oljeavfall, spillolja, oljefilter, fordonsbatterier m.m. Uppstår förorenade massor hanteras dessa som farligt avfall.

Biprodukter

Restprodukter som uppstår vid brytning och bearbetning av brutet material kommer antingen att säljas till kund eller användas i den egna verksamheten och definieras därmed inte som avfall utan som biprodukter. Biprodukter som uppstår i verksamheten utgörs typiskt sett av eventuell ansamling av sediment i utjämningsmagasinen samt fillerkakor och liknande från tvättanläggningen. Eventuellt sediment kommer att återföras till produktionen eller användas vid efterbehandling. Fillerkakor och liknande kommer att användas till konstruktion av skyddsvallar och vid efterbehandling. Försök pågår även med att sälja fillerkakor till kund som konstruktionsmaterial.

Materialet i fillerkakorna uppvisar egenskaper som liknar kvicksand och därför stabiliseras materialet med hjälp av ett flockningsmedel. Det flockningsmedel som används är av samma typ som används vid framställning av dricksvatten, exempelvis en katjonisk polyakrylamid. Mängden fillerkakor beräknas uppgå till cirka 3 000 ton per år i såväl nuvarande som ansökt verksamhet.

Nuvarande tillstånd innehåller ett gemensamt villkor för hantering och förvaring av kemiska produkter och farligt avfall. Vidare finns ett villkor om att avfall av olika slag ska samlas upp och förvaras var för sig och att det i största möjliga utsträckning ska upparbetas, återanvändas eller nyttiggöras på annat sätt. Förslitet material och skrot ska omedelbart omhändertas.

För den ansökta verksamheten föreslås ett motsvarande villkor.

Skyddsåtgärder

Allt farligt avfall sorteras och förvaras i separata behållare, på sådant sätt att det inte sprids till omgivningen. Det hanteras genom godkänd transportör och omhändertas på det sätt som föreskrivs för farligt avfall. Fordonsbatterier återlämnas till leverantör.

Resultat och konsekvenser

Typiska effekter av avfallshantering kan vara att produkterna sprids till vatten eller på annat sätt når den omgivande miljön, med möjliga negativa konsekvenser för flora, fauna eller människors hälsa samt nedskräpning i omgivningen. I den ansökta verksamheten förebyggs sådan problematik genom det hanteringssystem som tillämpas redan i dagsläget. Verksamhetens hantering av avfall och biprodukter bedöms inte ge upphov till några direkta effekter och konsekvenser.

Jämförelse med nollalternativet

Typer och mängd avfall förväntas i allt väsentligt vara desamma i nollalternativet som för den ansökta verksamheten. Därmed uppstår ingen skillnad i effekter och konsekvenser avseende avfall mellan nollalternativet och ansökt verksamhet.

Avveckling/efterbehandling

Förutsättningar

Efter det att brytningen avslutats kommer de anläggningsdelar som inte längre behövs att avvecklas och området kommer att efterbehandlas. Enligt nuvarande efterbehandlingsplan (bilaga till Teknisk beskrivning) är målbilden för området att skapa ett öppet landskap med öppen vattenspegel, delvis branta slänter men också öppna gräsytor. Efterbehandling pågår även kontinuerligt i möjligaste mån under verksamhetens bedrivande. Syftet med efterbehandlingen är att skapa en miljö som inte innebär några säkerhetsrisker och som kan bidra till biologisk mångfald och ytterligare utveckla det närliggande intresset för allmänhetens friluftsliv. Infartsvägen lämnas kvar för att kunna användas för tillgängligheten till området.

Viss pumpning av tillrinnande yt- och grundvatten och avledning till Natura 2000-området efter att brytningen upphört, kan vara nödvändig för att förebygga förändringar av de hydrologiska förhållandena inom Natura 2000-området. Behovet av återpumpning och dess effekter bör bevakas under efterbehandling av tälten och vid behov justeras.

En vattenspiegel kommer att bildas relativt snabbt men det kommer att ta mycket lång tid innan nivån i sjön stabiliseras. Enligt tidigare beräkningar bedöms den stabila, framtida nivån ligga på cirka + 74 meter. Avsikten är att anlägga och utforma strandzoner som kan bli positiva för den biologiska mångfalden men också möjliggöra att sjön nyttjas för allmänhetens friluftsliv.

Landskapsmodellering och släntjusteringar utförs så att täktområdet så långt som möjligt anpassas till omgivande miljöer. Eventuella planteringar anpassas efter de lokala förutsättningarna.

Området kring finkross- och sorteringsanläggning och asfaltverket, personalbyggnader och verkstad kommer att avvecklas.

Infartsvägen lämnas kvar för att kunna användas för tillgängligheten till området. Ovan beskriven efterbehandling kan komma att förändras då förändringar i omgivningen och ny kunskap under verksamhetstiden kan medföra att nya anpassningar behöver utföras. Detaljutformning sker i samband med den planerade avslutningen av täkten och i samråd med tillsynsmyndigheten. Detta gäller exempelvis omfattningen av fortsatt pumpning av vatten till Natura 2000-området, beräknad tidplan för skapandet av en täktsjö och beräknad slutlig vattennivå. En detaljerad efterbehandlingsplan kommer att upprättas senast tre år innan täktverksamheten avslutas.

Tiden för när sjön beräknas vara fullt utbredd har beräknats till cirka 70-130 år beroende på hur stor återföringen till Natura 2000-området är. Redan efter ett par år kommer det dock uppstå en täktsjö som kan nyttjas inom ramen för friluftslivet. En återställningstid om 70 år förväntas om det inte sker någon återpumpning, 90 år vid en återpumpning motsvarande 3 l/s och 130 år vid en återpumpning motsvarande 6 l/s.

Nuvarande tillstånd innehåller villkor som styr att efterbehandlingen ska ske i enlighet med den efterbehandlingsplan som upprättades den 16 september 2005 samt att efterbehandling så långt möjligt ska ske kontinuerligt och så snart som verksamheten i övrigt gör det möjligt att genomföra arbetena.

I det ansökta tillståndet föreslås villkor som reglerar att en aktuell efterbehandlingsplan ska finnas, att successiv efterbehandling ska ske så snart som möjligt samt tid för framtagande av slutlig efterbehandlingsplan respektive slutförande av efterbehandlingen.

Skyddsåtgärder

Den viktigaste skyddsåtgärden består i att efterbehandlingen följer den efterbehandlingsplan som så småningom kommer att fastställas i samråd med tillsynsmyndigheten.

De externa massor som planeras att tas emot för efterbehandling kommer endast användas i släntzonerna ner mot sjön men inte under den slutliga vattenytan.

Resultat och konsekvenser

Effekten av avveckling och efterbehandling blir att hela verksamhetsområdet återgår till ett naturområde med en större öppen vattenyta. Efterbehandlade bergtäkter uppvisar ofta på sikt höga natur- men även friluftsvärden. Det finns goda chanser att det aktuella verksamhetsområdet kommer att uppvisa minst lika höga natur- och friluftsvärden som var fallet innan området togs i anspråk av verksamheten. Därmed kan avveckling och efterbehandling medföra en positiv effekt i form av "nygamla" naturmiljöer med positiva konsekvenser för flora, fauna och friluftsliv.

Jämförelse med nollalternativet

Skillnaden mellan nollalternativet och den ansökta verksamheten bedöms bli liten med avseende på effekter och konsekvenser vid avveckling och efterbehandling. De

främsta skillnaderna består i att nollalternativet innebär att efterbehandling genomförs vid en tidigare tidpunkt och att upphörandet av tillförsel av vatten till Natura 2000-området inte närmare reglerats. Nollalternativet skulle kunna innebära viss negativ effekt jämfört med den ansökta verksamheten inom de fuktiga delar i Natura 2000-området som idag tillförs vatten. Principerna för avveckling och efterbehandling är i övrigt desamma.

Risk och säkerhet

Seveso

Den ansökta verksamhetens främsta riskaspekt är produktionssprängningen vid losshållning av berg. På grund av hantering och förvaring av sprängmedel samt den mängd diesel som kan förvaras inom verksamhetsområdet omfattas den ansökta verksamheten av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa allvarliga kemikalieolyckor (den så kallade Sevesolagstiftningen). Verksamheten faller inom den lägre kravnivån i lagstiftningen.

En anmälan om Sevesoverksamhet på den lägre kravnivån har lämnats in till länsstyrelsen för den befintliga verksamheten och ett handlingsprogram enligt lagstiftningens krav finns framtaget. Handlingsprogrammet och säkerhetsledningssystemet återfinns som bilaga till huvudansökan. Den ansökta verksamheten innebär ingen förändring avseende mängden sprängmedel eller diesel som lagras inom området jämfört med nollalternativet och inte heller hur dessa hanteras.

Släckvattenhantering

Risken för att en brand ska uppstå inom verksamhetsområdet är genomgående låg, då merparten av det material som hanteras inte är brandbenäget. Det finns dock kemiska produkter såsom diesel osv. som utgör brandfarlig vara. Bolaget har tillstånd till hantering av brandfarlig vara enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO).

För det fall att en brand skulle uppstå och behöver släckas med vatten, kan vatten från pumpgrop och utjämningsmagasin nyttjas. Vid en brand kommer de pumpar som ombesörjer bortledning av länshållningsvatten att stoppas, så att inget släckvatten riskerar att spridas till omgivningen. Släckvattnet kommer att tas omhand med hjälp av absorptionsmedel eller, vid större mängder, samlas upp med hjälp av slam-sugningsbil eller liknande. Uppsamlat absorptionsmedel och uppsuget släckvatten kommer att hanteras som farligt avfall och transporteras till godkänd mottagare.

Klimatets påverkan på verksamheten

Verksamheten är belägen långt från närmaste kust och närområdet runt brytningsområdet är beläget på relativt hög höjd över havet (>80 m ö h). Verksamheten är inte känslig för en framtida havsnivåhöjning. Verksamheten är heller inte sådan till sin natur att den är känslig för eventuella skyfall och/eller högt vattenstånd i närliggande vattendrag. Det stora öppna brytområdet innebär att det finns en stor buffertkapacitet för att vid behov omhänderta nederbörd och eventuellt ökat inläckage av ytvatten.

Egenkontroll

Kontroll av den löpande verksamheten

Bolaget bedriver egenkontroll i enlighet med miljöbalkens bestämmelser, bland annat genom ett kontrollprogram för den löpande verksamheten. Kontrollprogrammet revideras vid behov och i samråd med tillsynsmyndigheten. Utformningen av kontrollprogrammet för den ansökta verksamheten utformas lämpligen i samråd med tillsynsmyndigheten.

Kontroll och uppföljning av inkommande massor för återvinning

En grundläggande karaktärisering av inkommande material för återvinning och anläggningsändamål ska vara gjord innan massorna tas emot på anläggningen för att säkerställa att massorna uppfyller gällande krav avseende föroreningshalter och att massorna inte innehåller några av de invasiva arter (som anges i förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion

och spridning av främmande arter samt dess genomförandeförordningar). Detta görs genom att ansvarig person (t.ex. markägare, platschef eller arbetsledare) fyller i ett mottagningsformulär innan massorna körs in till anläggningen. Jord- och schaktmassor för anläggningsändamål ska vara provtagna och klassificerade för att kunna godkännas och tas emot på anläggningen. Utförda miljöanalyser och klassning ska biläggas den grundläggande karaktäriseringen.

Betong ska vara ren från trä, plast, cellplast och annat isoleringsmaterial, samt från tapetrester och tjärpapp, samt vara omålad. Betong får ej innehålla spår av PCB-fogar, blåbetong, asbest eller annan förorening. Vid rivning av byggnad ska rivningsanmälan/rivningslov biläggas mottagningsformuläret tillsammans med resultat från eventuell materialinventering.

Asfalt och bundna bärlager som är anlagda före 1975 kan innehålla stenkolstjära som är förorenad med PAH. Asfalt som tas emot på anläggningen ska vara fri från stenkolstjära och ha en halt av summa 16-PAH underskridande 70 ppm. Om det finns osäkerhet om asfaltbeläggningens ålder och ursprung, eller om asfalten är äldre än från 1980 ska laboratorieanalys av PAH-16 göras och bifogas mottagningsformuläret.

Mottagningsformulär och eventuella provtagningsresultat granskas av bolaget innan massorna godkänns för mottagning. I samband med granskning av mottagningsformulär och eventuella provtagningar kan utökad provtagning komma att krävas för att massorna ska kunna godkännas för mottagning vid anläggningen. Samtliga inkommande massor vägs in på bergtäktens våg. Vid vägning registreras typ och mängd avfall i bolagets digitala vågsystem. Utöver detta registreras tidpunkt, fordon och hämtställe. Kameraövervakning sker av samtliga inkommande lass.

Massorna kontrolleras okulärt vid införsel över våg samt i samband med tippning. Stickprov av massor görs med varierande intervall för att verifiera avfallslämnarens

uppgifter. Eventuella förorenade massor returneras till avfallslämnaren, alternativt skickas vidare till lämplig mottagningsanläggning.

Ifyllda mottagningsformulär och kemiska analysresultat arkiveras och sparas digitalt tillsammans med en kamerabild i minst tre år.

Övervakning av Natura 2000

Sedan år 2006 följer bolaget upp vegetationsutvecklingen inom ett antal utvalda ytor inom Natura 2000-området strax öster om verksamhetsområdet. Syftet är att övervaka eventuella vegetationsförändringar. Vid kontrollen kartläggs kärlväxtvegetationen och dess sammansättning redovisas med avseende på fuktighetsindex, kväveindex, totalt antal arter samt typiska arter för respektive naturtyp. Härutöver redovisas mossfloras sammansättning baserat på dels en kvalitativ undersökning av förekommande arter i respektive delområde, dels en kvantitativ undersökning av utbredningen (angiven som ett ytmått) av ett urval av arter.

Övervakningen av ytor inom Natura 2000-området har utformats i samråd med tillsynsmyndigheten och revideras vid behov. Den föreslås hanteras på samma sätt även framgent i den ansökta verksamheten.

Samlad bedömning

Bolagets verksamhet har bedrivits på den aktuella platsen under mycket lång tid och innebär ofrånkomligen påverkan på dess närområde, i likhet med all täktverksamhet. Sett ur ett större perspektiv bedöms miljöaspekten *hushållning med naturresurser* vara den mest betydelsefulla, där verksamheten innebär en förbrukning av naturresurser som styrs av samhällets efterfrågan på konstruktionsmaterial, samtidigt som verksamheten innebär ett resurseffektivt alternativ till naturgrus användning. Ur ett mera lokalt perspektiv bedöms verksamhetens markanspråk och de transporter den ger upphov till utgöra dess viktigaste miljöpåverkan. Även buller från verksamhetsområdet samt utsläpp till luft (främst damning) är av betydelse ur lokal synvin-

kel. Transporterna är även av global betydelse genom dess klimatpåverkande utsläpp. Avseende transporter kan det även noteras att verksamheten är logistiskt väl placerad vid det viktigaste avsättningsområdet för täktens produkter, nämligen sydvästra Skåne.

Verksamheten har en påverkan på det närliggande Natura 2000-området, främst genom grundvattenpåverkan och genom återföring av länshållningsvatten till Natura 2000-området. Denna påverkan har förelagat under mycket lång tid, även långt innan dess att naturområdet öster om verksamheten utpekades som Natura 2000-område. Den verksamhet för vilken tillstånd nu söks innebär en obetydlig förändring av påverkan jämfört med nollalternativet. Den ansökta verksamheten innebär i viss mån en positiv förändring jämfört med nollalternativet, genom att efterbehandlingen nu utvecklas med hur bevakning av naturtyperna samt tillskapandet av en täktsjö efter avslutad brytning ska gå till, för att minimera risken för negativa effekter på fuktiga naturtyper närmast verksamhetsområdet.

Med här beskrivna skyddsåtgärder bedöms den ansökta verksamheten inte medföra risk för skada på Natura 2000-naturtyper eller försvåra bibehållande eller återskapande av gynnsam bevarandestatus hos därtill hörande typiska/karakteristiska arter samt utpekade Natura 2000-arter.

Sammantaget bedöms den ansökta verksamheten, med de skyddsåtgärder som föreslås, medföra en sådan miljöpåverkan som bör anses acceptabel för täktverksamhet.

INKOMNA YTTRANDEN

Myndigheter

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket har avstått från att yttra sig.

Försvarsmakten har i yttrande framfört att de har inget att erinra i rubricerat ärende samt att de avstår från att yttra sig.

Skogsstyrelsen har i yttrande framfört följande. Den planerade täktverksamheten är inte att betrakta som skogsbruksåtgärd och inom verksamhetsområdet finns inga formellt skyddade områden som Skogsstyrelsen beslutat.

Täkten innebär att en viss areal skogsmark kommer att tas ur bruk för virkesproduktion men inte i sådan omfattning att det påtagligt påverkar virkesförsörjningen. Skogsstyrelsen har inga ytterligare synpunkter på presenterat underlag och inte heller någon ytterligare information att tillföra som har bäring på detta.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har i yttranden framfört bland annat följande.

Bergkvalitet

Den yngre sedimentära berggrunden i stora delar av Skåne är mindre lämplig att använda som ballastmaterial på grund av dess sämre hållfasthet och dess sämre beständighet än den magmatiska och metamorfa berggrunden. Särskilt i den sydvästra delen av Skåne dominerar sedimentär berggrund över den magmatiska och den metamorfa berggrunden. Det bättre, kristallina urberget återfinns främst i horstbildningarna Romeleåsen, Linderödsåsen och Söderåsen. I dessa områden är det extra svårt att hitta alternativa lokaliseringar till de befintliga aktiva bergtäkterna.

Området Skrylle är utpekad som ett riksintresse för värdefulla ämnen och mineral enligt 3 kap. 7 § miljöbalken vilket SGU redan påpekat under samrådsfasen. Det innebär att det för sandstensberggrunden inom det riksintressanta området finns ett särskilt exploateringsintresse. SGU anser att området inom fastigheterna Hardeberga 2:32 och 3:3 samt B fortfarande innehåller ett värdefullt bergmaterial vilket är lämpligt för de användningsändamål som ingår i ansökan.

Grundvattenfrågor

SGU har efter kompletteringsförfrågan från domstolen yttrat sig i målet den 6 mars 2020. Där framförde SGU bland annat följande. Grundvattenförhållandena är väl beskrivna i handlingarna och där riskerna samt förväntade effekter av den utökade verksamheten är tydligt redovisade. SGU ansåg dock att det hade varit önskvärt att delar av tidigare underlag hade redovisats i aktuell ansökan. Det gäller främst hur ansatta värden till den hydrogeologiska modellen har tagits fram samt resultaten från de geofysiska undersökningarna för att undersöka diabasgångarnas läge och riktning.

SGU har därefter granskat bolagets uppdaterade hydrogeologiska PM med medföljande bilagor efter det att bolaget kompletterat ansökan. SGU ser positivt på att det har genomförts ytterligare borrningar samt en provpumpning i området och att den hydrogeologiska modellen har uppdaterats utifrån insamlade uppgifter. SGU anser att sökanden på ett utförligt sätt har kompletterat ansökan med uppgifter som visar vilken påverkan som planerad verksamhet kan få på grundvattenförhållandena i området kring täktverksamheten (inklusive Natura 2000-området).

SGU uppskattar den tydliga redovisningen av de grundvattenkänsliga naturtyper som förekommer inom området. Som jämförelse vill SGU lyfta fram det stödmaterial som SGU har om grundvattenberoende ekosystem, på SGU:s hemsida. SGU ser inte att ärendets redovisning av grundvattenkänsliga områden och naturtyper står i konflikt med SGU:s sammanställning där.

Trafikverket har i yttrande framfört bland annat följande.

Enligt bolaget avser inte verksamheten att innehålla den återvinningsverksamhet på västra sidan av väg 952 så som bolaget ansökte om initialt. Trafikverket ser positivt på detta då det kommer medföra mindre konfliktpunkter med övrig trafik i området.

Beträffande bolagets transporter redovisar sökande att den utökade verksamheten vid normalproduktion kommer innefatta samma mängd transporter som nuvarande

verksamhet. Vid maximal produktion bedöms transporter kunna öka med cirka 65 transporter per dygn.

Trafikverket har i övrigt inga övriga synpunkter.

Länsstyrelsen i Skåne län har i yttranden och vid huvudförhandlingen framfört bland annat följande.

Länsstyrelsens inställning till ansökan

Länsstyrelsen tillstyrker ansökan och yrkar att domstolen fastställer villkor i enlighet med länsstyrelsens förslag, se aktbilaga 245 i målet. Länsstyrelsen anser att villkor för den miljöfarliga verksamheten, vattenverksamheten samt regleringar avseende miljöbalkens 7 kapitel bör separeras för att underlätta för de olika tillsynsmyndigheterna. Alternativt kan villkor för vattenverksamheten och för Natura 2000-tillståndet sorteras tillsammans, då påverkan på Natura 2000-området är helt beroende av vattenverksamheten. Dessa bör rimligen även omfattas av ett eget kontrollprogram.

Länsstyrelsen anser att tillståndstiden ska begränsas till 20 år. För att undvika en ökande störning för närboende från transporter, buller, damning m.m. anser länsstyrelsen att uttagsvolymen per år inte får öka. Länsstyrelsen bedömer att maxgränsen för bolagets årliga produktion har nått sitt tak på denna lokalisering.

Bolaget yrkar att vattenverksamheten som utgör skyddsåtgärd för Måryd-Hällestads Natura 2000-område inte ska tidsbegränsas, då denna kan behöva fortgå under uppfyllnadstiden efter den aktiva brytperioden. Under förutsättning att återföringen av vatten bedöms som en sådan skyddsåtgärd som krävs för Natura 2000-områdets bevarande, att tillstånd enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken tillstyrks och att det kan säkerställas att detta vatten har rätt egenskaper för ändamålet, motsätter sig länsstyrelsen inte att tillståndet till vattenverksamheten för skyddsåtgärden får ske tills vidare.

Länsstyrelsen anser därtill att den ekonomiska säkerheten ska framgå av beslutstexten istället för att utgöra ett villkor på det sätt som bolaget yrkar. Säkerheten ska revideras efter den tillståndstid som fastställs. Länsstyrelsen yrkar även att bolaget ska fastställa en säkerhet för vattenverksamheten för såväl under drifttiden som efter avslutad täkt.

Länsstyrelsen avstyrker bolagets yrkande om verkställighetsförordnande.

Nedan redovisas först länsstyrelsens beskrivning av förutsättningarna för området och därefter utvecklas grunderna för länsstyrelsens ställningstagande vad avser tillståndets ram och maximal produktion, påverkan på värdefulla miljöer och arter, villkor, säkerhet, verkställighet m.m. Synpunkter på villkor avser de villkor där bolaget och länsstyrelsen efter kommunikering i målet samt efter huvudförhandlingen fortsatt har olika uppfattning om utformning och behov. I övrigt har länsstyrelsen ingen erinran på bolagets förslag på villkor.

Förutsättningar för området där ansökt verksamhet (täkten) ligger

Romeleåsen och närområdet

Dagens exploatering är främst koncentrerad till sydvästra Skåne. Utvinningen av ballast sker i stor utsträckning från Romeleåsens urbergshorst i nära anslutning till storstadsområdet. Det finns ett stort behov av material i denna region då det sker flera stora infrastrukturprojekt och kommunerna i denna del av Skåne planerar för exploatering som kräver ballast. Det finns ett antal stora bergtäkter på Romeleåsen som tillgodoser detta behov idag varav denna täkt är en. Detta viktiga materialbehov ska vägas mot andra allmänna intressen.

Befintliga bergtäkter berör en rad riksintressen för bevarandevärden som naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv. Behovet är därför stort att skapa bättre underlag för avvägning mellan behovet av bergmaterial och bevarandeintressen samt var befintliga bergtäkter kan expandera och nya etableras. Länsstyrelsen arbetar därför med

att kartlägga bevarande- och kärnvärdena på Romeleåsen, Bevarandevärden på Romeleåsen – Underlag för materialförsörjningsprogram (2019). Kartläggningen utgör ett regionalt kunskapsunderlag inför pågående revidering av länets materialförsörjningsplan för ballast. I kartläggningen framgår att det främst är de två riksintressena för värdefulla ämnen och mineraler vid Skrylle- och Dalbytäckerna som sammanfaller med alla tre riksintressena för naturvård-, kulturmiljövård och friluftsliv. Här måste bevarandevärdenas platsbundenhet och långa kontinuitet samt friluftslivets närhet till storstadsområdet och tätorter vägas in i avvägningar mot exploateringsintresset.

Det ansökta verksamhetsområdet ligger helt eller delvis inom

- riksintresse för friluftsliv (Romeleåsen med Skrylleområdet (FM 13)),
- riksintresse för naturvård (Hardeberga – Södra Sandby – Dalby – Krankesjöområdet (N 86)),
- riksintresse för värdefulla ämnen och material,
- värdetrakter för grön infrastruktur, samt
- område i fördjupad översiktsplan (FÖP) för Skrylleområdet (rekreationsområde).

Det ansökta verksamhetsområdet

- gränsar till ett Natura 2000-område, samt
- omges av två naturreservat (Måryd och Skrylle). Inom en radie av cirka 3,5 km från verksamhetsområdet finns 11 naturreservat och nationalparken Dalby Söderskog.

Fördjupad översiktsplan (FÖP) för Skrylleområdet (antagen 2006)

I FÖP finns bland annat följande att läsa. Skrylle är det första större skogsområdet öster om Lundaslätten och det närmaste större rekreationsområdet för boende i Lund, Staffanstorps, Lomma och delar av Kävlinge kommun. I Skrylleområdet, ingår Skrylleskogen med motionsanläggningen Skryllegården samt omgivande skogs- och betesmarksområden varav flertalet är skyddade som naturreservat. Dessutom

ingår omgivande öppna odlingslandskap som har stor betydelse för upplevelsen av landskapet. Skrylleområdet är det mest utnyttjade fritidsområdet inom Lunds kommun. Skrylleområdet korsas av väg 952 mellan Södra Sandby och Dalby, vilket ger god tillgänglighet med bil men också orsakar bullerpåverkan inom rekreativområdet. Det finns en oundviklig konflikt mellan täktverksamheten och det rörliga friluftslivets intressen. Täkten upptar mark och ger, tillsammans med transporter, upphov till buller och vibrationer samt utgör en barriär i det sammanhängande skogsområdet. En utvidgning norrut står främst i konflikt med närboendeintressen.

I länsstyrelsens granskningsyttrande daterat den 11 juli 2005 (dnr 401-14584-05) över fördjupning av översiktsplan för Skrylleområdet samt i efterföljande förtydligande den 12 oktober 2005 (dnr 401-34073-05) har länsstyrelsen i frågan om Skrylletäktens utveckling förklarat att på lång sikt bör riksintressena för naturvård och friluftsliv prioriteras.

Grön infrastruktur – värdeetrakter

Naturvårdsverket har tagit fram ett nationellt kartsnitt för grön infrastruktur där de olika värdeetrakterna finns samlade. En värdeetrakt är ett kunskaps- och planeringsunderlag som visar på särskilda ekologiska värden i landskapet. Grön infrastruktur handlar om att olika livsmiljöer av tillräckligt god kvalitet måste finnas i tillräckligt stor mängd och tillräckligt nära varandra för att ekosystem ska kunna fortsätta att fungera. Hänger naturen ihop, kan djur och växter förflytta sig och spridas i landskapet, vilket stärker den biologiska mångfalden. Idag är många värdefulla områden isolerade från varandra, bland annat för att vi numera nyttjar våra naturresurser och vårt landskap på ett mer storskaligt och intensivt sätt. I en värdeetrakt är det ofta lämpligt att prioritera åtgärder som syftar till att stärka den utpekade naturtypen. Detta innebär åtgärder för att behålla befintliga marker i hävd samt öka arealen, förbättra kvalitén eller minska avståndet mellan värdekärnor.

Verksamhetsområdet för täkten ligger helt och delvis inom två värdeetrakter, ädellövskog och odlingslandskapet.

Avstånd till bostäder

Det ligger ett flertal bostäder inom 100 meter från verksamhetsområdet (några gränser i princip området) och inom cirka 350 ligger samlad bebyggelse (Södra Sandby). Utvidgningen norrut närmar sig bostäder och samhälle. Det finns ett kloster cirka 600 meter sydväst om verksamhetsområdet där natur, stillhet och tystnad är en viktig faktor.

Synpunkter på ansökt ram för tillståndet

Enligt 16 kap. 2 § miljöbalken får tillstånd ges för begränsad tid. Enligt förarbeten till miljöbalken bör tidsbegränsade tillstånd användas när det finns behov av det och det bör framför allt gälla stora verksamheter som har en kraftig miljöpåverkan (prop. 1997/98 s 623). I förarbetena till miljöbalken anför man att en fördel med tidsbegränsade tillstånd är att de inom ramen för prövningssystemet medför automatiska och regelbundna omprövningar och att det därmed blir en motiverad uppdatering av villkoren, däribland att bästa möjliga teknik används. Verksamhetsutövaren måste då tillståndstiden går ut ansöka om nytt tillstånd och tillsynsmyndigheterna skulle därmed inte behöva lägga ner ett omfattande arbete på att ansöka om omprövning (prop. 1997/98:45, s. 480).

Bolaget yrkar att tillståndet ska gälla i 30 år. Länsstyrelsen anser att verksamheten bör begränsas till 20 år. Området ingår i ett välbesökt friluftsområde och intentionerna i kommunens översiktsplan är att utveckla området för naturvård och friluftsliv. Verksamheten bör därför avslutas/omprövas inom en kortare tidsrymd.

Länsstyrelsen anser att det årliga uttaget inte ska överstiga det idag tillståndsgivna uttaget, motsvarande maximalt uttag om 1,2 miljon ton under högst 10 år av tillståndstiden och ett maximalt årligt uttag om 1 miljon ton under resterande tillståndstid.

Täkten är belägen i nära anslutning till tätbebyggelse och utgör en stor mängd av de tunga transporterna i mycket nära anslutning till två tätbebyggda orter. Det finns en direkt korrelation mellan det årliga uttaget och störningen till omgivningen genom buller, vibrationer, damm och trafik. Uttaget påverkar också takten med vilken grundvattenavsänkningen sker och frekvensen med vilken detta behöver övervakas.

Med den lokalisering som takten har anser länsstyrelsen att det inte finns utrymme inom ramen för vad omgivningen kan antas tolerera för ökade störningar jämfört med dagens läge.

Påverkan på Natura 2000-området Måryd-Hällestad

Med det underlag som inkommit i målet gör länsstyrelsen bedömningen att bolaget presenterat ett tillräckligt underlag för att de antaganden som görs avseende påverkan på Natura 2000-området Måryd-Hällestad samt i området förekommande skyddade arter ska kunna anses vara tillräckligt säkerställda.

Dammar

De så kallade B.s dammar (damm 5-8 eller delområde 30-33 i bolaget redovisning (se figur 4)) kan komma att påverkas då dessa ligger vid slutna förhållanden i berg där en avsänkning av berggrundvattnet kan påverka grundvattenytan i jord. Dessa dammar tillförs idag vatten genom länshållning.

Tillförseln av vatten har pågått sedan 1980-talet enligt bolagets uppgift. Det är länsstyrelsens bedömning att de strukturer och arter som förekommer i dessa dammar redan är påverkade av länshållningen. Under förutsättning att kvalitén på vattnet inte försämras finns inte anledning att motsätta sig denna skyddsåtgärd eller att anta att denna är otillräcklig för att bibehålla dammarnas nuvarande status. Detta gäller under förutsättning att vattentillförseln kan fortgå till det att täktsjön är återfylld och en ny balans föreligger i områdets grundvattennivåer.

Påverkan på Måkullsdammen (damm 3 eller delområde 35 i bolagets redovisning) kan inte uteslutas, då dammen delvis håller berggrundvatten. En avsänkning i berggrunden kan därför leda till en avsänkning i dammen. I dammen har större vattensalamander och citronfläckig kärrtrollslända tidigare konstaterats.

Med anledning av att området redan idag har ett flertal ledningar som pumpar vatten över området motsätter sig länsstyrelsen inte återpumpning av vatten till Måkullsdammen som en skyddsåtgärd för denna, oaktat att det av bevarandeplanen framgår att området ska präglas av en opåverkad hydrologi. En förutsättning för detta är dock att vattenkvaliteten inte medför en negativ påverkan på dammen genom tillförsel av näringsämnen eller suspenderat material. Kontroll avseende vattennivåer, näringspåverkan och påverkan på dammens fysiska strukturer måste ingå i bolagets kontrollprogram. Länsstyrelsen anser dock att återföring till Måkullsdammen inte ska ske förrän det fall att en påverkan kan konstateras. Detta för att förhållandena i dammen i första hand och så länge som så är möjligt ska hållas naturliga och området inte ska belastas med fler rörledningar än nödvändigt. Bolaget behöver således regelbundet och med relativt hög frekvens kontrollera ytvattennivån och grundvattennivåerna vid Måkullsdammen för att snabbt kunna upptäcka påverkan och vidta erforderliga skyddsåtgärder.

Rikkärr 7230

Avseende naturtyp 7230 har bolaget framfört att rikkärr 3 och 5a-b (delområde 9 respektive 13 – se figur 4) inte kommer att påverkas då dessa ligger inom ett område med öppna förhållanden. Bolaget framför också att de föreslagna åtgärderna avseende finjustering av vattenåterföring är tillräckliga för naturtypens bevarande.

Länsstyrelsen genomförde fältbesök vid rikkärren 2020 (inom ramen för ärende 535-33664-2019 initierat av bolaget) samt 2022 och konstaterade att dessa då var i mycket dåligt skick. Vid fältbesök 2020 konstaterades att miljön var fuktig men att de kalkälskande arterna utgått. Vid fältbesöket 2022 hade båda rikkärren i stort sett upphört. Länsstyrelsen noterade ingen annan tydlig orsak till att rikkärrensmiljöerna har utgått annat än att grundvattnet har avsänkts och att miljön inte längre matas

med kalkrikt, näringsfattigt vatten från berggrunden. Igenväxning bedömdes inte som det sannolika skälet efter en bedömning av utseendet på platsen i övrigt. Förändringen bedöms också vara för snabb för att ha uppkommit på naturlig väg. Det har tidigare förekommit en källa med artetiskt tryck i rikkärr 3 (delområde 9), vilket tydligt indikerar att detta har haft slutna förhållanden i berggrundvattnet. Det må råda öppna förhållanden i rikkärret idag, men så har inte alltid varit fallet. Protokollet från fältbesöket 2022 har bifogats länsstyrelsens yttrande, aktbilaga 183 i målet.

Länsstyrelsen ser mycket allvarligt på att rikkärsmiljöerna i Måryd-Hällestads Natura 2000-område har utgått och bedömer att Natura 2000-området har lidit skada genom förlust av naturtyp som en följd av detta. Länsstyrelsen noterar dock att även om tåkten inte beviljas nytt tillstånd kommer rikkärsmiljöerna inte att återuppstå förrän tidigast vid det tillfälle som täktsjön är vattenfylld och områdets grundvatten åter är i balans. Detta kan enligt bolagets uppgift dröja 70 år. Länsstyrelsen anser att det därmed är mer angeläget att återpumpningen av vattnet till rikkärsmiljöerna kvarstår och justeras i erforderlig omfattning så att kärren- om så är möjligt- kan återskapas på platsen och att kvarvarande små bitar av rikkärsväxtvegetation bevaras. Länsstyrelsen tillstyrker därför ansökan trots den graverande omständighet att rikkärsmiljöerna utgått. Länsstyrelsen noterar samtidigt att det villkor som tidigare funnits för vattenverksamheten inte varit tillräckligt för att undvika skada på Natura 2000-området och föreslår därför revidering av detta villkor. Länsstyrelsen anser även att det är av största vikt att vatten som återförs till rikkärsmiljöerna har ett pH som är minst 8. Provtagning för att säkerställa detta bör ske i nära anslutning till där vattnet släpps till rikkärret för att undvika att vattnets egenskaper har försämrats under transporten. Om behov föreligger behöver bolaget justera pH i erforderlig omfattning.

Enlig aktbilaga 171 i målet har bolaget gjort en anmälan om justering av vattenverksamheten vad gäller område 3, vilket har bifallits av länsstyrelsen inom ärende 535-7733-2022. Någon motsvarande skyddsåtgärd avseende område 5a och b har

dock inte föreslagits. Länsstyrelsen anser det nödvändigt att en liknande skyddsåtgärd som för område 3 även genomförs avseende område 5a och b. Åtgärderna detaljutformas lämpligen i samråd med länsstyrelsen och naturreservatets förvaltare.

Länsstyrelsen vill understryka att det inte är säkerställt att dessa åtgärder kommer att vara tillräckliga för att rikkärsmiljöerna ska återuppstå. Det får däremot anses bättre att ge bolaget möjlighet att göra ett försök att återställa den skada som uppstått och minska risken för fortsatt skada, än att lämna naturtyperna i sitt nuvarande skick.

Utvecklade rikkärr inom kultiverad betesmark

Bolaget har noterat förekomst av ett delvis utvecklat rikkärr inom delområde 38-39. Detta är inte angivet som rikkärr i bevarandeplanen, utan bestod vid upprättande av planen av kultiverad betesmarks (icke-naturtyp 6911) som ska utvecklas mot naturtypen torr hed 4030. Delområde 39 härstammar enligt bolaget från källsprång med artetiskt övertryck som härrör från slutna förhållanden i berggrunden och område 38 förses idag med länshållningsvatten. Länsstyrelsen ställer sig positiva till att bolaget, så som en skadelindrande åtgärd avseende den negativa påverkan på rikkärr i området, eftersträvar att främja utvecklingen i område 38 och 39 mot naturtypen rikkärr. För att undanröja behovet av en senare prövning enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken anser länsstyrelsen att det är lämpligt att domstolen redan i denna prövning hanterar frågan, då åtgärden strider mot bevarandeplanen och i sig kräver Natura 2000-tillstånd. Länsstyrelsen är dock positiv till förändringen och anser att detta kan stärka värden som nu har försvagats i området. Denna ska i sådana fall genomföras i samråd med länsstyrelsen, markägaren och reservatets förvaltare. Det är oklart om bolaget idag åtar sig att genomföra åtgärden.

Återföring av vatten som säkerhetsåtgärd

Bolaget har i tidigare revideringar av sitt yrkande framfört att återföring av vatten till Natura 2000-området inte ska tidsbegränsas utan ska ske tills vidare. Länsstyrelsen anser att det utgör en förutsättning för den ansökta verksamhetens tillåtlighet att

tillräckliga villkor kan fastställas. För detta ingår att vatten måste återpumpas till Natura-2000 området så länge det behövs. Bolaget behöver därför redogöra för vid vilka omständigheter vattenverksamheten kommer att avslutas och hur återföringen ska bedrivas efter det att bolagets verksamhet på platsen i övrigt är avslutad. Länsstyrelsen ser med oro på risken för att återföringen av vatten inte kan garanteras för hela den tid som detta kan komma att behöva ske.

Påverkan på skyddade arter

Groddjur

Av bolagets inventering framkommer att groddjur som är upptagna i bilaga 1 i art- och habitatdirektivet har detekterats i dammar utanför Natura 2000-området. Dessa omfattas inte av bolagets föreslagna villkor 21. Bolaget har inte kunnat utesluta reproduktion av vare sig strandpadda eller större vattensalamander i damm 23, 24 och 25. Dessa dammar kan komma att påverkas av bolagets verksamhet. Bolaget åtar sig att vidta åtgärder om detta sker. Länsstyrelsen anser att detta bör utgöra villkor, för att säkerställa att verksamheten inte strider mot förbuden i artskyddsförordningen och lokaliseringskraven i miljöbalkens 2 kapitel. Länsstyrelsen bedömer bolagets möjligheter som goda att åstadkomma fullgoda livsmiljöer för strandpadda även om mangelgravarna skulle avsänkas, då arten i regel trivs i vatten som tillfälligt torkar ut och endast behöver en grundare vattenspegel för sin föryngring. Åtgärderna ska dock genomföras efter samråd med länsstyrelsen. Se även länsstyrelsens förslag till villkor nummer 35.

Med föreslagna villkor anser länsstyrelsen att bolagets ansökan inte strider mot bestämmelserna i artskyddsförordningen.

Dispens från föreskrifter från Måryds naturreservat

De återföringsledningar för vatten som bolaget föreslagit att utföra utgör sådana anläggningar som omfattas av förbud enligt föreskrifter för Måryds Naturreservat 1989-06-19 punkten A1. För att bolaget ska kunna anlägga dessa ledningar behöver

bolaget söka dispens för dessa. Att dispens beviljas är en förutsättning för att ledningarna ska kunna komma till stånd och därmed en förutsättning för att bolaget ska kunna vidta tillräckliga skyddsåtgärder för att tillstånd enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken ska kunna beviljas. För det fall att bolaget ansöker om dispens från reservatsföreskrifterna bedömer länsstyrelsen att det finns skäl att bevilja denna. Länsstyrelsens bör dock få delegation på att meddela ytterligare villkor i samband med anläggningsarbetena.

Synpunkter på förslag till villkor

Länsstyrelsens förslag till villkor följer bolagets numrering. Nummer med L före innebär ett nytt villkorsförslag från länsstyrelsen. Nedan redovisas utförligare kommentarer för vissa villkor.

Villkor 6 – Energivillkor

Länsstyrelsen anser att det i villkoret ska stå att bolaget i första hand ska köpa in el från förnyelsebara energikällor och inte el från fossilfria källor.

Det torde vara fullt möjligt från bolaget att upphandla energi från förnyelsebara källor, i enlighet med vad många andra privatpersoner och verksamhetsutövare gör, och på så sätt aktivt medverka till ett minskat klimatavtryck från sin verksamhet.

Villkor 7-8 – Buller

Bolaget bör separera och formulera villkor 7 och 8 på det sätt som länsstyrelsen föreslår.

Länsstyrelsen anser att det i grunden är olämpligt att reglera buller från verksamheten genom bullernivåer inomhus. Det kan dels vara förknippat med olust och svårigheter för boende att bereda bolaget tillträde till bostäders inomhusmiljöer.

Av infrastrukturpropositionen framgår att ekvivalent ljudnivå inomhus inte ska överstiga 30 dB(A) ekvivalent ljudnivå eller maximalt 45 dB(A). I Mark- och miljööverdomstolens dom mål nr M 4908-17 av den 24 augusti 2018 framgår att det är skäligt att fastställa att transporter inte ska medföra mer än maximal ljudnivå om 70 dB(A) eller ekvivalent ljudnivå 55 dB(A) vid byggnadens fasad, mätt under den tid som utlastning och uttransport sker.

Om klagomål avseende transporterna inkommer från boende längst de aktuella vägsträckningarna ska bolaget erbjuda sig att även utföra inomhusmätningar. Om dessa visar på värden som överskrider infrastrukturpropositionens värden bör tillsynsmyndigheten vara den som värderar om det är skäligt att bolaget ska vidta bullerreducerande åtgärder.

Länsstyrelsen påtalar att studier har visat att störd nattsömn ger upphov till ohälsa och påverkan på välbefinnandet på lång och på kort sikt. Studier visar även på att bullernivåer på 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå inomhus medför en negativ påverkan på sömnen. Bolagets ansvar ska gälla lika mot samtliga bostäder som kan påverkas negativt av verksamheten och dess transporter. Att en person bor i ett hus med ett lägre ekonomiskt värde eller en lägre standard innebär inte att denna bör tvingas acceptera en större olägenhet för hälsan än den som bor i ett modernt hus med högre standard. Länsstyrelsens förslag till formulering ger dock möjlighet till en avvägning om vad som är rimliga åtgärder. Detta bör avgöras av tillsynsmyndigheten.

Bolaget har i bemötande hänvisat till dom i Mark- och miljööverdomstolen i mål M 11773-19 av den 14 juni 2021. Av domskälen i detta mål framgår inte varför mark- och miljööverdomstolen frångår infrastrukturpropositionens gränsvärden i det enskilda fallet. Det är således oklart varför domstolen valt att frångå tidigare tillämpning som etablerats i bland annat Mark- och miljööverdomstolens mål M 4908-17.

Länsstyrelsen vill särskilt framföra att avgörandet i mål M 11773-19 inte är vägledande. Målet ska därför inte ses som ett uttryck för en ändring av rättspraxis på området. Prövningen av villkor för transporter i form av följdföretag samt vilken skydds- eller åtgärdsnivå som bör gälla sker utifrån en bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Utgångspunkten är att en god miljö i enlighet med de i Infrastrukturpropositionen angivna riktvärdena bör kunna uppnås för de boende utmed transportvägarna. Länsstyrelsen står därför fast vid sitt förslag till formulering, med en mindre justering avseende att maximalt 70 dB(A) ska gälla vid uteplats vid bostad.

Länsstyrelsen vill särskilt understryka att det är av vikt att transporter endast undantagsvis bör äga rum nattetid, för att minimera störningar för närboende. Länsstyrelsen anser att kraven för transporter nattetid i villkoren ska gälla alla transporter och inte bara för asfalttransporter.

Villkor 19 – Avfall i anläggningsändamål

Länsstyrelsen anser att såväl totalhaltkriterierna som lakningskriterierna i Naturvårdsverkets handbok 2010:1 tabell 4 ska efterföljas och avse enhetsvolymen 2 000 m³. I det föreliggande fallet får just lakningen från massorna anses vara avgörande för den risk som föreligger för påverkan på känsliga nedströms belägna habitat och för påverkan på grundvattnet efter täktens avslutande.

Länsstyrelsen anser att det även är rimligt att det, innan massorna fraktas till täkten, görs en bedömning om massornas föroreningsrisk baserat på deras ursprung och homogenitet. Detta är också i enlighet med hur massorna idag brukligen hanteras. Beroende på riskbedömningen ska bolaget genomföra relevant provtagning och relatera risken för påverkan på blanda annat det närliggande Natura 2000-området. Det är därefter upp till tillsynsmyndigheten att avgöra om massorna kan tas emot och användas eller ej.

Villkor 20 och 21 – Skyddsåtgärder av utsläpp av vatten samt skyddsåtgärder för Natura 2000-området Måryd-Hällestad

Länsstyrelsen har ingen erinran mot att villkor 20 inkorporeras i villkor 21 avseende Natura 2000-området men vill uppmärksamma domstolen på att det kan uppstå svårigheter med fördelningen av tillsynen mellan respektive tillsynsmyndighet och att detta, om det tillförs villkor för miljöbalkens 7 kapitel i stället för 9 kapitel. Avseende halter av kalcium har länsstyrelsen inte haft möjlighet att på kort varsel utreda om de föreslagna halterna i bolagets justerade villkor är lämpliga för området.

Länsstyrelsen anser vidare att villkoret även bör omfatta att bolaget ska tillse att så-väl Groddammen som B.s dammar som är belägna inom Måryd-Hällestads Natura 2000-område inte ska torka ut. Dammarna utgör viktiga element inom Natura 2000-området. De skapar variation i området och är en förutsättning för artrikedomen i det samma. Av bevarandeplanen framgår att årstidsvariationerna inom området ska vara naturliga.

Därutöver anser länsstyrelsen att de artinventeringar som genomförts har brister. Inventeringen av dykbaggar borde ha genomförts under högsommaren i stället för i månadsskiftet augusti-september. Någon beskrivning av mjärdarnas placering har inte inkommit till länsstyrelsen, som därför inte kan bedöma om dessa varit optimalt placerade för ett gott resultat. Inte heller metodiken för inventering av trollsländor är tillräckligt utförligt beskriven för att resultatet ska kunna valideras. Det är fortsatt oklart i vilka vattendrag som inventeringen genomförts. Bristerna i metodiken medför att det inte kan säkerställas att de aktuella dammarna saknar relevans för skyddade arter och arter som är utpekade i bevarandeplanen för Natura 2000-området.

Därtill behöver dammar som innehåller groddjur som skyddas enligt 4 a § i artskyddsförordningen omfattas av ett villkor som säkerställer livsmiljöernas bevarande.

Länsstyrelsen anser vidare att uppföljning av vegetationsuppföljning ska formuleras så att det gäller inom friska till blöta naturtyper, då detta är korrekt nomenklatur enligt Naturvårdsverkets vägledningar. Med friska miljöer avses sådana miljöer där grundvattenytan ligger med ett visst avstånd under markytan och ger området en viss markfukt. Om grundvattenytan förskjuts övergår friska naturtyper mot torra. Det är således relevant att bolaget övervakar även dessa.

Provtagningspunkten måste vidare lokaliseras till spridningsledningarna för att minimera risken för att pH sjunker på grund av kemiska och biologiska processer. Det är också formuleringen som framgår av så väl länsstyrelsens som bolagets villkorsförslag.

Villkor 22 – Ekonomisk säkerhet

Länsstyrelsen anser att villkoret bör utgå och istället framgå av beslutstexten, men överlåter åt domstolen att avgöra.

Villkor 24 – Kontrollprogram

Länsstyrelsen anför att kontrollprogram även bör finnas för vattenverksamheten.

Villkor 29 – Skyddsåtgärder backsvala

Länsstyrelsen har ingen direkt erinran mot bolagets förslag till villkor men anser att tidsperioden i andra meningen ska omformuleras så att bomiljöer ska stå färdiga senast 1 maj den kommande häckningssäsongen.

Villkor 35 – Kontroll av vattenytan i dammar

Länsstyrelsen anser att även damm 25 ska ingå i kontrollen även om den ligger utanför influensområdet för grundvattensänkningen.

Villkor 36 – Energihushållningsplan

Länsstyrelsen anser att en energihushållningsplan ska tas fram inom ett år efter att tillståndet tagits i anspråk. Vad bolaget framför i sitt bemötande avseende att det pågår energieffektiviserande åtgärder motsäger inte detta utan kan inarbetas i planen.

Delegation

Länsstyrelsen anser att mark- och miljödomstolen ska överlåta åt tillsynsmyndigheten att vid behov fastställa ytterligare villkor beträffande:

- Buller
- Damning
- Utvinningsavfall
- Energihushållning
- Kontroll
- Efterbehandling
- Intervall för uppföljning av ytvattennivåer i Måkullsdammen
- Villkor som krävs avseende anläggningsarbeten för återföring av vatten.

Säkerhet för vattenverksamhet

Länsstyrelsen överlåter till domstolen att avgöra frågan om ekonomisk säkerhet för drifttiden av vattenverksamheten, men anser att det finns skäl att tillse att sådan kommer på plats.

Bolaget har uppgett att det efter att täktverksamheten avslutats kan ta mellan 70-130 år för att återfylla täkten, beroende på omfattningen av skyddspumpningsflödet som pågår samtidigt, där vatten hämtas från täkten. I vilken utsträckning som skyddspumpning under denna tid kan komma att behövas är således inte helt klargjort.

Det saknas närmare detaljer i målet om vilka kostnader som skulle kunna uppstå till följd av behovet av fortsatt drift av pumpanläggningen. Särskilt saknas uppgifter om vad som ska ingå i denna kostnad om den ska bäras upp av samhället, i det fall bolaget inte kan uppfylla sina åtaganden. Denna osäkerhet i beräkningsunderlaget ska i

första hand gå ut över bolaget i egenskap av verksamhetsutövare. Bolaget har dock framfört en kostnad om 25 000 kr/år, vilket motsvarar 3 miljoner kronor för totalt 120 års skyddspumpning och 4 miljoner för 160 års skyddspumpning. Någon närmare beskrivning om vad som ingår i denna kostnadsuppskattning har inte redovisats. Länsstyrelsen bedömer denna kostnad som låg med beaktande att det krävs så väl underhåll som driftskontroll av pumpar och anläggningar, kontroll av att återföringen är tillräcklig för området och personalkostnader i samband med detta.

För det fall domstolen anser att en säkerhet ska fastställas för återpumpningen av vatten hänvisar länsstyrelsen till Svea hovrätts dom M 10574-19 i vilken domstolen fastställde en ekonomisk säkerhet om ytterligare 1,2 miljoner för 20 års skyddspumpning efter täktverksamhetens upphörande, totalt 45 års skyddspumpning inklusive täktens drifttid. Detta motsvarar en summa om 3,2 miljoner kronor för 120 år (30 års drifttid enligt bolagets yrkande + 90 års skyddspumpning med ett medelflöde om 3 l/s) eller 4,3 miljoner för 160 års pumpning (30 års drifttid enligt bolagets yrkande + 130 års skyddspumpning med ett medelflöde om 6 l/s).

Länsstyrelsen anser dock att det behöver göras mer noggranna beräkningar som tar hänsyn till bland annat den tidshorisont som skyddspumpningen kan komma att behöva pågå som tar hänsyn till kostnadsuppräknings (indexuppräknings) för denna period samt kostnaden för att samhället ska bekosta skyddspumpningen, vilken rimligtvis torde vara högre än bolagets kostnader för att utföra samma arbete. Det belopp som bolaget framfört anser länsstyrelsen alltså är för lågt.

Verkställighet

Verkställighetsförordnande ska meddelas restriktivt. Bolaget innehar tillstånd att fortsätta brytningen till den sista december 2028. Det nya tillståndet medger ingrepp som inte är reversibla utan som medför en permanent påverkan på området. Inom närområdet finns många motstridiga intressen och av rättssäkerhetsskäl är det därför

viktigt att verksamheten inte får påbörjas innan tillståndet vunnit laga kraft. Länsstyrelsen finner inte att det föreligger någon anledning att bevilja yrkandet om verkställighetsförordnande men däremot att det finns starka skäl att avslå detta.

Ersättning för rättegångskostnader

Länsstyrelsen hemställer att mark- och miljödomstolen ålägger sökanden att svara för de kostnader som länsstyrelsen haft för genomgång av handlingar i målet, deltagande i huvudförhandling och resa, allt enligt 25 kap. 2 § miljöbalken. I kostnadsberäkningen har endast upptagits sådan arbetstid som hänför sig till den delen av målet som rör vattenverksamhet. Totalsumman uppgår till 86 000 kronor, varav arbetstid utgörs av 67 200 och resterande utgörs av kostnader för huvudförhandlingen och resor.

Kommunstyrelsen i Lunds kommun har i yttrande och vid huvudförhandlingen framfört bland annat följande.

Kommunstyrelsen i Lunds kommun yrkar i första hand att ansökan avslås. Om domstolen trots kommunens avstyrkan skulle bevilja tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet enligt ansökan eller delvis enligt ansökan är Lunds kommuns ställningstagande att tiden för rätt till täktverksamhet ska samordnas med kommunens översiktsplanering och inte beviljas för längre tid än till 2040. En sådan förändring i tid, ska då även inrymma begräsning i uttag motsvarande genomsnittliga årliga uttaget enligt bolagets ansökan.

Kommunstyrelsen i Lunds kommun avstyrker en utökning av brytningsområdet i ytareal, men kan i och för sig vitsorda att befintligt brytområde medger brytning på ökat djup för att möjliggöra uttag, om tillstånd enligt ansökan helt eller delvis beviljas. Detta förutsatt att kompletterande utredningar kan påvisa att täktverksamhet på ökat djup är förenligt med kraven i miljöbalken och att nödvändiga villkor för

skydds-, miljökompensatoriska och efterbehandlade åtgärder villkoras för verksamheten på förändrat djup. Lunds kommun anser att en utvidgning av tåkten på djupet ska föranledas av en utredning med hänsyn till grundvattennivån.

Kommunstyrelsen i Lunds kommun yttrar sig i huvudsak utifrån kommunens översiktsplan, dess inriktning och övergripande markanvändning och hänvisar i övrigt till miljönämndens yttrande i rubricerat ärende, se nedan.

Kommunstyrelsen i Lunds kommun anser att bolaget bör åläggas att närmare precisera sin beskrivning kring transporter samt dess påverkan på närliggande verksamheter, närboende och tätorter. Bolaget bör åläggas villkor om att minimera eller i vart fall inte utöka antal transporter och att transporterna ska ske på ett sätt som minimerar risker för störning, också i förhållande till närliggande tätorter. Bolaget bör i denna del också precisera omfattningen av maximal drift och de transporter som genereras vid en sådan drift.

Kommunstyrelsen i Lunds kommun anser vidare att transporter till och från tåkten nattetid ska begränsas genom villkor. Villkoren bör utgöra maximalt antal dagar som transporter får ske nattetid. Kommunstyrelsen i Lunds kommun kan vitsorda ett villkor om 10 tillfällen. Som alternativt villkor ska utsatta hus längs transportvägarna bullerskyddas. Detta gäller väg 952 fram till Dalby och väg 945 fram till påfart för väg 941. Vad gäller transporterna ska bolaget även åläggas att minimera nedsmutsning på allmänna vägar. Bolaget ska föreskrivas att utreda möjligheterna till att minimera nedsmutsningen, vilket även ska innefatta hur mycket stoftutsläppen skulle minska om transporterna är täckta.

Kommunstyrelsen i Lunds kommun anser även att tillstånd ska förenas med villkor för den för verksamheten gällande efterbehandlingen. Villkoren ska utformas som krav genom vilka det tydligt anges att efterbehandling ska ske på ett sätt som samspelar med och stärker riksintressena för naturvård och friluftsliv i området och att efterbehandling ska ske i direkt anslutning till att täktverksamheten avslutas. Det

bör för verksamheten i ansökan även framgå att efterbehandling omfattar all verksamhet och alla delar inom verksamhetsområdet, inte endast täktverksamheten och dess del inom området.

Utöver ovanstående anser Kommunstyrelsen i Lunds kommun att ansökan behöver kompletteras avseende utredning av nollalternativet, påverkan på kulturmiljön samt påverkan på landskapsbilden.

Kommunstyrelsen i Lunds kommuns skäl för inställning till ansökan

Utökning av verksamhets- och brytningsområde

Kommunstyrelsen i Lunds kommun har under lång tid tagit ställning för att Skrylle täkten ska avvecklas till förmån för friluftslivets intressen och att detta ska bevakas av kommunen vid kommande prövningar av aktuell verksamhet (ÖPL-98, FÖP Skrylle 2005, ÖP 2010).

Av Lunds kommuns gällande översiktsplan 2018, antagen av kommunfullmäktige den 11 oktober 2018 (ÖP 2018) följer att kommunen tydligt och detaljerat tagit ställning till frågan om bergtäkt i kommunen.

Av gällande översiktsplan framgår bland annat följande:

- Lunds kommun intar en restriktiv hållning till utvidgning och öppnande av nya täkter. Kommunen förespråkar utnyttjande av befintliga täkter med hänsyn till den påverkan på omgivningen varje täkt har. För att minimera intrånget i landskapet ska fortsatt utvinning i första hand ske på djupet.
- Kommunen ska bevaka att stentäkten vid Skrylle rekreationsområde avvecklas så att friluftslivets intressen kan utvecklas.
- Kommunen ska, fortsatt, verka för att en grushushållningsplan utarbetas för hela Skåne, där man även beaktar möjligheterna till utvinning i övriga delar av Sydsverige. Denna plan ska även omfatta övergång till andra transportsystem såsom till exempel järnvägs- och sjötransporter, samt utreda lämpliga lägen för omlastningsterminaler.

En övergripande inriktning för täktverksamheter i kommunen finns även i LundaEko 2021-2030, Lunds kommuns program för ekologiskt hållbar utveckling, antagen i kommunfullmäktige 23 juni 2021. Av programmet framgår att "kommunkoncernen ska verka för att täktverksamhet inom kommunen inte etableras eller utvidgas på ett sätt som har negativ påverkan på de områden som utpekats som värdefull natur enligt Naturvårdsverkets definition för skyddad natur."

Den befintliga täkten är lokaliserad öster om väg 952 mellan Södra Sandby och Dalby och ligger i ett område med riksintressen för såväl värdefulla ämnen och material som för naturvård och friluftsliv. Området kring täkten omfattar ett tiotal naturreservat och en nationalpark. Samtliga områden är av riksintresse för såväl naturvård och friluftsliv som värdefulla ämnen och material. I direkt anslutning till täkten ligger Natura 2000-området Måryd-Hällestad, där Måryds naturreservat och Skrylle naturreservat ingår. Befintlig täktverksamhet sker med tillstånd som gäller till och med 2028 för fördjupning och utvidgning mot nordost av befintlig täkt. Ansökan gäller en utvidgning av brytområdet i direkt anslutning till nuvarande täkt och inom befintligt verksamhetsområde.

Romeleåsen, sett ur ett större perspektiv, har stor och i framtiden ökande betydelse för rekreation och friluftsliv, särskilt de tätortsnära delarna inom Skrylleområdet, och är värden som Lunds kommun har ett starkt intresse av att ta vara på och stärka i det aktuella området.

Länsstyrelsen Skåne har låtit upprätta en kartläggning av bevarandevärdena på Romeleåsen i anslutning till befintlig täktverksamhet (Länsstyrelsen/Blomberg 2019). I rapporten identifieras kärnområden för kulturmiljö, naturvård och friluftsliv, med en identifiering av var dessa sammanfaller. Det framgår tydligt av denna sammanvägning att nu aktuell täktverksamhet är omgiven av höga allmänna värden. I rapporten konstateras:

"Sammanfattningsvis är det främst de två riksintresseområdena för värdefulla ämnen och mineraler vid Skrylle- och Dalbytäkterna som sammanfaller med alla tre riksintressena naturvård-, kulturmiljövård och friluftsliv. Här måste bevarandevärdenas platsbundenhet och långa kontinuitet samt friluftslivets närhet till storstadsområdet och tätorter vägas in i avvägningar mot exploateringsintresset"

När ett område är av riksintresse för två eller flera oförenliga ändamål ska företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. I Länsstyrelsen Skånes granskningsyttrande beträffande fördjupning av översiktsplan för Skrylle samt i efterföljande förtydligande har myndigheten i frågan om Skrylletäktens utveckling förklarat att på sikt bör riksintressena för naturvård och friluftsliv prioriteras.

Täkten är en av fyra täkter i Lunds kommun som i stort sett tillgodoser hela regionens samlade behov av tillgång till stenkross och grusproduktion. För den fortsatta utvecklingen i Öresundsregionen med utbyggnad för bostäder och verksamheter samt stora infrastruktursatsningar såsom till exempel satsningar på järnvägsutbyggnaden, bedöms det under en lång tid framöver generera en mycket hög efterfrågan på stenmaterial. Den huvudsakliga miljömässiga påverkan har redan skett i det aktuella området. Vid ett beslut om eventuellt förnyat eller utökat tillstånd för täkten behöver de miljömässiga aspekterna noga vägas mot den totala samhällsnyttan för hela regionen. Möjligheter till brytning på andra platser har ännu inte utretts i den omfattning som föreslås i gällande översiktsplan och skulle sannolikt ge betydande påverkan ur flera aspekter, bland annat miljömässiga och ekonomiska. Lunds kommun anser att det finns starka intressen för att hänsyn även tas till dessa aspekter. Trots ett förväntat fortsatt stort behov av tillgång till stenkross och produktion av grusmaterial är bedömningen att Lunds kommun har tagit ställning för en restriktiv hållning avseende fortsatt verksamhet i den aktuella täkten och bolaget kan inte anses ha visat att påverkan av materialhanteringen på täktverksamheten och riksintresset för material är så stor att det motiverar utökningen av verksamhetsområdet.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker Kommunstyrelsen i Lunds kommun en utvidgning verksamhets- och brytområdet. Beträffande den geografisk utvidgningen av områden där täktverksamhet bedrivs förespråkar kommunen, om tillstånd enligt ansökan helt eller delvis beviljas, ett utnyttjande som begränsas till befintlig täkt med hänsyn till den påverkan på omgivningen varje täkt har. För att minimera in-trånget i landskapet ska därför fortsatt utvinning i första hand ske på djupet. Detta under förutsättning att bolaget kan visa att det är hållbart utifrån kraven i miljöbal-ken och att nödvändiga villkor för skydds-, miljökompensatoriska och efterbehand-lade åtgärder villkoras för verksamheten på förändrat djup. Särskilt med beaktande av påverkan på grundvatten och dagvattenhanteringen och dess påverkan inom om-rådet och på närliggande områden. Kommunstyrelsen i Lunds kommun anser att en utvidgning av tåkten på djupet ska föräledas av en utredning med hänsyn till grundvattennivån.

Trafiken

Den ansökta verksamheten kommer att generera ett stort antal transportrörelser till och från tåkten och bullerutredningen gällande transporter visar att de generella riktvärdena överskrids vid fastigheter som är belägna nära vägen. I tidigare täktill-stånd har inte asfaltsverksamheten varit med, vilket den är nu. Enligt bolagets för-slag till villkor 7 ansöker de om drift av asfaltverket och transporter till och från tåkten dygnet runt. Lunds kommuns erfarenhet visar att täktverksamhet endast un-dantagsvis har behövt bedrivas nattetid medans asfaltstillverkning med tillhörande transporter av inkommande returafalt och utgående asfalt relativt ofta under som-martid bedrivs nattetid.

Som Kommunstyrelsen i Lunds kommun uppfattar det har bolaget inte närmare pre-ciserat eller i tillräcklig omfattning preciserat transportvolym, uppskattat antal till och från verksamheten samt dess påverkan på närliggande verksamheter, närboende och tätorter. Bolaget anför att transporterna vid normal drift kommer vara oföränd-

rande i förhållande till idag. Vid maximal drift kommer transporter öka. Omfattningen av maximal drift och de transporter som då genereras behöver tydliggöras. Bolaget bör mot denna bakgrund åläggas villkor om att minimera eller i vart fall inte utöka antal transporter och att transporter ska ske på ett sätt som minimerar risker för störning, också i förhållande till närliggande tätorter.

Kommunstyrelsen i Lunds kommun anser vidare att särskilt transporter nattetid ska begränsas genom villkor med ett maximalt antal dagar det får ske. Antalet ska begränsas till tio stycken. Alternativt ska utsatta hus längs körvägarna bullerskyddas. Detta gäller väg 952 fram till Dalby och väg 945 fram till påfarten för väg 941.

Bolaget har vidtagit åtgärder som ska minska nedsmutsningen på allmänna vägar bland annat installerat en rister. Trots detta inkommer det klagomål till Lunds kommun gällande nedsmutsning. Bolaget ska därför åläggas ett utredningsvillkor avseende möjligheterna att minimera nedsmutsningen av allmänna vägar från lastbilarna. Utredningen bör också innefatta hur mycket stoftutsläppen skulle minska om transporter är täckta.

Efterbehandling

Av översiktsplanen framgår att efterbehandlingen ska genomföras så att Skrylleområdet tillförs en värdefull attraktion i form av en sjö för bad och andra aktiviteter. Den aktuella ansökan innebär i realiteten en förlängd planeringshorisont som kan motivera ytterligare utredning kring lämplig framtida markanvändning och beslut om vad som kan lämnas kvar och inte. Kommunstyrelsen i Lunds kommun menar därför att efterbehandlingen ska ske på ett sätt som samspelar med och stärker riksintressena för naturvård och friluftsliv i området och att den ska ske i direkt anslutning till att täktverksamheten avslutas. Det bör också tydligt framgå hur ansvarsförhållanden och åtaganden avseende efterbehandlingen genomförs på ett tillfredsställande sätt. Det bör även framgå att efterbehandling omfattar all verksamhet och alla delar inom verksamhetsområdet, inte endast täktverksamheten och dess del inom området.

Övrig kompletteringar av ansökan

Det åligger bolaget att i sin miljökonsekvensbeskrivning ange uppgifter om rådande miljöförhållanden innan verksamheten påbörjas eller åtgärden vidtas och hur de förhållandena förväntas utveckla sig om verksamheten eller åtgärden inte påbörjas eller vidtas (nollalternativet). För täktverksamhet på fastigheterna A, B och 19:9 finns idag ett tillstånd med en giltighet fram till 2028. Till tillståndet hör en efterbehandlingsplan beträffande verksamhetsområdet. Bolaget har, såvitt kommunen bedömning är korrekt, utgått från ett nollalternativ vari befintlig tillståndsgiven verksamhets miljöpåverkan utgör de rådande miljöförhållandena som föregår den nu ansöka verksamheten. Kommunstyrelsen i Lunds kommun menar att miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras med en korrekt beskrivning av nollalternativet i syfte att utröna vilken inverkan nu ansökt verksamhet får på miljöförhållandena såsom exempelvis störningar i form av till exempel buller, utsläpp och nedsmutsning från transporter.

Den föreslagna verksamheten är belägen inom ett område som pekats ut i länsstyrelsens kulturmiljöprogram. Miljökonsekvensbeskrivningens redovisning av inverkan på platsens kulturvärden är knapphändig. Kommunstyrelsen i Lunds kommun anser att bolaget inte på ett adekvat sätt utrett verksamhetens påverkan på platsens kulturvärden och att ansökan i denna del behöver kompletteras.

Miljönämnden i Lunds kommun har i yttrande och vid huvudförhandlingen framfört bland annat följande.

Miljönämnden tillstyrker i huvudsak ansökan, men anser att domstolen ska avslå utökning av verksamhets- och brytområdet norrut. Lunds kommun intar i översiktsplanen en restriktiv hållning till utvidgning och öppnande av nya täkter. Med hänsyn till den påverkan på omgivningen som varje täkt har förespråkar kommunen utnyttjande av befintliga täkter framför att nya öppnas. För att minimera intrånget i

landskapet ska fortsatt utvinning i första hand ske på djupet. En utökning av täkten norrut går emot kommunens ställningstagande.

Vidare har miljönämnden poängterat bland annat nedanstående aspekter samt framfört synpunkter gällande vissa av bolagets förslag till villkor.

Nedsmutsning av vägar

Nämnden noterar att bolaget har vidtagit ett antal åtgärder avseende nedsmutsningen bland annat täckta flak för transporter till betongfabriken beläget på andra sida Södra Sandby, installation av en rist och bevattningsramp.

Med hänvisning till kvartsdammets cancerframkallande egenskaper anser miljönämnden att trots vidtagna ambitiösa åtgärder bör bolaget ändå åläggas att utreda möjligheterna att minska damning och nedsmutsningen tillhörande transporterna från täkten. Utredningen bör också innefatta hur stoftutsläppen skulle minska om transporterna är täckta. Bolaget har framfört att de inte har möjlighet att vidta ytterligare åtgärder, men vid huvudförhandlingen framkom att det finns möjlighet att reglera åtgärder genom civilrättsliga avtal med transportörer.

Återvinningsverksamheten och villkor 18 och 19

I och med bolagets förändrade yrkande gällande området på andra sidan väg 952 kommer all hantering av avfall ske i och i anslutning till täktområdet dvs. dagvattnet från återvinningsverksamheten och användningen av avfall för anläggningsändamål kommer samlas och pumpas ut från täktens lågpunkt. Oavsett hur noggrann ankomstkontrollen är av inkommande avfall kan det komma in föroreningar som missas i den provtagning som utförs tidigare på avfallet. I normalfallet tas inte heller lakprover på schaktmassor som uppstår vid olika byggnations projekt. Med hänvisning till dels den stora mängd avfall som kommer att hanteras inom området och den osäkerhet som innefattas i all mottagningskontroll så yrkar nämnden om ett utredningsvillkor med tillhörande tillfälliga begränsningsvärden på utgående vatten. Halterna avseende susp., oljeindex och totalkväve kan utgå eftersom de regleras i

bolagets förslag till villkor. Under förutsättning att villkor 18 och 19 ändras enligt länsstyrelsens och kommunens förslag (se stycket nedan), frånfaller miljönämnden yrkandet om att utgående dagvatten från områden som berörs av den ansökta avfallshanteringen ska förenas med ett utredningsvillkor avseende föroreningar.

Miljönämnden ser det som positivt att bolaget har valt att villkorsreglera mottagning av massor med kvalitetskravet MRR enligt Naturvårdsverkets handbok 2010:1 men anser även att andra antropogena föroreningar ska regleras i villkoret som inte fångas upp av de föroreningar som anges för MRR (bolagets förslag till villkor 18 och 19). Tillägget om antropogena föroreningar bör utformas enligt nedan.

För det fall att massorna riskerar att innehålla föroreningar som inte anges i handboken och som skulle kunna påverka människors hälsa och miljön ska bolaget provta massorna, underrätta tillsynsmyndigheten om innehållet i massorna och invänta godkännande före användning.

Likaså anser nämnden att 10 000 m³ är en för stor enhetsvolym för kontroll av lakhaltsnivåer. Bolagets sista mening i villkor 19 bör därför tas bort. Sedan har nämnden noterat att i det senaste målen gällande mottagandet av massor för anläggningsändamål i täkter så har villkor meddelats om att massorna som tas emot ska endast utgöras av inert avfall enligt definitionen i 3 a § förordningen (2001:512) om deponering av avfall.

Vid synen konstaterade nämnden att det finns stora mängder upplagd krossad asfalt som ligger öppet på området. Nämnden ser gärna att bolaget förvarar det uppkrossade materialet täckt, förslagsvis i tält, för att minska lakning. Detta utgör också en energibesparingsåtgärd. Nämnden lämnar till domstolen att besluta om detta ska regleras genom villkor.

Kontroll av grundvattennivåer i Natura 2000-området

Miljönämnden erinrar om vikten av att grundvattennivån i jord kring Natura 2000-området ska följas upp inom ramen för verksamhetens kontrollprogram. Platsspecifika åtgärdsnivåer bör fastställas utifrån bedömd risk att vegetation, särskilt områdets ekar, riskerar att skadas. Beredskap och åtgärdsplan ska finnas i händelse av att grundvattennivåerna sjunker under dessa åtgärdsnivåer. Vidare bör uppmätta grundvattennivåer kontinuerligt utvärderas gentemot den av bolaget upprättade hydrogeologiska modellen för att utvärdera dess giltighet.

Villkor 6

Miljönämnden delar bolagets anförande gällande olämpligheten att föreskriva att elen ska vara förnybar och komma från elnätet.

Villkor 7

Miljönämnden gör till att börja med bedömningen att transporter till och från tåkten är en sådan följdverksamhet som har omedelbart samband med tåktverksamheten och som enligt 16 kap. 7 § miljöbalken kan regleras i villkor. Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken är verksamhetsutövaren skyldig att utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Den tunga trafiken från och till tåktverksamheten utgör en betydande del av den tunga trafiken på närliggande vägar. NCC, såsom verksamhetsutövare har därmed att ansvara för transporter till och från tåkten. Speciellt nattransporterna till och från asfaltverket utgör en betydande störning för boende längs transportvägarna och det finns därför skäl att villkorsvis reglera dessa transporter.

Miljönämnden välkomnar att bolaget delar nämndens syn på att bullret från dessa nattransporter på sikt bör begränsas till maximalt 45 dBA och håller med om att antalet transporter inte behöver begränsas om ljudnivån kan sänkas till denna nivå. Frågan är vilket villkor som ska gälla fram tills detta uppnås.

Bolaget har föreslagit att fastigheter längs transportvägarna, nattetid och inomhus, under maximalt 60 nätter per år ska kunna utsättas för buller på maximalt 55 dB(A) till följd av verksamheten. Bolaget har också åtagit sig att vidta åtgärder på de fastigheter som utsätts för högre bullervärden.

Bolaget har uppgett att 6 fastigheter beräknas få maximala ljudnivåer inomhus över-
skridande 55 dB(A) till följd av dess asfalttransporter, och att 5 av dessa redan vid "i dagsläget" utsätts för detta. Miljönämnden ifrågasätter denna slutsats. Den på-
gående prövningen avser hela verksamheten, med alla transporter från verksam-
heten. Eftersom den nu bedrivs enligt ett tidsbegränsat tillstånd som löper ut 2028
ska nollalternativet rimligen vara att ingen täktverksamhet, eller följdverksamhet i
form av transporter, bedrivs på platsen, inte att verksamheten fortsätter att bedrivs
enligt nuvarande tillstånd. Trafiksituationen utan NCC:s verksamhet (dvs. nollalter-
nativet) har enligt nämnden inte beskrivits i ansökan.

Bolaget har uppgett att de enda nattransporter som NCC bedriver är asfalttransport-
terna. Detta får anses omstritt eftersom det motsagt av de närboende. Men av utred-
ningen framgår i alla fall att NCC står för en stor del av den tunga lastbilstranspor-
ten på de aktuella vägavsnitten. Det framgår också att nattransporterna medför bety-
dande ljudnivåökningar för de boende, även om vi bara har nuvarande situation att
jämföra med. T.ex. ökar den ekvivalenta ljudnivån inomhus vid maxtillfällena med
mellan 3 och 7 dB(A) för berörda fastigheter till följd av asfalttransporterna.

Miljönämnden anser att 60 tillfällena per år är för många att överskrida bullergräns-
värdena. Nämnden har tidigare föreslagit en begränsning till 10 nätter. I anmäl-
ningsärendet om utökade transporter i år har bolaget undantagsvis tillåtit nattrans-
porter för 45 nätter. Miljönämnden kan godta att bullergränsvärdena överskrids un-
der totalt 40 nätter per år. Miljönämnden föreslår följaktligen följande formulering
av villkoret:

För bolagets asfalttransporter nattetid (kl. 22-06) längs väg 945 fram till korsningen med väg 941 och väg 952 söderut från tåkten fram till korsningen med väg 102 gäller:

- Maximala ljudnivån inomhus i bostäder får inte överstiga 55 dB(A) till följd av bolagets transporter och antalet asfalttransporter får inte överstiga 40 nätter per år, eller
- Maximala ljudnivån inomhus i bostäder får inte överstiga 45 dB(A) till följd av bolagets transporter.

Villkor 10

Miljönämnden anser att det ska göras ett tillägg till villkor 10. Bolaget ska informera tillsynsmyndigheten om sprängning kan medföra stenkast utanför verksamhetsområdet.

Enskilda

VA SYD, VA-huvudman och ägare av det allmänna ledningsnätet för vatten och avlopp, har i yttrande framfört följande.

VA SYD tillstyrker ansökan med följande synpunkter.

Den bärighet som är angiven för aktuella vägsträckor för transporter vid verksamheten ska inte överskridas med hänsyn till risk för skador på ledningar i mark. Vid anläggande av ledningar i mark dimensioneras detta för att kunna klara den bärighet som gäller för vägen. Överskrids denna finns risk för skador.

Lunds Naturskyddsförening har i yttrande och vid huvudförhandlingen framfört bland annat följande.

Lunds Naturskyddsförening, LNF, yrkar att ansökan i första hand avslås och i andra hand beviljas för endast fem år efter avkunnad dom under förutsättning att de av LNF framförda kraven på bevarande och återställande av naturtyper och hotade arter i det intilliggande Natura 2000-området Måryd-Hällestad samt att ett stopp på

inläckaget från Natura 2000-området till stenbrottet accepteras av NCC Industry. Innan detta är genomfört får inte verksamhetens omfattning utökas och inget Natura 2000-tillstånd beviljas.

Fastän målet gäller både den pågående och den utökade verksamheten hittar LNF få redovisningar som inte bara gäller den utökade verksamheten och dess påverkan på natur och miljö. NCC:s redovisning av de hotade naturtypernas och naturvårdsarternas status är i många fall fragmentarisk, snedvriden och inte sällan helt felaktig. Fakta i olika delar av ansökan skiljer sig inte sällan åt t.ex. om ekologiska värden, deras juridiska status, avloppsvattnets påverkan på naturtyper och vegetation. Dessa brister är så omfattande att ansökan inte borde blivit kungjord i nuvarande skick.

Tillståndstidens längd

LNF ställer sig frågande till hur omvärlden ser ut om 30 år. Det är svårt att förutse en sådan lång tid om man inte ens kan förutse vad som hänt under en kortare tillståndstid. Det gäller inte minst klimatförändringar som kan bli än kännbarare. Betydande skador har skett på flera naturtyper och hotade arter inom Natura 2000-området. Dessa blir bestående om inget radikalt görs. De genomförda skadeförebyggande åtgärderna har enbart haft en marginell effekt. Skadorna orsakas i huvudsak av den omfattande förlusten av yt- och grundvatten samt den gödsling som Natura 2000-området kontinuerligt utsätts för längs bäcken. Därför måste berget tätas och vattnet sannolikt renas. Tills detta har skett kan inget förlängt tillstånd beviljas. LNF påminner om att stenbrottsverksamheten inte finns kvar i Lunds kommuns gällande översiktsplan.

Inledande diskussion

LNF kommenterar i sina yttranden flera av de besked som NCC ger i ansökningshandlingarna. Beskeden skiljer sig inte sällan åt t.ex. om biologiska och ekologiska värden, deras juridiska status, artförekomster, avloppsvattnets påverkan på naturty-

per och vegetation m.m. Flera exempel redovisas även i yttrandena. NCC:s hänvisning till tidigare domar innebär att det material som fanns i dessa mål inte varit tillgängligt för LNF i detta mål.

Miljömyndigheterna strävar efter att alla liknande verksamheter i samma bransch ska behandlas lika i tillståndsprocessen. LNF delar detta synsätt. LNF noterar att Sydsten i Dalby och Hardeberga har åtagit sig att skydda miljö och natur på ett mer systematiskt och ambitiöst sätt än NCC i Skrylle. Omgivningarna till de båda södra stenbrotten är i flera avseenden lika känsliga, medan sandstenen i de båda norra är samma. Därför önskar LNF att fler och tydligare krav ställs på NCC än vad bolaget självt föreslagit.

LNF framför vidare att Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i miljöbalken med tillhörande förordning om områdesskydd m.m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom Natura 2000-området kräver tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Bolaget hävdar dels att inga skador har uppstått i rikkärren, dels att om skador ändå har skett så kan bolaget reglera och återställa rikkärren genom en ny oprövad metod som de kallar strilning. Samtidigt hävdar man att det som tidigare hänt i form av förändrade grundvattennivåer och försämrade bevarandestatus för typiska habitat är historia och inte relevant för den nya tillståndsärden. LNF ställer sig frågande till detta.

Tillämpning av EU-lagstiftningen

NCC utgår från att gällande tillståndsbeslut ger bolaget rätt att fortsätta att påverka Natura 2000-området på ett negativt sätt, och att de hittills uppkomna skadorna inte behöver åtgärdas. Den kommande domen ska även grundas på EU-rätten, t.ex.

Waddenzee-målet, HD-domen i Bungemålet, Mark- och miljööverdomstolens domar på Gotland och Miljöbalken 24 kap. 3 §, inkl. punkt 1 och 7, vilka alla leder till andra slutsatser.

Gällande täktillstånd följer inte Högsta Domstolens prejudicerande dom från den 18 juni 2013 i mål T 3158-12 (planerat kalkbrott i Bunge-området på norra Gotland) om hur domstolen ska förvissa sig om att risk för skada på ett Natura 2000-område inte uppkommer.

Vidare bör följande två domar från Mark- och miljööverdomstolen vara styrande. Mål nr M 5431-14 och mål nr M 5375-14. De utredningar som gäller påverkan på Natura 2000-området Måryd-Hällestad ska bland annat bygga på EU-domstolens dom i det s.k. Waddenzee-målet (C127/02), där domstolen, kortfattat uttryckt, kräver att alla beslut om påverkan på ett Natura 2000-område ska baseras på bästa möjliga naturvetenskapliga information. För att underlätta jämförelser bör även utredningar gällande Skrylle naturreservat uppfylla samma kvalitetskrav.

Tidigare, nuvarande och framtida påverkan på vattennivåer, naturtyper och naturvårdsarter inom Natura 2000-området och Skrylle naturreservat behöver utredas mer utförligt och med mycket större noggrannhet. Hittills har NCC avvisat sådana krav. Om inte noggranna utredningar genomförs bör bolagets ansökan avvisas eller dess påverkan på skyddad natur utredas under en provotid.

Miljökonsekvensbeskrivning

Vad avser miljökonsekvensbeskrivningen kan LNF konstatera flera brister. Det gäller vegetationsutvecklingen inom Natura 2000-området, jorddjup och förekomst av genomsläppliga ”fönster” i moränen, utbredning av influensområde, sänkning av grundvattennivåer, förekomst av rikkärr m.m. Vissa uppgifter som LNF tidigare påtalat inte stämmer med verkligheten instämmer nu bolaget i, men där råder fortfarande enligt LNF brister i beskrivningen.

LNF påtalar bland annat att sedan många år har bestånden av de hotade arterna i Sverige räknats av floraväktare. Skåne har flest hotade arter och flest floraväktare. Ambitionen i Skåne är att räkna varje hotad art minst vart femte år och de akut hotade varje år. Trots stora insatser har denna ambition inte helt infriats. Uteblivna rapporter om hotade arter i Artportalen kan inte tolkas på ett enhetligt sätt.

Trots att den inventeringsmetod som användes inom projekt Skånes Flora inte kan resultera i en fullständig lista över kärlväxterna i Natura 2000-området redovisade den mycket erfarna inventeraren Alf Porenus under 1990-talets första år fynd av följande rödlistade arter i de rikkärr och våtmarker i Natura 2000-området väster om B.s dammar som befinner sig inom Natura 2000-området och dit länshållningsvattnet avleds till: klockgentiana, kustgentiana, ljungögontröst, dvärglin, månlåsbräken, ängsstarr, rödlånke, borsttåg, loppstarr, vårstarr, krypfloka, klotgräs, granspira, majviva och revig blodrot (källa Artportalen juli 2021). Flera av dessa arter har inte setts på flera år i området, liksom nästan alla ettåriga arter som inte är rödlistade. Bland de försvunna arterna märks de starkt hotade arterna kustgentiana och klockgentiana. De sågs senast av floraväktaren 2006, 2013 och 2017 (som var ett blött år).

NCC har redovisat några naturvårdsarter i Bilaga B7, men långt ifrån alla ovanstående. En del sökningar verkar vara ofullständiga. Både krypfloka och klotgräs rapporterades i fjol från Groddammen och de finns kvar även i år (2021). Den långsiktiga förekomsten av dessa småvuxna arter är långtifrån säkrad eftersom dammen sakta men säkert växer igen med bland annat bredkaveldun p.g.a. det nitratrika vattnet som pumpas dit. De två arterna växer nära kaveldunet och klotgräs troligen bara där.

Enligt LNF har NCC vägrat att göra en sammanställning av äldre kärlväxtfynd vilket skulle ge en bättre bild av hur naturtyperna och arterna har utvecklats under den tid stenbrottsverksamheten pågått. Kontrollprogrammet täcker bara en kortare tid

och omfattar inte tiden innan den breda diabasgången bröts igenom 2005. I en komplettering hävdar NCC att uppgifter om artförekomster är färskvara och att historiska förekomster därmed är ointressanta. Om det är sant borde NCC ha skickat uppgifter från 2020 i stället för 2018 när det gäller våtmarkerna i Natura 2000-området. Av Swecos rapport kan man tydligt se att NCC endast bryr sig om de områden som deras avloppsvatten passerar och inte de som kan drabbas av grundvattensänkningar som följd av kontakter med diabasgångar.

Dessa förekomster bör följas även i framtiden, t.ex. inom ramen för kontrollprogrammet. LNF:s övergripande uppfattning är att de av bolaget nämnda växtarterna minskar i antal plantor, åtminstone i södra Skåne.

LNF har vid huvudförhandlingen angett bland annat följande vad gäller de grundvattenutredningar som utförts såväl tidigare som nu. Tidigare undersökningar visade på att det ytliga och det djupa grundvattnet inte stod i kontakt och risk för uttorkning av rikkärren förelåg inte. Nu visar nya undersökningar att öppna förhållanden föreligger vid provpunkterna intill rikkärren, dvs. där grundvattennivån har rasat från markytan ner till berg. Detta kan bara förklaras av att vattnet läcker in i tälten. Modellen för grundvattensänkning är enligt LNF inte giltig för dessa områden. Detta beror på att krosszonerna som omger diabasgångarna är vattengenomsläppliga. Krosszonerna innehåller kalk och det är denna kalk som gör att utloppsvattnet från stentälten är kalkhaltig.

LNF konkluderar att kontrollprogrammet tydligt visar att rikkärren har skadats av torka och att denna trend har fortsatt efter den tid som bolaget redovisar i ansökan. När NCC påstår att kontrollprogrammet visar att ingen skada har uppstått så har man helt enkelt fel. Den nedåtgående trenden kan inte skyllas på tillfälliga torrperioder eller att man i olika utsträckning tillåtit vatten att brädda från bäcken. Förändringarna beror på att källvattnet har sinat. Bolaget har vidare tills nu hävdatt att ingen uttorkning har skett och att naturtypen har gynnsam bevarandestatus inom de två kärnområdena.

LNf har vid huvudförhandlingen även framfört att Sjöbo kommun gjort egna utredningar för etablering av sand- och stentäkter i Sjöbo kommun. Enligt LNf finns det med andra ord andra alternativ till lokalisering av täktverksamhet än de som NCC utrett i sin miljökonsekvensbeskrivning.

Klimatpåverkan

LNf anser att bolaget behöver redovisa hur klimatlagen (SFS 2017:720) 2 och 3 §§, gällande svenska klimatmål, Sveriges handlingsplan för Agenda 2030 och Klimatpolitiska rådets rapporter, vilka syftar till att Sverige ska uppfylla Parisavtalet om det framtida klimatet, påverkar dess verksamhet. Flera statliga myndigheter och ideella organisationer har konstaterat att utsläppen av växthusgaser måste minska med 8 % per år om klimatmålen i Parisavtalet ska kunna uppnås. Detta påverkar i stor utsträckning behovet av nyanläggningar av t.ex. vägar och byggnader, eftersom en stor del av dessa investeringar inte hinner bli lönsamma under den korta tid som återstår innan utsläppen måste vara nära noll. Bolaget måste utreda hur dessa klimatkrav påverkar bolagets verksamhet när det gäller efterfrågan på bolagets produkter över tid och den trafik som utleveransen ger upphov till. Den behovsutredning som finns i ansökan är helt otillräcklig, eftersom den bygger på prognoser i stället för uppsatta mål och framstår som starkt vinklad. Ett villkor kan behövas när det gäller bolagets totala klimatpåverkan.

Följdverksamhet

Bolagets produkter levereras till kund med lastbil. Antalet lastbilstransporter uppgår i genomsnitt till 900 per dag vid full produktion och nästan det dubbla vid hög produktion. Detta innebär att minst en lastbil varannan minut normalt kör ut på eller lämnar väg 952. Denna trafik är den helt dominerande tunga trafiken på väg 952. Dessa transporter måste klassas som följdverksamhet enligt miljöbalken 16 kap. 7 §. Deras miljöpåverkan m.m. måste undersökas noga i ett större geografiskt område och villkor föreskrivas. Det gäller bland annat damning och buller. LNf noterar att inga bullermätningar genomförts vid de skolor och bostadsområden som NCC:s

lastbilar passerar och inte heller vid klostret. För dessa kan buller vara ett stort problem.

Skyddsåtgärder

För de hotade arter och naturtyper som riskerar att försvinna eller kraftigt minska inom den tid som bolaget är aktivt i området, måste bolaget för var och en utreda vilka skadeförebyggande och återställande åtgärder som är mest lämpade, testa dem och vid behov genomföra dem. Målet är att beståndsminskningarna av de hotade och prioriterade arterna ska upphöra och att de fuktberoende naturtyperna ska uppnå gynnsam bevarandestatus.

Åtgärder kan t.ex. gälla de förstörda rikkärren, de torrlagda kärren, förekomsten av kustgentiana, spricktätning längs diabasgångarna öster om stenbrottet (se mer nedan), höjning av vattennivån i Bergqvistska brottet och tillförsel av nitratfritt vatten till våtmarker där vattennivån sjunker.

Eftersom brytningen sker utan att bolaget betalar för stenmaterialet är det högst skäligt att kräva att bolaget inte överlåter åt samhället att reparera skador som har uppstått under brytningstiden och som kan finnas kvar efter att verksamheten är avslutad. Därför måste ett återställningsarbete påbörjas nu och fortsätta med en hög ambitionsnivå under bolagets återstående verksamhetstid. Detta är en naturlig följd av hänsynsregeln "Förorenaren betalar". Villkor bör föreskrivas om skydds- och återställningsåtgärder.

Om spricktätning

En av LNF:s styrelsemedlemmar, L.R., följde i sitt arbete som miljöchef på VA SYD, Citytunneln på nära håll under hela förberedelse- och genomförandearbetet. I detta projekt testades en mängd olika tätningsmetoder i förväg och många av dem användes sedan i praktiken. Smala öppna läckor tätades i regel med sprutbetong. Sprickor i berget framför bormaskinen tätades med förinjektering, det vill säga att små hål borrarades framför maskinen och fylldes med tätningsmedel, i regel

cementbaserade. Lodräta stolpar av främst stål formade en barriär mot havet vid Malmö C. Kunskap om dessa metoder finns på Trafikverket, som sannolikt också kan tipsa om personer som känner till detaljer om arbetena och tätningsmedlen.

Enligt återställningsplanen ska NCC ombesörja att vatten fortsatt pumpas ut till Natura 2000-området under en ospecificerad tid. Det uppges att det kan ta 50-100 år innan vattennivån balanseras och lägsta nivå räcker troligen inte för att källflödena ska återuppträffa i kärren, eftersom de fanns högt över NCC:s bäck. Det innebär att den dag pumpningen avstannar eller reduceras är området dömt att torka ut. Ett utrednings- och genomförandevillkor måste finnas i domen och formuleras så att berget tätas innan NCC:s tillstånd går ut och problemen i värsta fall lämpas över på samhället. Det är viktigt att ett sådant villkor föreskrivs för marknadens ledande aktörer, så att liknande villkor senare kan föreskrivas för andra verksamheter i branschen. Stenbrottsbranschen måste fullt ut ta sitt ansvar för de skador som respektive verksamhet orsakar eller kan orsaka. Det finns tydliga tecken på att svår torka kan komma att inträffa mycket oftare i framtiden än hittills, vilket kan leda till att ytligt grundvatten dräneras genom jordsprickor till större djup och det måste man ta höjd för i naturskyddsarbetet.

Återställande av ängsmark

Bolaget har föreslagit att man kan så ut ängsfrön på bullervallarna som ett sätt att ersätta en exploaterad ogödslad näringsfattig naturbetesmark. Detta kan vara en bra början men den är långtifrån tillräcklig om sådan mark kommer att tas i anspråk. Ett sådant återställande måste planeras, ledas, genomföras och dokumenteras av erfarna professionella ekologer. Exempel på åtgärder som sannolikt krävs är rätt val av frömaterial och rätt jord, vilket sannolikt innebär att matjord från fälåden måste sparas till vallarna för att tillgången till en eventuell nödvändig svamppartner ska säkras för de växter som behöver en sådan. Vidare behöver bevattning med vatten med låg nitrathalt vara möjlig och bete från t.ex. kaniner och hjorddjur förhindras under etableringen.

Påverkan på fridlysta arter

När det gäller fladdermöss har LNF tidigare fått hjälp av den nybildade föreningen BatLife Sweden, vars ordförande Johnny de Jong är en av landets främsta experter, som dessutom representerar Sverige i IUCN, Internationella naturvårdsunionen. För att man ska kunna förstå hur fladdermössen påverkas behövs kunskap om eventuella kolonier i området, samt hur det nyttjas av fladdermössen. De långtidsstudier som har genomförts i BatLifes stationsprogram visar att fladdermusaktiviteten är oerhört varierande bland annat p.g.a. skiftande väder. Därför måste undersökningarna pågå länge. Man kan inte utgå från att om det saknas mycket gamla träd i ett område så finns där inga fladdermöss. Dessa djur söker föda över stora områden. För att man ska kunna bedöma påverkan på fladdermöss behövs det flera undersökningar:

- Dessa bör genomföras under kolonitid, helst i juli månad.
- Man måste täcka in tidsmässig variation genom att låta registreringsboxarna sitta uppe under lång tid, minst en vecka men helst under flera veckor.
- Man bör komplettera detta med manuella inventeringar för att studera hur olika arter använder området.
- Man bör komplettera med kolonisökningar.

Det är viktigt att bolaget genomför en mer omfattande fladdermusinventering för att påvisa platser för både yngelkolonier och dagvila av olika fladdermusarter inom och i närheten av det planerade verksamhetsområdet.

Hänsynsreglerna

LNF anser att kunskapskravet är långtifrån uppfyllt i första hand när det gäller NCC:s påverkan på Natura 2000-området Måryd-Hällestad, dess hotade naturtyper och arter, källornas läge och flöden (aktuellt redan 2003) samt omfattningen och orsaken till de skador som observerats. LNF ger ett antal exempel i texten utan att på varje ställe hänvisa till kunskapskravet. LNF föreslår att NCC ökar kunskapen om sin påverkan på omgivningen genom att analysera kadmium, koppar, krom och zink i sediment och utgående vatten från utjämningsmagasinet.

NCC påstår att försiktighetsprincipen efterlevs utan att ange några konkreta exempel. LNF har inte hittat några. Hänsynsreglerna "Förorenaren betalar" och "Hushållnings- och kretsloppsprinciperna" har varken nämnts eller tillämpats i denna ansökan. Bevisbörderegeln har sällan tillämpats. Förnekande används mera frekvent.

Bolagets genomgång av hur hänsynsreglerna följs är knapphändig och tämligen innehållslös jämfört med många andra verksamheter med lika stor påverkan på natur och miljö. Miljömålen nämns inte i NCC:s ansökan.

Sammanfattning

LNF har vid huvudförhandlingen sammanfattat sin bedömning i bland annat nedanstående punkter.

I de föreliggande rapporterna om utvecklingen av växter i rikkärrsmiljöerna har bolaget tonat ner signaler på uttorkning. Kontrollmyndigheten har inte informerats om förändringarna. Under tiden har bolaget i princip inte gjort någonting för att undersöka vad som hänt eller motverka uttorkningen.

LNF har påpekat att det näringsrika bräddvattnet från bäcken stimulerar tillväxt av oönskad vegetation i form av kaveldun och igelknopp som har undanträngande effekt på rikkärrsvegetation.

Det saknas evidens för att metoden med strilning fungerar. Bolaget har inte testat metoden i praktiken. Det finns vidare ingen uppgift om hur mycket vatten som kan strilas ut eller hur långt det penetrerar området. Bolaget har inte heller någon beräkning på hur många kubikmeter vatten som behövs för att vattna våtmarken. Man avser inte att mäta hur mycket vatten som ska släppas ut och därmed kommer man inte att veta hur mycket kväve och andra ämnen som tillförs kärrområdet.

Det går inte att ersätta ett högt grundvattenstånd och källor med vatten som tillsätts via "strilning" av vatten från stentäkten eftersom vattnet har felaktig kemisk sammansättning. Kvävehalten är för hög och dessutom måste tillskottet av kvävet beräknas genom att räkna ut total tillsatt mängd kväve (kvävehalt x total volym vatten tillsatt vatten). Det är också av betydelse vilken form av kväve som tillsätts - så kallade brunmossor är känsliga för ammoniumkväve. Överskott av näringsämnen påverkar under lång tid bevarandestatusen även om viktiga strukturer och funktioner i övrigt återställs. Även andra kemisk-fysikaliska egenskaper (t ex temperatur) är annorlunda.

I Naturvårdsverkets Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr (Rapport 5601) varnas tydligt för att vatten rikt på kväve är skadligt för rikkärr. Om man lyckas få strilningen att fungera så härmar det en praktik som kallas ängsvattning. Vid ängsvattning leder man över vatten från närliggande bäckar i ett system av små kanaler över en gräsmark. Detta ger en kraftig tillväxt av gräs som är lämpligt för djurfoder efter slåtter. Denna praktik har förekommit i det äldre jordbrukslandskapet och givit upphov till en typ av miljöer som kallas översilningsängar. Detta habitat kan inte jämföras med rikkärr och är inte en typ av habitat som avses skyddas i Natura 2000-området. Tvärtom så leder det till en ackumulation av näringsämnen som inte är önskvärd i de näringsfattiga gräsmarker som är mål för bevarande.

Tillskott av kväve och andra näringsämnen från avlett vatten via ledningar måste kvantifieras och näringsbudgetar måste upprättas som visar om åtgärderna leder till ackumulering av näringsämnen i Natura 2000-området och i så fall hur det kan påverka bevarandestatus.

Bolaget ligger åratals efter med rapporteringen av kontrollprogrammet trots att uttorkningsproblemen har rapporterats sedan länge. För att återställa källkärren måste läckagen mot täkten tätas. LNF saknar fortfarande en korrekt och ärlig beskrivning av de hydrologiska förhållandena i rikkärren.

Villkor

Kraven på ändrade villkor nedan ska gälla även under de fem år som LNF:s andrahandsyrkande omfattar.

Villkor 14 gällande problem med damning är alldeles villkoret för vagt. LNF föreslår i stället följande: "Diffus damning från brytning, bearbetning, upplag, transportvägar och transporter ska begränsas så långt som möjligt. Uppstår problem i omgivningarna till följd av denna damning åligger det sökanden att vidta ytterligare åtgärder för att begränsa damningen."

Flera deltagare i LNF:s utflykter inklusive medlemmar i styrelsen har från utsiktspunkten vid flera tillfällen sett hur det virvlar damm vid lastning och kring utfarten. En granne längs väg 952 har filmat transporterna i centrum av Södra Sandby och sett hur en mängd damm ligger utanför flak som inte är täckta. Ett strikt villkor mot damning krävs. Detta kan gälla all damning eller delas i två: verksamheten i stenbrottet respektive längs vägarna till slutkund, s.k. följd företag. LNF föredrar det senare eftersom NCC:s transporter är helt dominerade längs väg 952, men har som alternativ föreslagit ett ändrat villkor 14.

Ett villkor för damning bör grundas på en noggrann kartläggning. En sådan kan gälla hur de olika dammande arbetena utförs, hur dammande varor förvaras, vilka skyddsåtgärder som behövs och hur ofta neddamnade ytor m.m. spolas av. Den kan också gälla var dammspridningen utanför stenbrottet hamnar i form av nedfall, hur den kan reduceras t.ex. via hjultvätt på fordon och var dammande varor som hamnat utanför flaket vid lastning spolas av.

Det sprids också stora mängder grus och småsten, särskilt i rondellerna. Sedan flera veckor finns en skylt, varning för stenskott, uppställd vid kröken på Sandbyvägen vid infarten mot Dalby, efter att någon tappat stora delar av sin last. Just där korsar ett övergångsställe och en cykelväg, med fara för stenskott.

I ett villkor för följdverksamhet kan domstolen kräva att dammande last alltid ska vara täckt. Bolaget har skyllt damningen på anlidade transportörer, vilket är oacceptabelt. NCC måste se till att damm inte sprids längs vägarna till slutkund eller upphöra med produktionen av dammande varor. LNF anser att ärendena MÖD M 4908-17 gällande Skanska och MÖD 2003:45 gällande en ättiksyrefabrik kan ge viktig information. Dessutom lär Volvos transporter ut från Torslanda-fabriken ha behandlats som följdverksamhet fastän de bara utgjorde cirka fem procent av den tunga trafiken.

Villkor 20 Utsläpp till vatten

Halten av totalkväve i utgående vatten till recipient måste begränsas avsevärt eftersom nitratinnehållet är den främsta anledningen till igenväxningen i Natura 2000-området. Det nuvarande villkoret på max 2,5 mg/l är alldeles för högt även med tanke på att halten i utgående vatten ligger klart under 0,5 mg/l. Eftersom det senare värdet är för högt i förhållande till vad de skyddsvärda naturtyperna tål, måste det nya begränsningsvärdet vara lägre än 0,5 mg totalkväve/l. LNF påminner om att Naturvårdsverket klassificerar kvävehalter om 1,25-5 mg/l som "mycket höga halter". Det räcker inte att ange maxvärden för utgående vatten. Man måste också begränsa hur stora mängder som årligen tillförs Natura 2000-området (dvs. vattenvolym x halter). Det gäller i synnerhet Groddammen som inte har något avlopp.

Villkor 21 måste skärpas betydligt eftersom de åtgärder som hittills vidtagits inte har förhindrat att ett par av de naturtyper som Sverige lovat EU att skydda i praktiken inte finns kvar.

De nummer som används nedan för att beteckna olika våtmarker är hämtade från kartan på sidan 170 i aktbilaga 34. Beteckningen NCCx betyder våtmark nr x.

Flera naturtyper och arter är allvarligt hotade. De två rikkärren, som är upptagna i länsstyrelsens bevarandeplan från den 20 december 2018 som naturtyper med prioriterade bevarandevärden, är idag svåra att hitta. Ett rikkärr karaktäriseras av låga

halter av nitrat och fosfat samt relativt höga halter av kalcium i kärrvattnet. Relativt få kärlväxtarter och några fler mossarter trivs och gynnas i denna miljö. Eftersom rikkärr är sällsynta är de arter som finns där också sällsynta.

Det västra, NCC9, är så torrt att där knappt finns några kärrarter alls. Endast cirka 2 % i den nordöstra delen är våt, men inte heller den innehåller några rikkärrarter. När Sweco i aktbil. 34, sidan 155 skriver följande är det långt från sanningen: "En liten del av delområde 13 (uppskattningsvis ca 20-30 % av ytan) berörs idag inte av återfört länshållningsvatten. Inom denna begränsade yta kan det inte uteslutas att en eventuell sänkning av grundvattennivåer i jord skulle kunna medföra torrare förhållanden, vilket skulle kunna leda till att rikkärrsvegetation förändras." Vid ett kort fotobesök den 6 juli 2021 såg Naturskyddsföreningen en flock nötkreatur springa omkring i rikkärret utan att lämna några klövavtryck mer än på den meter som ligger närmast bäcken. Denna del var kraftigt söndertrampad och saknade vegetation förutom några buskar. Enligt länsstyrelsens rikkärrsinventering från den 13 juli 2006 bör rikkärret hävdas genom slåtter, i stället för enbart genom bete, eftersom det är så blött att djuren sällan går ut och betar i kärryptorna. Rikkärrsproblemet är svårlöst, men förnekande är ingen lösning.

Antingen fortsätter man som nu med att förhindra att vatten rinner in i kärret från NCC:s bäck. Då har man inom kort inget kärr kvar. Om man i stället släpper in vatten från bäcken kommer hela kärret att på sikt växa igen med bland annat bredkaveldun, stor igelknopp och vass på grund av de relativt höga nitrathalterna i vattnet från brottet. Så har skett i NCC38, området strax ovanför (= söder) om rikkärret. Detta kunde domstolen se vid sin syn den 31 oktober 2017. Man kunde då också se att kärr och källor, troligtvis NCC39 respektive NCC utan nummer, som inte har någon vattenkontakt med NCC:s bäck inte innehöll några igenväxningsarter alls, t.ex. bredkaveldun, fastän de fanns bara ett tiotal meter från NCC:s bäck och fastän bredkaveldun producerar stora mängder lätta frön som kan blåsa långt iväg.

NCC nämner inte med ett ord att nitraten är huvudorsaken till igenväxningen. Detta är anmärkningsvärt eftersom befolkningen, även ungdomar, i den intensivt odlade Lunds kommun har goda kunskaper om nitraternas gödslande inverkan på grödornas tillväxt på åkrar och i trädgårdsland. Här är kunskapskravet inte alls uppfyllt vilket även gäller flera andra ställen i handlingarna.

NCC nämner inte heller vilken roll kalken (=kalciumpåverkan) spelar för ett rikkärrens uppkomst och överlevnad. I denna miljö finns kalken nästan enbart i diabasgångarna. Det är anmärkningsvärt att data över analyserade kalciumpåverkan inte redovisas i ansökan.

Även det östra rikkärret, NCC13, är igenvuxet. Inga rikkärrensarter av vare sig kärleväxter eller mossor hittas där numera, mer än möjligen på minimala ytor och i låga antal. Naturtypen domineras av vanliga ängsgräs.

Slåttern har inte kunnat förhindra naturtypsförstörelsen, möjligen göra förloppet långsammare i de avsnitt som slås, vilket är en blygsam del av kaveldunsbestånden längs bäcken och i Groddammen.

Vid huvudförhandlingen påtalar LNF att enligt Vägledning för svenska naturtyper i habitatsdirektivets bilaga 1 NV-04493-11 vad avser rikkärr (EU-kod 7230) är viktiga strukturer och funktioner nedanstående:

- Hög grundvattennivå
- Baskatjoniska förhållanden
- Artrik vegetation
- Naturlig näringsstatus (ej gödningspåverkat)
- Bete eller hävd (där det tidigare har förekommit)

Villkor 23, den ekonomiska säkerheten är alldeles för låg om den ska hindra att samhället får betala för de skador som verksamheten redan orsakat och kan komma att orsaka i framtiden. Skadorna gäller främst i Natura 2000-området.

Det kan låta generöst att NCC bjuder lundaborna på en badsjö. Om vattnet även i fortsättningen till största delen kommer från Natura 2000-området, kommer skadorna där att fortsätta öka.

Saknade villkor

Villkoret för utpumpat nederbörds- och grundvatten, länshållningsvatten, måste finnas kvar även i framtiden. När berget har tätats kan ett flödesvillkor som motsvarar den årliga nederbörden föreskrivas.

Sökanden har genomfört en naturvärdesinventering endast för de områden som påverkas av den utökade verksamheten, fastän målet gäller en omprövning av hela verksamheten. De kärlväxtfynd som gjordes under projektet Skånes Flora nämns överhuvudtaget inte. En noggrann redovisning av förekomsten av naturvårdsarter och regionalt minskade arter inom de skyddade områdena måste därför genomföras och inkludera även tidigare fynd så att en utveckling över tid blir möjlig att följa. Ett villkor måste föreskrivas om detta.

Bolaget ska genomföra en noggrann undersökning av fladdermusfaunan inom det nuvarande och utökade verksamhetsområdet samt i den västra delen av Natura 2000-området Måryd-Hällestad under den tid som djuren fortplantar sig. Bolaget ska sedan genom upprepade undersökningar visa att bestånden av de olika fladdermusarterna inte minskar över tid. Kravet gäller både de av EU skyddade arterna och de som är fridlysta enligt Artskyddsförordningen. Bolaget ska också visa att de föreslagna skyddsåtgärderna kan få avsedd effekt. Länsstyrelsen får föreskriva fler villkor om så krävs för att säkra fladdermuspopulationernas storlek.

Motsvarande ambitiösa undersökningar måste genomföras gällande groddjur och skyddsåtgärder vid behov genomföras.

Förslag till utredningsvillkor

Bolaget ska inom en prövotid på fem år efter att nästa dom avkunnats redovisa hur sprickorna i berget som vetter mot Natura 2000-området ska tätas på ett permanent sätt samt ha genomfört och utvärderat försök. Domstolen kan efter prövotiden föreskriva slutliga villkor.

Utöver yttranden och vad som framförts vid huvudförhandlingen har LNF bifogat ett flertal bilder från Natura 2000-området Måryd-Hällsetad till sina yttranden.

B och L.N., fastigheten D, har i yttrande framfört bland annat följande. De är helt emot en utökad verksamhet. Redan som det är störs de av en aldrig sinande tung trafik dygnet runt på vägarna kring Sandby med buller, stenscott i deras bilrutor och många farliga trafiksituationer. Huset skakar när NCC spränger i stenbrottet och deras utemiljö utarmas. Numera känns det som att bo mitt i ett industriområde.

Det finns stenbrott i både Skrylle och Hardeberga, bönder i trakten har upplåtit sina marker till deponering av byggavfall och annat skräp. Detta sker utan några hänsyn till de naturvärden som lockar både boende i Sandby och lundabor att frekvent besöka Skrylleskogen, området vid Rögle dammar och hagmarkerna kring Rögle kloster.

De yrkar därför

att något tillstånd att utöka verksamheten – varken på djupet eller norrut – vid Skrylle inte medges;

att något tillstånd att bedriva fortsatt brytning i Skrylle inte beviljas när nuvarande tillstånd löper ut år 2027.

L.H., fastigheten E, har i yttrande framfört i stort sett samma saker som B och L.N., fastigheten D, ovan.

Även L.H. har yrkat på avslag av ansökan.

D.I. och A.L.I., fastigheten F, har i

ytrande framfört bland annat följande. Länsstyrelsen i Region Skåne har avslagit detaljplan för att bygga bostäder utmed Dalbyvägen i Södra Sandby. Som skäl för beslutet anger länsstyrelsen att trafiksituationen redan idag är problematisk. Det förekommer mycket trafik när boende i befintliga bostadsområde trafikerar vägarna samt mycket tung trafik. Att så mycket tung trafik tillåts i bostadsområde är i sig mycket märkligt. Risken för allvarliga olyckor är redan idag uppenbar. Att bevilja utökad verksamhet i ovan angivna fastigheter torde vara orimligt med hänsyn till den nyss nämnda trafiksituationen.

Den verksamhet NCC bedriver idag påverkar samtliga bostäder i närområdet. Verksamhet som påverkar befintlig boendemiljö på ett negativt sätt ska inte beviljas. Redan idag finns störande moment i NCC:s befintliga verksamhet. Att utöka angiven verksamhet innebär ytterligare negativ påverkan som inte är förenligt med gällande lagstiftning även om NCC:s verksamhet betraktas som ett riksintresse.

Av plan- och bygglagen kapitel 12 framgår att "om verksamhet blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller till behovet av skydd mot olyckshändelser" ska sådan verksamhet inte beviljas tillstånd. Alltså ska domstolen ifrågasätta även det befintliga tillståndet NCC har att bedriva verksamheten. D.I. och A.L.I. yrkar därför att NCC:s tillstånd att bedriva befintlig verksamhet dras in och givetvis ska inte ytterligare verksamhet beviljas.

Om tillstånd beviljas i strid med 12 kapitlet Plan- och bygglagen ska NCC ersätta de skador på byggnader som förorsakas av den nämnda verksamheten.

I och E.P., fastigheten G, har i gemensamt ytrande framfört i huvudsak samma som ovanstående fastighetsägare till F och E.

I och E.P. anger bland annat att den verksamhet som NCC bedriver påverkar samtliga bostäder i närområdet. Verksamhet som påverkar befintlig boendemiljö på ett negativt sätt ska inte beviljas nytt tillstånd. Redan idag finns störande moment i NCC:s befintliga verksamhet. Att utöka angiven verksamhet innebär ytterligare negativ påverkan som inte är förenligt med gällande lagstiftning även om NCC:s verksamhet betraktas som ett riksintresse.

C.J. och L.P., fastigheten H, har i gemensamt yttrande framfört bland annat följande. Trafiksituationens bullerpåverkan för boende i fastigheter längs med väg 952 och 945 har nästan helt underlåtit att tas upp eller nämnas bara i förbifarten. Som boende längs väg 945 är asfalttransporterna nattetid en sanitär olägenhet.

Miljöpåverkan, såsom illaluktande doft från asfaltverk, "damning" och nedsmutsning från lastbilstrafiken, vibrationer i hus etc. och dess effekter för boende i fastigheter längre bort från det närmsta täktområdet nämns i princip inte alls i underlaget. Denna påverkan är signifikant redan med dagens verksamhet och kommer att öka drastiskt med utökad verksamhet.

Med anledning av den redan idag ansträngda trafiksituationen och miljöpåverkan från dagens verksamhet på NCC Industry i Södra Sandby, yrkar C.J. och L.P. på:

1. Avslag för ett utökat verksamhetsområde i nuvarande täkt eftersom det kommer generera ännu mer lastbilstrafik och miljöpåverkan i området kring Södra Sandby/Dalby/östra delarna av Lund.
2. Avslag för utökade verksamhetstider från 04:00 till 22:00 eftersom detta i hög grad påverkar livssituation för alla närboende men kanske framförallt för de 33 fastigheter nämnda i Efterklang rapport kring nattkörningar till och från NCC Industrys verksamhet.

3. Avslag för NCC Industrys AB verksamhet att hålla öppet mellan 22-06, även på tillfällig basis, då nattrafiken av tunga lastbilar är en sanitär olägenhet för flertalet boende längs väg 952 och 945 och vidare till anslutande vägar.

G och S.B., fastigheten I, och F.B., fastigheten J m.fl., har i gemensamma yttranden och vid huvudförhandlingen framfört bland annat följande.

I första hand avstyrker de ansökan och anser även att tillstånd givna i dom 2015 (Mål M 943-15) bör omprövas mot bakgrund av vad som framkommit i den utvecklade geohydrologiska utredningen och faktiska erfarenheter från gjord propumpning. I andra hand, om tillstånd meddelas, bör andra restriktioner gälla för bolaget. B.s anser att alltför stora osäkerheter råder avseende påverkan på grundvattnet i området. De anser att de inte har fått garantier för att de inte kommer åsamkas stor ekonomisk skada utöver den skada på naturen som de befarar.

De främsta skälen är följande:

- Måkullsdammen (felaktigt benämnd Måkulladammen i handlingarna) riskerar att torrläggas.
- Produktiv skogsmark och blivande Natura-2000 skog riskerar kanske irreparabla skador.
- Hänsyn har inte tagits till Mårydsbäckens begränsade förmåga att transportera utpumpad vattenmängd efter B.s dammar.

De kompletteringar som ingivits efter ansökan 2019 uppvisar så stora förändringar vad avser grundvattenpåverkan att det samrådsunderlag som utsändes 2018, och det underlag som låg till grund för domslutet 2015, saknar aktualitet. B.s får dessutom intryck av att vissa fakta inte redovisats eller åtminstone inte återfunnits i de handlingar de kunnat ta del av. B.s tidigare neutrala hållning, baserad på kvartens betydelse, har numera övergått till att bli negativ. Sakskälen redovisas här nedan.

Måkullsdammen

B.s har observerat denna damm sedan 1950-talet. Den huvudsakliga tillrinningen sker från en källa på sydvästra sidan och under höst/vinter avrinner överskottsvatten genom ett litet dike på norra sidan. Måkullsdammen ingår i NCC:s kontrollprogram och SWECO placerade ett rör med timmätning benämnt 19J1 i omedelbar anslutning till dammen.

Provpumpningen av bergbrunnen 2001B pågick under 11 veckor och avslutades den 26 november 2020. B.s anger att de inte har kompetens att bedöma resultatet, men följande slutsats förväntas: "*Under pumpningen kunde ingen påverkan i observationspunkter i jord noteras.*" Då pumpningen avslutats kunde emellertid dramatiska förändringar noteras trots att en "tätande" diabasgång är placerad mellan bergbrunn 2001B och 19J1. Någon drog ur proppen ur Måkullsdammen.

Under torrsommaren 2018 noterades ett mycket lågt vattenstånd – så lågt att det föranledde B.s att dokumentera det. Sedan 1950-talet hade aldrig så lågt vattenstånd observerats. 2019 och 2020 var nivån åter normal fram till den 6 december 2020 då de observerade att dammen i princip var torrlagd. Timmätningen från observationsrör 19J1 borde ge information om när och i vilken takt detta skedde, men dessa data har inte kunnat återfinnas av undertecknade. Dessutom ska ju Måkullsdammen ingå i kontrollprogrammet enligt domen 2015 vilket borde resultera i redovisningsbara data. Dammen har ännu inte återhämtat sig helt och inga andra påverkansfaktorer än provpumpningen kan ges skulden för detta.

Skogen i Natura 2000 området

Huvuddelen av skogen på fastigheterna I och J bestod fram till 1982 av planterad granskog. Under åren 1982-2001 avvecklades granskogen successivt och ersattes med ädellövskog förutom på ett litet område i sydväst som lämnades till fri utveckling med självsådd björk som pionjärträd och där de ädla lövträden är tänkta att ta över på sikt genom självsådd.

I bevarandeplanen 2018 för Natura 2000-området redovisas deras skog som "Icke-naturtyp 905 - lövblandad barrskog". Denna beskrivning är felaktig eftersom all granskog var avverkad till 2001. Dock är de ädla lövträden inte så gamla och utvecklade ännu att skogen kan klassificeras som naturtyp enligt Natura 2000-standard.

Fastigheterna I och J består av cirka 20 respektive 6 hektar produktiv skogsmark. De har själva full rådighet över skogsbruket, men deras målsättning är att bedriva ett hyggesfritt skogsbruk och att skogen på sikt ska hysa de stora naturvärden som är utmärkande för skog inom ett naturreservat och ett Natura 2000-område. Detta motsäger inte att de förväntar sig ett ekonomiskt utbyte av skogsbruket. Utöver återkommande gallringar bedrivs också intensiv årlig skötsel av ett stort antal huvudstammar av ek och lind som mätts in på decimetern när. Om 80-90 år avses dessa producera virke av god kvalitet medan huvuddelen av träden ska ingå i den åldersvarierade ädellövskog som länsstyrelsens bevarandeplan vill uppnå. Det tar tid att skapa gammal ädellövskog och vatten är en av huvudingredienserna.

Jordlagret på skogsmarken är som regel mycket tunt och de har anledning tro att deras träd till stor del hämtar sitt vatten från grundvatten i berg – inte minst ekarna med sina djupa rötter. I ansökan "skattas" jorrdjupet till 5-10 meter medan de bedömer jorrdjupet vara betydligt mindre – sannolikt < 3 meter på många håll. Som lekman är det emellertid svårt för dem att bilda en uppfattning i frågan. I samrådsunderlaget kunde en smärre sänkning av grundvattnet påräknas, men i den utvecklade geohydrologiska utredningen kan grundvattensänkningen i berg komma att bli uppemot 20 meter på delar av deras skogsmark. De ekonomiska och naturmässiga konsekvenserna av en eventuell påverkan på grundvattnet skulle således kunna bli mycket stora om felbedömningar gjorts/görs och de saknar en analys i denna fråga. De icke förutsedda och än mindre analyserade konsekvenserna i Måkullsdammen

påvisar de stora osäkerheter som tycks föreligga i den fördjupade geohydrologiska undersökningen.

Den påverkan på produktiv skogsmark som B.s befarar på grund av trolig grundvattenpåverkan har som framförts näppeligen bemötts. B.s yrkar därför att medel reserveras för framtida skador på deras produktiva skog samt att grundvattennivåerna rörande I och J skogsbestånd utreds och kontinuerligt följs upp. Detta yrkande gäller även om ansökan avslås och täkten utvidgas på djupet enligt nuvarande tillstånd. Motivet för detta är den utvecklade geohydrologiska analysen som predikterar en avsevärd sänkning av grundvattnet jämfört med det underlag som förelåg vid föregående tillståndsgivning. Enligt beräkningar torde ett lämpligt belopp som reserveras för deras skog vara minst fem miljoner kronor i nuvarande penningvärde. Övrig skog kanske kan också åsättas ett värde baserat på avverkningsmogna produkter – låt säga några miljoner kronor.

Det tillhör naturligtvis ovanligheterna att markägare kan bedriva produktivt skogsbruk i ett naturreservat tillika Natura 2000-område. Så är emellertid fallet vad gäller de berörda fastigheterna I och J. De enda restriktioner som ålagts dem är att slutavverkning inte får ske utan länsstyrelsens tillstånd. Intrångserättning uppgående till 7 000 kronor erhöles då naturreservatet bildades för en specifik och begränsad åtgärd på gränsen mot Skrylle.

NCC avser verifiera sin uppfattning om påverkan genom att inom ramen för ett kontrollprogram vid behov anlägga grundvattenrör i jord i aktuell skog. B.s uppfattning är att detta inte är tillfyllest. I områden där grundvattnet i berg bedöms kunna sänkas med mer än 5 meter måste nivåerna i berg också följas upp och kontroll utföras minst fyra gånger per år. B.s är dessutom tveksamma till den typ av egenkontroll som NCC utövar – detta mot bakgrund av hur situationen i Måkullsdammen hanterades. Denna ingick i NCC kontrollprogram, men B.s är av uppfattningen att någon avvikelserapportering aldrig skedde från NCC sida.

Transparens av uppmätta värden är därför något som MMD bör besluta om – åtminstone så att markägare och naturvårdsförvaltare blir delgivna värdena.

NCC anser dessutom att eventuellt uppstådda skador får hanteras inom ramen för oförutsedd skada. G, S och F.B. anser att medel för eventuella skador på produktiv skog bör reserveras i den omfattning B.s angivit, se ovan.

Mårydsbäcken

Ökad utpumpning av vatten från tälten kan skapa långtgående problem efter passagen av B.s dammar. Detta har påpekats av B.s själva då de lämnade synpunkter på samrådsunderlaget. De fyra dammarna saknar enligt deras uppfattning förmågan att tjäna som utjämningsmagasin då de har ett i princip konstant vattenstånd med nuvarande vattenflöde. Strax nedströms den sista av dammarna leds flödet i en rörledning under en åker. Sträckan är 250-300 meter och rören har begränsad diameter – kanske 30 cm – och fallet är ringa. B.s ställer sig frågande till hur mycket mer vatten rören kan ta emot utan att orsaka översvämning. Ytterligare en rörledning av samma dimension möter bäcken vid passage av närmsta väg och sannolikt åtskilliga andra passager på dess väg mot Kävlingeån. Någon analys av dessa förhållanden har inte kunnat återfinnas av dem i gjord ansökan.

Vad gäller Mårydsbäcken efter B.s dammar uppfattar B.s att NCC påtar sig ansvaret för att reglera vattenmängden så att den inte överstiger recipientens kapacitet och att eventuella skador om så inte sker ska belasta NCC.

Övrigt

Naturvårdskonsult R.G. inventerade 2019 på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne fladdermöss i anslutning till B.s dammar och följande arter noterades: Vattenfladdermus, mustaschfladdermus, fransfladdermus, större brunfladdermus, gråskimlig fladdermus, nordfladdermus, trollpipistrell, dvärgpipistrell, barbastell och brunlångöra. Fransfladdermus och barbastell är enligt G ovanliga och finns

på listan över hotade arter (rödlistan). De vill också omnämna att Måkullsdammen bland annat är hem för ett stort antal iglar som de uppfattar är blodiglar.

B.s vill även påpeka att vattenförsörjning rörande bostaden på I riskerar påverkas eftersom den bergborrade brunn som försörjer fastigheten (norra borran) är dimensionerad för ett vattenuttag 15 meter under marknivån och modellerad grundvattensänkning i berg indikerar 5-10 meters sänkning utifrån referensnivån vilket gör brunnen betydligt mer känslig för säsongsvariationer m.m. Det förutsätts att eventuella problem åtgärdas och bekostas av NCC.

M.C., fastigheten K, har i yttrande framfört följande.

Fastigheten innehar en djupbördad brunn, 51 meter. Grundvattenmätningar utföres i denna regelbundet, så också mätningar av vattnets kvalitet och innehåll av ämnen.

Om vattenkvaliteten skulle försämrats vill M.C. i första hand att brunnen eller dess utrustning (pump, vattenfilter osv) åtgärdas och/eller anpassas så att vattenkvaliteten återställs, och i andra hand att en ny brunn borraras. Om dessa åtgärder inte avhjälpes problemet ska anslutning till kommunalt dricksvattensystem utföras. Vid den sistnämnda åtgärden ska bolaget, liksom vid de övriga stå för samtliga kostnader och anslutningsavgifter.

Vid åtgärd av skada på brunn ska NCC stå för samtliga kostnader som inkluderar arbeten, material, och återställning på fastigheten K mark samt mark utanför denna oavsett vilka åtgärder enligt ovan som utförts.

J.I.W, fastigheten L, har i yttrande framfört följande. J.I.W håller inte med om att NCC Industry AB ska få någon dispens från Natura-2000, biotopskyddet samt från artskyddsförordningen. Företaget orsakar redan mycket besvär för deras grannskap med lastbilar som passerar och de stora delar av naturen som redan har givits upp för detta bolag. Utökningen kommer att absorbera ännu mer natur och de som invånare ser allt gradvis försvinna som ett

resultat av denna typ av praxis. J.I.W säger nej till någon utökning alls.

H.G. och R.D., fastigheten M, har i gemensamt yttrande framfört bland annat följande.

Deras fastighet M har en djupborrad brunn som är 70 meter djup.

Vattenanalyser på deras brunnsvatten utförs regelbundet enligt Livsmedelsverkets rekommendationer. Sweco har även "lånat" deras brunn för att på uppdrag av NCC mäta vattennivån till cirka 9-10 meter under rörets ovankant. Nivåmätningarna utfördes 2019-2020.

H.G. och R.D. yrkar att i händelse av skada på deras brunn p.g.a. täktverksamheten ska NCC, eller det bolag som innehar rättigheten att bortleda grundvatten från stenbrottet, ta fullständigt ansvar för att åtgärda skadan. Med skada avser de negativ påverkan på vattnets kvalitet och/eller vattennivån i brunnen.

Om vattenkvaliteten skulle försämrats vill de i första hand att brunnen eller dess utrustning (pump, vattenfilter mm) åtgärdas och/eller anpassas så att vattenkvaliteten återställs, och i andra hand att ny brunn borrar. Om inget av dessa åtgärder avhjälper problemet ska anslutning till kommunalt dricksvattensystem utföras. Vid den sistnämnda åtgärden ska bolaget svara för samtliga kostnader och anslutningsavgifter.

Vid åtgärd av skada på brunn ska bolaget stå för samtliga kostnader som inkluderar arbeten, material, och återställning på fastighetens M mark samt mark utanför denna oavsett vilka åtgärder enligt ovan som utförts.

Ryds by, företrätt av B.W. m.fl., har i gemensamt yttrande och vid huvudförhandlingen framfört bland annat följande.

Byn

Ryds by ligger i stort sett norr om NCC:s stenbrott, 300-600 meter från befintlig vall. De enskilda vägarna sköts av den gemensamma vägföreningen och fastigheterna ligger i anslutning till vägen.

Inledning

Ryds by anser inte att NCC ska få utöka bergtäkten åt norr- nordost. I och med att NCC släpper utvidgningen väster ut så innebär det inte att de ska kompenseras med frihet att utöka norrut. Där krockar de med Natura 2000-området, där ligger bostäderna (byn Ryd och Sönnervång samt Assarhusaområdet i Södra Sandby), där ligger ett naturskönt område med milsvid utsikt som används för promenader, cykling, ridturer samt jogging.

Sedan NCC:s förra ansökan om utvidgning har mycket hänt i samhället. Södra Sandby och Dalby har vuxit. Lunds kommun har sedan 2018 ökat från 92 000 till 126 000 år 2021. Friluftslivet har blivit viktigare. Människor är ute rör på sig i naturen.

Den nya utvidgningen i nord-nordostlig riktning kommer att innebära att brytområdet hamnar cirka 200 meter närmare byn. Bullervallen som idag är 25-30 meter hög och 100 meter bred ska ersättas av en vall som är 7 meter hög och med liten bredd. Detta innebär kraftigt ökat buller, skakningar, vattendrånage och olycksrisker.

Buller och skakningar

Om man jämför beräkningarna på nuvarande buller med hur de i verkligheten upplever detta, så brister de. Bolaget förutsäger att bullret i Ryds by svarar mot en bullernivå som kan jämföras med en "viskning". Boende i Ryds by upplever istället skrap, motorljud och ett ständigt morrande då verksamheten pågår. Det är inte tyst någonstans i byn när anläggningen är igång (vardagar 06.00-18.00). Detta gäller

även för promenader i Måryds Natura 2000-område. Det borde kunna bjuda på tystnad. NCC planerar även för utökade bullerstörningar.

Många tunga lastbilar och stendamm

Trafiksituationen i Södra Sandby är förskräcklig med många tunga lastbilar som går från stenbrottet genom centrum. Vad händer om tåkten blir större? En trafikdiskussion är på väg att sätta Södra Sandby i brand.

De kontroller NCC säger sig göra om dammet har ingen funktion. Det finns damm och spill längs alla vägar från tåkten, genom hela Södra Sandby förbi förskola och kyrka samt förbi hela Dalby vid skolor och bostadsområden. Synligt vitt kiseldamm som, vid damning, kan ge upphov till silikos. De som arbetar med lastmaskiner och lastbilar saknar också andningsskydd trots att de jobbar i moln av damm.

Vatten

Enligt NCC:s mätningar har vattennivån i omgivningens brunnar inte förändrats. Detta till trots att flertalet brunnar i trakten har sinat under åren. Uppenbart beror detta på att grundvatten läcker till den djupa krater stenbrottet utgör.

Omgivningarna till stenbrottet har många enskilda brunnar som historiskt har varit viktiga. Numera har alla kommunalt vatten och brunnarna är inte lika livsavgörande. Många anslöt sig till det kommunala nätet eftersom de enskilda brunnarna sinade över tid på grund av stenbrottet.

Historiskt fanns det ett antal kallkällor och småvatten i området där man hämtade vatten. Vattnet sprang fram ur berget både här och där. Idag finns bara en källa kvar i Skytteskogens skogsbyn.

Det ger en missvisande bild att enbart mäta i befintliga brunnar över en 10-års period som i ansökan. De som har bott i omgivningarna bär på helt andra vittnesmål

om hur den ena efter den andra brunnen har sinat och tagits ur bruk. Byn befarar att detta kommer att förvärras.

Bolagets återpumpning av det utläckande grundvattnet påstås inte innebära någon mätbar kvävegödning till fäladen på Natura 2000-området eller påverka uttorkningen av området. Detta trots att vem som helst kan se algblomning och kaveldun i småvattnen och tistlar i den mark som torkat ut och som tidigare var rikkärr. Den självklara orsaken till övergödningen är att vattnet kontamineras av kväve från sprängmedelsrester.

Olyckor och stenkast

Olyckor eller sällsynta incidenter kommer inte alls med i bilden som den framställs i ansökan.

Det händer ibland vid sprängningar så kallade "stenkast". Till exempel under inspelningarna av SVT:s trädgårdstävlingar, norr om vallen i nordostlig riktning från stembrottet. Där kastades stenbumlingar på flera decimeter i diameter hundratals meter upp i luften och landade på tävlingsplatsen. Som tur var skadades ingen men det var en chockerande händelse. Sådana kast inträffar och en säkerhetszon för ny bebyggelse finns på föreskrivna 500 meter från kanten av brytområdet. Efter utvidgningen hamnar alla husen i Ryds by innanför zonen. Byn känner stor oro för detta.

Materiallet

NCC hävdar: "Det är högst osannolikt att det i regionen finns en plats som kan erbjuda motsvarande möjlighet till utvinnande av bergmaterial med ett mindre ingrepp i miljön".

NCC ser bara det egna företaget och är tydligen helt blinda för andra företag. De klagande vet att det finns samma bergmaterial i Hardeberga bergtäkt (Sydsten) några kilometer från NCC:s täkt i Skrylle. En utökning där betyder ett mycket mindre ingrepp i miljön.

Materialet i tåkten är av synnerlig kvalitet påstås det, ren kvartsit. Hur kommer det sig då att man slösar det på betong (Starka i Södra Sandby) och till vägmakadam och annat. Till detta kan man använda sig av annat material av sämre kvalitet. NCC anger att framtida byggnationer, exempelvis järnvägsutbyggnad kommer att kräva stenmaterial från regionen. Men till det krävs inte kvartsit och passande material finns i många andra stentäkter.

Slutsats

Att utvidga stenbrottet är en synnerligen dålig idé där NCC:s snöda ekonomiska intresse får gå ut över befolkningen i området och hela omgivningen. Dessutom skadar stenbrottet Måryds Natura-2000 område som är av intresse även utanför Sveriges gränser.

Rys by gör sin röst hörd från Ryd, ett flitigt besökt område, men vill instämma i en kör som hörs från hela Skrylle med omgivningar. Dessa är hela Lunds lunga och hjärta och är rekreation för hundratusentals personer. Ryds by anser att NCC:s ansökan om en utvidgning och en fortsatt brytning i stenbrottet ska avslås med eftertryck.

Skadestånd

Om NCC utvidgar verksamheten och sätter sina planer i verket kommer olägenheter och störningar bli oacceptabla. B&M Wennergren AB, se nedan, undersöker nu hur de kan erhålla skadestånd för sänkt fastighetsvärde eller få inlösen av fastigheter.

Utvidgning åt norr - verkställighetsförordnande

NCC hävdar att de bör få ta tillståndet i anspråk innan det vinner laga kraft eftersom "... utökningen är av vikt för samhällsutvecklingen i regionen.""området som ska tas i anspråk hyser relativt låga naturvärden" ...

De klagande håller fullständigt med länsstyrelsen att tillståndet inte får tas i anspråk innan det vinner laga kraft. Det vore att kringgå lagen.

B&M.W AB, B.W. och M.O.W., fastigheten N, har i gemensamt yttrande och vid huvudförhandlingen framfört bland annat följande.

N

Deras hus (nr 8 i NCC:s bullerberäkningar) ligger i byn Ryd, idag 300 meter från vallen runt bergtäktens nord/nordostliga sida. Trots vallen hör de bergtäkten hela dagen, skrap och muller (arbetsdag 7-17). Det sprängs flera gånger i veckan och huset skakar. Det är tyst på kvällar och helger och några semesterveckor på sommaren. Tack vare vallen ser de inte bergtäkten och nästan inte dess byggnader.

Utvidgningen i nord-nordost är direkt riktad mot byn Ryd och kanske speciellt i riktning deras hus. Deras hus hamnar 100 meter närmare vallen men 175 meter närmare själva täkten jämfört med idag när man tar hänsyn till att den planerade vallen bara ska vara 7 meter hög med en bas på kanske 25 meter jämfört med nuvarande vall som är över 20 meter hög och har en bas på 100 meter. Att minska vallens höjd är helt orimligt.

Arbetstiderna är planerade att utökas från kl. 6-22, samt viss verksamhet även nattetid! Ett krossområde är planerat alldeles under vallen!

Bullret, skakningarna och även "dammet" kommer att bli outhärdligt. Kiseldammet kan ge silkos.

Olycksrisken är överhängande. Vid en ansökan om nybyggnation i Ryd 2015 fick man inte bygga närmare än en 500 meter zon från täkten enligt Stadsbyggnadskontoret. Hela byn kommer nu att hamna 200-400 meter från täkten. Detta är orimligt. Hela Ryds by hamnar inom riskzonen.

W.s vittnar även om hur brunnar i omgivningen har sinat och att bäckar och kallkällor har torkat ut. Många av de mätningar som NCC har gjort är otillräckliga.

Måryd och Natura 2000-området

Allt det som drabbat byn Ryd, drabbar naturligtvis också Natura 2000-området i Måryds naturreservat. Allt buller, damm och olycksrisker som de kommer att uppleva i byn kommer naturligtvis att gälla lika mycket om inte mer där. Ökar ytan mot grundvattenförande skikt i marken så ökar även inflödet av grundvatten.

Slutsats

Det finns bara en slutsats: Det måste bli slut med all brytning inom NCC:s täkt vid Skrylle. Bergtäkten ligger alltför olämpligt placerad. Det är för många människor som påverkas. Miljödomstolen måste ta sitt ansvar för samhället och säga nej till NCC:s ansökan.

M.A., fastigheten O, har i yttrande framfört bl.a. följande.

M.A. och hennes familj bor i ett parhus inte många meter från Dalbyvägen som går mellan Sandby och Dalby, den väg NCC också har sin verksamhet vid.

De har en hårt trafikerad väg där nedförsbacken mot byn gör att många, och tunga, fordon dundrar förbi i hög fart. Även deras barns förskola, Almbacken, ligger några meter från vägen där lastbilarna kör i ganska hög fart. De vill reducera antalet lastbilar, inte öka på som de misstänker att en utökning av verksamheten innebär.

Det är redan mycket sprängning och deras husgrund, liksom tegelfasad har sprickor som av M.A. som lekman absolut kan tänkas komma från de vibrationer som kommer av bolagets sprängning. De vill inte riskera att deras hus tar mer stryk av bolagets verksamhet.

De månar även om den fina natur och de rekreationsområde som finns runt Sandby, något som fler uppmärksammat under pandemin. Utökad verksamhet kommer med största sannolikhet störa denna viktiga oas.

Verksamheten kommer endast innebära negativa konsekvenser för de boende i Sandby och resten av invånarna i Lunds kommun som söker ladda batterierna i skog i natur. M.A. hoppas innerligt, för sin familj, för förskolan och deras barn, och alla sina grannar att utökning och dispens ej godkännes.

M.N. och G.A., fastigheten P, har i gemen

samt yttrande framfört bland annat följande. De är helt emot en utökad verksamhet. Det finns tre starka skäl till detta; naturvärdena, boendemiljön samt trafikmiljön. De framför liknande uppgifter som flera andra inom området. De kan inte acceptera att NCC breder ut sig och förstör livsmiljön för de djur och växter som finns i deras närområde. Det spelar ingen roll om dessa djur och växter är sällsynta eller inte. De har ändå rätt att få vara kvar i sin orörda miljö. Med anledning av dessa argument anser M.N. och G.A. att NCC:s ansökan om utökad verksamhet måste avslås.

S.L., T.T. m.fl., fastigheten Q, har i yttrande

framfört bland annat följande.

- Grundvattnet. De har egen borrhållning. Det skulle skapa betydande problem ifall vattenförhållandena ändrades för dem. Det oroar dem att bolaget inte undersökt berörda brunnar så som man uppgett att man skulle. De oroar sig för att en utökad brytning skulle punktera de diabasgångar som transporterar vatten.
- Boendemiljön är redan i mycket hög grad påverkad av bullret från den allt ökande lastbilstrafiken. Ljudet är stressande och belastande, oavsett om deras fönster är öppna eller stängda. Bullret gör det otrevligt att vistas i trädgården och en paus i samtalen är nödvändig varje gång en lastbil dundrar förbi. I sommarnätterna i år har sömnen dessutom påverkats hos dem alla av de utökade transportererna, det har varit svårt att somna och har även hänt att de några gånger

vaknat av bullret. De önskar in i det sista att detta buller inte ökar ytterligare.

Utöver buller från trafiken oros de över trafikfaran kring väg 945.

- Den starka lukten som återkommande sprids från NCC:s verksamhet är störande. S.L.s son har exempelvis vaknat av att hans rum fyllts av lukten och inte kunnat vara kvar där när fönstret behövde stå öppet på grund av sommarvärmen. Lukten har därutöver förvisat dem från trädgården under flera kvällar och omöjliggjort vädring.
- Stendamm är ännu ett befintligt problem som lastbilstrafiken orsakar, det vore problematiskt om detta ökade ytterligare. De oroar sig över hur stendammet påverkar deras hälsa.
- Sprängningarna får huset att skaka varje gång med påtaglig risk att drabbas av fler sättningar.
- Störd rekreation. Förutom den störande vägen, så har de flera kringliggande natursköna områden och rekreationsområden att vistas i. Utöver att det finns ett konstaterat riksintresse för naturvården i närområdet, skulle en utökad verksamhet störa dem som privatpersoner även på detta plan. Om trafiken ökar ytterligare är frågan om det går att bo i området.

Yrkanden om ersättning

Deras förhoppning är naturligtvis att NCC ej beviljas tillstånd att fortsätta samt utöka sin verksamhet. Men skulle detta trots allt ske, yrkar de på ersättning för följande:

- Kommunalt vatten
Dragande, inkopplande och alla avgifter associerade med vattnet, även löpande. Om deras egna brunnar påverkas negativt av stenbrottets vattenpåverkan.
- Ersättande av jordvärmeanläggning
Slingorna ligger på fuktiga ställen på tomten. Sänks grundvattnet, går fukten ner och effekten av anläggningen påverkas negativt. Om anläggningen påverkas yrkar de på ersättning av denna, eller likvärdigt alternativ (bergvärmebrunn).

- Uppförande av bullervall/Skydd
Längs deras tomts sträckning längs vägen, och åtminstone 10 meter vidare från de två hörn som angränsar vägen. Höjd 3 meter över vägytan. Utförd med estetisk hänsyn till husets utförande.
- Nuvarande och framtida skador av hus och fastighet
Sättningar och sprickor i murar och konstruktioner framför allt. Dessa bör dokumenteras, och bevakas av oberoende byggnadsingenjör, med kunskaper av äldre hus. Och ersättas av NCC.
- Bekostnad av oberoende mätning av buller och vibrationer
Avseende trafik till och från stenbrottet. Ej uppskattade siffror, utan mätning på plats, under normal och hög trafikbelastning, under en längre period. Inomhus och utomhus.
- Ekonomisk skada fastighetsvärde
Huset och tomtens befintliga värde påverkas av stenbrottets hänsynslösa trafik, dess stendamm, dess teoretiska vattenpåverkan. Men även av dess påverkan på den faktiska miljön och naturen. Deras möjligheter att stycka av, och bygga på deras 1,27 hektar stora tomt påverkas. Det berör deras ursprungliga planer för tomten. En ökning av trafiken, från en redan störande nivå, påverkar värdet. Detta vill de ha kompensation för, speciellt i ljus av årets kvälls-, helg- och nattrafik.

H.L. och C.P., fastigheten R, har i gemensamt yttrande framfört bland annat följande. De kan konstatera att man har tittat på grundvatten i jordlagren, något som efterfrågades tidigare. Det är viktigt att man fortsätter att övervaka vattennivåer i fortsättningen också, i fall att utökad täkttillstånd ges.

De förstår att kvartsiten i Skrylle är av riksintresse, samt att det är viktigt med korta transporter och fördjupning av nuvarande täkt. De vet att man ljudisolerar så gott det går, att man mäter vibrationer och försöker vara tillmötesgående, vilket uppskattas, så att man kan samexistera.

De vet att bolaget har sökt nya (olika) tillstånd flera gånger sedan år 2000, och att ett nytt tillstånd på 30 år ingalunda är en garanti för att det stannar där.

Denna fråga gäller ganska många människors bostads- och levnadsmiljö, och frågan är om de tilldelas lika mycket värde som kvartsit för framtida infrastruktur och lika mycket värde som naturområdena de bor invid.

Som de skrev i tidigare brev, efter samrådet, så finns det ju en önskan även hos kommunen att snarare avveckla täktverksamheten på sikt, men ett tillstånd på 30 år på ny mark känns som ett steg bort från det målet.

L.J.R., fastigheten S, har i yttrande framfört följande. Hon vill säga stopp till att NCC får utvidga sin verksamhet i Södra Sandby. L.J.R.

hänvisar även till att hennes grannar också har skrivit till domstolen. Det är trafiken och skakningarna i marken som ger stora störningar.

I.M., fastigheten T, har i yttranden framfört bland annat följande. Det noteras att hans fastighet, T, är den fastighet som enligt ansökan endast benämns att vara belägen 10 meter från verksamhetsområdet, i övrigt inga kommentarer om påverkan från bolaget.

En ökning av det årliga uttaget från dagens maximerade mängd om 1 200 000 ton till ett årligt uttag om 1 500 000 ton är en avsevärd ökning och kommer innebära en omfattande ökning av buller, vibrationer, damning och inte minst omfattande ökning av lastbilstransporter till och från anläggningen.

Ovan ökning medför en hantering om tillkommande 300 000 ton, till detta ska läggas den hantering om återvinningsverksamhet omfattande årligen 100 000 ton.

I.M. framför ett antal synpunkter vad gäller de störningar som han upplever som stora. Det gäller antalet transporter, buller, damning och de risker som kan härledas till stenmjölsdamm, vibrationer, kontroll, grundvattenbortledning med mera.

I.M. menar att det ska vara en verksamhet som är mycket kraftigare begränsad och snävare villkorad än den som bolaget nu förespråkar i sin ansökan.

Inlösen av fastighet

Om nu bolaget trots alla invändningar skulle beviljas tillstånd till fortsatt verksamhet i den omfattning som ansökan avser, ser I.M. det som närmast omöjligt att bo kvar i sin fastighet.

Under sådana premisser borde bolaget, NCC åläggas att lösa in alla intilliggande fastigheter som så önskar. Det finns i dag modeller för ersättning som täcker både fastighetsvärdet såväl som ersättning för intrång, sveda- och värk samt för de olägenheter som bolaget åsamkat fastighetsägaren.

I dagsläget har I.M. inte kunnat notera något som helst intresse från bolagets sida att ta upp diskussionen om en acceptabel överenskommelse för inlösen av sin fastighet. Snarare ser han hur bolaget via nytt sökt tillstånd kommer att tvinga bort dem - ett rent maktmissbruk.

Slutord

Som framgått av hans inlagor motsätter I.M. å det bestämdaste att bolaget NCC Industry AB ska få tillstånd till fortsatt verksamhet enligt ingiven ansökan. Redan de olägenheter som bolaget åsamkar de närboende i dag är tillräckligt för att kräva att mark- och miljödomstolen avslår bolagets ansökan. En fortsatt och

dessutom utökad verksamhet kommer tveklöst att innebära stora risker för människors hälsa och miljön, särskilt för de närboende.

Rögle kloster, fastigheten U, har i yttrande genom syster S.H. framfört bland annat följande.

Transporter, buller och damning

Om uttaget av stenmaterial är tänkt att bli 25 procent större – vilket ansökan anger – ökar rimligtvis antalet transporter. Även om decibelnivån inte blir högre för varje transport i sig ökar antalet transporter och den sammanlagda tiden med buller. Detta påverkar verksamheten vid klostret i mycket hög grad. Sedan ett år tillbaka sker dessutom transporter tidvis nattetid, vilket antyder att trafiken på vägarna redan nu kan vara för hårt belastad dagtid.

Vidare finner klostret skäl att ifrågasätta hur omfattande bullerutredningen har varit. NCC har inte gjort några bullermätningar vid klostret. Bolaget har heller inte angett hur bullret och ljudvolymen vid klostret kan komma att påverkas av att antalet transporter blir fler när brytningen utökas med 25 procent.

Klostret anför även att damningen är ett problem inte bara nere i själva stenbrottet. Det är också ett stort problem eftersom kvartsitdamm stänker från lastbilarna som ofta är både överlastade och otäckta. Man kan mycket enkelt konstatera att det är ett problem genom att se på deras fönster i klostret. Det ställer förstås också frågor om hur mycket damm de andas in. NCC Industry i Skrylle har uppmärksammats på problemen men har inte agerat. Att bara skriva om koldioxidutsläppen och partikelutsläpp från lastbilarna är därför otillräckligt. Klostret ställer sig också frågande till NCC:s påstående att bolaget övervakar damningen vid "kontrollpunkter utanför verksamhetsområdet". Var finns dessa kontrollpunkter? Och vilka åtgärder har bolaget i så fall satt in – när NCC nu inte tycks vilja ta ansvar för att transporterna är täckta när kvartsiten och stenmaterialet körs från tälkten?

Rögle kloster anser att ansökan är alltför oklar och otillräcklig för att det ska gå att tillfredsställande överblicka konsekvenserna.

Grundvattnet

Klostret har egen brunn. Den borrades 1965 på 60 meters djup. 1985 installerades två bergvärmepumpar med tre djupborrade brunnar (två för uppumpning av vatten och en för återförande). I mitten av 1990-talet sinade den ena brunnen. 1996 lades värmepumpen om till jordvärme. År 2000 sinade vattnet också i den andra brunnen. Då det inte var möjligt att gå över till jordvärme måste de stänga den pumpen och gå över till pellets.

Dricksvattenbrunnen fungerade fram till 2009. Vissa extremt torra somrar har vattnet sjunkit, men aldrig sinat. I oktober 2009 sinade den för första gången, och de fick beställa vatten temporärt. Sedan dess får de av och till stänga av den därför att vattnet tar slut. De använder då en reservbrunn. Röglebäcken som rinner genom deras område är numera torrlagd stor del av året.

Klostret har förstått att grundvattennivåerna har påverkats i andra närliggande områden som i Måryd eftersom vattnet rinner ner i stenbrottet via diabasgångarna. Eftersom sådana finns även i Klostrets närhet känner de oro över vattentillgången. Deras fastighet ligger inte så mycket längre bort från tälten än Måryd där grundvattnet påverkats, och de känner av när det spränger. Det är inte uteslutet att NCC:s sprängningar öppnat sprickor i grundberget under deras kloster så att vattnet rinner ner via diabasgångarna.

Det förekommer med andra ord en ganska tydlig grund för att det uppkommit grundvattensänkning. Därför förefaller det sannolikt att ytterligare grundvattensänkning kan förväntas i framtiden om NCC får utöva sin verksamhet.

Slutord

I ett större perspektiv anser klostret att vi behöver tänka på miljön och låta kvartsi-
ten stanna i marken. Samhället bör satsa på miljövänligt byggande, i trä och med
återbruk.

Vi lever i en hetsig värld av ständigt buller, bakgrundsbrus och press att prestera.
Ensamhet, brist på gemenskap, känsla av tomhet och meningslöshet är andra ut-
bredda problem som påverkar människors hälsa.

Klostrens främsta mål är att möta dessa behov. Många är de som får sina liv för-
vandlade genom att vistas i vår miljö. Det är också en samhällsinsats.

De är bara en handfull systrar, ett litet senapskorn kan tyckas, men trädet som slagit
rot i Lunds kommun sträcker sina grenar ut över landet. Det handlar också om deras
intellektuella verksamhet, ekumeniska kontakter, föredrag samt publicering av
böcker. En institution med så djupa rötter på en plats kan man inte bara flytta.

C.J. och P.O.K., fastigheten V, har i gemensamt yttrande framfört bland annat
följande. De ställer sig emot en utökad verksam-
het. Det finns stora naturvärden i området som skulle påverkas, både för växt- och
djurliv. Det påverkar i förlängningen även oss människor, både de som bor i närom-
rådet med ökat oväsen från sprängningar och inskränkningar i var de kan röra sig i
området, men även de som nyttjar rekreationsområdena i Skrylle och Rögge dam-
mar. Förutom de konkreta försämringarna för de som rör sig i området bör vi vara
rädda om de ekosystem vi har för att inte ytterligare rubba dem.

Förutom det förekommer det redan stora mängder trafik, tung och annan, på
vägarna runt Södra Sandby, med buller och farliga trafiksituationer som följd. Att
utöka verksamheten skulle öka även trafiken, och skulle dels försämra för dem som
redan bor i området, dels påverka möjligheterna att utöka antalet bostäder i Södra

Sandby framöver. Därför anser C.J. och P.O.K. att NCC:s ansökan om utökad verksamhet ska avslås.

Samfälligheten Stackmyran nr 2 i Södra Sandby har i yttrande framfört bland annat följande.

Samfällighetsföreningen Stackmyran Nr 2 i Södra Sandby består av 67 hushåll fördelade på tre områden. Samfälligheten äger och förvaltar gemensamma grönområden, tre parkeringsplatser och tre garageområden med sammanlagt sex garage-längor. Samfälligheten ligger på Assarhusavägen 610 meter från nuvarande verksamhetsgräns.

Trafik

Redan i dag är det kraftiga störningar för de boende från tung trafik i form av lastbilar från stenbrotten i området. Trafiken har ökat de senaste åren och den planerade utbyggnaden skulle ytterligare öka trafiken. Bullernivån från trafiken är ett problem inte bara i vårt område utan i hela Södra Sandby och även i grannbyn Dalby och kan medföra ett antal hälsorisker.

I september 2018 beslutade Lunds kommunfullmäktige om ett åtgärdsprogram mot buller för hela kommunen där även Södra Sandby ingår. Det konstaterades i åtgärdsprogrammet att Dalbyvägen utanför deras bostadsområde är en rödmarkerad väg med mycket höga bullervärden (>70 dBA) och ljudet sprider sig in till hushållen i deras samfällighet (50-64,9 dBA). Sedan bullermätningen gjordes har trafiken ökat ytterligare, en ny mätning bör göras för dagens värden samt åtgärder vid eventuellt godkännande av ansökan. Den tunga trafiken sprider även besvärande s.k. stendamm (kvartsdamm) som medför välkända hälsorisker.

Kombinationen av buller, spridning av kvartsdamm och tidigare domar så ska trafiken därför räknas som följdverksamhet och bör villkoras med dess påverkan.

Grundvattennivå

Stentäkten har redan i dagsläget en stor miljöpåverkan på den omkringliggande naturen. I den planerade utbyggnaden kommer grundvattennivån att påverkas även i deras område enligt NCC:s ansökan till mark- och miljödomstolen. Samfälligheten ställer sig frågande till vilka följder kommer denna förändring kommer att få för grönområden runt om och i bebyggelsen. Kommer trädgårdar med odlingar att påverkas.

Om grundvattenytan sänks medför det även stora risker för att deras hus kan få sättningsskador på grund av mark- och jordförändringar, något en del hushåll upplever redan idag ifrån vibrationerna. Dessa förändrade markförändringar påverkar även exempelvis asfaltsbeläggning av vägar, vattenledningar m.m. som samfälligheten är ansvariga för och de önskar få klargjort hur NCC beräknar att ta ansvar för en sådan påverkan? Något som inte är tydligt i ansökan.

Med tanke på att vissa prognoser pekar på ett torrare klimat vore ytterligare en faktor som påverkar vattennivåerna negativt mycket oroande för dem och försiktighetsprincipen bör gälla.

Störning från den direkta verksamheten

Därutöver upplever föreningen störningar från direkta verksamheten, Det gäller ljud från verksamheten, som t.ex. från sprängningar och exempelvis stenkrossning. Det gäller även störningar i form av vibrationer vid sprängningar, utsläpp från produktionen och påverkan på natur rekreatiomsområden. Föreningen föreslår därför att mark och miljödomstolen avslår ansökan om utvidgning av verksamhet.

J.P. och E.C., fastigheten W, har i gemen-samt yttrande framfört bland annat följande.

De vill göra gällande att de känner en oro över att kvaliteten på deras grundvatten kommer att försämrats, att grundvattnet kommer att minska och brunnen kommer att

sina. De är oroliga vad gäller påverkan, olägenhet samt kostnader som detta eventuellt kommer att medföra. Det finns också en osäkerhet när i tid detta kan uppkomma.

Framtida skadestånd i sin helhet förbehåller de sig att rikta mot NCC Industry AB.

B.E.A., fastigheten X, har i yttrande framfört följande. Hon framför sin protest mot att NCC söker dispens från biotopskyddet samt artskyddsförordningen. Dessutom vill hon uppmärksamma och protestera mot utökad täktverksamhet som kommer att ha konsekvenser på områden som inte angivits i skrivelsen. Det gäller ökad tung trafik i området, specifikt på Dalbyvägen. Detta gäller både trafiksäkerhet och buller.

L.J. och M.S.J., fastigheten B (tidigare fastigheten Y), har i yttrande och vid huvudförhandlingen framfört bland annat följande. De, särskilt L.s frus föräldrar med familj har varit verksamma på 1900-talet inom jordbruket på fastigheten Y. Dricksvattenkällan användes fram till 1970-talet då kommunalt vatten drogs in. Den torkade sedan ut och fylldes senare av stenbrottsföretaget. Stora delar av denna fastighet ingår nu i NCC:s verksamhetsområde.

L.J. är själv växtekolog och vill rikta in sig på de förändringar som skett på Natura 2000-området Måryd-Hällestad. Bevarandet av de naturvärden som Natura 2000-området skulle skydda har misslyckats. Stenbrytningsverksamheten som det handlar om i detta ärende har pågått länge. Men på karta från 1914 hade den ändå inte påbörjats. Det började med ett mindre stenbrott som hette Bergkvistska innan man tog i bruk det större stenbrottet som detta mål huvudsakligen handlar om. Under slutet av 1900-talet ökade stenbrytningen radikalt och i samband med bygget av Öresundsbron blev brottet dubbelt så stort och detta fick stora konsekvenser på naturmiljön. Samtidigt ändrades och utvecklades den svenska miljölagstiftningen och från och med 2000 även EU:s miljölagstiftning.

L.J. vill framhålla att företagets och SWECO:s egna utredningar tydligt visar att Natura 2000-området påverkas framförallt av vattenverksamheten. NCC:s egna vattenanalyser visar också tydligt att Natura 2000-området dräneras på kalkrikt vatten som kontamineras i stenbrottet innan det pumpas upp för att översila och bilda en bäck där vattnet relativt snabbt passerar till de anlagda B.s dammar som okulärt ser ganska fattiga ut på liv. Dessa dammar fanns inte 1914. Däremot fanns en småsjö eller vattensamling norr därom på en avsevärt högre nivå och det är den enda som klarat sig opåverkad fram till idag (kallas Måkullsdammen).

Det är inte acceptabelt att vattenverksamheten och stenbrytningen ansluter direkt till Natura 2000-området och ger en så stark förstörande effekt på naturen. I den nu föreliggande ansökan vill stenbrottet dessutom utöka brytningsområdet så att den direkta anslutningslinjen mellan stenbrottet och Natura 2000-området nästan fördubblas i längd.

Stora skador har alltså skett framförallt på den biologiska mångfalden och samtidigt också på den strukturella förekomsten av våtmarker och vattensamlingar, småsjöar. Den enda kvarvarande naturliga vattensamlingen, Måkullsdammen, är artrik särskilt på mindre vattenlevande djur såsom insektslarver, snäckor m.m. och där finns också alla de tre grodarterna nämligen vanlig groda, åkergroda samt ätlig groda och även salamandrar. Eftersom det finns diabasgångar i närheten är L.J. väldigt orolig för att denna sista naturliga småsjö skulle kunna skadas och kanske tömmas.

L.J. tillstyrker bland annat därför att Naturskyddsföreningens åsikt att läckagen i stenbrottet måste stoppas för att ge området en chans att återhämta sin naturliga hydrologi och på sikt ge möjlighet för de värdefulla arterna att återkomma och att de vegetationstyper som försvunnit åter kan byggas upp. Det finns ju metoder som kan täta berg på ett miljövänligt sätt. Detta är ju en möjlighet för företaget att få till stånd arbeten som ger miljövinst istället för en fortsatt miljöskada.

Liksom på många håll i Skåne är den geologiska berggrunden komplicerad. Som Naturskyddsföreningen framhåller är Romeleåsen en horst bestående av sandsten som omvandlats till den sura bergarten kvartsit, som vid vittring ger en mager jord med tämligen lågt pH-värde. Den är dock på sina håll uppblandad med mera näringsrika jordarter. Den genomskärs på många håll av diabas som ju är mer basisk. Detta ger vattenådror som kan leverera vatten t.ex. i form av källor och uppenbarligen passerar vattnet ibland kalkrika partier och vissa källor är därför kalkrika.

När hydrologin har saboterats, har flera arter av kärlväxter och mossor försvunnit liksom hela naturtyper enligt naturtypsklassificeringen enligt Natura-2000. Hela bestånd av majviva har försvunnit på ett sådant sätt att naturtypen kalkfuktäng av majvivetyp (nordisk variant kod 6410a). Rikkärret (7230) och tillhörande källa och källkärr, som har beskrivits utförligt särskilt vad gäller mossor av N.C., tömdes år 2000 och har förvandlats till trivial fuktäng och nu har även det andra rikkärret tappat sin status. Orsaken framgår tydligt och det är framförallt läckage till stenbrottet genom sprickor, som oftast finns längs diabasgångar, som orsakat skadorna.

När det gäller det andra rikkärret framgår det tydligt av kartan från 1914 att vattnet kom från ett helt annat håll nämligen norrifrån och underifrån men arterna har nu missgynnats av nitratrikt vatten som har pumpats upp och nu rinner ovanpå. Den nuvarande ovannämnda sjön får sitt vatten genom uppumpning från brottet genom en egen slang. L.J. hänvisar till Naturskyddsföreningens skrivelse vad gäller referenser och källor till artdokumentationer.

Det har också funnits flera fuktängar av typen gräs-lågstarräng, som har försvunnit. I vissa kärrliknande partier längs bäcken som rinner mot B.s dammar fanns för 10-20 år sedan rikligt med sumpgentiana som nu är försvunnen. Klockgentianan har försvunnit både öster om och väster om stenbrottet. Kustgentianan gjorde en fantastisk comeback för 3-4 år sedan då det var en regnig sommar, för att sedan inte varit

synlig. Granspiran har minskat starkt eller försvunnit. Sådana här arter är fina indikatorarter. På Rögle fälad väster om stenbrottet ska finnas nattviol, slättergubbe, kattfot m.fl. Därför är även denna fälad mycket värdefull.

Föreslagna åtgärder

Helst bör företaget ändra inriktning mot en miljöstrategi. I den nu aktuella situationen bör stenbrottsverksamheten avbrytas och all energi bör istället användas till att reparera skadorna så gott det är möjligt. Vattenläckaget in i stenbrottet stoppas. Detta måste ske genom att ta reda på var vattnet läcker in och därefter effektivt tätat läckagen på ett icke miljöskadligt sätt. På lång sikt bör då de sinade källorna och utorkade sjöarna återställas. Beräkningar bör göras för att få en uppfattning om hur lång tid detta tar. Men en noggrann projektering måste då göras för att försöka nå ett tillstånd som så långt möjligt liknar bilden som man får från gamla kartor från början av 1900-talet.

Vattenkvalitén måste då kontrolleras och eventuellt försiktigt justeras så att även den efterliknar det vatten som fanns i Natura 2000-området i början av 1900-talet. Det krävs alltså en detaljerad underökning och en detaljerad plan för hur detta ska genomföras.

Slutsatsen är dock att det nu sökta utökade brytningstillståndet måste avslås. Vidare måste tätning ske av läckaget från Natura 2000-området. Dispens ska inte ges för biotopskydd enligt 7 kap. 11 § miljöbalken. EU:s art- och habitatdirektiv måste följas. Bland annat får inte miljön för samtliga grodarter och salamandrar skadas.

Övrigt

L.J. och M.S.J. har därutöver även framfört att de kan tänka sig att få tillbaka eller får köpa tillbaka deras fastighet, fastigheten som hette Z i Lunds kommun.

T.G., fastigheten AA, har i yttrande och vid huvudförhandlingen fram- fört bland annat följande. T.G.s och hans familj är direkt påverkade av trafiken i och med damning, buller samt trafiksäkerhet och anser att ansökan ska avslås.

Följdföretag

I och med att NCC fram till kompletteringarna undvikit att se transportererna som ett följd företag så har samrådsunderlaget inte inkluderat dessa och därmed har de fastighetsägare som T.G.s och hans familj, som påverkas av transportererna inte informerats direkt. På samråd för allmänheten ställdes frågan om transportererna ut-gör ett följd företag, muntliga svaret var att det inte är NCC som kör och därmed är det inte deras ärende. Frågan och svaret finns dock inte med i anteckningarna från mötet. T.G.s ställer sig frågande till om samrådet utförts korrekt.

Damm och kvartsdamm

T.G.s anför att han efter att ha undersökt målet närmare så är kvartsdammet och trafiksäkerheten mest oroande för deras del. De är sekundärt påverkade p.g.a. deras nyttjande av Skrylles friluftsområde samt Måryd.

Damm och Kvartsdamm

Det är upp till 98 % ren kvartsit som bryts i tälten. Det ger näst intill rent kvartsdamm och bör genomgående ses som sådant i ansökan. Påverkan på närliggande boende, Skrylle friluftsområde, Måryd samt längst transportvägarna bör utredas med hänsyn till försiktighetsprincipen.

T.G.s är oroad över vilka effekter dammet från tälten kan innebära för deras del (främst avseende deras hälsa). Han har gjort jämförelser med arbetsmiljöverkets föreskrifter och de halter som uppmätts av bolaget. Då det saknats siffror har han försökt räkna baklänges. Han ställer sig frågande till varför inte bolaget har redovisat idag existerande punkter för nedfallsmätning och hur mycket som är kvarts. Varför har bolaget inte gjort dessa undersökningar?

Transporter

T.G.s känner även oro över transporter till och från verksamheten. Oftast börjar trafiken cirka kl. 05:30 utanför deras hus, med bilar var 30 sekund. Han fram-för vidare att årsmedelvärden för transporter är missvisande då transporter är säsong- och projektbetonade. Han ifrågasätter även bullerberäkningarna utifrån detta. Vidare framför T.G.s att minst 25 % av transporter har överlast.

Material

T.G.s framför att det är viktigt att hushålla med materialet så det används till rätt klass. Att bolaget inte visar vad det används/har använts till eller vilket samhällsbehov det kommer användas till i ansökan, är konstigt och gör det mycket svårt att ta ställning till hushållningskravet.

Övrigt

T.G.s anför vidare att en tillståndstid på 30 år är allt för lång tid. 10 år är tillräckligt. Om tillstånd ges bör där dessutom finnas villkor för kontinuerlig mätning och redovisning av nedfall av damm. Vid överskridande av gränsvärdet 0,025 mg/m² ska åtgärder vidtas för att minska nedfallet. Vidare bör där finnas villkor för transporter.

I.N., fastigheten AB, har i yttrande framfört följande.

De bor i Södra Sandby på adressen Öv 1. Vid vissa sprängningar så skakar hela huset och glaset skallrar i vitrinskåpet. De bor i östra utkanten borta från stenbrottet. Visst vi måste ha sten till vägar och byggen men de borde kanske ladda lite annorlunda eller mindre laddningar. I.N. med familj motsätter sig utvidgning av stenbrottet.

C.W., fastigheten AC, har i yttrande framfört följande. C.W. framför att de är många som drabbas av lidande och skador orsakade av sprängningarna från tälken i Skrylle. Flera hör av sig och har fått

sprickor i husgrunderna. Barn och djur blir rädda. Deras vibrationslarm utlöstes nyligen under en sprängning och Securitas fick rycka ut, (de bor flera kilometer bort). Det skakar kraftigt även om man bor långt ifrån.

Lidandet för boende i Södra Sandby är omfattande och har ökat den senaste tiden. Skadorna på husgrunder och på naturen är förrädiska. C.W. ber bolaget vänligen att visa hänsyn och ersätta de som skadats samt omgående avsluta sprängningarna och om nödvändigt hitta en ny lämplig plats.

K.G., fastigheten AD, har vid huvudförhandlingen framfört bland annat följande. K.G. anser att ansökan ska avslås. NCC är inte längre lämplig som granne. Det saknas transparens och förtroende. NCC ställde bland annat krav när de ansökte om bygglov, att huset inte skulle få kunna placeras närmre än 500 meter från tälten. Nu hamnar gränsen från tälten på 300 meter. Det är vidare omöjligt att utesluta en försämring för deras del, med risk för att byggnadsskador blir väsentligt större. I det fall NCC ges tillstånd vill K.W. att mät punkt för mätning av vibrationer, buller och damm upprättas i närheten av fastigheterna AD och AE med möjlighet att se data närsomhelst för alla inblandade. Vidare kommer ovanstående fastigheter som tillkom p.g.a. NCC:s information om utvidgning norrut inte kommer att ske och som placerades med 500 meters avstånd från bergtäktgränsen att kräva skadestånd.

BOLAGETS BEMÖTANDE

Yttranden från remissinstanserna m.fl.

Bolaget har i yttranden och vid huvudförhandlingen framfört nedanstående till de myndigheter och de enskilda som framfört synpunkter på ansökan.

Skogsstyrelsen anför att en viss areal skogsmark kommer att tas ur bruk för virkesproduktion till följd av att den planerade verksamheten tar mark i anspråk, men inte i sådan omfattning att det påtagligt påverkar virkesförsörjningen.

Bolaget noterar att Skogsstyrelsens kommentar om virkesförsörjning i huvudsak är inaktuell eftersom verksamhetsytan väster om väg 952 inte längre kommer att tas i anspråk.

VA SYD har ställt frågor om planerad verksamhets påverkan på va-ledningar.

Bolaget har med hjälp av Ledningskollen kontrollerat förekomsten av va-ledningar inom det område som tas i anspråk för utökad verksamhet. Enligt Ledningskollen finns det inga va-ledningar inom detta område.

Risken för påverkan på va-ledningar till följd av ökade transporter bedöms som mycket liten. Planerad verksamhet innebär, vid maximal ansökt produktion, en ökning av antalet tunga transporter. Transporterna nyttjar det allmänna vägnätet och det finns inte skäl att anta att denna trafikmängd skulle kunna medföra skada på de va-ledningar som löper inom vägområdet.

Inom de delar av influensområdet där grundvattenpåverkan i berg kan komma att påverka grundvattennivån i jord går det inte att helt utesluta påverkan på va-ledningar. Grundvattenpåverkan i jord bedöms dock i allmänhet vara liten och risken för att denna ska innebära sådana sättningar att va-ledningar kan komma att skadas bedöms vara mycket liten. För det fall skada trots allt skulle uppstå får frågan hantearas inom ramen för oförutsedd skada.

Lunds naturskyddsförening

Inställning

Lunds Naturskyddsförening anför i första hand att ansökan ska avslås och i andra hand beviljas för endast fem år under förutsättning att de av föreningen framförda kraven accepteras. Som skäl anføres att den planerade verksamheten riskerar att skada Natura 2000-området Måryd-Hällestad.

Bolaget vidhåller yrkad tillståndstid. Angående påverkan på Natura 2000-området, se nedan.

Påverkan på Natura 2000-området Måryd-Hällestad

Bolaget bedriver befintlig verksamhet i enlighet med tillståndsvillkor 7 och i enlighet med det Natura 2000-kontrollprogram som tagits fram. Kontrollprogrammet har kommunicerats med länsstyrelsen.

Med hjälp av kontrollprogrammet har bolaget följt täktverksamhetens påverkan på Natura 2000-området sedan 2006. I kontrollprogrammet analyseras vegetationen utifrån ingående enskilda arter. Särskilda analyser görs för rödlistade arter samt arter utpekade som "typiska" för olika naturtyper. Vidare analyseras kvävestatus och fuktighetsstatus utifrån framtagna index. Med ledning av kontrollen går det att följa påverkan på skyddade naturtyper och vid behov vidta skyddsåtgärder i syfte att undvika att påverkan leder till en skada enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken och förordning (1998:1252) om områdesskydd.

Följande har noterats inom ramen för kontrollprogrammet:

- Vegetationen i rikkärr 3 och 5 har under lång tid fått sin huvudsakliga vattenförsörjning genom återföring av vatten från täktverksamheten. Vattnet har kemisk-fysikaliska egenskaper som i huvudsak är identiska med grundvattnet i området. Det har således samma karaktär som det grundvatten som läcker in i tükten.
- 2015 noterades att återföringen resulterade i att delar av rikkärr 3 och 5 stod under vatten. Det kan leda till att kärren ändrar karaktär från rikkärr till sumpkärr. Vidare noterades det att i de ytor som påverkades av lugnt flytande/stillstående vatten kunde bredkaveldun och stor igelknopp expandera på rikkärrens arternas bekostnad.
- Med anledning av detta vidtogs åtgärder. Återpumpningen justerades genom att diken som tillförde vatten till rikkärren rensades försiktigt, så att områden med stillstående vatten inte bildades. Vidare infördes årlig slåtter i rikkärren. Åtgärder fick relativt snart avsedd effekt och de expanderande arterna bredkaveldun och stor igelknopp kunde tryckas tillbaka.
- Åtgärder ledde också till att miljöerna i rikkärren periodvis blev något torrare än vad som kan anses optimalt. Det senare har noterats genom de data som samlades in via den årliga uppföljningen inom kontrollprogrammet. Med anledning

härav avser bolaget att genomföra ytterligare justering av återpumpningen. Förslaget är att en del av det återförda vattnet ska strilas ut i rikkåret genom ett perforerat rör. Det innebär att fuktighetsgraden kan höjas utan att nya ytor med stillastående vatten bildas. Åtgärden har delvis ifrågasatts av länsstyrelsen, som framfört att åtgärden ska prövas tillsammans med aktuell tillståndsansökan. Bolaget anser att åtgärden bör genomföras snarast och kommer att verka för att den vidtas inom ramen för befintligt tillståndsvillkor.

Som framgår av ovan sammanfattning står det klart att Natura 2000-kontrollprogrammet har fungerat väl för att följa förändringar på skyddade naturtyper. Påverkan har upptäckts tidigt varpå justering av vattenåterföringen har kunnat ske. Effekten av vidtagna åtgärder har kunnat verifieras genom kontrollprogrammet. Med ledning av denna kunskap samt utökad kunskap om befintlig samt framtida grundvattenpåverkan inom Natura 2000-området bedömer bolaget att planerad verksamhet kan genomföras utan att skada uppstår på skyddade naturvärden. Underlaget är tillräckligt för mark- och miljödomstolens bedömning.

Bedömningen av planerade skyddsåtgärder överlämnas inte till ett senare skede utan dessa omfattas av den aktuella prövningen. Bolaget har föreslagit ett tillståndsvillkor i denna del (villkorsförslag 21). Det finns inget hinder att utöka återföringen av vatten för det fall det inom ramen för kontrollen visar sig nödvändigt att vidta åtgärder även inom andra delar av Natura 2000-området.

Det ska i sammanhanget påminnas om att det inte är grundvattnet i sig som är skyddat i Natura 2000-området. Bolaget vidhåller att påverkan på skyddade naturtyper effektivt och noggrant kan följas genom kontrollprogrammet – det gäller oavsett om skälet till påverkan beror på grundvattenavsänkning eller för mycket återfört ytvatten.

Det förtjänas att upprepas att tåkten redan fanns på platsen liksom att vattenåterföring redan pågick när Natura 2000-området utpekades. Naturmiljön är i detta fall ett resultat av samverkan och symbios mellan industri och naturvårdsintresset. Det är kontroll, uppföljning och vid behov skyddsåtgärder som säkerställer båda intressenas fortbestånd.

Vidare anför bolaget att syftet med kontrollprogrammet är att detektera vegetationsförändringar som relaterar till förändrade markvattenförhållanden respektive förändrad status utifrån förekomst av så kallade typiska arter och rödlistade arter. Den grundläggande idén bakom kontrollprogrammet är (och har hela tiden varit) att lägga huvudfokus på hur vegetationen i stort utvecklas över tid, dvs. upptäcka sådana trender som kan ha betydelse för skyddade naturtyper. Detta sker genom vegetationsanalyser av kärlväxtvegetation i provrutor i sammanlagt 6 delområden. I varje delområde läggs 20 provrutor ut och dessa provrutor är i sin tur indelade i 9 stycken smårutor. Förfarandet gör det möjligt att beräkna frekvenser för olika arter och se hur dessa förändras över tid. För att kontrollera faktorer som markfuktighet och kvävestatus kopplas frekvensen av varje art i ett delområde till olika indexvärden enligt ett system framtaget av den tyske växtekologen Heinz Ellenberg, ett system som används i en stor del av Europa. Detta förfarande ger möjlighet att beräkna genomsnittliga indexvärden för varje delområde och dessutom analysera förändringar över tid. Detta har hittills gjorts med relativt enkla trendanalyser.

Grunddata från vegetationsuppföljningen kan behandlas statistiskt på många olika sätt. Naturskyddsföreningen synes efterfråga en statistisk analys av enskilda arters förekomst, medan bolagets analys huvudsakligen sker på vissa utvalda artgrupper och vegetationen som helhet. Bolagets uppfattning är att förespråkad analysmetod är mer lämplig för att bedöma förändring av status för den skyddade naturtypen (rikkärr). En analys på artnivå riskerar att bli spretig och det blir svårt att dra slutsatser om trender för vegetationsutvecklingen. Det ska förtydligas att kontroll även sker av enskilda arter (se nedanstående stycke). Det finns således dataunderlag för att genomföra en analys av enskilda arter. En sådan analys är enligt bolagets mening dock mindre precis för att dra slutsatser om rikkärrets bevarandestatus.

Som ett komplement till analyser som avser hela vegetationen görs också analyser av frekvensförändringar för enskilda kärlväxtarter samt areella förändringar i ut-

bredning av vissa mossarter. Det ger möjlighet att detektera andra typer av kvalitativa förändringar i vegetationen som inte direkt relaterar till markfuktighet och kvävestatus. För kärlväxter avser detta rödlistade arter och arter som anges som typiska arter för Natura 2000-habitat enligt Naturvårdsverket. Utöver detta sker analyser av ett antal mossarter som valts ut specifikt för att spegla förhållanden i rikkärr.

Hydrogeologin i Natura 2000-området

Bolaget har utfört och redovisat en fördjupad utredning av hydrogeologin inom Natura 2000-området med anledning av de synpunkter som framförts avseende påverkan på grundvattnet där. Följande kan konstateras (slutsatserna utgår från delområde/skyddsobjekt):

- Delområde 3, 9 och 13: Vid dessa skyddsobjekt råder det s.k. öppna förhållanden i berg. Det innebär att grundvattennivån i berg ligger under bergöverytan och att grundvattennivån i jord inte kommer att påverkas av en sänkning av grundvattennivån i berg. Någon grundvattenpåverkan som kan påverka skyddsobjekten förväntas inte ske till följd av den ansökta verksamheten.
- Delområde 5: Utredningen visar att tryckfördelningen i jordlagren upphör 0,25 meter under markytan/vattensamlingens botten. Det innebär att grundvattennivån i jord inte kommer att påverkas av en sänkning av grundvattennivån i berg. Någon grundvattenpåverkan som kan påverka skyddsobjektet förväntas inte ske till följd av den ansökta verksamheten.
- Delområde 14: Utredningen visar att det råder artesiska förhållanden i de östra delarna av delområdet samt att det inte kommer förändras till följd av ansökt verksamhet. I de västligaste delarna av delområdet kan en grundvattenpåverkan i jordlagren uppgående till <0,9 meter dock inte uteslutas, vilket kan leda till påverkan på källsprång. De källsprång som riskerar att påverkas, är dock inte av betydelse för de aktuella naturtyperna (9071 – trädklädda betesmarker och 6910/6911 – kultiverad betesmark). Källsprång utgör inget typiskt inslag i dessa två naturtyper och utgör ingen förutsättning för de värden som de två naturtyperna omfattar. För det fall källsprången påverkas, innebär detta förvisso torrare förhållanden inom en mindre del av delområde 14, men denna påverkan medför ingen negativ påverkan på den utpekade livsmiljöns bevarandestatus. Någon risk för skada på livsmiljöer av de naturtyper som området utpekats för att skydda föreligger inte till följd av ansökt verksamhet.
- Delområde 39: Av utredningen framgår att det inte kan uteslutas att det källsprång som finns i området minskar eller upphör. Aktuell naturtyp är Naturtyp 6911 (kultiverad betesmark). Källsprång utgör inget typiskt inslag i denna naturtyp och utgör ingen förutsättning för de värden som naturtypen utsetts att

skydda. Aktuell naturtyp är vidare en s.k. ”icke naturtyp” enligt bevarandepLANEN och omfattas inte av skyddet i 7 kap. 28 b § miljöbalken. Delområdet utgör dock egentligen ett mer eller mindre utvecklat rikkärr. Området föreslås därför omfattas av återföring av länshållningsvatten i syfte att tillse att naturtypen rikkärr utvecklas positivt, vilket även innebär att arealen rikkärr inom Natura 2000-området Måryd-Hällestad ökar. Vatten föreslås att ledas via ledning från delområde 37 och därefter spridas till delområde 39 med hjälp av en dysa eller motsvarande. Vegetationsutvecklingen i delområdet planeras att följas inom ramen för kontrollprogram.

Den fördjupade hydrogeologiska utredningen innebär sammanfattningsvis detaljerad information om förväntad grundvattenpåverkan i anslutning till skyddsobjekten i Natura 2000-området. Med ledning av informationen har bedömningen av potentiell påverkan på Natura 2000-områdets värden uppdaterats och föreslagna försiktighetsmått har kalibrerats (villkor 21). Bedömningen är att ansökt verksamhet kan bedrivas utan risk för skada på skyddade naturtyper och arter.

Vad gäller kontroll av verksamheten kommer de grundvattenrör i berg och jord som har installerats i samband med utredningen att användas inom ramen för befintligt kontrollprogram samt för det kontrollprogram som kommer att gälla för ansökt verksamhet. Grundvattenrören innebär en möjlighet att i detalj kunna följa grundvattennivåerna i anslutning till skyddsobjekten.

I samband med den fördjupade hydrogeologiska utredningen har även påverkan på Måkulldammen utretts. Enligt utredningen råder en hydraulisk kontakt mellan berg och jord i den södra delen av dammen. Det innebär att för det fall det uppstår grundvattensänkning i berg öster om diabasgången – och om inte försiktighetsmått vidtas – så kan det uppstå en påverkan på vattennivån i dammen. Med vidtagande av försiktighetsmått, t.ex. tillförsel av ytvatten genom ledning, kommer bolaget tillse att dammen inte påverkas negativt. Grundvattennivån i berg och i jord samt ytvattennivån i dammen kommer att kontrolleras inom ramen för kontrollprogram. Tillförsel av vatten i ledning kommer att anpassas med ledning av mätresultaten. Genom vidtagna försiktighetsmått bedöms ingen negativ påverkan på dammen uppstå. Någon vattenrättslig ersättning till fastighetsägaren erbjuds således inte.

Halten av totalkväve i utgående vatten

Lunds Naturskyddsförening anför att halten av totalkväve i villkorsförslag 20 (justerat till villkor 21) bör vara lägre än 0,5 mg totalkväve/l. Vidare måste det begränsas hur stora mängder vatten som årligen tillförs Natura 2000-området.

Bolaget har i kompletteringsyttrande den 28 augusti 2020 beskrivit att kvävehalten i utgående vatten, utöver sprängmedelshanteringen, påverkas av variationer i nederbörd och kvävenedfall från luften. Det är parametrar som bolaget inte rör över, varför det finns ett behov av en marginal i förhållande till uppmätta värden. Föreslagen halt är mycket låg och lägre eller mycket lägre än normalt kväveläckage från jordbruksmark.

Angående kvävepåverkan på Natura 2000-området finns det inte anledning att anta att kvävenivåerna som sådana riskerar att negativt påverka på Natura 2000-området. Eventuella skillnader i näringsinnehåll mellan grundvatten och återfört länshållningsvatten bedöms ha obetydlig inverkan på vegetationen i Natura 2000-området. Kväveindex kontrolleras inom ramen för Natura 2000-kontrollprogrammet och ingen negativ påverkan på grund av kvävebelastning har noterats.

Lunds Naturskyddsförening har vidare yrkat att villkor som tillåter återföring med nitratrikt vatten till Natura 2000-området ska avslås.

Bolaget uppfattar Naturskyddsföreningens yrkande som ett krav på att inget vatten innehållande nitrat får släppas österut mot Natura 2000-området. Bolaget motsätter sig en sådan begränsning. Det kan i sammanhanget informeras att förekomsten av nitrat undersöks inom ramen för provtagning av vattnet och undersökningen påvisar genomgående mycket låga nitralthalter, ofta under detektionsgräns. Vidare anger bolaget att vid höga pH-värden (vilket är fallet här) är fosfor det ämne som är begränsande för tillväxten i ett vattendrag.

Skyddsåtgärder avseende Natura 2000-området

Lunds Naturskyddsförening anför att skyddsåtgärderna måste skärpas betydligt eftersom de åtgärder som hittills har vidtagits inte förhindrat skada på skyddade naturtyper.

Bolaget delar inte föreningens mening. Kontrollprogrammet har visat sig fungera bra för att kontrollera verksamhetens påverkan på skyddade naturtyper och vid behov vidta åtgärder. Med de försiktighetsmått som föreslås i villkor 21 och att läns-hållningsvatten tillförs i lagom mängd (inte för litet och inte för mycket) och av rätt kvalitet bedömer bolaget att någon skada inte kommer att ske.

Damning

Lunds Naturskyddsförening anför att villkorsförslag 14 är för vagt. Föreningen föreslår en alternativ formulering med innebörden att diffus damning från brytning, bearbetning, upplag, transportvägar och transporter ska begränsas så långt som möjligt. Uppstår problem i omgivningarna till följd av damning åligger det sökanden att vidta ytterligare åtgärder för att begränsa damningen.

Bolaget menar att villkorsförslag 14 är tillräckligt precist. Villkoret omfattar hela verksamheten och innebär en skyldighet att vidta åtgärder för det fall damning uppstår. Det innebär i huvudsak vattenbegjutning av ytor och last. Vidare kan skum komma att användas. Bolaget har samma ambition som föreningen och menar att föreslaget villkor redan omfattar åtgärder för att så långt som möjligt begränsa damning även längs allmänna vägar.

En viktig förebyggande åtgärd för att undvika damning är utformning av anläggningen. Genom installation av en ny stationär krossanläggning med tillhörande transportband har uppkomsten av damm kunnat minskas betydligt i tåkten. Vidare innebär de skogs- och vegetationsridåer som finns runt verksamhetsområdet en begränsning av dammspridningen i omgivningen. Utformningen av anläggningen är

förenlig med de rekommendationer som följer av IVL Svenska miljöinstitutets rapport nr B 2390 (Åtgärder avseende diffusa partikelemissioner från bygg- och industriprocesser).

En rist finns vid utfarten för att undvika nedsmutsning av vägar. För att undvika damning från last finns även en bevattningsramp vid utfarten vilka samtliga transporter passerar. Utöver design av anläggningen, uppmaningar till chaufförer att nyttja rampen samt viss övervakning har inte bolaget möjlighet att ytterligare påverka respektive chaufförs handlande. Chaufförerna är i regel anlitade av materialköparen. Ett villkor kan bara innehålla krav som verksamhetsutövaren har faktisk och rättslig möjlighet att säkerställa att det följs (NJA 2004 s. 421). Enda sättet att möjliggöra den föreslagna typen av villkor avseende utgående transporter är att samtidigt kräva att bolaget förvärvar och bedriver samtliga transporter från täkten i egen regi. Vilket varken är rimligt eller i praktiken möjligt. Det kan informeras om att materialtransporterna till den betongfabrik som är belägen i Södra Sandby, vilkas transporter passerar Södra Sandby by, sker med täckta lass.

Bolaget övervakar sedan ett antal år tillbaka damning utanför verksamhetsområdet i kontrollpunkter. Denna kontroll kommer att fortgå. Av mätningarna kan det konstateras att förekomsten av damm-nedfall är litet. Bolaget anger vidare att man genomför även kontinuerligt okulär kontroll av aktuella vägsträckor och för det fall det har noterats att det finns material eller damm på den allmänna vägen kontaktas ansvarig drifhållare. Att själva vidta åtgärder på vägen (t.ex. genomföra sopning) fordrar i princip att bolaget tar över driftansvaret för de allmänna vägarna. Störningen motiverar inte en sådan åtgärd.

Vad gäller påverkan på miljökvalitetsnormerna för luft uppgår årsmedelvärdet av PM₁₀ till 1216 µg/m³ och årsmedelvärdet för PM_{2,5} till 6-8 µg/m³ i området runt Södra Sandby och Dalby. Det innebär låga halter som ligger under miljökvalitetsnormerna för luft. Bolaget har förståelse för att damning från transporter tidvis kan

upplevas som störande, det är dock inte fråga om att damningen skulle kunna medföra några hälsorisker för de som bor eller vistas i anslutning till de allmänna vägarna.

Ekonomisk säkerhet

Lunds Naturskyddsförening anför att föreslagen ekonomisk säkerhet är för låg.

Bolaget vidhåller att föreslagen ekonomisk säkerhet är tillräcklig. Bolaget hänvisar till vad som anförts tidigare i målet.

Klimatpåverkan

Lunds Naturskyddsförening anför att ett villkor kan behövas avseende bolagets totala klimatpåverkan.

Bolaget har svårt att ta ställning till yrkandet eftersom föreningen inte har formulerat något villkorsförslag. Frågan synes beröra frågor som ligger utanför aktuell tillståndsprövning.

Följdverksamheter

Lunds Naturskyddsförening anför att transporter bör betraktas som en följdverksamhet samt att villkor ska föreskrivas för transporter.

Bolaget delar föreningens mening om att transportererna utgör en följdverksamhet. Konsekvensen av transportererna har med anledning av det utretts och bedömts i MKB. Angående reglering i tillståndsvillkor har bolaget svårt att ta ställning till yrkandet eftersom föreningen inte har formulerat något villkorsförslag. Bolagets generella inställning till villkor avseende transporter från täkten redogörs för ovan.

Spricktätning

Lunds Naturskyddsförening anför att spricktätning, t.ex. genom injektering, ska genomföras av bergväggen som vetter mot Natura 2000-området. Frågan föreslås utredas under en prøvotid om fem år.

Bolaget har utrett verksamhetens påverkan på Natura 2000-området. Ett viktigt underlag i utredningen är det Natura 2000-kontrollprogram som tagits fram inom ramen för befintligt tillståndsvillkor (tillika villkorsförslag 21 i aktuell ansökan). Av genomförda utredningar samt erfarenhet från kontroll på platsen kan det konstateras att de viktigaste åtgärderna för att undvika negativ påverkan på naturtyper är kontroll samt vid behov finjustering av återpumpning och slätter. Det gäller även för den utökade verksamheten och för tiden efter verksamhetens upphörande.

Även om det inte helt kan uteslutas att en spricktätning i någon mån skulle kunna minska behovet av återpumpning, är det i förhållande till ovan beskriven kontroll och åtgärder, ett oprecist verktyg för att hindra påverkan på skyddade naturtyper. En sådan tätning skulle vidare fordra att borrhning för injekteringshålerna genomförs i nära anslutning till Natura 2000-området. Bolaget menar att en sådan åtgärd varken är lämplig eller motiverad, särskilt med hänsyn till att någon skada på Natura 2000-området till följd av verksamheten inte riskerar att uppstå.

Fladdermöss och groddjur

Lunds Naturskyddsförening anför att villkor ska föreskrivas med innebörden att upprepade undersökningar av förekomsten av fladdermöss och groddjur ska ske åtminstone inom det praktiska influensområdet. Syftet är att följa hur bestånden påverkas av verksamheten.

Bolaget har undersökt förekomsten av fladdermöss och groddjur inom det område som planeras att tas i anspråk för den utökade täktverksamheten (norr om befintligt verksamhetsområde). Slutsatsen av undersökningarna är att områdena saknar särskilda värden som livsmiljö för ovan arter.

Bolaget har dessutom tillmötesgått länsstyrelsens begäran om inventering av fladdermöss i den byggnad som planeras att rivas. Det är däremot inte meningsfullt att genomföra inventering inom hela influensområdet eftersom fladdermöss inte kommer att påverkas av grundvattensänkning.

Sveriges geologiska undersökning

Bolaget har inga synpunkter på det SGU har framfört, utan instämmer i SGU:s bedömning av ansökan.

Länsstyrelsen Skåne

Tillståndstid

Länsstyrelsen anser att tillståndstiden bör föreskrivas till 20 år och att den maximala produktionen ska begränsas enligt nuvarande tillstånd.

Bolaget vidhåller yrkad tillståndstid om 30 år. Materialbehovet i regionen är oomtvistat och det finns inte något som talar för att behovet kommer att minska i framtiden. Det finns alltså ett behov av det material som produceras i tänken under åtminstone 30 år. Föreskrivs en kortare tillståndstid kommer bolaget att behöva ansöka om nytt tillstånd för att tillgodose materialbehovet. Med hänsyn till de mycket höga utredningskrav som gäller vid en tillståndsprocess enligt miljöbalken kan en tillståndsprocess behöva inledas inom 10 år från det att tillståndsdomen vunnit laga kraft. Det är inte motiverat.

Bolaget vidhåller även yrkad nivå om maximal produktion under maximalt 10 år. Det är nödvändigt att ha möjlighet att vid behov tillfälligt kunna bedriva verksamheten med en högre maximal produktion. Det handlar om att kunna förse samhället med material i samband med större infrastrukturprojekt. En begränsning i denna del kommer verka konkurrenshämmande för bolaget. Vad gäller konsekvenser till följd av maximalproduktion har samtliga utredningar utgått ifrån scenariot med maximal produktion om 1,5 miljoner ton per år. Utredningarna visar att sedvanliga nivåer för

buller kommer att innehållas. Detta betyder vidare att omgivningspåverkan från verksamheten under huvuddelen av tillståndstiden i praktiken kommer att vara av mindre omfattning än vad utredningarna utgått från.

Påverkan på skyddade arter

Med anledning av länsstyrelsens synpunkter avseende påverkan på skyddade arter har bland annat en fördjupad artinventering av groddjur har genomförts. Inventering av groddjur har skett genom analys av s.k. e-dna i tagna vattenprover. Vidare har inventering skett visuellt inom ramen för befintligt kontrollprogram. Inventeringen omfattar våta områden i täktens omgivning vilka har potential att hysa groddjur (dvs. områden som hyser en fri vattenyta).

Två arter som omfattas av 4 a § artskyddsförordningen har detekterats: större vattensalamander och strandpadda. Större vattensalamander detekterades i dammar i delyta 5, 7, 23 och 24. Vissa spår av strandpadda detekterades i dammar i delyta 1, 7, 24 och 25. Mängden dna från strandpadda var dock låg varför det bedöms som mycket tveksamt om dammarna nyttjats som reproduktionsplats.

Dammar inom delyta 1, 5, 7 och 25 är belägna inom områden som inte bedöms påverkas av grundvattensänkning. Dessa dammar kommer således inte att påverkas av planerad verksamhet.

Dammar inom delyta 23 och 24 består av två mörgelgravar belägna inom bolagets fastighet. Mörgelgravarna måste hysa en fri vattenyta för att kunna nyttjas som fortplantningsområde. Planerad verksamhet får således inte innebära att mörgelgravarna torkar ut (jfr. 4 a § fjärde punkten artskyddsförordningen). Mörgelgravarna är belägna i influensområdets ytterkant och det är högst osannolikt att grundvattensänkningen inom detta ytterområde får sådan omfattning att mörgelgravarna torkar ut. Det kan emellertid inte uteslutas att mörgelgravarna påverkas av grundvattensänkning till följd av den planerade verksamheten. I syfte att tillse att mörgelgravarna inte torkar ut åtar sig bolaget att följa upp grundvattennivån i anslutning till delyta

23 och 24. För det fall en grundvattensänkning detekteras och det bedöms finnas en risk för uttorkning av delyta 23 och 24 åtar sig bolaget att tillse att mägergravarna håller vatten. En relativt enkel åtgärd är t.ex. att fördjupa respektive mägergrav. För det fall det bedöms nödvändigt att genomföra en åtgärd kommer den att genomföras utanför groddjurs reproduktionsperiod. Genom vidtagande av ovan beskrivet försiktighetsmått tillses att aktuella groddjurs fortplantningsplats inte skadas eller förstörs i strid med 4 a § fjärde punkten artskyddsförordningen.

Säkerhet

Länsstyrelsen har yrkat att säkerheten inte ska regleras i villkor utan separat i tillståndsramen. Bolaget lämnar till mark- och miljödomstolen att bedöma om frågan ska regleras i tillståndsram eller i villkor.

Bolaget ser i övrigt ingen anledning till att det föreskrivs om någon säkerhet gällande vattenverksamheten (återpumpningen till Natura 2000-området) då täktverksamheten upphört. Den årliga kostnaden för en sådan pumpning bedöms uppgå till cirka 30 000 kr per år, vilket får anses vara en liten summa. NCC har vidare ett ansvar att tillse att sådan återpumpning görs så länge som bolaget är fastighetsägare och tillståndet för återpumpning inte upphört att gälla (ansökan avser tillstånd att tills vidare få återpumpa länshållningsvatten till Natura 2000-området). Även vid återkallelse av tillstånd kan villkor dessutom föreskrivas att sådan pumpning fortsatt ska ske.

Verkställighetsförordnande

Länsstyrelsen anser att tillståndet inte bör få tas i anspråk förrän det vinner laga kraft.

Bolaget vidhåller att tillståndet bör få tas i anspråk innan det vunnit laga kraft. Det rör sig om en befintlig verksamhet och utökningen är av vikt för samhällsutvecklingen i regionen. Mycket omfattande utredningar har genomförts och med ledning av dessa har bolaget föreslagit omfattande försiktighetsmått. Det ytterligare område

som tas i anspråk i norr hyser relativt låga naturvärden och de arter som nyttjar området kommer att skyddas genom vidtagna försiktighetsmått om etablering av nya våtmarker och uppehåll i arbetet under arternas häckningsperiod. Risken för irreversibel skada är i sammanhanget liten varför bolagets intresse att ta tillståndet i anspråk bör anses väga över.

Ersättning för rättegångskostnader

Bolaget medger länsstyrelsens hemställan om ersättning.

Villkor

I övrigt kommenteras skiljaktigheter avseende villkoren nedan under särskild rubrik.

Miljönämnden Lunds kommun

Inställning

Miljönämnden Lunds kommun (nedan "miljönämnden") yrkar att utökningen av täkten ska ske på djupet och att den areella utökningen av verksamhets- och brytområdena ska avslås.

Vad gäller täktverksamheten uppfattar bolaget miljönämndens yrkande som att nämnden inte emotsätter sig en fortsatt och utökad bergtäktverksamhet under förutsättning att brytning sker på djupet.

Det område som planeras att tas i anspråk för utökad täktverksamhet är i huvudsak beläget inom befintligt verksamhetsområde. Området är utpekad som riksintresse för värdefulla ämnen och mineral enligt 3 kap. 7 § miljöbalken. Som bolaget beskrivit i kompletteringsyttrande den 28 augusti 2020 är det inte möjligt att genomföra planerad produktion genom att gå på djupet inom befintligt brytområde. Det saknas helt enkelt plats. Det gäller särskilt eftersom verksamhetsytan väster om väg 952 inte längre ingår i ansökan. Ianspråktagande av området är således nödvändigt för att

kunna bedriva den ansökta täktverksamheten och förse regionen med högkvalitativt bergmaterial.

Av genomförd naturvärdesinventering framgår att området norr om befintligt bryt-område inte hyser särskilt höga naturvärden. Området ingår visserligen i ett stort område utpekat som riksintresse för friluftslivet, men inom aktuellt delområde finns inga särskilda värden för friluftslivet som stigar, rastplatser eller dylikt. Området berör inte direkt de skyddsområden som anges i Lunds kommuns LundaEko. Vid en avvägning enligt 3 kap. 10 § miljöbalken bör intresset för mineralutvinning ges företräde.

Asfalttransporter nattetid

Miljönämnden yrkar att villkor föreskrivs med innebörden att transporter till och från takten nattetid begränsas. Alternativt ska hus som påverkas längs körvägarna (väg 952 fram till Dalby och väg 945 fram till påfarten för väg 941) bullerskyddas.

Föreslagen begränsning innebär mycket stora konsekvenser för bolagets möjligheter att tillgodose kundernas (Trafikverket samt olika kommuner) behov av asfalt. Bolagets möjligheter att lämna anbud på dessa arbeten begränsas vidare i en orimlig mån. Det är enbart transport av asfalt som planeras att ske nattetid. Att genomföra transporter nattetid bedöms för närvarande nödvändigt cirka 40-50 nätter per år. Bolagets kunder (Trafikverket och kommuner) ställer krav om att asfalteringsarbeten ska utföras nattetid i syfte att undvika störningar på trafiken. Miljönämndens föreslagna begränsning innebär att bolaget blir utestängda från att lämna anbud på ovan asfalteringsjobb.

Bolaget har inom ramen för befintlig verksamhet anmält genomförande av asfalttransporter nattetid. Inom ramen för anmälan genomfördes en utredning av transporternas påverkan på boende längs väg 952, 945 och 941. Av utredningen framgår att endast en bostad får bullernivåer över den nivå som föreskrivs i infrastrukturpropositionen. Denna bostad ägs av bolaget och hyrs ut till en hyresgäst. Med ledning

av utredningen har miljönämnden godkänt de anmälda transporterna. Bolaget har tagit till sig av de synpunkter som inkommit och justerat sitt villkorsförslag 7 utifrån dessa. I ett första steg avser bolaget att uppfylla den första delen av villkoret. Därefter, som ett andra steg, ska den andra delen uppfyllas. När i tid detta kan ske har bolaget vid huvudförhandlingen angett är svårt att avgöra, men ambitionen är så snart som möjligt.

Nedsmutsning av vägar och utsläpp till luft från transporter

Miljönämnden yrkar att bolaget åläggs att utreda möjligheterna att minimera nedsmutsningen av allmänna vägar. Utredningen bör innefatta hur mycket stoftutsläppen/kvartsdamm skulle minska om transporterna var täckta. Det är viktigt att transporter sker med täckta lastbilar eftersom stoft/damm till 98 % består av rent kvartsdamm. Arbetsmiljöverket har klassat kvartsdamm som cancerframkallande och har satt ett hygieniskt gränsvärde för respirabelt kvartsdamm till 0,1 mg/m³ luft.

Bolaget hänvisar till vad som anförts tidigare i bemötandet avseende damning. Bolaget vidtar inom ramen för befintlig verksamhet åtgärder för att begränsa damning från transporter. Ytterligare åtgärder fordrar att bolaget förvärvar rådighet över samtliga transporter vilket inte är rimligt.

Miljökonsekvenserna av nedfall av damm har utretts inom ramen för bolagets egenkontroll och redovisas i MKB. Av utredningen kan det konstateras att nedfallet är av liten omfattning. Den utökade verksamheten bedömas inte bidra till mer än en marginell ökning av nedfallet. Det finns ingen risk för överskridande av miljökvalitetsnormer för luft. Arbetsmiljöverkets klassning relaterar till en avgränsad arbetsplats där en arbetstagare dagligen utsätts för kvartsdamm. Den dammbildning som tillfälligt kan ske, trots vidtagna åtgärder, längs allmänna vägar är inte jämförbar med en sådan arbetsplats.

Återvinningsverksamheten

Miljönämnden yrkar att återvinning av massor och betong ska regleras med villkor enligt praxis och halterna ska utgå från nivåer för mindre än ringa risk enligt Naturvårdsverket Handbok 2010:1 (MRR) och som kompletteras med relevanta antropogena föroreningar för vilka inte regleras i handboken.

Som angivits i tillståndsansökan ska mottagna betong-, och schaktmassor ha ett sådant föroreningsinnehåll att de kan användas utan restriktioner vid användning av de återvunna produkterna. Vad gäller betongen ska den vara fri från föroreningar (dvs. inte innehålla PCB-fogar, blåbetong, asbest etc.).

Bolaget anser att det finns ingen anledning att göra ytterligare begränsningar för det avfall som tas emot, återvinns och sedan lämnar verksamhetsytan än det som framgår av villkor 18.

Miljönämnden yrkar vidare att mottagningskontrollen ska regleras i villkor.

Bolaget delar miljönämndens mening om att mottagningskontroll är det viktigaste verktyget i egenkontrollen för att tillse att avfall som inte får hanteras på anläggningen inte tas in. Bolaget anser dock att det inte är lämpligt att fastlåsa formerna för mottagningskontrollen i villkor. Myndigheternas rekommendationer och vägledningar för avfallshantering är för närvarande mycket snabbföränderlig, varför formerna för mottagningskontrollen måste kunna anpassas över tid.

Som exempel har Naturvårdsverket senast den 28 juni 2021 publicerat en vägledning om undersökning av avfallets innehåll och egenskaper. Bolaget avser att utforma mottagningskontrollen med utgångspunkt från Naturvårdsverkets vägledning. Bolaget vidhåller att närmare former för egenkontrollen regleras i kontrollprogram. För det fall mark- och miljödomstolen finner det lämpligt kan det uttryckligen anges i villkorsförslag 24.

Användning av massor för anläggningsändamål

Miljönämnden yrkar att halterna av ämnen i det avfall som ska användas vid återvinningen av avfall för anläggningsändamål ska regleras så att tillägget med antropogena föroreningar även anges i detta villkor (utöver kravet på MRR). Vidare instämmer nämnden i länsstyrelsens bedömning att lachaltsprover ska tas med samma enhetsvolym som för totalhalter.

Bolaget vidhåller att föreslagna begränsningar är tillräckliga för att undvika skada eller olägenhet på miljön (villkor 19).

Efterbehandling

Miljönämnden har i tidiga yttranden yrkat att efterbehandlingen av verksamheten ska omfatta alla verksamheter som ansökan omfattar dvs. även asfaltverk och krossar m.m.

Bolaget accepterar miljönämndens krav. Frågan kan hanteras inom ramen för framtagande av efterbehandlingsplan enligt villkorsförslag 22.

Kontrollprogram för Natura 2000-området

Miljönämnden erinrar om vikten av att grundvattennivån i jord kring Natura 2000-området ska följas upp inom ramen för verksamhetens kontrollprogram. Platsspecifika åtgärdsnivåer bör fastställas utifrån bedömd risk att vegetation, särskilt områdets ekar, riskerar att skadas. Beredskap och åtgärdsplan ska finnas i händelse av att grundvattennivåerna sjunker under dessa åtgärdsnivåer. Vidare bör uppmätta grundvattennivåer kontinuerligt utvärderas gentemot den av bolaget upprättade hydrogeologiska modellen för att utvärdera dess giltighet.

Bolaget är av samma åsikt.

Kommunstyrelsen Lunds kommun

Inställning

Kommunstyrelsen Lunds kommun (nedan "kommunstyrelsen") yrkar att tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamheten ska avslås. För det fall tillstånd meddelas ska tillståndstiden begränsas till år 2040 samt begränsas till nuvarande bryt- och verksamhetsområde, dvs. utökningen av täkten ska ske på djupet.

Som anförts i bemötande till miljönämnden är området för utökad bergtäktsverksamhet i huvudsak belägen inom befintligt verksamhetsområde och är utpekad som riksintresse för värdefulla ämnen och mineral enligt 3 kap. 7 § miljöbalken. In-
språktagande av området är nödvändigt för att kunna bedriva den ansökta bergtäkts-
verksamheten. Av genomförd naturvärdesinventering framgår att aktuellt område inte hyser särskilt höga naturvärden.

Kommunstyrelsen anför själva att Öresundsregionen med utbyggnad för bostäder och verksamheter samt stora infrastruktursatsningar såsom till exempel satsningar på järnvägsutbyggnaden, innebär att det under en lång tid framöver kommer att genereras en mycket hög efterfrågan på stenmaterial i regionen. Behov av berg-
material är oomtvistat. Vid en avvägning enligt 3 kap. 10 § miljöbalken bör intres-
set för mineralutvinning ges företräde.

Vad gäller tillståndstiden anför kommunstyrelsen att tiden bör begränsas i syfte att samordnas med kommunens översiktsplanering. Vid sidan av att översiktsplane-
ringen inte är ett styrande dokument, är denna hållning oförenlig med regionens am-
bition att växa. För det fall tillstånd endast meddelas till år 2040 kommer en ny an-
sökan för aktuell eller en ny bergtäkt som kan ersätta Skrylletäktens produktion att
behöva ske i syfte att täcka materialbehovet i regionen. Bolagets planerade verk-
samhet innebär att materialbehovet under 30 år kan tillförsäkras, men förutsätter att
täkten tillåts att utökas något i norr. Som angivits ovan handlar det om ett område
inom i huvudsak befintligt verksamhetsområde, med relativt begränsade naturvär-
den beläget inom ett riksintresse för värdefulla ämnen och mineraler. Det är högst

osannolikt att det i regionen finns en plats som kan erbjuda motsvarande möjlighet till utvinnande av bergmaterial med ett mindre ingrepp i miljön.

Asfalttransporter nattetid

Kommunstyrelsen anför att antalet transporter nattetid ska begränsas i villkor.

Bolaget hänvisar till vad som anförts i bemötande till miljönämnden.

Transporter

Kommunstyrelsen anför att bolaget bör åläggas att närmare precisera sin beskrivning kring transporter samt dess påverkan på närliggande verksamheter, närboende och tätorter. Bolaget bör åläggas ett villkor om att minimera eller i vart fall inte öka antal transporter och att transporter ska ske på ett sätt som minimerar risker för störningar. Bolaget bör precisera omfattningen av maximal drift och de transporter som generas vid en sådan drift. Vidare ska bolaget åläggas att minimera nedsmutsning på allmänna vägar samt utreda möjligheterna till att minimera nedsmutsningen och utreda hur mycket stoftutsläpp som skulle minska om transporterna är täckta.

Bolaget har i MKB beskrivit omfattningen av transporter vid planerad verksamhet samt dess konsekvenser. Bedömningen i MKB omfattar transporter vid befintlig och planerad normalproduktion samt vid maximalproduktion. Beräkningen omfattar samtliga transporter, dvs. inkluderar asfalttransporter. Slutsatsen är att påverkan till följd av transporter är acceptabel.

Kommunstyrelsen anför att bolaget ska åläggas i villkor att inte öka antalet transporter. Bolaget önskar förtydliga att antalet transporter vid normalproduktion är oförändrade i förhållande till befintlig verksamhet.

Vid ansökt maximalproduktion ökar dock antalet transporter. Att ha möjlighet att tillfälligt öka produktion är en nödvändighet för att vid tillfälliga produktionstoppar

i regionen kunna möta kundernas efterfrågan på stenmaterial. Att erbjuda detta är en förutsättning för att inte utestängas från vissa upphandlingar.

Det kan informeras att det för bolagets del är mindre ekonomiskt lönsamt att bedriva verksamheten vid maximalproduktion eftersom det fordrar att verksamheten skalas upp på ett icke optimalt sätt. Maximalproduktion handlar således till viss del om en samhällsservice.

Angående nedsmutsning och damning från transporter hänvisar bolaget till vad som anförts i bemötande till Lunds Naturskyddsförening.

Efterbehandling

Kommunstyrelsen anför att tillståndet ska förenas med villkor för den för verksamheten gällande efterbehandlingen. Villkoren ska utformas som krav genom vilka det tydligt anges att efterbehandling ska ske på ett sätt som samspelar med och stärker riksintressena för naturvård och friluftsliv i området och att efterbehandling ska ske i direkt anslutning till att täktverksamheten avslutas samt omfatta all verksamhet och alla delar inom verksamhetsområdet.

Bolaget är inte av någon annan uppfattning. Som angivits ovan kommer asfaltverk och krossar att ingå i efterbehandlingen. Föreslagen efterbehandling har beskrivits utförligt i kompletteringsyttranden i målet. Bolaget vidhåller dock att det inte är lämpligt att fastlåsa detaljerna för efterbehandlingen i tillståndsvillkor.

Komplettering av ansökan

Kommunstyrelsen anför att ansökan ska kompletteras med en utredning av nollalternativet och påverkan på kulturmiljön.

Angående nollalternativ gäller bolagets befintliga tillstånd till 2027 och för det fall utökat tillstånd inte meddelas kommer verksamheten att bedrivas vidare enligt befintligt tillstånd till denna tidpunkt. Bolaget vidhåller att det är en mer realistisk och

representativ utgångspunkt för nollalternativet, snarare än en potentiell situation (vid tiden för upprättande av MKB nästan 10 år fram i tiden) och när verksamheten tvingats från platsen.

Planerad verksamhets påverkan på kulturmiljön har utretts och redovisats i MKB. Resonemangen har utvecklats i kompletteringsyttrande den 28 augusti 2020. Bolaget vidhåller att genomförda utredningar är tillräckliga för att bedöma verksamhetens konsekvenser.

Övriga synpunkter på ansökan

Inställning

B.N. m.fl. avstyrker utökad verksamhet och framför i huvudsak att befintlig verksamhet ger upphov till oacceptabel påverkan till följd av trafik, vibrationer, buller och påverkan på naturmiljö.

Bolaget har noggrant utrett planerad verksamhets omgivningspåverkan. Ett stort antal utredningar har genomförts inom ramen för upprättande av MKB. I samband med komplettering har ytterligare utredning skett och en ny hydrogeologisk modell har tagits fram m.m. SGU har framfört att de anser att bolaget på ett utförligt sätt har kompletterat ansökan och att grundvattenförhållandena är väl beskrivna och där risker och förväntade effekter kopplade till utökningen av täktverksamheten är tydligt redovisat med uppgifter som visar vilken påverkan som planerad verksamhet kan få på grundvattenförhållandena i området kring täktverksamheten.

Av genomförda utredningar framgår att vedertagna nivåer för vibrationer och buller kan innehållas och att ingen otillåten påverkan på skyddad natur eller arter kommer att uppstå. Bolaget har vidare lyssnat på framförda synpunkter och justerat verksamheten så att ingen verksamhet kommer att bedrivas väster om väg 952.

Materialbehovet i regionen är obestritt. Bolaget vidhåller att verksamheten med vidtagande av planerade försiktighetsmått kan bedrivas med en acceptabel omgivningspåverkan och att verksamheten är tillåtlig.

Samråd

T.G.s anför att alla boende längs med vägarna är sakägare och att samråd inte har genomförts med dessa.

Bolaget har genomfört samråd i enlighet med kraven i 6 kap. miljöbalken. Samråd med allmänheten har skett genom annons i Sydsvenskan, se vidare samrådsredogörelsen (bilaga B2 till ansökan).

Natura 2000-området (och Måkullsdammen)

G, S och F.B. samt L.J. och M.S.J.

anför att planerad verksamhet kan leda till otillåten påverkan på Natura 2000-området. Det anføres bland annat att hittills genomförda försiktighetsmått inte är tillräckliga, att Måkullsdammen riskerar att torrläggas och att det finns risk att produktiv skogsmark och blivande Natura 2000-skog skadas. L.J. och M.S.J. framför att det inte går att kompensera uppträngande grundvatten genom återföring av vatten eftersom vattnets sammansättning skiljer sig åt. Det anføres att det har skett förändringar i Natura 2000-området som kontrollprogrammet inte har detekterat, vilket visar att kontroll och försiktighetsmått inte fungerar.

Bolaget hänvisar till vad som anförts i svar till Lunds Naturskyddsförening. Som bolaget anför i yttrande den 10 december 2021 kontrolleras det vatten som återförs till rikkärr, dammar och bäckar i Natura 2000-området avseende kemisk sammansättning inom ramen för bolagets allmänna kontrollprogram. Data från dessa kontroller beaktas även i Natura 2000-kontrollprogrammet för uppföljning av vegetation. Kontrollen visar att de kemisk-fysikaliska kvaliteterna på återfört vatten i huvudsak överensstämmer med innehållet i grundvatten. De faktorer som är av särskild betydelse för naturvärdena i ett rikkärr är värden för pH, kväve och fosfor.

pH-värdet har i aktuellt fall konstant legat kring pH 8 och värdena för kväve och fosfor är konstant mycket låga. Det innebär att återfört vatten, tillfört på rätt sätt, fungerar mycket väl för att underhålla och utveckla naturvärden knutna till rikkärrsmiljöer. Denna slutsats stöds av den kontroll av vegetation som skett inom ramen för Natura 2000-kontrollprogrammet.

Det har även framförts kritik att kontrollprogrammet för vegetation inte har detekterat förändringar i Natura 2000-området. Det är en missuppfattning. Kontrollprogrammet omfattar även fyra gräsmarksytor på friska eller torra marker. I dessa har inga eller mycket små förändringar noterats, förändringar som främst är relaterade till gräsmarkernas årliga skötsel. I de fuktiga miljöerna (rikkärr) har flera olika typer av förändringar detekterats genom årens lopp. Detta har lett till att ytterligare skyddsåtgärder vidtagits för att tränga tillbaka bredkaveldun och stor igelknopp. Vidare planerar bolaget att vidta en åtgärd om justerad återpumpning av vatten genom utstrilning.

G, S och F.B. anför att bolaget inte redovisat orsaken till Måkullsdammens sänkning. Orsak till sänkningen bör utredas. Sänkningen inträffade i samband med provpumpningen och saknar motstycke de senaste 60 åren inklusive det extrema torråret 2018. Inga andra yttre omständigheter kan förklara händelsen.

Det kan informeras att Måkullsdammen har ingått i den fördjupade kontroll av hydrologin som genomförts, se i övrigt ovan i bemötande till Lunds Naturskyddsförening.

Angående produktiv skogsmark gäller att sådan i huvudsak är beroende av grundvattenmagasinet i jord. I delar av influensområdet går det inte att utesluta att påverkan i grundvattenmagasin i berg fortplantar sig till grundvattenmagasin i jord. Det rör sig dock om begränsade områden samt om en begränsad potentiell avsänkning.

Med hänsyn härtill bedöms produktiv skog endast påverkas marginellt och någon skada bedöms inte uppstå.

Mårydsbäcken

G, S och F.B. anför att det inte tagits hänsyn till Mårydsbäckens begränsade förmåga att transportera utpumpad vattenmängd efter B.s dammar.

De fyra dammarna (B.s dammar) saknar förmåga att tjäna som utjämningsmagasin då de har ett i princip konstant vattenstånd med nuvarande vattenflöde. Strax nedströms den sista av dammarna leds flödet i en rörledning under en åker. Sträckan är 250-300 meter och rören har begränsad diameter (ca 30 cm) och fallet är ringa.

Bolaget har inom ramen för befintlig verksamhet bevakat Mårydsbäckens förmåga att avbörda återpumpat vatten. Av kontrollen framgår att kapaciteten är tillräcklig. Planerad verksamhet kommer inte att innebära att momentant utflöde av utpumpat vatten från tälkten ökar. Eftersom vattnet pumpas från tälkten styr bolaget över avledningen och kan vid behov stoppa denna. Det kan vidare informeras att det finns ett antal moment i vattenhanteringen som fungerar utjämnande på avledningen av vattnet. Vid behov kan vatten hållas i tälkten.

Asfalttransporter nattetid

C.J. och L.P. anför att bullernivåerna nattetid från transporter inte är acceptabel.

Rögle kloster och T.G.s anför att buller från trafiken bör regleras i villkor. Tung trafik från tälkten utgör en stor andel av tung trafik på Norrevångsvägen.

Som bolaget anfört i bemötande till miljönämnden kan det bli nödvändigt att tillfälligt genomföra asfalttransporter nattetid. Det sker inga andra transporter från verksamheten nattetid. Bolaget har inom ramen för befintlig verksamhet anmält genomförande av asfalttransporter nattetid. Inom ramen för anmälan genomfördes en utredning av transporternas påverkan på boende längs väg 952, 945 och 941. Av ut-

redningen framgår att endast en bostad får bullernivåer över den nivå som föreskrivs i infrastrukturpropositionen (vilken reglerar när det kan vara motiverat att vidta åtgärder för att begränsa trafikbuller). Denna bostad ägs av bolaget och hyrs ut till en hyresgäst. Utredningen har skett på sedvanligt sätt och det finns inte skäl att ifrågasätta de trafikmätningar som legat till grund för utredningen (för det fall den övriga trafiken har ökat, minskar bolagets andel av tunga transporter relativt). Bolaget har föreslagit ett villkor, villkor 7, där hänsyn har tagits till de synpunkter som framförts och där åtgärder ingår.

Transporter

C.J. och L.P. anför att redovisade trafikflödesmätningar är inaktuella och att nya mätningar behöver göras på väg 952 och 945 samt att redovisningen av buller från transporter inte är representativ samt att bullernivåerna nattetid från transporter inte är acceptabel. Røgle kloster anför att transporter på väg 945 riskerar att leda till olägenheter. S.L. m.fl., I.M., T.T., Samfälligheten O och T.G.s anför att transporterna leder till problem med stendamm. I.M. anför att det är otillräckligt att reglera frågan om begränsning av damning i kontrollprogram. Samfälligheten O anför att det ska upprättas en tillsynsplan med ytterligare åtgärder för att minska damningen längs vägar.

Bolaget hänvisar till vad som anförts ovan till Lunds Naturskyddsförening m.fl. Genomförd bullerutredning visar transporter innehåller de nivåer som gäller enligt infrastrukturpropositionen för alla utom en bostad (denna bostad ägs av bolaget och hyrs ut till en hyresgäst).

Bolaget vidtar redan idag försiktighetsmått för att så långt som möjligt begränsa damning från verksamheten och transporter. Bolaget har förståelse för att damningen tidvis kan upplevas som störande. Bolaget har utrett om damningen är av sådan omfattning att den kan leda till hälsobesvär; av utredningen framgår att nivåerna av damm-nedfall inte riskerar att leda till hälsorisker och att de ligger väl under

de tvingande miljö kvalitetsnormer som gäller för förekomsten av partiklar. Bolaget genomför även kontinuerligt okulär kontroll av aktuella vägsträckor och för det fall det har noterats att det finns material eller damm på den allmänna vägen kontaktas ansvarig drifhållare.

Bolaget har därutöver inom ramen för kontroll av arbetsmiljö genomfört mätning av förekomsten av kvartsdamm. Mätning har genomförts med hjälp av mätutrustning placerad på personal i tåkten och avsåg arbete ute i tåkten, dvs. i anslutning till flera dammkällor i form av krossanläggning, upplag och vägar för interna transporter, respektive ett arbete inne i makadamfabriken. Mätningen visade att förekomsten av respirabelt kvarts respektive respirabelt damm med marginal underskrider det hygieniska gränsvärdet som används för att bedöma arbetsmiljörisker ($0,028 \text{ mg/m}^3$ respirabelt kvarts att jämföra med det hygieniska gränsvärdet om $0,1 \text{ mg/m}^3$ respektive om $0,43 \text{ mg/m}^3$ respirabelt damm att jämföra med gränsvärdet $2,5 \text{ mg/m}^3$). Arbetsmiljöverkets hygieniska gränsvärde relaterar till en avgränsad arbetsplats där en arbetstagare dagligen utsätts för kvartsdamm. Den dammbildning som, trots vidtagna försiktighetsmått, tillfälligt kan ske längs allmänna vägar är inte jämförbar med en sådan arbetsplats. Med ledning av ovan utredning konstaterar bolaget att den damning som kan uppstå längs allmänna vägar inte är av sådan omfattning att det finns risk för hälsa.

Lukt

S.L. m.fl., T.T. och Røgle kloster anför att verksamheten har gett upphov till störande lukt.

Bolaget hänvisar till vad som anförts i kompletteringsyttrande den 28 augusti 2020 (avsnitt 1). Som anges i kompletteringsyttrandet vidtar bolaget ett antal åtgärder för att minska lukt från asfaltverket. Trots vidtagna åtgärder är det inte möjligt att helt eliminera risken för lukt från asfaltverket. Åtgärder för att förhindra lukt vidtas, t.ex. genom att tillse en kontrollerad förbränning samt försiktighetsmått vid inleverans av bitumen. I regel är förekomsten av dålig lukt kortvarig och dess spridning

och omgivningens uppfattning av lukten varierar kraftigt beroende på vindriktning och förekomsten av inversion. I samband med inkomna synpunkter om lukt har bolaget genomfört ytterligare utredning och vid behov vidtagit åtgärder för att begränsa förekomsten av lukt. Detta arbete har skett i samråd med tillsynsmyndigheten och bolaget avser att fortsätta att samarbeta med tillsynsmyndigheten i frågan.

Risker

B.W. framför att det i samband med sprängning har skett stenkast med stenbumlingar på flera decimeter. Deras bostäder kommer hamna inom säkerhetszonen om 500 meter.

Bolaget har kännedom om den omnämnda incidenten som skedde år 2013. Anledningen till stenkastet var att berget var för tunt och sprickigt vid ett borrhål. För att undvika stenkast i samband med sprängning utförs avsyning av berget och alla borrhål scannas. Vid scanning upptäcks sprickor samt om borrhålen inte är raka varpå laddmängden anpassas. Vidare har området som avsynas inför sprängning utökats från 200 till 500 meter. Med vidtagna försiktighetsmått är risken för stenkast mycket liten.

Som framgår av riskanalysen sker sprängningar närmast bostäder på en cirka 15 meter lägre nivå vilket medför en cirka 15 meter hög vägg i salvans bakkant. Vidare utformas spräng- och tändplaner med hänsyn till närliggande bostäder och salvan anpassas avseende samverkande laddning.

T.G.s anför att säkerhetsavstånd för sprängmedel uppgår till över 1050 meter och undrar hur dessa förråd är placerade inom täktområdet utan att överskrida gränserna.

Bolaget kan inledningsvis förtydliga att verksamheten omfattas av den s.k. lägre Sevesonivån. Bolaget har inom ramen för ansökan om tillstånd enligt lagen

(2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor utfört riskutredning avseende förvaringen av explosiva varor. Av riskutredningen framgår att med den typ av förråd som används för förvaringen och med aktuell placering på nivåer om cirka 40-50 meter under omgivande mark, är ett avstånd om 300 meter till omkringliggande tillräckligt. Förråden är placerade centralt i tälkten och avstånd till närmaste bostäder från förråden uppgår till minst 300 meter.

Vibrationer

I.M. och Röggle kloster undrar hur vibrationer kommer att begränsas, kontrolleras och vad som händer om det uppstår en skada.

Bolaget har föreslagit villkor som reglerar komfortvibrationer (villkorsförslag 11). Bolaget är skyldiga att innehålla villkoret. I syfte att tillse att vibrationer inte överskrider föreskrivna värden anpassas sprängladdningens storlek. Vid sprängning nyttjar bolaget särskild expertkunskap i syfte att tillse att föreskrivna nivåer inte överskrids. Kontroll kommer att ske genom beräkning och mätning inom ramen för kontrollprogrammet och rapporteras till tillsynsmyndigheten.

I sammanhanget kan det informeras att olägenhet för människor (dvs. att det kan upplevas som obehagligt när marken vibrerar) är dimensionerande för begränsningar avseende vibrationer (och luftstöt vågor). Risken för att byggnader ska skadas till följd av vibrationer är däremot mycket liten. För det fall en skada trots allt skulle uppstå är bolaget skyldiga att ersätta skadan enligt reglerna om miljöskadestånd (32 kap. miljöbalken).

Återvinningsverksamheten

I.M. ifrågasätter syftet med användning av avfall för anläggningsändamål.

Bolaget hänvisar till vad som anförts i kompletteringsyttrande den 28 augusti 2020.

Som angivits i avsnitt 1 har yrkande f) om att ta in externa massor för skydds/bullervallar justerats eftersom verksamhetsytan väster om väg 952 inte kommer att tas i anspråk.

Bolaget har en skyldighet att nyttja avfall för anläggningsändamål för det fall avfallet är tekniskt och miljömässigt lämpligt att använda för den aktuella konstruktionen. Det följer av 1 kap. 1 § andra stycket femte punkten och 2 kap. 5 § miljöbalken.

Biotopskyddsdispensen

I.M. ifrågasätter varför bolaget ska tillåtas rasera biotoper i form av stenrösen och småvatten.

Bolaget kommer att flytta de aktuella biotoperna. Som framgår i kompletteringsyttrande den 28 augusti 2020 (avsnitt 2.10) kommer stenmurarna flyttas till en ny, sammanhängande mur som placeras mellan den flyttade bullervallen i norr och vägen norr om det utökade brytområdet. Placeringen har valts i samråd med naturvårdsexpertis. Den nya muren blir cirka 200 meter lång. I övrigt kommer stenmurens dimensioner att i huvudsak överensstämma med de befintliga stenmurarnas utseende. Höjden blir cirka 0,5 meter och bredden cirka 1 meter. För att bibehålla den moss- och lavflora som är knuten till stenarna i muren ska moss- och lavbevuxna stenar placeras överst i den nya stenmur som läggs upp. Samtliga stenar i den nya muren avses att läggas upp på ett sådant sätt att de inte överlagras av jord. Sammantaget bedöms den nya muren hålla minst samma kvalitet som de murar som tas bort.

Det aktuella småvattnet är en grävd damm som anlades under slutet på 1980-talet. Området kring dammen är idag relativt igenväxt. Ny placering av damm föreslås vara inom bolagets fastighet Hardeberga 3:3. Den nya dammens yta föreslås vara cirka 0,02 hektar, vilket motsvarar storleken på befintlig damm. Dammen ska vara grund samt placerad i ett soligt exponerat läge. Denna damm bedöms få likvärdiga eller högre värden än den grävda damm som tas bort.

Vattenrättslig påverkan

M.C., H.G., R.D. och S.L. m.fl. in-formerar om att det inom fastigheten finns en djupborrad brunn. Fastighetsägaren meddelar att för det fall vattnet skulle påverkas önskas ersättning av bolaget.

Rögle kloster, E.C., J.P., T.T. och S.L. framför en oro för att brunnen på deras fastighet ska påverkas samt att det ska uppstå påverkan på deras fastighet till följd av grundvattenpåverkan.

T.T. och S.L. yrkar ersättning för indragning av kommunalt vatten, påverkan på jordvärmeanläggning och skador till följd av sättningar.

S.L. m.fl. yrkar ersättning för sättningar i huset.

I.M. yrkar, som det förstås, att ytvatten även ska avleds åt öster, norr och söder i syfte att undvika skada till följd av grundvattenavsänkning.

B.W. m.fl. anför att vattennivåmätningar inte är tillförlitliga för att bedöma påverkan på brunnen på fastigheten N. Ett bättre mått för en brunns funktion är det flöde av vatten som kan tas ur brunnen utan att nivåerna sjunker.

I.M. anför att brunnen på fastigheten T har skadats till följd av grundvattensänkning från befintlig verksamhet.

Bolaget har noggrant utrett planerad verksamhets grundvattenpåverkan. Av utredningarna framgår att ingen påverkan som kan leda till skada på brunnar, byggnader eller andra anläggningar bedöms uppstå till följd av grundvattenavsänkning. Det är inte nödvändigt att avleda vatten ytledes åt öster, norr och söder för att kompensera för grundvattenavsänkningen i berg.

Slutsatserna i utredningarna kommer att verifieras inom ramen för kontrollprogrammet. Det innebär bl.a. kontroll av nivå och kvalitet i utvalda brunnar. För det fall det skulle uppstå en skada på brunnar till följd av bolagets grundvattenbortledning kommer skadan att ersättas inom ramen för anmälan om oförutsedd skada.

Fastighetsnära åtgärder, inlösen av fastighet och annan ersättning

S.L. m.fl. yrkar ersättning för att uppföra en bullervall.

I.M. yrkar att bolaget ska åläggas att lösa in dennes fastighet.

T.T. och S.L. yrkar att en bullervall ska uppföras på deras fastighet samt ersättning för ekonomisk skada på fastighetens värde, kompensation för påverkan av trafik samt ersättning för flytt av boningshus.

Bolaget föreslår omfattande begränsningar och försiktighetsmått för den planerade verksamheten i syfte att tillse att verksamheten inte leder till oacceptabla störningar på omgivningen. Genomförda utredningar bekräftar att föreslagna begränsningar är tillräckliga. Slutsatsen kommer att verifieras inom ramen för kontrollprogrammet. Med hänsyn härtill är det inte motiverat att genomföra ytterligare fastighetsnära åtgärder eller att lösa in fastigheter.

B.W. m.fl. vill inte att bullervallen minskar norrut.

Bolaget planerar att flytta de norra bullervallarna. Befintliga vallar varierar i höjd mellan cirka +95 meter och +97 meter, medan de nya vallarna planeras att ha en något lägre höjd om cirka +84 meter och +91 meter. Bullervallarnas funktion (dvs. bullerbegränsning) kommer att vara tillräcklig. Vad gäller landskapsbild och fråga om att "se in" i tälkten är bostäderna norr om tälkten belägna på nivå cirka +80 meter till +82 meter. Det kommer således inte vara möjligt att se över vallen från bostäderna.

Kontrollprogram

I.M. och Røgle kloster anför att upprättande av kontrollprogram, kontroll och uppföljning ska ske av ett opartiskt tredjepartsorgan.

Bolaget föreslår i villkorsförslag 24 att förslag till kontrollprogram med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod för verksamheten ska lämnas till berörd tillsynsmyndighet senast tre månader efter det att tillståndet tagits i anspråk. I kontrollprogrammet kommer föreslagna kontrollmetoder och i förekommande fall kommer den särskilda konsult som utför kontrollen att anges (kontrollen är i vissa delar tekniskt avancerad och utförs endast av särskilda specialiserade konsulter). För det fall tillsynsmyndigheten bedömer det nödvändigt kan kontrollprogrammet komma att justeras.

Ovan beskrivet förfarande är en sedvanlig metod för kontroll av miljöfarlig verksamhet och det finns inte anledning i aktuellt fall att föreskriva att kontroll ska genomföras av ett tredjepartsorgan.

Villkorss Diskussion

Nedan besvarar bolaget framförda synpunkter angående villkorsskrivning i de delar där bolaget inte redan kommenterat dessa.

Villkor 6

Länsstyrelsens villkorsförslag; el för drift av kross- och sorteringsverk för berg ska i första hand komma från *förnybara* källor.

Bolaget har samma ambition som länsstyrelsen, men bolaget kan dock inte vid samtliga tillfällen kontrollera framställningssätt för den el som vid tillfället levereras i elnätet. Bolaget har dock justerat sitt villkor så att bolaget i första hand ska köpa in el från *förnyelsebara* källor.

Villkor 7

Bolaget har kommenterat villkoret särskilt ovan, bland annat i bemötande till länsstyrelsen och miljönämnden. Vid huvudförhandlingen anförde bolaget att om länsstyrelsen får gehör för sitt villkorsförslag innebär det att bolaget inte kan genomföra några asfalttransporter alls, nattetid. Vidare anförde bolaget vid huvudförhandlingen att bolagets förslag inte innebär att mätningar ska genomföras inomhus, utan det ska ske beräkningar av inomhusvärden. Bolaget påtalade dessutom att det är först vid förändringar som de nya riktvärdena ska användas enligt infrastrukturpropositionen etapp 2. Det är inte aktuellt för de transporter som sker här. Vid ett nyligen meddelat bygglov (2021-06-23) meddelade kommunen att maxvärdet får uppgå till max 70 dB(A), oavsett tid på dygnet.

Villkor 18 och 19

Bolaget accepterar att endast avfall som klarar Naturvårdsverkets riktvärden för mindre än ringa risk (MRR) får tas emot för anläggningsändamål. Vidare accepterar bolaget att villkoren gäller såväl totalhalter som lakhalter, men anser att enhetsvolymen för provtagning av lakhalter ska avse 10 000 m³. Ledtiden för provtagning av ökar dessutom när analyser ska ske av lakhalter. Vidare anser bolaget att villkoren inte blir rättssäkra om där även kan finnas ytterligare krav på antropogena föroreningar. Vid den här typen av massor som bolaget nu har accepterat att hantera är risken för sådana föroreningar dessutom minimal.

Villkor 21

Bolaget har vid huvudförhandlingen valt att infoga villkor 20 i villkor 21. Villkoren ska ses i ett sammanhang. På fråga från rätten anger bolaget att halten kalcium i källflöden här mätts upp till 91 mg/l och att i länshållningsvattnet har halten legat på cirka 150-200 mg/l (över tid) samt att pH i samma vatten har uppmätts till mellan 7,5 och 8. Enligt Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för rikkärr ska halten kalcium uppgå till minst 70-80 mg/l. Bolaget har därför angett att halten ska uppgå till minst 100 mg/l i sitt justerade förslag till villkor. Enligt bolaget kan högre halter än 70-80 mg/l inte skada rikkärren. Vad avser länsstyrelsens villkorsförslag anser bolaget

att friska miljöer inte påverkas av grundvattensänkningen och därför motsätter sig bolaget att även sådana miljöer ska ingå i villkoret.

Villkor 31

Bolaget är överens med länsstyrelsen och kommer att genomföra kontroll av grundvattennivåer i jord och berg inom Natura 2000-området, se villkorsförslag 31.

Bolaget motsätter sig dock att redovisningen av kontrollen ska hållas tillgänglig för envar. Kontrollen utförs inom ramen för bolagets egenkontroll, vilken granskas av tillsynsmyndigheten. För det fall tillsynsmyndigheten bedömer det motiverat kan tillsynsmyndigheten vidta åtgärder inom ramen för tillsyn enligt miljöbalken. Lagstiftaren har föreskrivit denna ordning för kontroll och efterlevnad av miljöbalken. Det finns ingen anledning att i aktuellt fall inrätta en annan ordning för kontrollen.

Villkor 35

Bolaget kan i huvudsak acceptera länsstyrelsens förslag men då damm 25 ligger utanför påverkansområdet, finner bolaget ingen anledning att genomföra kontroll av den dammen.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling och syn i målet den 18, 19 och 20 oktober 2022.

Prövningens omfattning

Prövningen omfattar tillstånd för miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken för fortsatt och utökad täkt av berg samt för återvinning av avfall, asfaltproduktion m.m. Prövningen omfattar även tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken för bortledning av yt- och grundvatten. Därutöver omfattar prövningen tillstånd enligt bestämmelserna i 7 kap. 28 a § miljöbalken, dvs. tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2

miljöbalken (Natura 2000-område). Därutöver omfattar prövningen dessutom dispens från biotopskyddsbestämmelserna och dispens från reservatföreskrifter. Prövningen görs samlat för all verksamhet.

Sökanden har ansökt om fortsatt och utökad täktverksamhet. Mark- och miljödomstolen bedömer denna tillståndsansökan som en ansökan om tillstånd för etablering av en ny verksamhet (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr M 2006:29).

Frågor om tillstånd till Natura 2000 enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken ska enligt 29 b § andra stycket samma kapitel prövas av mark- och miljödomstolen i detta mål då sökandens verksamhet omfattas av tillståndsplikt enligt bl.a. 9 och 11 kap. miljöbalken och som ska prövas av domstolen.

Mark- och miljödomstolen bedömer i likhet med sökanden att tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken är erforderligt för att sökanden ska kunna meddelas tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken, dvs. ansökt verksamhet bedöms på betydande sätt påverka miljön inom det Natura 2000-område som finns i täktens närhet (Måryd-Hällestad).

Flera enskilda har yrkat att befintliga tillstånd ska återkallas och upphävas av domstolen. I ett ansökningsmål, som det nu är fråga om, är det sökanden som genom sina yrkanden styr processen inom ramen för ansökan och mark- och miljödomstolen kan endast pröva det som har yrkats av sökanden. Mot den bakgrunden kan de enskildas yrkande om återkallelse av befintliga tillstånd inte prövas inom ramen för detta mål.

Rådighet för vattenverksamheten

Bolaget är lagfaren ägare till fastigheterna Hardeberga 2:23 samt B och 19:9 i Lunds kommun där vattenverksamheten avses bedrivas. Mark- och miljödomstolen konstaterar att bolaget har den rådighet som krävs enligt 2 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet för att bedriva den sökta vattenverksamheten (jfr 2 kap. 2 § samma lag).

Slutlig miljöbedömning - miljökonsekvensbeskrivning

Det har under målets handläggning och vid huvudförhandlingen framförts en del synpunkter på att samrådet inte har skett av erforderlig omfattning (avser främst de som berörs av transporter till och från verksamheten, den s.k. följdverksamheten). Vidare har framförts synpunkter på att underlaget i naturvårdsbeskrivningarna, beskrivningarna och bedömningarna avseende grundvattenpåverkan samt avseende påverkan från damning m.m. har varit bristfälligt. Ingen, vare sig myndigheter eller enskilda, har dock framfört att miljökonsekvensbeskrivningen bör underkännas.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen kan konstatera att miljökonsekvensbeskrivningen är omfattande. Såväl ansökan som miljökonsekvensbeskrivningen har i omgångar kompletterats av bolaget efter bland annat föreläggande från domstolen. Vidare instämmer domstolen i SGU:s bedömning att grundvattenförhållandena och påverkan från ansökt verksamhet har beskrivits väl.

Sammantaget anser mark- och miljödomstolen att miljökonsekvensbeskrivningen, såväl vad gäller frågan om tillstånd som avses i 7 kap. 28 a § miljöbalken, som tillstånd som avses i 9 och 11 kap. miljöbalken, uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken. Därmed kan den specifika miljöbedömningen slutföras och miljökonsekvensbeskrivningen godkännas.

Mark- och miljödomstolens bedömning av tillåtligheten

Inledning

Tillåtlighetsbedömningen enligt miljöbalken ska grundas på de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. med de tillägg och preciseringar som bland annat följer av 3–4 kap. (hushållning med mark och vatten), 5 kap. (miljökvalitetsnormer), 7 kap. (skydd av områden), 8 kap. (skydd av arter), 11 kap. (vattenverksamhet) samt 15 kap. (avfall).

Mark- och miljödomstolen har i detta mål i första hand att bedöma om tillstånd kan lämnas utan att verksamheten kan ge skada på den livsmiljö eller de livsmiljöer i Natura 2000-området Måryd-Hällestad, eller att verksamheten medför att den art eller de arter som avses skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna.

Bevarandeplan för Natura 2000-området Måryd-Hällestad SE0430026

Som redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen gränsar täktverksamheten till Natura 2000-området Måryd-Hällestad. För området finns en bevarandeplan som fastställdes den 20 december 2018. Av planen framgår bland annat följande.

Måryd-Hällestad består omväxlande av betesmarker, ädellövskogar och lövsumpskogar. Delar av de hävdade markerna har lång kontinuitet som betesmark och dessa marker, tillsammans med lövskogarna och vattendragen, gör området mycket artrikt med en värdefull flora och fauna. Marken är kuperad med höjdskillnad på 70 meter. Berggrunden består av kambrisk sandsten, som går i dagen på bland annat Måkullsbacken i väster, och i en större diabasgång.

Delar av området har tidigare varit uppodlat, vilket floran och de många odlingsrösen vittnar om. I Måryd finns fyra dammar (B.s dammar) som anlades för fisk under perioden 1939-64. Dammarna fylls på med grundvatten som sipprar ut i sluttningarna och från stenbrottet i sydväst.

Av planen framgår även vilka ingående naturtyper och arter som finns i området enligt Natura 2000.

En naturtyp som finns inom området är ”artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat (6230)”, vilken har en total areal på 2,7 hektar med fullgod bevarandestatus. En annan naturtyp som finns i området är ”rikkärr (7230)” som har en total areal på 0,48 hektar, dock med en icke fullgod bevarandestatus. I figur 4 ovan (under bolagets beskrivning av miljökonsekvensbeskrivningen) redovisas fler naturtyper inom det område dit länshållningsvattnet pumpas. Av bevarandeplanen framgår även att större vattensalamander (*Triturus cristatus* (1166)) är en av två av Måryd-Hällestads Natura 2000-arter. Den andra är en citronfläckad kärrtrollslända (*Leucorrhinia pectoralis* (1042)), dock var den arten vid fastställande av planen en ny art som inte var beslutad av regeringen.

Av bevarandemålen i planen framgår bland annat att våtmarkernas hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattnande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Rikkärret ska vara öppet där busk- eller trädskikt endast finns i begränsad omfattning. Hydrokemin ska vara utan betydande antropogen påverkan. Den näringsrika sjön (3150) ska vara naturligt eutrof och ha god vattenkvalitet och syrehalt. Täta bestånd av vass ska inte bidra till igenväxning av våtmarkerna. Naturligt näringsrika sjöar (3150), rikkärr (7230), svämlövskog (91E0/9750) och lövsumpskog (9080) är naturtyper som är särskilt känsliga för ändringar i grundvattnets nivå, temperatur och kemiska egenskaper.

De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken

Aktuella lagrum

Enligt 2 kap. 1 § miljöbalken är det den som söker ett tillstånd som har att visa att miljöbalkens allmänna hänsynsregler är uppfyllda.

Av 2 kap. 3 § miljöbalken framgår att alla som bedriver eller avser att bedriva verksamhet ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar, och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa och miljön.

Av 2 kap. 6 § framgår att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Av 2 kap. 7 § miljöbalken framgår att kraven i 2–5 §§ och 6 § första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem.

Bestämmelserna om hushållning av mark och vatten i 3 och 4 kap. miljöbalken

Aktuella lagrum

Av 3 kap. 1 § miljöbalken framgår att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

I 3 kap. miljöbalken framgår även bestämmelser till skydd för områden som är av riksintresse för olika skydds- och exploateringsintressen. Huruvida ett område verkligen är av riksintresse enligt 3 kap. avgörs i det enskilda fallet av prövningsmyndigheten vid en tillåtlighetsbedömning.

I 3 kap. 10 § miljöbalken framgår vidare att om ett område enligt 5-8 §§ är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, ska företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt.

Av 4 kap. miljöbalken framgår bland annat utpekade områden, som med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet är av riksintresse.

Bestämmelserna om Natura 2000-tillstånd i 7 kap. miljöbalken

Natura 2000-områden

Natura 2000 heter det nätverk av områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) respektive fågeldirektiv (direktiv 2009/147/EC). Direktiven är bindande för medlemsstaterna.

Syftet med direktiven är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen genom att alla länder behöver ta ett ansvar för att säkra sin del av det gemensamma arv som naturen har.

Enligt art 6 i art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna, för de särskilda bevarandehområdena, vidta nödvändiga åtgärder för bevarande, vilket om så krävs innefattar utarbetande av lämpliga skötsel- och förvaltningsplaner särskilt för områdena eller integrerade i andra utvecklingsplaner, samt lämpliga lagar och andra författningar eller avtal, som motsvarar de ekologiska behoven hos de livsmiljötyper i bilaga 1 och de arter i bilaga 2 som finns i områdena. Vidare ska medlemsstaterna ställa krav för att förhindra försämring/betydande störningar från befintlig verksamhet samt ställa krav på tillstånd för nya/ändrade verksamheter. Samma skyddsnivå ska upprättas.

Direktiven enligt ovan har införlivats i bland annat 7 kap. miljöbalken och i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Aktuella lagrum

Av 7 kap. 28 a § miljöbalken framgår att tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 27 § första stycket 1 eller 2.

Av 7 kap. 28 b § miljöbalken framgår att tillstånd enligt 28 a § får lämnas endast om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte

1. kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas,
2. medför att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna.

Av 7 kap. 29 § miljöbalken framgår att trots bestämmelserna i 28 b § får tillstånd enligt 28 a § lämnas, om

1. det saknas alternativa lösningar,
2. verksamheten eller åtgärden måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och
3. de åtgärder vidtas som behövs för att kompensera för förlorade miljövärden så att syftet med att skydda det berörda området ändå kan tillgodoses.

Ett beslut om tillstånd med stöd av första stycket får lämnas endast efter regeringens tillåtelse.

Vid skadebedömning enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken ska det beaktas om verksamheten kan påverka möjligheten att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för i området skyddade arter och livsmiljöer (jfr. 19 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.). Särskild hänsyn ska tas till prioriterade arter och livsmiljöer. En försämring av en livsmiljö kan förutses om dess yta minskar eller om verksamheten skadar en viss fysisk struktur eller funktion som livsmiljön har och som är

nödvändig för att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de berörda arterna (se prop. 2000/01:11 s 68 f).

Av EU-domstolens praxis framgår att en skada ska anses föreligga om ett projekt skulle medföra en permanent förlust av hela eller delar av en prioriterad livsmiljö som inte kan återbildas eller vars bevarande har motiverat att det berörda området har utsetts till Natura 2000-område (se EU-domstolens dom den 11 april 2013, C-258/11, Sweetman, p. 43 och 46 samt dom den 17 april 2018, C-441/17, Kommissionen mot Polen, domstolens bedömning under punkten b) 1) i avsnitt B. Fördragsbrottet).

I 17 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår att i fråga om de områden som har förtecknats enligt 15 § första stycket 1-3 ska länsstyrelserna upprätta beskrivningar av bevarandesyftet samt de livsmiljöer och arter för vilka en gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas. Beskrivningarna ska vara ägnade att underlätta sådana prövningar som avses i 7 kap. 28 a-29 §§ miljöbalken.

Har sökanden på det sätt de bedrivit sin verksamhet fram till idag efterlevt de domar och beslut som meddelats bolaget?

Under målets handläggning och vid huvudförhandlingen har det framförts att bolaget på det sätt de bedrivit sin verksamhet har medfört att hydrologin i området har försämrats liksom att kvaliteten på det återpumpade vattnet har medfört övergödning, vilket sammantaget har medfört att de naturtyper och de arter som lyfts fram i bevarandeplanen har haft en negativ utveckling. Rikkärr har torkats ut, typiska kvävegynnade arter som t.ex. bredkaveldun har brett ut sig till förmån för andra betydligt känsligare arter som t.ex. kustgentiana.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det finns tydliga indikationer på att utvecklingen i området har haft en negativ trend. De försök till återställning av grundvattennivåer och återställning av miljöer som bolaget utfört har haft begränsad

effekt. Samtidigt har såväl tillsynsmyndigheten och domstolen vid ett flertal tillfällen prövat de åtgärder som bolaget genomfört. Tillsynsmyndigheten har vidare inte ställt några ytterligare krav på bolaget än de som redovisades vid huvudförhandlingen, även om tillsynsmyndigheten varit frågande till bolagets hittills utförda metoder och uppföljande kontroller.

Hur kommer ansökt verksamhet att påverka Natura 2000-området Måryd-Hällestad?

Bolaget har genom flera olika utredningar undersökt och bedömt påverkan från nuvarande och den utökade verksamheten. Fördjupade hydrogeologiska utredningar har genomförts inom Natura 2000-området. Bedömd påverkan av grundvattennivåer i jord och berg redovisas bland annat i figur 2 och 3. Bolaget har även redovisat var magasinsförhållandena är öppna respektive slutna, och var det eventuellt kan ske förändringar. Där förändringar sker från slutna till öppna kan grundvattennivåpåverkan i jord p.g.a. bolagets bortledning av grundvatten innebära att artesiska förhållanden försvinner (minskat antal källflöden) och att grundvattennivån i jord sjunker (vilket t.ex. kan leda till avsänkning av vattennivån i Måkullsdammen).

Enligt mark- och miljödomstolen har verksamheten hitintills lett till förändringar i hydrologin i området som påverkat naturmiljön. Ytterligare bortledning riskerar med stor sannolikhet att innebära än mer påverkan till det sämre.

Kontaktytan mellan tälten och Natura 2000-området kommer att öka genom att brytområdet avses utökas i nord-ost (där gränsen i stort sett fördubblas mot Natura 2000-området) och än fler diabasgångar kommer i fråga (där det i gränsszonerna mellan den svår genomträngliga diabasen och sandstenen råder sprickzoner som har betydande grundvattenföring). Vidare innebär utökningen att det praktiska influensområdet ökar, dvs. sänktratten blir än större och omfattar än fler delområden i Natura 2000-området.

Med stor sannolikhet kommer de naturtyper och arter som avses skyddas i Måryd-Hällestad och som är direkt beroende av grundvatten av god kvalitet att påverkas till det sämre och sannolikt på sikt försvinna helt. Likaså kan verksamheten indirekt påverka de arter, t.ex. större vattensalamander, som avses skyddas genom att deras reproduktionsmiljöer försvinner eller försämras.

Mark- och miljödomstolen bedömer att den ansökta verksamheten på ett betydande sätt kan påverka Natura 2000-området Måryd-Hällestad till det sämre och bevarande av de miljöer och de arter som avses skyddas bedöms avsevärt försvåras.

Är bolagets föreslagna skyddsåtgärder tillräckliga

Det kan konstateras att täkten och Natura 2000-området har samexisterat under lång tid. Visserligen har omfattningen av täktverksamheten ändrats under åren till att nu vara en av Skånes större täkter. Samtidigt har återpumpningen av länshållningsvattnet ökat liksom kontrollen av utvecklingen av området förbättrats. Trots detta har som nämnts ovan, utvecklingen gått i fel riktning för bland annat naturtypen rikkärr.

Bolaget har i villkor 21 föreslagit åtgärder för att förbättra redan vidtagna åtgärder. Kontrollen och uppföljningen avses förbättras, reglering av kem-fysikaliskt innehåll i vattnet skärps och förbättras, översilning av vatten avses utföras i de områden där källflöden varit viktiga för växter, med mera.

Av handlingarna i målet kan dock domstolen konstatera att innehållet i det länshållningsvattnet som avses återföras som kompensation för minskat grundvattenflöde skiljer sig betydligt från innehållet i det naturliga grundvattnet. Detta innebär en eutrofiering av miljöerna som tillförs länshållningsvattnet. Bolaget har föreslagit ett villkor som innebär ett med avseende på kväveinnehåll, näringsrikt vatten. Vidare är det oklart huruvida detta vatten utgörs av nitrit/nitrat eller ammoniumkväve vilket har en påverkan för växtligheten. Domstolen delar inte bedömningen att ett pH-värde på länshållningsvattnet på mellan 7,5 och 8 skulle innebära att växtligheten inte kan tillgodogöra sig kvävet i vattnet (dvs. att fosfor skulle vara det begränsade

näringsämnet för tillväxt). Det visar bland annat utvecklingen fram till idag. Bolaget har inte heller framfört förslag på rening av länshållningsvattnet.

Vad avser metoden återsilning kan det konstateras att det inte är någon vedertagen metod för kompensation av förlust av grundvatten. Det kan därför ifrågasättas om det är bästa möjliga teknik. Vad som är tydligt är att den återpumpning som skett fram till idag inte har gynnat de bevarandevärden som finns inom Måryd-Hällestad. Risken är stor att fler marker blir torrare och artfattigare och de dammar som idag är beroende av grundvatten torrläggs eller förorenas med arter, genom ny tillförsel av länshållningsvatten, som inte har funnits i dammen tidigare. Domstolen anser vidare att frågan inte kan avgöras genom provotid eller genom uppföljning och kontroll, eftersom det är en tillåtlighetsfråga. Vid flera tillfällen har bolaget även tagit ställning till om de kan tänka sig att injektera berget så som en skyddsåtgärd för att förhindra grundvattenläckage till tälten. Detta inte minst eftersom närliggande takt avser genomföra detta. Bolaget har dock avböjt detta förslag. Bolaget har i stället anfört att det viktiga är att återföra inte för mycket och inte för lite vatten samt vatten av rätt kvalitet. Vad som menas med ”inte för mycket” och ”inte för litet” har dock bolaget inte kunnat kvantifiera. Man anser dessutom att det inte behövs någon reglering av hur mycket vatten som årligen får bortledas (jämfört med nuvarande tillstånd där det är reglerat). Sammantaget bedöms de skyddsåtgärder, som bolaget har föreslagit, inte som tillräckliga.

Mark- och miljödomstolens samlade bedömning

Det är visat att det inom Natura 2000-området Måryd-Hällestad finns livsmiljöer/-naturtyper, t.ex. rikkärr, som påverkas av verksamhetens praktiska influensområde. Dessa miljöer har, sedan bortledningen av grundvatten utökats i tälten, minskat i omfattning och näst intill försvunnit. Bolaget har föreslagit skyddsåtgärder för att motverka denna påverkan, men har inte kunnat precisera i vilken omfattning som återföring av vatten behövs. Bolaget har inte heller visat att det vatten man avser återföra är av samma kvalitet som det grundvatten som tidigare utgjort den huvudsakliga vattenkällan till dessa livsmiljöer. Bolaget har inte heller visat att den metod

man avser att använda i tillräcklig grad kan kompensera för naturlig tillförsel av grundvatten. För att inte försämra dessa miljöer än mer måste fortsatt dränering av grundvatten förhindras. Detta för att ge området möjlighet att återskapa de grundvattenförhållanden som gett upphov till de värdefulla miljöer som varit del i att området pekats ut som ett Natura 2000-område.

Mot den bakgrunden finner mark- och miljödomstolen att det inte kan uteslutas att ett tillstånd kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer som avses skyddas och att tillståndet inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos de arter (t.ex. större vattensalamander) som avses skyddas i Natura 2000-området Måryd-Hällestad.

Mark- och miljödomstolen bedömer, baserat på ovanstående resonemang, att något tillstånd inte kan meddelas enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Mot den bakgrunden återstår endast en prövning enligt 7 kap. 29 § miljöbalken, vilken endast kan göra av regeringen.

Ska målet överlämnas till regeringen för prövning?

Av 21 kap. 7 § första stycket miljöbalken följer att, om mark- och miljödomstolen finner att en verksamhet eller åtgärd endast kan tillåtas enligt bl.a. 7 kap. 29 §, ska domstolen med eget yttrande överlämna frågan till regeringen för prövning.

Med ledning av kommentaren till 21 kap. 7 § miljöbalken (se Bertil Bengtsson m.fl., Miljöbalken – En kommentar, 2022-06-01, Version 21, JUNO) konstaterar mark- och miljödomstolen följande. Målet ska överlämnas till regeringen under förutsättning att domstolen bedömer att kraven i 7 kap. 29 § miljöbalken är uppfyllda, dvs. om det saknas alternativa lösningar (1 p.), verksamheten eller åtgärden måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse (2 p.) och de åtgärder vidtas som behövs för att kompensera för förlorade miljövärden så att syftet med att skydda det berörda området ändå kan tillgodoses (3 p.).

Domstolen kan således avslå ansökan om den finner att förutsättningarna enligt

7 kap. 29 § miljöbalken inte är uppfyllda, men finner domstolen att det finns sådana förutsättningar får domstolen inte tillåta verksamheten, utan den ska då med eget yttrande överlämna målet till regeringen för avgörande. Mark- och miljödomstolen ska handlägga målet på vanligt sätt, dvs. granska ansökan och kungöra den samt inhämta yttranden och hålla huvudförhandling. Det är alltså först då målet är klart för avgörande som domstolen ska ta ställning till om målet ska överlämnas till regeringen.

Sökanden har i ansökan och vid huvudförhandlingen redogjort för lokaliseringsutredningen i miljökonsekvensbeskrivningen och alternativa förslag till lokaliseringar, liksom för behovet av bergmaterial. I lokaliseringsutredningen finns det åtminstone en alternativ lokalisering. Bolagets utredning visar dock på att utredda alternativ till den ansökta verksamheten inte medför sådana fördelar från miljösynpunkt som kan anses motivera de ekonomiska och praktiska nackdelarna med alternativen. Lunds kommun (kommunstyrelsen) har ifrågasatt behovet av den nu aktuella täkten och avstyrkt ansökan till fördel för andra intressen. Mark- och miljödomstolen bedömer att det utifrån befintligt underlag inte går att utesluta att det kan finnas andra platser med motsvarande transportavstånd till avsättningsområden och motsvarande kvalitet på berg där intrånget blir mindre än vid den nu ansökta lokaliseringen (jfr 2 kap. 6 § miljöbalken). Vidare bedömer domstolen att ett av EU utpekat område med stort bevarandevärde för naturmiljön torde väga tyngre än ett nationellt intresse för mineral. Ett område som dessutom utgörs av ett nationellt intresse för naturmiljön och friluftslivet.

Vid angivna förhållanden är det därmed inte visat att det saknas andra lämpliga lösningar att erhålla bergmaterial. Det är inte heller visat att det finns ett allt överskuggande väsentligt allmänintresse av täkten med den nu ansökta lokaliseringen. Dessutom föreslås inte de åtgärder att vidtas som behövs för att kompensera för förloerade miljövärden så att syftet med att skydda det berörda området ändå kan tillgodoses.

Mark- och miljödomstolen noterar att varken sökanden eller någon av remissmyndigheterna har begärt att målet överlämnas till regeringen för prövning, för det fall att tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken inte kan lämnas.

Sammantaget finner mark- och miljödomstolen att förutsättningarna enligt 7 kap. 29 § miljöbalken inte är uppfyllda och att det därmed inte finns anledning att med eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning.

Sammanfattning

Då det vid ovan nämnda utgång saknas förutsättningar att meddela tillstånd enligt Natura 2000-bestämmelserna finns det ingen anledning för mark- och miljödomstolen att pröva kvarstående frågor som har betydelse för tillståndsprövningen. Tillståndsansökan ska därför avslås.

Rättegångskostnader

Ersättning för rättegångskostnader har yrkats av Länsstyrelsen i Skåne län med 86 000 kronor. Bolaget har vidgått ersättning till länsstyrelsen.

Övriga yrkanden

Övriga yrkanden som inte särskilt bemötts ovan ska avslås. Frågor om uppkomna skador hänfödda till befintlig verksamhet får hanteras som oförutsedd skada inom gällande tillstånd (M 943-15) eller inom ramen för 32 kap. miljöbalken. Frågan om L.J.s och M.S.J.s möjlighet att återfå eller köpa tillbaka sin tidigare fastighet är en civilrättslig fråga som inte kan prövas inom ramen för detta mål.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)

Överklagande senast den 10 januari 2023.

Cecilia Giese Hagberg

Viktor Forsell

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Cecilia Giese Hagberg, ordförande, och tekniska rådet Viktor Forsell samt de särskilda ledamöterna Ola Broberg och Ann-Christine Vösu.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress, e-postadress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se